

ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

THE EDUCATIONAL ECOSYSTEM FOR DEVELOPING A GLOBAL MINDSET
AMONG LEARNERS AT BASIC EDUCATION SCHOOLS

ศนิชา อินทรเสมา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2567

ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

THE EDUCATIONAL ECOSYSTEM FOR DEVELOPING A GLOBAL MINDSET
AMONG LEARNERS AT BASIC EDUCATION SCHOOLS

SANICHA INTHARASEMA

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of DOCTOR OF EDUCATION
(Educational Administration and Management)
Faculty of Education, Srinakharinwirot University

2024

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของ
ศนิชา อินทรเสมา

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก	..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติชัย สุธาสีโนบล)	(ศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา นิยมภา)
..... ที่ปรึกษาร่วม	..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร)	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล)
	..... กรรมการ
	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ศม ภูติอริยวัฒน์)

ชื่อเรื่อง	ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ผู้วิจัย	ศนิชา อินทรเสมา
ปริญญา	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2567
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. กิตติชัย สุทธิสินบอล
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร. มนตรี แย้มกสิกร

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาโครงสร้าง ส่วนประกอบ และลักษณะการทำงานของระบบนิเวศทางการศึกษาในการพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) พัฒนาโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาสำหรับการพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ออกแบบการวิจัยเป็นสองระยะ ได้แก่ ระยะแรกเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 8 คน และระยะที่สองเป็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาและการเข้ารหัสด้วยโปรแกรม ATLAS.ti พร้อมตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ผลการวิจัยพบว่า 1) โครงสร้างของระบบนิเวศทางการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก และ 2) ระบบนิเวศทางการศึกษาประกอบด้วย 5 ส่วนสำคัญ ได้แก่ (1) บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (2) ผู้กำหนดนโยบาย (3) หลักสูตรสถานศึกษา (4) ทรัพยากร และ (5) การพัฒนาวิชาชีพครู โดยแต่ละส่วนมีลักษณะการทำงานร่วมกัน 5 ลักษณะ ได้แก่ (1) การพึ่งพาอาศัยกัน (2) การแบ่งปันเป้าหมายร่วมกัน (3) การเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน (4) การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และ (5) การสื่อสารระหว่างองค์ประกอบ องค์ความรู้จากการวิจัยนี้สามารถเป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาระบบนิเวศทางการศึกษาสำหรับหน่วยงานและบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ เพื่อส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากลให้แก่ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ และมีกรอบแนวคิดของพลเมืองโลก

คำสำคัญ : ระบบนิเวศทางการศึกษา, กรอบแนวคิดแบบสากล, การศึกษาขั้นพื้นฐาน

Title	THE EDUCATIONAL ECOSYSTEM FOR DEVELOPING A GLOBAL MINDSET AMONG LEARNERS AT BASIC EDUCATION SCHOOLS
Author	SANICHA INTHARASEMA
Degree	DOCTOR OF EDUCATION
Academic Year	2024
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Kittichai Suthasinobol
Co Advisor	Associate Professor Dr. Montree Yamkasikorn

This study aimed to: 1) examine the structure, components, and operational characteristics of the educational ecosystem for developing a global mindset among learners in basic education, and 2) develop a model of the educational ecosystem that fosters such a mindset. The research employed a qualitative methodology with a two-phase design. In the first phase, in-depth interviews were conducted with eight key informants. In the second phase, data were collected through a focus group discussion with fourteen purposively selected participants. The research instrument was a semi-structured interview protocol. Data were analyzed using content analysis and coding with the ATLAS.ti program. Data credibility was ensured through triangulation. The findings revealed that: 1) The structure of the educational ecosystem consists of two key domains: internal factors and external factors. 2) The ecosystem comprises five essential components: (1) role-bearing individuals, (2) policymakers, (3) school curriculum, (4) resources, and (5) teacher professional development. These components function interdependently across five operational characteristics: (1) mutual interdependence, (2) shared goals, (3) interconnectedness, (4) adaptability to change, and (5) communication across components. The body of knowledge derived from this research can serve as a guideline for educational organizations and personnel at all levels in designing and developing educational ecosystems. Such systems aim to cultivate a global mindset among basic education learners, enabling them to respond effectively to the dynamic changes of globalization and to embrace the identity of global citizenship.

Keyword : Educational Ecosystem, Global Mindset, Basic Education School

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือ ช่วยเหลือ เอาใจใส่ เมตตากรุณา ให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขจากท่านกรรมการผู้ควบคุมปริญญานิพนธ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติชัย สุทธิสินโนบล และ รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร ที่เมตตาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาคอยชี้แนะแนวทางให้คำปรึกษาเป็นประโยชน์ต่อ การศึกษาและการทำงานปริญญานิพนธ์ รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภาพ เพชรมาลัยกุล ผู้ช่วย ศาสตราจารย์ ดร.จันทร์คม ภูติอริยวัฒน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชไมพร ดิสภาพร ที่กรุณาชี้แนะแนว เพิ่มพูนมุมมองให้ผู้วิจัยตั้งแต่การสอบโครงร่างปริญญานิพนธ์จนกระทั่งปริญญานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และสำเร็จลุล่วง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลณาดล ผู้ที่จุดประกายนำพาให้ งานวิจัยเล่มนี้เกิดขึ้นและเป็นรูปเป็นร่างชัดเจนขึ้นมาเรื่อย ๆ ตั้งแต่คำแรกจนบทสุดท้าย

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้กับผู้วิจัยมาโดย ตลอด ขอขอบคุณรุ่นพี่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดร.มนิสรา ศุภกิจ โคลเยส รุ่น15 ที่ช่วยผลักดันทั้งการเรียน การงาน ช่วยแก้ปัญหา สง่ากำลังใจอย่างสม่ำเสมอ ขอขอบคุณเพื่อนรุ่น 17 ชาวบริหารการศึกษาทุกคนที่ให้มีรูปภาพ ประสพการณ์การเรียนรู้ทั้งทางวิชาการและในชีวิตจริง ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา ที่เมตตาเอ็นดูศิษย์คนนี้มาตลอด ให้คำปรึกษาช่วยทำให้กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ชัดเจนขึ้นจน งานวิจัยสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถพล อนันตวรสกุล ที่กรุณาให้ คำแนะนำและข้อคิดเห็น จนสามารถนำไปต่อยอดการทำงานได้ ขอขอบคุณ ดร.ศรัณย์ เลิศรักษ์มงคล ที่ เมตตาช่วยให้คำปรึกษา กำลังใจ มาโดยตลอดตั้งแต่เริ่มแรกจวบจนวันนี้

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดา มารดา ผู้เป็นแบบอย่างและกำลังใจอันสูงสุด และ ขอขอบคุณนาวาเอกสมศักดิ์ อินทรเสมา ที่คอยส่งกำลังใจและช่วยเหลือแก้ปัญหาทุกเรื่องที่เกิดขึ้นตลอด การทำปริญญานิพนธ์ ขอขอบคุณนันทน์ภัส อินทรเสมา พัทธธีรา อินทรเสมา และธีทัต อินทรเสมาที่เข้าใจและ เป็นกำลังใจให้สู้จนสำเร็จลุล่วงในวันนี้

ศนิชา อินทรเสมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญรูปภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
คำถามการวิจัย.....	10
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	10
ความสำคัญของการวิจัย	11
ขอบเขตของการวิจัย	11
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	14
กรอบแนวคิดในการวิจัย	15
บทที่ 2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ.....	18
1.1 ความหมายของระบบ	18
1.2 ความหมายของระบบนิเวศ	18
1.3 องค์ประกอบของระบบนิเวศ	19
2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางการศึกษา.....	21
2.1 ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาของ Bronfenbrenner (1976)	21
2.2 ความเป็นมาของระบบนิเวศทางการศึกษา.....	23

2.3 ความหมายและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางการศึกษา.....	27
2.4 องค์ประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษา	32
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset).....	37
3.1 ความเป็นมาของพลเมืองโลกศึกษา (Global citizenship) สู่กรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset).....	37
3.2 ความหมายของกรอบแนวคิดแบบสากล	40
3.3 องค์ประกอบของกรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset)	41
3.4 การพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากล (Global Mindset)	51
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	55
4.1 งานวิจัยในประเทศไทย	55
4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ	64
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	72
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาส่วนประกอบ (Components) ของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากลโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview)	74
1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	74
2. เครื่องมือ	75
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล	76
4. การวิเคราะห์ข้อมูล	77
ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบหาความน่าเชื่อถือของโมเดลส่วนประกอบ (Components) ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)	78
1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก	79

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)	82
3. เครื่องมือวิจัยในขั้นตอนที่ 2 ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)	82
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล	83
5. การวิเคราะห์ข้อมูล	84
บทที่ 4 ผลการศึกษา	86
การวิจัยระยะที่ 1	86
1. โครงสร้างของระบบนิเวศทางการศึกษา	86
2. ส่วนประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษา	88
3. ลักษณะสำคัญของความเชื่อมโยงของส่วนประกอบต่าง ๆ ในระบบนิเวศทางการศึกษา	110
การวิจัยระยะที่ 2	112
1. โครงสร้างของระบบนิเวศทางการศึกษา	113
2. ส่วนประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษา	114
3. ลักษณะสำคัญของความเชื่อมโยงของส่วนประกอบต่าง ๆ ในระบบนิเวศทางการศึกษา	124
สรุปผลการวิจัย.....	125
บทวิจารณ์.....	144
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	157
สรุปผลการวิจัย.....	159
อภิปรายผลการวิจัย	169
ข้อเสนอแนะ	179
บรรณานุกรม	181
ภาคผนวก.....	194

ภาคผนวก ก จริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์	195
ภาคผนวก ข เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย	198
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้ให้ข้อมูลหลัก	204
ภาคผนวก ง รายนามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ	222
ภาคผนวก จ เครื่องมือการวิจัย	226
ประวัติผู้เขียน.....	230

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	16
ภาพประกอบ 2 โมเดลระบบนิเวศวิทยาตามแนวทฤษฎีนิเวศวิทยาของ Urie Bronfenbrenner..	22
ภาพประกอบ 3 โมเดลระบบนิเวศทางการศึกษา	30
ภาพประกอบ 4 โครงสร้างแสดงการเชื่อมต่อและกระบวนการมีปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนของระบบย่อย	32
ภาพประกอบ 5 โมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาของ Andriushchenko และคณะ	34
ภาพประกอบ 6 โมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาแบบองค์รวม	35
ภาพประกอบ 7 โครงสร้างแนวคิดแบบสากล	44
ภาพประกอบ 8 กรอบแนวคิดแบบสากลของ Kang และ Holloman	46
ภาพประกอบ 9 โครงสร้างหลักสูตรแกนกลางของ International Baccalaureate (IB) ระดับ Diploma Program (DP)	54
ภาพประกอบ 10 ตารางกรอบแนวคิดของระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล 5.0	57
ภาพประกอบ 11 โมเดลปัจจัยทางการศึกษาของครูที่ส่งผลต่อหลักสูตรพลโลกศึกษา	67
ภาพประกอบ 12 การดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2	73
ภาพประกอบ 13 การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ในการวิจัยระยะที่ 1	78
ภาพประกอบ 14 ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนากกรอบแนวคิดแบบสากล	112
ภาพประกอบ 15 โครงสร้างของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนากกรอบแนวคิดแบบสากล .	126
ภาพประกอบ 16 บุคคลที่แสดงบทบาทในระบบนิเวศทางการศึกษา	130
ภาพประกอบ 17 ผู้วางนโยบายและการกำหนดนโยบายร่วมกัน	132
ภาพประกอบ 18 ภาพหลักสูตรสถานศึกษา	137
ภาพประกอบ 19 การพัฒนาวิชาชีพครูในระบบนิเวศทางการศึกษา	140

ภาพประกอบ 20 ลักษณะความเชื่อมโยงของส่วนประกอบในระบบนิเวศทางการศึกษา.....	142
ภาพประกอบ 21 โมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากล.....	143
ภาพประกอบ 22 กรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	148
ภาพประกอบ 23 แนวคิดโปรแกรมนานาชาติที่เปิดสอนในประเทศไทย	152
ภาพประกอบ 24 การพัฒนาวิชาชีพครู	154
ภาพประกอบ 25 โมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากล ของผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	168

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคปัจจุบันเป็นปัจจัยหลักที่เชื่อมต่อกับโลกใบนี้เข้าด้วยกันให้เป็นสังคมโลกที่มีขนาดใหญ่ การแบ่งแยกทางภูมิศาสตร์ไม่สามารถเป็นตัวกำหนดอาณาเขตของโลกได้อีกต่อไป เทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เป็นตัวทำให้โลกในทุกมิติเชื่อมต่อกันผ่านทางเทคโนโลยีสารสนเทศ โลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบต่อชีวิตของเราทุกด้าน ผู้คนหลายพันล้านคนทั่วโลกมีความเชื่อมโยงกันอย่างแยกไม่ออก เชื่อมต่อกันด้วยเครือข่ายหลายเครือข่าย ไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายเสมือนจริง เชิงพาณิชย์ การเมือง ต่างครอบครัว ช้ามสังคม วัฒนธรรม หรือการศึกษา (Goodwin, 2019) ความเปลี่ยนแปลงจากโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดจะก่อให้เกิดนวัตกรรมอย่างพลิกผัน อาทิ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ อินเทอร์เน็ต การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ หุ่นยนต์และโดรน เทคโนโลยี พันธุกรรมสมัยใหม่และเทคโนโลยีทางการเงิน ซึ่งตัวอย่างแนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสนับสนุนหลักที่ช่วยให้เศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มที่จะกลับมาขยายตัวได้เข้มแข็งขึ้น แนวโน้มสำคัญที่จำเป็นต้องมีการติดตามอย่างใกล้ชิด (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580, 2561)

ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 (2561) ได้กำหนดประเด็นวิสัยทัศน์ประเทศไทยคือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” นับเป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ของประเทศไทยเพื่อสนองตอบต่อผลประโยชน์แห่งชาติอย่างรอบด้านครอบคลุมหลากหลายมิติ ทั้งในด้านความมั่นคง การมีเอกราช อธิปไตย ประชาชนอยู่อย่างมั่นคง ด้านความมั่นคงประเทศไทยมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง สอดรับกับการพัฒนาเป็นรากฐานสังคมแห่งอนาคตในบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป และสังคมมีความยั่งยืน ประชาชนมีคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ทั้งนี้เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ และเป้าหมายการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาว ซึ่งการพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติจะมุ่งเน้นการพัฒนาความมั่นคง ทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เป็นหนึ่งในเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ “เพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดีเก่ง และมี

คุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาพะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์อดออม โอบอ้อมอารีมีวินัย รักชาติศรัทธา และเป็นพลเมืองดีของชาติมีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสาร ภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรมคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีฟตามความถนัดของตนเอง” (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580, 2561) ยุทธศาสตร์นี้จึงให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทย ซึ่งเป็นพลเมืองของชาติให้มีความพร้อมในการพัฒนาเพื่อเข้าสู่สังคมแห่งอนาคตที่ไร้พรมแดน และมีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด การเตรียมคนให้พร้อมรับกับเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นจึงส่งผลกระทบต่อวงการศึกษาทั้งในการบริหาร การจัดการเรียนรู้ ผู้เรียน การดำเนินชีวิต และสุขภาพจิต ทำให้ผู้เรียนต้องปรับตัวทั้งในด้านการเรียนรู้และการใช้ชีวิตประจำวัน (ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ และ พิทยะ ตั้งพรไพบูลย์, 2566) จึงเป็นปัจจัยสำคัญให้หน่วยงานที่รับผิดชอบวางนโยบายทางด้านการศึกษาดำเนินการตามแนวทางจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงในระดับโลกและการวางนโยบายในระดับโลกรวมถึงเป้าหมายระดับโลกขององค์การสหประชาชาติ (SDG) ในด้านการศึกษาเพื่อนำมาวางกรอบนโยบายกำหนดแนวปฏิบัติการจัดการศึกษาในประเทศให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการกิจตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ.2561-2580 ในฐานะผู้รับผิดชอบหลักขับเคลื่อนทุกแผนงานพัฒนาการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต รวมทั้งแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) และนโยบายรัฐบาลทั้งในส่วนนโยบายหลักด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย และนโยบายเร่งด่วนเรื่องการเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 และพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย รวมทั้งนโยบายและแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งในด้านโอกาสความเท่าเทียม ความเสมอภาค ความปลอดภัย และมีสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นในศตวรรษที่ 21 และมีความพร้อมร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) กระทรวงศึกษาธิการจึงต้องกำหนดแนวนโยบายและการปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางให้ระบบการศึกษาและสถานศึกษาพัฒนาสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติที่ได้อ้างไว้

สถานศึกษาจึงต้องปรับตัวเองและตระหนักถึงการนำตนเองเข้าสู่สถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและการเปิดกว้างที่มีการเชื่อมต่อกับสังคมโลกในยุคปัจจุบัน สามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายของนโยบาย ดังนั้น ผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีการรับผิดชอบโดยตรงต่อผลการดำเนินงานของโรงเรียนและมีส่วนร่วมเชิงรุกในการนำการเรียนรู้ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์และมีภาวะผู้นำทางการบริหารที่นอกเหนือการบริหารวิชาการและโครงสร้างทั้ง 4 ส่วนภายในสถานศึกษาได้แล้วยังต้องมีภาวะผู้นำโลกาภิวัตน์ในโลกยุคไร้พรมแดน ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำที่มีลักษณะว่องไว คล่องตัวและปรับตัวได้ง่าย สามารถนำพาองค์กรไปสู่การปฏิรูปหรือปรับเปลี่ยนโครงสร้าง ระบบ การดำเนินงาน และวัฒนธรรมองค์กรต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่ความอยู่รอดและความเจริญก้าวหน้าขององค์กร (ภาราดร แก้วบุตรดี และคณะ, 2564) ที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความเป็นสากลในยุคปัจจุบัน (จินดารัตน์ แยมวงษ์ และคณะ, 2562) แนวความคิดแบบสากล หรือทัศนคติแบบสากล (Global mindset) ที่ให้ความสำคัญกับชุดความคิดของบุคคลในยุคโลกไร้พรมแดนที่เกิดการติดต่อสื่อสารกันและพัฒนาไปสู่การมีวัฒนธรรมร่วมกันระหว่างคนจากส่วนต่าง ๆ ของโลก (กรพจน์ อัสวินวิจิตร, 2559) จึงเป็นองค์ประกอบหลักและตัวชี้วัดหลักที่จะเป็นกุญแจสำคัญในการนำพาให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีคุณลักษณะของผู้นำโลกาภิวัตน์ที่จะสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความเป็นสากล ในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องหาแนวทาง และแนวนโยบาย ในการปรับคุณลักษณะภาวะผู้นำของตนเองรวมถึงกรอบแนวคิดทัศนคติเพื่อปรับเปลี่ยนและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นให้สามารถรับมือได้กับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ให้มีความเป็นสากล สามารถอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างเข้าใจและให้เกียรติผู้อื่น ดังประเด็นที่กำหนดให้เน้น “การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก บนพื้นฐานของความเข้าใจ ลุ่มลึกในประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมของไทย และพัฒนาการของประเทศเพื่อนบ้าน เพิ่มการรับรู้ของคนไทยด้านพหุวัฒนธรรม การเห็นคุณค่า และมีความอดกลั้นต่อความแตกต่างทางความเชื่อ ความคิด วิถีชีวิต ผ่านความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อนบ้าน การแลกเปลี่ยนเด็ก เยาวชน และนักเรียน การฟังตัวและการทำงานระยะสั้นในประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์” (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580, 2561)

การสร้างแนวทางและแนวนโยบายเพื่อพัฒนาแนวความคิดแบบสากลเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและสร้างสถานศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบันนั้น จะพัฒนาเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ได้ เนื่องจากสถานศึกษามีโครงสร้างและส่วนประกอบหลายส่วนคล้ายกับระบบ

นิเวทางชีววิทยา (Ecosystem) ซึ่งเป็นโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ กับบริเวณแวดล้อมที่สิ่งมีชีวิตเหล่านี้ดำรงชีวิตอยู่ ส่วนประกอบแต่ละส่วนนั้นต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเกื้อกูลกัน เพื่อสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นในธรรมชาติ การจัดระบบนิเวทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในอนาคต มีแนวโน้มเป็นที่สนใจในวงกว้างมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ.2561 - 2580 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดทิศทางของประเทศได้ให้ความสำคัญและระบุคำว่า “ระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์” ไว้ เน้นการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรมในอีก 20 ปีข้างหน้า ระบบนิเวทางการศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงด้วยการใช้สิ่งรอบตัวอย่างคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุดตามบริบทและความเหมาะสม เพื่อยืนยันว่าการพัฒนาของมนุษย์เป็นผลจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงของสถานที่ที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่และสิ่งแวดล้อมที่ซับซ้อนซึ่งสิ่งแวดล้อมแบ่งเป็น 5 ระบบได้แก่ระบบเล็ก (Microsystem) ระบบกลาง (Mesosystem) ระบบภายนอก Exosystem ระบบใหญ่ (Macrosystem) และระบบกาลเวลา (Chronosystem) ที่เรียกว่า รูปแบบชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ (Tudge และคณะ, 2009) การมีกรอบและแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนทำให้หน่วยงานและองค์กรทุกภาคส่วนต้องทำตามและหันมาให้ความสำคัญกับการจัดระบบนิเวทางการศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพคนไทย ร่วมสร้างพื้นที่ที่เป็นบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่สมาชิก อาทิ ผู้เรียน ครอบครัว สถานศึกษา ครู อาจารย์ สังคม ชุมชน และสถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพร่วมกัน นำไปสู่การส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ 3 ด้าน ได้แก่ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็งได้อย่างแท้จริง เพื่อพื้นที่โลกาภิวัตน์ในปัจจุบันจึงเป็นพื้นที่ที่ผู้บริหารและครูรุ่นใหม่ต้องมอง รู้ คิด เข้าใจ และสอนเกินขอบเขตของท้องถิ่น ในทางปฏิบัติในยุคโลกาภิวัตน์ ครูต้องได้รับการปลูกฝังกรอบแนวคิดแบบสากลที่จำเป็นตามมิติทั้งสี่ในบริบทของโลกาภิวัตน์ ได้แก่ หลักสูตร วิชาชีพ คุณธรรม และปัจเจกบุคคล (Goodwin, 2019)

แนวคิดอุตสาหกรรม 4.0 ได้ขับเคลื่อนให้การศึกษาต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับให้เข้ากับความคาดหวังของระบบอุตสาหกรรม ยิ่งไปกว่านั้นกระแสการพัฒนาอุตสาหกรรมในเวทีโลกได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แนวคิดอุตสาหกรรม 5.0 จึงเกิดขึ้นโดยเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันระหว่างมนุษย์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงาน และลดความผิดพลาดจากกระบวนการทำงาน โดยมองถึงความปลอดภัย ความสะดวกสบาย และสถานประกอบการที่

เป็นมิตรต่อมนุษย์เช่นเดียวกัน รวมไปถึงการมุ่งเน้นการลดผลกระทบของกระบวนการทำงานและการผลิตที่มีต่อชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม (กิติกา ทิพยาลย์, 2566) เพื่อให้ตอบรับกับกระแสการพัฒนาอุตสาหกรรม 5.0 แนวทางการศึกษาของไทยจึงมุ่งก้าวสู่ยุค 5.0 ตามไปด้วยคือ การใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาที่จะทำให้มนุษย์มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นับเป็นที่การก้าวไปสู่การใช้นวัตกรรมในยุค 5.0 ที่เน้นการมีส่วนร่วม ดังนั้น การจัดการศึกษาในอนาคตต้องอาศัยเครือข่าย คือ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะต้องดำเนินการใน 5 ประเด็นสำคัญ ดังนี้ 1) สร้างความยั่งยืน 2) ยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น 3) กำหนดสาระคิดให้ใหญ่ขึ้น 4) เป็นพลังผลักดันเพื่อส่งเสริมให้การศึกษาของชาติสนใจวิถีชีวิตที่ดีงาม 5) พัฒนาและสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนและยกระดับคุณภาพชีวิต ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศไทยที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนจึงต้องนำแนวคิดการศึกษา 5.0 ไปใช้ในการบูรณาการจัดการเรียนการสอนด้วยการใช้เทคโนโลยีเพื่อขยายต่อยอดองค์ความรู้ เป็นการศึกษาที่เน้นการผลิตคนไปสร้างสรรค์อนาคตและนำนวัตกรรมไปใช้อย่างต่อเนื่อง (แววรอรณ จันทรชุกคลิน และคณะ, 2566)

ด้วยเหตุนี้แนวความคิดของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อสร้างการเรียนรู้แบบองค์รวมจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ไร้พรมแดน คือการสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการศึกษา นั่นคือ การสร้างระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างพลเมืองให้พร้อมรับมือโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง (อาทิตยา ไสยพร, 2565) ระบบการศึกษาต้องพร้อมรับมือ เตรียมพร้อมผู้บริหาร บุคลากร ครู นักเรียน และคนรุ่นใหม่ให้มีทักษะจำเป็น โดยเฉพาะทักษะสังคม 5.0 ที่ประกอบด้วย 1) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ 2) ทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล 3) ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล 4) ทักษะการคิดเพื่อแก้ปัญหา 5) ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ 6) ทักษะด้านความเข้าใจพหุวัฒนธรรม เพื่อสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง มีการนำสารสนเทศปัญญาประดิษฐ์และนวัตกรรมเทคโนโลยีมาใช้ในการดำรงชีวิตที่เหมาะสม โดยการพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะในสังคม 5.0 จำเป็นต้องสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เหมาะสม (อานนท์ ปานะจำนงค์ และคณะ, 2566) สามารถแข่งขันในระดับสากลได้ สามารถคิดวิเคราะห์ คิดเชิงลึก สังเคราะห์ข้อมูลที่หลากหลาย แก้ไขปัญหา สร้างสรรค์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคม มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ เข้าสังคมได้ดี สามารถเรียนรู้ใหม่ได้ตลอดชีวิต พัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และต้องมีความรู้พื้นฐานที่เข้มแข็ง เป็นคนที่ช่างคิดวิเคราะห์ ชอบตั้งคำถาม รวมไปถึงแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ เข้าใจการทำงานของเทคโนโลยี เปิดรับการเปลี่ยนแปลง

ของเทคโนโลยีอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังสามารถพัฒนาตนเองให้มองโลกในแง่บวก เพื่อให้สามารถเรียนรู้และทำงานได้ดีในโลกยุคใหม่ นับเป็นการแก้ปัญหาจุดบกพร่องในระบบการศึกษาไทยที่ไม่เน้นการสอนให้คิดแก้ปัญหา เน้นสอนในกรอบของความรู้ที่ปรากฏตามตัวอักษรของตำรา ยึดติดกับวิธีการสอนแบบเดิม คือ ใช้วิธีการสอนเป็นแบบการบรรยาย จึงทำให้เกิดข้อจำกัดในการพัฒนาทักษะทางการคิด ไม่ได้สอนให้เข้าใจถึงที่มาที่ไปของสิ่งต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นการเรียนการสอนในรูปแบบการท่องจำมากกว่าการใช้ความเข้าใจ ในปัจจุบันนี้ไม่เพียงแต่สถาบันการศึกษาระดับโรงเรียนเท่านั้นแม้แต่ในมหาวิทยาลัยนักศึกษายังขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาในเนื้อหาสาขาที่เรียน (อุบลวรรณ กิจคณะ และ ประสพสุข ฤทธิเดช, 2557) อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคมและโลกในยุคศตวรรษที่ 21 นั้นผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษามาใช้ในการปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ โดยมีปัจจัยสำคัญคือ หลักสูตรการศึกษาในระดับต่าง ๆ ยังไม่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ทำให้ผู้เรียนมีความรู้แต่ขาดทักษะและสมรรถนะในการใช้ความรู้ ความสามารถที่จะนำไปใช้แก้ปัญหาให้เกิดประโยชน์ในชีวิตได้ ส่วนใหญ่จะเรียนรู้โดยการอาศัยการจำเป็นหลัก จึงมีความรู้ความเข้าใจในระดับผิวเผิน ไม่รู้ลึก ไม่รู้จริง ไม่รู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ ไม่รู้ศักยภาพและความถนัดของตนเอง ไม่เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ ยังเห็นว่าการเรียนรู้ไม่มีความหมายต่อตนเองและการดำรงชีวิตของตน จากปัญหาดังกล่าวมีสาเหตุสำคัญมาจากการจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผลของครูผู้สอน ซึ่งเป็นผลมาจากหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดจำนวนมากเกินไปและหลักสูตรที่อิงเนื้อหา รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดส่งผลทำให้การเรียนรู้ขาดประสิทธิภาพ (สุชาติ คุ่มสุทธิ, 2566)

จากที่มาและสภาพปัญหาการจัดการศึกษาดังกล่าว กรอบแนวคิดแบบสากล หรือ ทักษะคิดแบบ (Global Mindset) ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของความฉลาดรู้ในเรื่องความเป็นพลเมืองและสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลกซึ่งแสดงถึงความเป็นพลโลกที่มีคุณภาพ ที่ผู้เรียนทุกระดับควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้เพิ่มมากขึ้นเพื่อเป็นพลเมืองที่สามารถทำงานและดำเนินชีวิตอย่างประสบความสำเร็จได้ในทุกสถานการณ์ (องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ UNESCO, 2565) การให้ความสำคัญกับการปลูกฝังกรอบแนวคิดแบบสากลให้ตระหนักถึงความเป็นพลเมืองโลกที่มีความเป็นมนุษย์เหมือนกัน และเมื่อกลุ่มคนเหล่านี้ต้องกระจายตัวไปทำงานในที่ใดก็ตาม ความเห็นอกเห็นใจและยอมรับในความแตกต่างย่อมจะเป็นตัวขับเคลื่อนให้พวกเขานำเสนอจุดเปลี่ยนใหม่ ๆ (มนทิณี ยงวิกุล, 2564) สร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สพฐ. (2564) ได้จัดทำยุทธศาสตร์โครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ใจความสำคัญได้กล่าวถึงประเด็นยุทธศาสตร์ การขับเคลื่อนขยายจำนวนโรงเรียนในโครงการ แผนกลยุทธ์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจในแนวทางการจัดการศึกษาซึ่งจะเป็นการสานประโยชน์และความร่วมมือในการพัฒนาความรู้ และนวัตกรรมทางวิชาการทั้งในและต่างประเทศ สนับสนุนความเข้มแข็งทางวิชาการให้กับโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษและเขตท่องเที่ยว และการเสริมสร้างความแข็งแกร่งและติดอาวุธทางปัญญาให้กับผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน นำพาไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรม การเพิ่มพูนทักษะการสื่อสารภาษาต่างประเทศ การพัฒนาหลักสูตรและมาตรฐานการจัดการศึกษาอย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ทั้งนี้ในการดำเนินการสถานศึกษาในโครงการจะต้องส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้แนวทางวิธีการพัฒนาหลักสูตรรูปแบบใหม่ที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมนานาชาติ

จากยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โรงเรียนที่เข้าสู่โครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ควรจะพัฒนาระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลควบคู่ไปกับกลยุทธ์สถานศึกษาหรือแผนนโยบายที่มาจากกระทรวงศึกษาธิการควบคู่กันไป เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการเป็นองค์กรระดับสากล ซึ่งต้องเริ่มจากแนวความคิดและทัศนคติของผู้บริหารที่จะเป็นพื้นเพองสำคัญในการกำหนดนโยบายสถานศึกษาและวิถีปฏิบัติต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาให้สอดคล้องตามกรอบแนวคิดแบบสากล ซึ่งต้องอาศัยชุดความคิดที่กล่าวถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการเปิดกว้างทางความคิดที่ตรงกับแนวความคิดของ Beechler และ Javidan (2007) ที่ศึกษาประเด็นสำคัญของกรอบแนวคิดแบบสากล (Global Mindset) พบว่า ปัจจัยที่ช่วยสร้างกรอบแนวคิดแบบสากล คือ 1) ความตื่นตัวและใส่ใจเกี่ยวกับความเป็นไปของโลกและมีความรู้เท่าทันโลก 2) มีมุมมองเปิดกว้างหลากหลาย 3) รู้จักตนเอง 4) มีความพยายามในการบูรณาการมุมมองที่รวบรวมความรู้อันหลากหลายเกี่ยวกับวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน ในส่วนของ CPET (Kang และ Holloman, 2011) นำเสนอกรอบแนวคิดแบบสากลว่าประกอบไปด้วย การคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถประสานงาน และทำงานร่วมกับผู้อื่น มีจิตใจเอื้ออาทรตระหนักรู้ในตนเอง และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นตระหนักรู้ปัญหาระดับโลก และสามารถแก้ปัญหาในโลก แห่งความเป็นจริง มีจิตสำนึกสากล

มีมุมมองเปิดกว้าง หลากหลาย เคารพบุคคลจากวัฒนธรรม ที่แตกต่างกัน การจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกรอบแนวคิดแบบสากลจึงต้องนำแนวทางดังกล่าว เข้าสู่ระบบการศึกษา จึงเป็น ความท้าทายของระบบการศึกษาที่จะหาหนทางในการพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากลให้เกิดขึ้นใน คุณลักษณะผู้เรียน

Bronfenbrenner (1976) นักจิตวิทยาด้านพัฒนาการเด็ก ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ พฤติกรรมของเด็ก เพื่อต้องการเข้าใจวิธีการที่เด็ก ๆ พัฒนา โดยมีความเชื่อว่า อิทธิพลของ สภาพแวดล้อม มีผลต่อการพัฒนาการของเด็ก โดยข้อสังเกตว่าเด็กจะเติบโตและเปลี่ยนไปตาม บริบทที่พวกเขามีปฏิสัมพันธ์ด้วย ในทางกลับกันการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมก็สามารถส่งผล ต่อเด็กเช่นกัน (วันศิริ นิลสุखा, 2566) ตามทฤษฎีนิเวศวิทยาของ Bronfenbrenner ที่มีผลต่อการ พัฒนาเด็กได้แบ่งระยะความสัมพันธ์ออกเป็น 5 ระบบในชีวิตและสังคมของเด็ก จากระบบที่ ใกล้เคียงที่สุดไปจนถึงบุคคลที่ไกลที่สุดซึ่งประกอบไปด้วย

1) ระบบเล็ก (Microsystem) หมายถึงระบบครอบครัวและโรงเรียนที่อยู่ใกล้กับเด็ก มากที่สุดและมีโครงสร้างที่เด็กสัมผัสโดยตรง เด็กจะเลียนแบบบุคลิกภาพที่เกิดขึ้นจากครอบครัว ในโรงเรียน ทศนคติของบิดามารดาและบรรยากาศในครอบครัวและโรงเรียน

2) ระบบกลาง (Mesosystem) : ระบบความสัมพันธ์ในโรงเรียน มีอิทธิพลต่อการ พัฒนาของเด็กทางอ้อม แต่สัมพันธ์ควบคู่กับระบบเล็ก (Microsystem) ซึ่งความสัมพันธ์ใน ครอบครัว ระหว่าง บิดา มารดา และเด็ก ได้รับอิทธิพลจากความสัมพันธ์ของเด็กกับครูที่โรงเรียน และในทางกลับกัน หากครอบครัวและผู้ดูแลเด็กพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ เป็นมิตรและสื่อสารกัน ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบุคคลในครอบครัว เช่น พ่อ แม่ จะดีขึ้น

3) ระบบภายนอก (Exosystem) : ระบบองค์กรทางสังคมสำหรับผู้ใหญ่ ระบบใน ระดับนี้เด็กไม่ได้สัมผัสโดยตรง โครงสร้างในชั้นนี้มีผลต่อพัฒนาการของเด็กโดยการโต้ตอบกับ โครงสร้างบางส่วนในระบบเล็ก (Microsystem) หรือระบบครอบครัวของเด็ก พวกเขารู้สึกถึงพลัง ทางบวกหรือทางลบที่เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์กับระบบของตนเอง ระบบนิเวศหลักที่มี อิทธิพลทางอ้อมต่อเยาวชนผ่านทางครอบครัว ได้แก่ โรงเรียนและเพื่อน สถานที่ทำงานของพ่อ แม่ เครือข่ายทางสังคมของครอบครัว และบริบทชุมชนละแวกใกล้เคียง

4) ระบบใหญ่ (Macrosystem) : ระบบวัฒนธรรม คือ บริบททางสังคมและวัฒนธรรม ที่ใหญ่กว่า เช่น ทศนคติ และสภาพสังคมภายในวัฒนธรรมที่เด็กอยู่ สามารถใช้เพื่ออธิบายบริบท ทางวัฒนธรรมหรือสังคม ของกลุ่มสังคมต่าง ๆ เช่น ชนชั้นทางสังคม กลุ่มชาติพันธุ์ หรือบริษัท

ซึ่งระบบนิเวศทางการศึกษานั้นต้องอาศัยส่วนประกอบหลายส่วนประกอบกัน ทำงานร่วมกัน เพื่อร่วมสร้างระบบการศึกษาคุณภาพที่สะท้อนสภาพสังคม อุตสาหกรรมยุคใหม่

5) ระบบกาลเวลา (Chronosystem) คือ สภาพที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมตลอดช่วงชีวิตของเด็ก เช่น การเกิดโรคระบาด การเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ

เมื่อพิจารณาตามทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาแล้วนั้น ผู้นำ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกส่วน ล้วนเป็นส่วนประกอบสำคัญของระบบนิเวศทางการศึกษาของผู้เรียน การพัฒนาองค์กรทั้งระบบ สร้างระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในสถานศึกษาให้มีกรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset) จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับองค์กรทางการศึกษาสมัยใหม่ที่ต้องการก้าวเข้าสู่เวทีโลกในยุคโลกาภิวัตน์หรือในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะสามารถแก้ปัญหาระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันได้ ซึ่งเน้นการสร้างระบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถกำหนดเส้นทางและวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง (Personalized Learning) อย่างมีความหมาย สถานศึกษาจึงควรจัดการศึกษาผ่านการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาที่หลากหลายตอบสนองของความสนใจของนักเรียน มุ่งเน้นพัฒนาคุณลักษณะสมรรถนะทักษะที่จำเป็นในโลกปัจจุบันและอนาคต สอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ซึ่งในปัจจุบันยังประสบปัญหาในเรื่องระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งการมีอยู่ และการเข้าถึงอย่างเพียงพอ (อานนท์ ปานะจำนงค์ และคณะ, 2566)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นโรงเรียนนำร่อง มีความพร้อมตามมาตรฐานสากล และมีชื่อเสียง เข้าร่วมอยู่ในโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เนื่องจากโครงสร้างลักษณะและองค์ประกอบขององค์กรมุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นพลโลก มีความเป็นนานาชาติ มุ่งเน้นการสอนในเรื่องพลโลกศึกษา มีมาตรฐานระดับสากล ซึ่งในการพัฒนาสถานศึกษาและผู้เรียนให้มีคุณลักษณะดังกล่าว จำเป็นต้องสร้างองค์กรให้มีระบบนิเวศทางการศึกษาที่เอื้ออำนวยให้พัฒนารอบแนวคิดแบบสากล ที่เน้นการเชื่อมโยงและการทำงานร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้นำโรงเรียน ครู และผู้ปกครอง ซึ่งมีส่วนร่วมในการสนับสนุนนักเรียนและการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ เต็มโต และประสบความสำเร็จร่วมกัน ตั้งแต่ระดับผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากร ครูและนักเรียน รวมถึงการจัดเตรียมระบบนิเวศ

สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา สามารถเป็นแนวทางให้สามารถนำผลจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการปรับรูปแบบแนวทางดำเนินงานในองค์กรของตนเองเพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนให้เป็นองค์กรที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ก้าวทันยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป และสร้างบริบทให้เหมาะสมกับสังคมในยุคพลิกผันในปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความฉลาดรู้เรื่องความเป็นพลเมืองและสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลกซึ่งแสดงถึงความเป็นพลเมืองและพลโลกที่มีคุณภาพสามารถทำงานและดำเนินชีวิตอย่างประสบความสำเร็จได้ในทุกสถานการณ์ (องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ UNESCO, 2565)

คำถามการวิจัย

งานวิจัยเรื่องระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีคำถามที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. โครงสร้างของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนขั้นพื้นฐานเป็นอย่างไร
2. ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนขั้นพื้นฐานควรมีส่วนประกอบอะไรบ้าง
3. ความเชื่อมโยงของส่วนประกอบต่าง ๆ ในระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนขั้นพื้นฐานควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างและส่วนประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อพัฒนาโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำองค์ความรู้จากโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่งเสริมการสร้างความคุ้นเคยให้ผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยปัจจุบันและตรงกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนการศึกษาชาติ
2. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานทางการศึกษาสามารถนำองค์ความรู้จากโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาไปเป็นแนวทางในการให้การสนับสนุนในด้านนโยบายและอำนวยความสะดวกในการสร้างระบบนิเวศทางการศึกษา เตรียมบุคลากรในสถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนให้มีกรอบแนวคิดแบบสากลสร้างพลเมืองไทยสู่พลเมืองโลก
3. หน่วยงานด้านการศึกษาระดับกระทรวงสามารถนำผลการวิจัยไปปรับเพื่อบางนโยบายที่ส่งเสริมการสร้างระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาวิชาชีพครู การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และตัวชี้วัดคุณลักษณะของผู้เรียนให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสู่ระบบการศึกษาคุณภาพในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) 2 ขั้นตอน ผู้วิจัยนำเสนอขอบเขตของการวิจัยในแต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาโครงสร้างและส่วนประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ขอบเขตแหล่งข้อมูลและผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย (Key informants)

- 1.1 ขอบเขตแหล่งข้อมูล

1.1.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาโดยใช้กรอบแนวคิด 3 ส่วน คือ

- 1) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset) ของ Center for Professional Education of Teachers (CPET) 2011, E. Jane Hett (1993)
- 2) ทฤษฎีนิเวศวิทยาของ Urie Bronfenbrenner
- 3) โรงเรียนที่เข้าสู่โครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub)

1.1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยในการสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง (Semi structure Interview form) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่เลือกด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติสามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

1) ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายหรือผู้บริหารหน่วยงานทางการศึกษาระดับประเทศ มีบทบาทในการกำหนดนโยบายการศึกษาของประเทศไทย ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนารอบแนวคิดแบบสากล เช่น ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารโรงเรียนที่มีแนวนโยบายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีกรอบแนวคิดแบบสากล ผู้บริหารโรงเรียนนานาชาติ หรือโรงเรียนที่มีหลักสูตรสองภาษา

3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนให้พัฒนารอบแนวคิดแบบสากล ครูผู้สอนในสถานศึกษาที่ดำเนินการสอนหลักสูตรพลโลกศึกษา สอนในสถานศึกษาที่มีบริบทความเป็นสากล มีประสบการณ์จัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นความเป็นพลเมืองโลก และส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากล

4) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสนับสนุนการศึกษา คุณสมบัติดำรงตำแหน่งผู้บริหารองค์กรเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนโรงเรียน ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารหน่วยงานวิจัย ผู้บริหารจากองค์กรภาคธุรกิจที่มีความเชี่ยวชาญในการสนับสนุนการจัดการศึกษา ที่มีบทบาทเกี่ยวกับงานวิเทศสัมพันธ์หรือการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ

1.2 ขอบเขตตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ระบบนิเวศทางการศึกษา และกรอบแนวคิดแบบสากล

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อการตรวจทานความน่าเชื่อถือของโมเดลส่วนประกอบ (Components) ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยสร้างประเด็นคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่มและจัดสนทนากลุ่มแบบ (Homogeneity) ที่กำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลหลักมีความคล้ายคลึงกัน เพื่อตรวจทานความน่าเชื่อถือของโมเดลส่วนประกอบ (Components) ระบบนิเวศทางการศึกษา เพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้ข้อมูลจากการวิจัยในขั้นตอนที่ 1

1. ขอบเขตของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่เข้าสู่โครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2567-2568 จำนวน 45 โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สพฐ., 2567) ประกอบด้วย

1.1.1 โปรแกรมนานาชาติ (International Program: IP)

1.1.2 โปรแกรมพหุภาษา (Multilingual Program: MP)

1.1.3 โปรแกรมวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ 2 ภาษา (Science and Mathematics Bilingual Program: SMBP)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในขั้นตอนการวิจัยขั้นที่ 2 ผู้วิจัยกำหนดและคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มย่อยจะต้องเป็นผู้มีประสบการณ์หรือมีข้อมูลในประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการและมีคุณสมบัติสำคัญที่คล้ายคลึงกัน (Homogenous group) รวมจำนวนผู้สนทนากลุ่มทั้ง 2 ครั้ง รวม 14 คน (Morgan, 1997) ซึ่งเป็นขนาดของกลุ่มที่สามารถอภิปรายตอบโต้กันได้ดีเป็นขนาดของกลุ่มที่ช่วยทำให้การสนทนามีลักษณะเปิดกว้างเหมาะสมในการตั้งประเด็นซักถาม (Creswell, 2012) ด้วยการกำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

ครั้งที่ 1 กลุ่มผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่เข้าสู่โครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) โดยมีคุณสมบัติดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน ที่ดูแลงานบริหารจัดการและงานวิชาการ มีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 7 คน

ครั้งที่ 2 กลุ่มหัวหน้ากลุ่มสาระเรียนรู้ และครู ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่เข้าสู่โครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนให้พัฒนารอบแนวคิดแบบสากล ครูผู้สอนที่ดำเนินการสอนหลักสูตรพลโลกศึกษา จำนวน 7 คน

2. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการศึกษา ปีการศึกษา 2567

3. ขอบเขตตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ระบบนิเวศทางการศึกษา และ กรอบแนวคิดแบบสากล

นิยามศัพท์เฉพาะ

ระบบนิเวศทางการศึกษา หมายถึง โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาที่ทำงานเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน พึ่งพาอาศัยกัน มีเป้าหมายร่วมกัน สื่อสารระหว่างกัน ปรับตัวได้เพื่อรักษาความสมดุล หากเกิดความเปลี่ยนแปลงกับส่วนประกอบใดย่อมจะส่งผลกระทบต่อส่วนประกอบอื่น ๆ ตามไปด้วย ซึ่งส่วนประกอบนั้นพัฒนาขึ้นจนสามารถส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานศึกษา ได้แก่ บุคคล ผู้แสดงบทบาท ผู้วางนโยบาย หลักสูตรสถานศึกษา ทรัพยากร และการพัฒนาวิชาชีพครู

กรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset) หมายถึง ทักษะคิด ความคิด และความเชื่อที่ส่งผลต่อกระบวนการคิดของบุคคลทำให้เกิดมุมมองและสามารถปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองโลกในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม มีความคิดเชิงวิพากษ์ สามารถแสดงความคิดเห็นและเห็นอกเห็นใจบุคคลในวัฒนธรรมที่แตกต่าง รู้จักสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น ใส่ใจปัญหาระดับนานาชาติ พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและพร้อมต่อการปรับตัวเข้าสู่โลกยุคปัจจุบัน ประกอบไปด้วยชุดความคิดย่อย 5 ด้าน คือ ความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ การคิดสร้างสรรค์ ความร่วมมือร่วมใจ มีจิตใจเอื้ออาทร และมีจิตสำนึกสากล

ความคิดเชิงวิพากษ์ (Critically Minded) หมายถึง ความสามารถในการตีความเชื่อมโยงความรู้ที่มีอยู่กับความรู้ใหม่ คัดวิเคราะห์เปรียบเทียบหาความแตกต่าง แยกย่อยความคิดเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง สังเคราะห์ประมวลความรู้จากหลากหลายแหล่งข้อมูล ประเมินค่าโดยใช้มุมมองที่หลากหลาย ค้นคว้า ถ่ายโอนเชื่อมโยงต่อยอดความรู้จากในบริบทหนึ่งไปสู่อีกบริบทหนึ่งเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาความรู้

ความคิดสร้างสรรค์ (Creatively Minded) หมายถึง ความสามารถในการจินตนาการตั้งคำถามในสถานการณ์ใหม่ ๆ จำลองสถานการณ์ รวบรวมแนวคิด ความรู้สึก เพื่อทำให้ตนเองเข้าใจสิ่งต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ให้ความสำคัญกับสิ่งที่คลุมเครือ สามารถสำรวจหลาย ๆ หนทาง เข้าใจสถานการณ์ที่ไม่ได้มีคำตอบเพียงคำตอบเดียว เพื่อสามารถแก้ปัญหาจากคำถามหรือความท้าทายที่เกิดขึ้นได้อย่างหลากหลาย

ความร่วมมือร่วมใจ (Collaboratively Minded) หมายถึง ความสามารถในการสังเกตการบันทึกรายละเอียดเล็ก ๆ การไตร่ตรอง สะท้อนตนเอง ฝึกเป็นคนใจกว้างโดยตั้งคำถามเพื่อสะท้อนถึงการเปลี่ยนมุมมอง สามารถระดมความคิด แบ่งปันความรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเมื่อมองหาวิธีแก้ปัญหาที่สร้างสรรค์ การตอบสนองต่อรูปแบบที่หลากหลายอย่างยืดหยุ่นสามารถทำงานเป็นทีมร่วมกันกับผู้อื่นและมีกลยุทธ์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

มีจิตใจเอื้ออาทร (Caring Minded) หมายถึง ความตระหนักรู้ตนเอง ยอมรับความแตกต่างในมุมมองของผู้อื่นด้วยความเคารพ หลีกเลียงการตัดสิน ตระหนักว่าโลกทัศน์และประสบการณ์ของตนเองอาจแตกต่างจากผู้อื่นและสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับมุมมองที่แตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม เชื่อมั่นในตนเอง รู้จักพัฒนาความสัมพันธ์ใหม่ ๆ กับผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจ ตระหนักและยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมหรือสถานการณ์ที่อาจส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการทำงาน หรือความสัมพันธ์ของผู้อื่นเพื่อให้เข้าใจมุมมองของบุคคลอื่นได้ดีขึ้น

มีจิตสำนึกสากล (Globally Minded) หมายถึง รู้จักแก้ปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริง มีประสบการณ์ ทำกิจกรรมที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน สามารถเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และร่วมแก้ปัญหา รูปแบบต่าง ๆ ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีจิตสำนึก ความเป็นพลเมืองโลก แสดงออกถึงความเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน สามารถวิเคราะห์ประเด็นทางเศรษฐกิจ กฎหมาย วิทยาศาสตร์ หรือวัฒนธรรมที่มีกระทบต่อนานาชาติ มีการคิดเชิงบูรณาการเชื่อมโยงบริบทต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงทางความคิด มีมุมมองที่หลากหลาย สามารถพิจารณามุมมองได้อย่างหลากหลายรูปแบบ เป็นคนใจกว้าง สามารถแสดงออกอย่างเหมาะสม เมื่อปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มาจากต่างสังคม และวัฒนธรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างกรอบแนวคิดแบบสากลดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกรอบแนวคิดแบบสากล ของ Center for Professional Education of Teachers (CPET) 2011, E. Jane Hett (1993)

2. แนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับระบบนิเวศทางการศึกษา

ทฤษฎีนิเวศวิทยาของ Bronfenbrenner ที่มีผลต่อการพัฒนาเด็กได้ แบ่งออกเป็น 4 ระบบจากระบบที่ใกล้เคียงที่สุดไปจนถึงบุคคลที่ไกลที่สุดซึ่ง มีดังต่อไปนี้

2.1 ระบบนิเวศระดับครอบครัว (Microsystem) เป็นระดับที่อยู่ใกล้กับเด็กมากที่สุดและมีโครงสร้างที่เด็กสัมผัสโดยตรง

2.2 ระบบนิเวศระดับโรงเรียน (Mesosystem) เป็นระดับที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาของเด็กทางอ้อมควบคู่กับระบบนิเวศระดับครอบครัว (Microsystem)

2.3 ระบบนิเวศระดับองค์กรทางสังคม (Exosystem) เป็นระบบที่เด็กไม่ได้สัมผัสโดยตรง โครงสร้างในชั้นนี้มีผลต่อการพัฒนาการของเด็กผ่านการโต้ตอบกับโครงสร้างบางส่วนในระบบครอบครัว (Microsystem) ของเด็ก

2.4 ระบบนิเวศระดับวัฒนธรรมและบริบททางสังคม (Macrosystems) เป็นระบบทางสังคมของเด็ก ซึ่งรวมถึง ทัศนคติ บรรทัดฐาน ภายในวัฒนธรรมที่เด็กอยู่

2.5 ระบบนิเวศที่มีการเปลี่ยนแปลงตามสิ่งแวดล้อมและกาลเวลา (Chronosystem) เป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมตลอดช่วงชีวิตของเด็ก ผู้วิจัยสามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยได้เป็นภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset) ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษารวบรวม เอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยครอบคลุมประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ
  - 1.1 ความหมายของระบบ
  - 1.2 ความหมายของระบบนิเวศ
  - 1.3 องค์ประกอบของระบบนิเวศ
2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางการศึกษา
  - 2.1 ทฤษฎีนิเวศวิทยาของ Urie Bronfenbrenner
  - 2.2 ความเป็นมาของระบบนิเวศทางการศึกษา
  - 2.3 ความหมายและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางการศึกษา
  - 2.4 องค์ประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษา
3. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset)
  - 3.1 ความเป็นมาของพลเมืองโลกศึกษา (Global citizenship) สู่กรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset)
  - 3.2 ความหมายของกรอบแนวคิดแบบสากล
  - 3.3 องค์ประกอบของกรอบแนวคิดแบบสากล
  - 3.4 การพัฒนารอบแนวคิดแบบสากล
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 4.1 งานวิจัยในประเทศไทย
  - 4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ

1.1 ความหมายของระบบ

ระบบ (System) ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า ระบบ คือกลุ่มของสิ่งต่าง ๆ ที่ประสานเข้าเป็นสิ่งแวดล้อมกันตามหลักแห่งความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันด้วยระเบียบของธรรมชาติหรือหลักเหตุผลทางวิชาการ เช่น ระบบประสาท ระบบทางเดินอาหาร ระบบจักรวาล ระบบสังคม ระบบการบริหารประเทศ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

นักวิชาการได้ให้ความหมายของระบบที่สอดคล้องกัน คือ ระบบ หมายถึง ชุดขององค์ประกอบย่อย ๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน ทำหน้าที่ในลักษณะเป็นหน่วยเดียวกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายโดยรวมของระบบ (Hoy และ Miskel, 2012; Kast และ Rosenzweig, 1985; Lunenburg และ Omstein, 1996; Robbins และ Coulter, 2021) นอกจากนี้ สุนทร โคตรบรรเทา (2560) ได้กล่าวว่า ระบบ หมายถึง องค์ประกอบของสรรพสิ่งที่ยรวมกันอย่างเป็นเอกภาพ โดยแต่ละองค์ประกอบต้องปฏิบัติภาระหน้าที่ของตนเองอย่างประสานสัมพันธ์กับภาระหน้าที่ขององค์ประกอบอื่น ๆ และเป็นการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีรูปแบบและมีขั้นตอนเฉพาะ

ดังนั้นสรุปได้ว่า ระบบ หมายถึง กลุ่มหรือชุดขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ประกอบด้วยการร่วมกันของส่วนย่อย ๆ ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันตามโครงสร้าง ทำหน้าที่ในลักษณะหน่วยเดียวกันเพื่อให้เป้าหมายของระบบบรรลุตามที่กำหนดไว้

1.2 ความหมายของระบบนิเวศ

ระบบนิเวศ คือ ความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเรา ตัวอย่าง เช่น ความสัมพันธ์ระหว่าง สัตว์ พืช หรือแม้แต่มนุษย์อย่างเรา ๆ ในระบบนิเวศสิ่งมีชีวิตแต่ละกลุ่มจะมีความสัมพันธ์กันเป็นทอด ๆ เช่น สัตว์กินพืช สัตว์กินสัตว์ และสัตว์ที่กินทั้งพืชและสัตว์ สุดท้ายเมื่อสิ่งมีชีวิตตายลงจุลินทรีย์ก็ทำหน้าที่ย่อยสลายซากสิ่งมีชีวิตต่อไป เมื่อใดก็ตามที่มีการเปลี่ยนแปลงในระบบนิเวศอย่าง เช่น มีสารเคมีแปลกปลอมเข้ามาทำลายสิ่งมีชีวิตเพียงชนิดใดชนิดหนึ่งย่อมส่งผลต่อสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ อย่าง หลีกเลียงไม่ได้ เพราะในระบบนิเวศทุก ๆ สิ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างแยกไม่ออก (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ สวทช, 2554)

ระบบนิเวศ (Ecosystem) เป็นโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ กับบริเวณแวดล้อมที่สิ่งมีชีวิตเหล่านี้ดำรงชีวิตอยู่ ระบบนิเวศนั้นเป็นแนวคิด (concept) ที่นักนิเวศวิทยาได้นำมาใช้ในการมองโลกส่วนย่อย ๆ ของโลกเพื่อที่จะได้เข้าใจความเป็นไปบนโลกนี้ได้ดีขึ้น (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2540)

Hannon และคณะ (2019) ระบุว่า ระบบนิเวศ หมายถึง ปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติผ่านวิวัฒนาการที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ที่สิ่งมีชีวิตนั้นอาศัยอยู่

จากความหมายของระบบนิเวศที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ระบบนิเวศเป็นโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ที่มีการปฏิสัมพันธ์กันในสภาพแวดล้อมโดยรอบอย่างเป็นระบบ การเปลี่ยนแปลงกับองค์ประกอบใดในระบบนิเวศย่อมส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย

1.3 องค์ประกอบของระบบนิเวศ

โครงสร้างของระบบนิเวศ ระบบนิเวศมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ส่วน (อติโรจน์ พัฒน์เปรมศิริ, 2560) คือ

1. องค์ประกอบทางชีวภาพ (biological component) ได้แก่ สิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศ เช่น พืช สัตว์ มนุษย์ เห็ด รา จุลินทรีย์ เป็นต้น

2. องค์ประกอบทางกายภาพ (physical component) ได้แก่ สิ่งไม่มีชีวิตในระบบนิเวศ เช่น ดิน น้ำ แสง อุณหภูมิ เป็นต้น

ระบบนิเวศทุก ๆ ระบบจะมีโครงสร้างที่กำหนดโดยชนิดของสิ่งมีชีวิตเฉพาะอย่างที่อยู่ในระบบนั้น ๆ โครงสร้างประกอบด้วยจำนวนและชนิดของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ เหล่านี้ และการกระจายตัวของมันถึงแม้ว่าระบบนิเวศบนโลกจะมีความหลากหลายแต่มีโครงสร้างที่คล้ายคลึงกัน คือ ประกอบไปด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วนคือ

1. ส่วนประกอบที่ไม่มีชีวิต (Abiotic components) แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1.1 อนินทรีย์สาร เช่น คาร์บอนไดออกไซด์ คาร์บอนไดออกไซด์ น้ำและออกซิเจน เป็นต้น

1.2 อินทรีย์สาร เช่น โปรตีน คาร์โบไฮเดรต และไขมัน เป็นต้น

1.3 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น แสง อุณหภูมิ ความเป็นกรดเป็นด่าง ความเค็ม และความชื้น เป็นต้น

2. ส่วนประกอบที่มีชีวิต (Biotic components) แบ่งออกได้เป็น

2.1 ผู้ผลิต (producer) คือ พวกที่สามารถนำเอาพลังงานจากแสงอาทิตย์มาสังเคราะห์อาหารขึ้นได้เอง จากแร่ธาตุและสารที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ได้แก่ พืชสีเขียว แพลงก์ตอนพืช และแบคทีเรียบางชนิด พวกผู้ผลิตนี้มีความสำคัญมาก เพราะเป็นส่วนเริ่มต้นและเชื่อมต่อระหว่างส่วนประกอบที่ไม่มีชีวิตกับส่วนที่มีชีวิตอื่น ๆ ในระบบนิเวศ

2.2 ผู้บริโภค (consumer) คือ พวกที่ได้รับอาหารจากการกินสิ่งที่มีชีวิตอื่น ๆ อีกทอดหนึ่งได้แก่พวกสัตว์ต่าง ๆ แบ่งได้เป็น

2.2.1 ผู้บริโภคปฐมภูมิ (primary consumer) เป็นสิ่งมีชีวิตที่กินพืชเป็นอาหาร เช่น กระจับปี่ วัว ควาย และปลาที่กินพืชเล็ก ๆ ฯลฯ

2.2.2 ผู้บริโภคทุติยภูมิ (secondary consumer) เป็นสัตว์ที่ได้รับอาหารจากการกิน เนื้อสัตว์ที่ กินพืชเป็นอาหาร เช่น เสือ สุนัขจิ้งจอก ปลากินเนื้อ ฯลฯ

2.2.3 ผู้บริโภคตติยภูมิ (tertiary consumer) เป็นพวกที่กินทั้งสัตว์กินพืช และสัตว์กินสัตว์ นอกจากนี้ยังได้แก่สิ่งมีชีวิตที่อยู่ในระดับขั้นการกินสูงสุดซึ่งหมายถึงสัตว์ที่ไม่ถูกกินโดยสัตว์อื่น ๆ ต่อไป เป็นสัตว์ที่อยู่ในอันดับสุดท้ายของการถูกกินเป็นอาหาร เช่น มนุษย์

2.3 ผู้ย่อยสลาย (decomposer) เป็นพวกไม่สามารถปรุงอาหารได้ แต่จะกินอาหารโดย การผลิตเอนไซม์ออกมาย่อยสลายแร่ธาตุต่าง ๆ ในส่วนประกอบของสิ่งที่มีชีวิตให้เป็นสารโมเลกุลเล็กแล้วจึงดูดซึมไปใช้เป็นสารอาหารบางส่วน ส่วนที่เหลือปลดปล่อยออกไปสู่ระบบนิเวศ ซึ่งผู้ผลิตจะสามารถเอาไปใช้ต่อไป จึงนับว่าผู้ย่อยสลายเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้สารอาหารสามารถหมุนเวียนเป็นวัฏจักรได้ (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2540)

ระบบนิเวศมีกลไกการปรับตัวเพื่อให้คงความสมดุลโดยการที่ส่วนประกอบต่าง ๆ ของระบบ นิเวศหมุนเวียนและแลกเปลี่ยนสารอาหารผ่านสิ่งมีชีวิตได้แก่ ผู้ผลิต ผู้บริโภค และผู้ย่อยสลาย ดังนั้น ถ้าระบบนิเวศมีความสมดุลก็จะทำให้ระบบนิเวศมีความคงที่ การเกิดระบบนิเวศได้นั้นจะต้องมีระบบความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่แวดล้อมครอบคลุมถึงพื้นที่ ที่มีบริเวณชัดเจน สิ่งแวดล้อมที่เป็นองค์ประกอบในหน่วยพื้นที่ทั้งที่เป็นสิ่งมีชีวิตและสิ่งที่ไม่มีชีวิต รวมถึงระบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ดังนั้นจึงหมายความว่า ทุกองค์ประกอบในพื้นที่นั้น มีบทบาทและหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน สามารถสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงที่จะอยู่ร่วมกันได้ และระบบความสัมพันธ์นี้จะมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน สามารถแสดงเอกลักษณ์ของระบบนิเวศนั้น ๆ (วุฒิชัย ไกรวิเศษ, 2566)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ระบบนิเวศมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ส่วน คือ ส่วนประกอบที่ไม่มีชีวิต (Abiotic components) และส่วนประกอบที่มีชีวิต Biotic components) ปฏิสัมพันธ์กันในสภาพแวดล้อมในหน่วยพื้นที่อย่างเป็นระบบ มีกลไกสำคัญในการปรับตัวเอง เพื่อให้อยู่ในสภาวะ สมดุลอยู่เสมอ

2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางการศึกษา

2.1 ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาของ Bronfenbrenner (1976)

ทฤษฎีนิเวศวิทยาของ Urie Bronfenbrenner นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน เชื่อว่า อิทธิพลของสภาพแวดล้อมมีผลต่อการพัฒนาการของเด็ก บุคคลได้รับอิทธิพลจากชุดของระบบ สิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงถึงกัน ตั้งแต่สภาพแวดล้อมใกล้เคียง เช่น ครอบครัว ไปจนถึงโครงสร้างทางสังคมในวงกว้าง เช่น วัฒนธรรม (Olivia Guy-Evans, 2024) และเขาได้สร้างข้อสังเกตว่าเด็กจะเติบโตและเปลี่ยนไปตามบริบทแวดล้อมที่มีปฏิสัมพันธ์ด้วย ในทางกลับกันเมื่อสภาพแวดล้อมเกิดการเปลี่ยนแปลงย่อมส่งผลต่อเด็กเช่นเดียวกัน (วันศิริ นิลสุชา, 2566)

ทฤษฎีนิเวศวิทยาของ Bronfenbrenner ที่มีผลต่อการพัฒนาเด็ก โดยถือว่าตัวเด็ก (Individual) เป็นศูนย์กลาง ระบบนิเวศได้แบ่ง ออกเป็น 4 ระบบจากระบบที่ใกล้ตัวเด็กที่สุดไปจนถึงระบบที่ไกลที่สุด ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. ระบบเล็ก Microsystem หมายถึง ระบบนิเวศระดับครอบครัว เป็นระดับที่อยู่ใกล้กับเด็กมากที่สุดและมีโครงสร้างที่เด็กสัมผัสโดยตรง ซึ่งเด็กจะเลียนแบบบุคลิกภาพที่เกิดขึ้นจากครอบครัว ทัศนคติของบิดา มารดา และบรรยากาศในครอบครัว ถ้าครอบครัวเป็นกันเอง เด็กก็จะมีคุณสมบัติมากขึ้น สามารถจัดการได้และมีเมตตาผู้ใหญ่มากไม่เพียงแต่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็ก แต่เด็ก ๆ เองลักษณะทางกายภาพลักษณะบุคลิกภาพและความสามารถของพวกเขาที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้ใหญ่ด้วย ครอบครัวจึงเป็นสภาพแวดล้อมของเด็ก

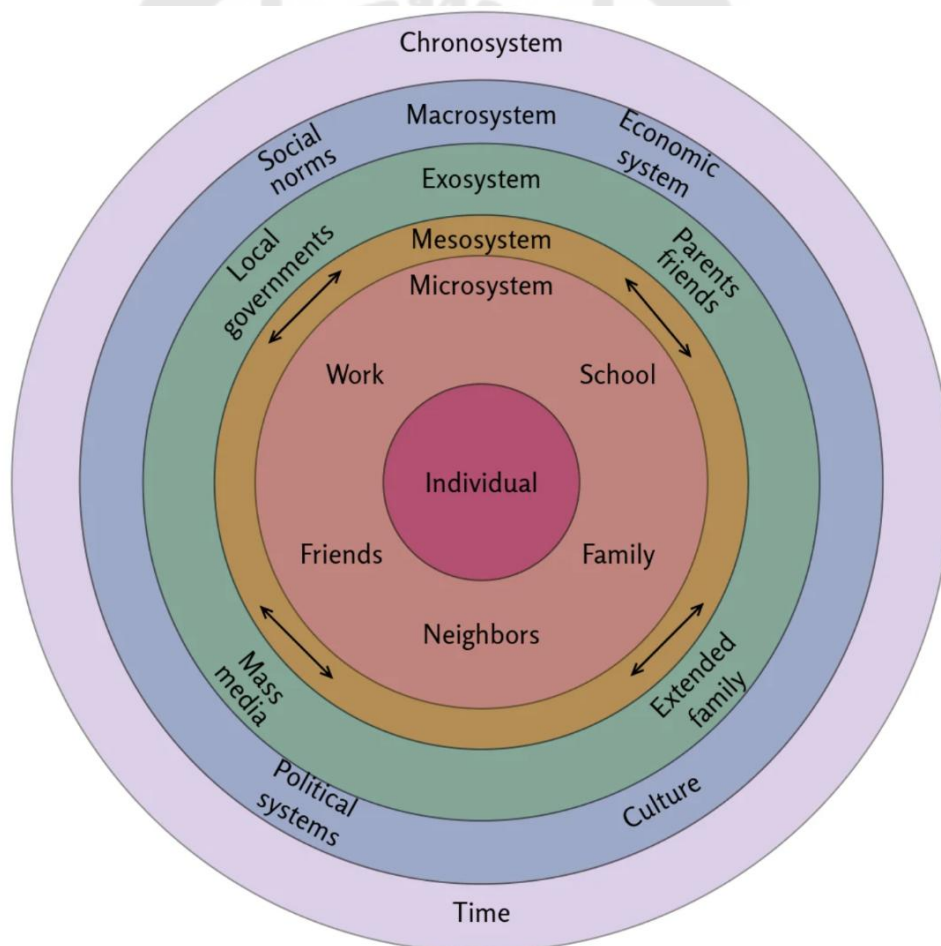
2. ระบบกลาง (Mesosystem) หมายถึง ระบบนิเวศระดับโรงเรียน ซึ่งเป็นระดับที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาของเด็กทางอ้อมควบคู่กับระบบนิเวศระดับครอบครัว (Microsystem) ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่าง บิดา มารดา และเด็กจะได้รับอิทธิพลจากความสัมพันธ์ของเด็กกับครู อนุบาลและในทางกลับกัน หากครอบครัวและคุณครูดูแลเด็กพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ เป็นมิตรและสื่อสาร ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่จะดีขึ้น ความสำเร็จของเด็กในโรงเรียนขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในห้องเรียน หากผู้ปกครองมีความสนใจในชีวิตในโรงเรียนและสอนเด็ก ๆ

3. ระบบภายนอก (Exosystem) หมายถึง ระบบนิเวศระดับองค์กรทางสังคมสำหรับผู้ใหญ่ เป็นระบบที่เด็กไม่ได้สัมผัสโดยตรง โครงสร้างในชั้นนี้มีผลต่อการพัฒนาการของเด็ก ผ่านการโต้ตอบกับโครงสร้างบางส่วนในระบบครอบครัว (Microsystem) ของเด็ก จากตารางเวลา สถานที่ ทำงานของผู้ปกครอง หรือทรัพยากรของครอบครัวตามชุมชนเป็นตัวอย่าง เด็กอาจไม่ได้มีส่วนร่วมโดยตรงในระดับนี้ แต่พวกเขารู้สึกถึงพลังทางบวกหรือทางลบที่เกี่ยวข้องกับการมี

ปฏิสัมพันธ์กับระบบของตนเอง ได้แก่ โรงเรียนและเพื่อน สถานที่ทำงานของพ่อแม่ เครือข่ายทางสังคมของครอบครัว และบริบทชุมชนละแวกใกล้เคียง การเมืองท้องถิ่นและอุตสาหกรรม

4. ระบบใหญ่ (Macrosystem) หมายถึง ระบบนิเวศระดับวัฒนธรรมและบริบททางสังคม เช่น ทศนคติ บรรทัดฐาน และสภาพสังคมภายในวัฒนธรรมที่เด็กอยู่ เช่น ชนชั้นทางสังคม กลุ่มชาติพันธุ์หรือ บริษัท ชั้นนี้เป็นชั้นนอกสุดในสภาพแวดล้อมของเด็ก ผลกระทบของหลักการที่ใหญ่กว่าที่กำหนดโดยระบบมาโครมีอิทธิพลต่อการเรียงซ้อน ตลอดจนการโต้ตอบของระดับอื่น ๆ ทั้งหมด

5. ระบบกาลเวลา (Chronosystem) เป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมตลอดช่วงชีวิตของเด็ก เช่น การเปลี่ยนแปลงยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ การเกิดโรคระบาด

ภาพประกอบ 2 โมเดลระบบนิเวศวิทยาตามแนวทฤษฎีนิเวศวิทยาของ Urie Bronfenbrenner

ที่มา : Olivia Guy-Evans (2025)

การศึกษากรอบแนวคิดหรือโมเดล ของ Bronfenbrenner (1976) มีเป้าหมายเพื่อทำความเข้าใจทฤษฎีระบบนิเวศทางการศึกษา เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปสนับสนุนการเรียนรู้ สร้างความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียน เชื้อการสืบทอดจนเพื่อระบุและใช้ปัจจัยทรัพยากรอื่น ๆ เช่น ในฐานะผู้ปกครอง ครอบครัว เพื่อนร่วมงาน เพื่อให้มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อการเรียนรู้และการพัฒนาของนักเรียน (May-Varas และคณะ, 2023) ทฤษฎีระบบนิเวศถูกนำมาใช้เพื่อเชื่อมโยงทฤษฎีทางจิตวิทยาและการศึกษาเข้ากับหลักสูตรและการปฏิบัติด้านการศึกษา เด็กที่กำลังพัฒนาถูกวางไว้เป็นศูนย์กลางของทฤษฎี และทุกสิ่งที่เกิดขึ้นภายในและระหว่างระบบนิเวศทั้งทำขึ้นเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อเด็ก หากพิจารณาตามทฤษฎีแล้ว ครู และผู้ปกครองควรพัฒนาการสื่อสารที่ดีระหว่างกันและทำงานร่วมกันเพื่อเป็นประโยชน์ต่อเด็กในการเสริมสร้างการพัฒนาระบบนิเวศในการปฏิบัติงานด้านการศึกษา ครูควรเข้าใจสถานการณ์และภูมิหลังของครอบครัวนักเรียน รวมถึงปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบต่าง ๆ หากผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสิ่งแวดล้อมของเด็ก สิ่งนี้จะส่งผลต่อการพัฒนาการทางบวกของเด็ก ในทำนองเดียวกัน เด็กจะต้องกระตือรือร้นในการเรียนรู้ทั้งในด้านวิชาการและสังคม พวกเขาต้องรู้จักการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อนและผู้อื่นรวมถึงเข้าถึงประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเองเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาเชิงบวก (Olivia Guy-Evans, 2024)

2.2 ความเป็นมาของระบบนิเวศทางการศึกษา

แนวคิดระบบนิเวศทางการศึกษาเป็นแนวคิดใหม่ในระบบการศึกษาไทย หากแต่ได้พบหลักฐานของการพยายามสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่มีองค์ประกอบคล้ายกันและเชื่อมโยงถึงกันเพียงแต่ต่างบริบทกัน ระบบนิเวศการเรียนรู้เป็นสิ่งที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายได้ถูกนำมาใช้เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ทั้งในระบบโรงเรียนและเชื่อมต่อไปยังนอกระบบโรงเรียน มุ่งหมายให้ระบบนิเวศรอบตัวเด็กมีส่วนสร้างเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กโดยไม่จำกัดเพียงในสถานศึกษาและระบบโรงเรียน ชุมชนถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยขยายโอกาสในการเรียนรู้ อีกทั้งระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบเครือข่ายต่าง ๆ เป็นตัวช่วยให้ระบบนิเวศการเรียนรู้ทำงานได้อย่างเต็มกำลังเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ถือเป็นเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพพลเมืองไทยตามยุทธศาสตร์ชาติในอนาคต

คำว่า “ระบบนิเวศการเรียนรู้” มาจากคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Learning Ecosystem โดยต้นกำเนิดของคำว่า Ecosystem มาจากคำศัพท์ Ecology แปลว่า นิเวศวิทยา ตามนิยามหมายถึงวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับถิ่นที่อยู่และสิ่งแวดล้อม แต่ปัจจุบัน

สภาพแวดล้อมรอบตัวเปลี่ยนแปลงไปอย่างก้าวกระโดด ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามามีบทบาททำลายความสามารถ สถิติปัญญา และเข้ามาผูกพันกับชีวิตของมนุษย์มากขึ้น สมรรถนะและชุดความรู้เดิมที่มีอยู่อาจมีข้อจำกัด ทำให้ต้องเติมสมรรถนะที่จำเป็นอย่างทันทั่วถึง และใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบย้อนศร คือ การกลับไปขยายศักยภาพที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวให้ได้ ฉายแววออกมา (วิจารณ์ พานิช, 2562 อ้างถึงใน นริศรา ใจคง และ สิริกานต์ แก้วคงทอง, 2564) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องทบทวนโมทัศน์ของนิเวศการเรียนรู้ใหม่ โดยศึกษาความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบของนิเวศการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาความรู้ตามบริบทหรือสิ่งแวดล้อม ตลอดจนถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต นักวิชาการและนักการศึกษาหลายคนได้ทบทวนโมทัศน์เกี่ยวกับ “นิเวศการเรียนรู้” ใหม่ ได้กำหนดนิยามความหมายของระบบนิเวศการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับยุคสมัย ดังนี้

Barron (2006) ปรับกรอบแนวคิดกำหนดนิยาม ระบบนิเวศการเรียนรู้ว่า เป็นชุดของ บริบทที่พบในพื้นที่ทางกายภาพหรือพื้นที่เสมือนที่ให้ออกาสในการเรียนรู้ ประกอบไปด้วยผู้คน สถานที่ กิจกรรม และสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น เยาวชน ครอบครัว โรงเรียน ห้องสมุด ศูนย์ชุมชน พิพิธภัณฑ์ โรงพยาบาล หลักสูตร หนังสือ อินเทอร์เน็ต การบริการสังคม ประวัติศาสตร์ การศึกษา ในชุมชน และวัฒนธรรม

Kondratova และคณะ (2017) กล่าวว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้มีลักษณะของการ มุ่งพัฒนาผู้เรียนโดยการออกแบบการเรียนรู้และบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งครอบคลุมทั้งพื้นที่ในห้องเรียนและพื้นที่นอกสถานศึกษา ทั้งที่บ้านและสถานที่อื่นให้สัมพันธ์กัน อย่างเป็นระบบ

García-Holgado และ García-Peñalvo (2017) กำหนดองค์ประกอบของนิเวศการ เรียนรู้ว่าเป็นการจัดให้เกิดความยืดหยุ่นในการใช้พื้นที่เรียนรู้ เวลาสำหรับการเรียนรู้ คน เนื้อหา กิจกรรม วัฒนธรรม รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการเรียนรู้ ทั้งในรูปแบบเป็นทางการและ ไม่เป็นทางการ

Benedicks (2018) ให้ความหมายคำว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ หมายถึง การที่กลุ่ม บุคคลมารวมตัวกันเพื่อร่วมกันสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาระบบในองค์กรของตน

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อ้างถึงใน นริศรา ใจคง และ สิริกานต์ แก้วคงทอง (2564) ให้ความหมายว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้เป็นระบบที่เกิดจากการประสานความ ร่วมมือของส่วนประกอบสำคัญทั้งนักเรียน ครอบครัว โรงเรียน ครู และชุมชน ที่มาร่วมกันพัฒนา ศักยภาพผ่านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้เพื่อให้ทุกส่วนได้พัฒนาได้เต็มที่

อัญญา จัยเจริญ (2562) กล่าวว่าระบบนิเวศทางการศึกษาเป็นมุมมองในมิติของการสร้างระบบนิเวศแห่งการเรียนรู้ Learning ecosystem ที่เพิ่มความสำคัญยิ่งขึ้นในปัจจุบันเพราะการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลทำให้เปิดใจรับสิ่งใหม่ ๆ อย่างรวดเร็วและต้องเรียนรู้อยู่เสมอ โดยองค์กรที่มีระบบนิเวศแห่งการเรียนรู้จะสามารถสนับสนุนให้บุคคลได้เข้าถึงการเรียนรู้ได้อยู่เสมอแบบไม่จำกัดด้วยสถานที่และเวลา

โดยสรุปแล้วความหมายของระบบนิเวศการเรียนรู้มีความเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศทางการศึกษา ทั้งองค์ประกอบและความมุ่งหมาย ที่ต้องอาศัยกระบวนการ วัฒนธรรมการเรียนรู้ ทำงานร่วมกันเพื่อจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนอย่างมีส่วนร่วม เกิดความยืดหยุ่นทั้งรูปแบบของเวลาและเชื้อให้เกิดการเรียนรู้จากภายในระบบโรงเรียนออกสู่ภายนอกโรงเรียน เน้นการเรียนรู้แบบองค์รวม การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

องค์ประกอบและรูปแบบของระบบนิเวศการเรียนรู้ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564 อ้างถึงใน อภิชนา สวัสดิ์ และคณะ, 2565) ดังนี้

- 1) เน้นการจัดทำยุทธศาสตร์ที่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย
- 2) องค์ประกอบด้านการจัดสรรทรัพยากร ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ
- 3) กลวิธีการจัดการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย สร้างให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ทำให้ผู้เรียนได้ร่วมคิด ร่วมทำ
- 4) การจัดทำหลักสูตรและกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น สร้างทางเลือกให้กับผู้เรียน เพื่อตอบสนองความสนใจของผู้เรียนที่แตกต่างกัน
- 5) การใช้เทคโนโลยี สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ถือเป็นการขยายโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงเนื้อหาสาระได้สะดวก
- 6) ความร่วมมือของเครือข่าย

อภิชนา สวัสดิ์ และคณะ (2565) สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อาจารย์ศราวุธ จอมนำ รองผู้อำนวยการฝ่ายกระบวนการเรียนรู้ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลต้นแบบการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ในโรงเรียน สามารถสรุปประเด็นและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยแบ่งเป็นประเด็น ได้ดังนี้

การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ประกอบด้วย

1. สถานที่เรียนรู้ กฎการเรียนรู้ มีกฎการอยู่ร่วมกันแบบครอบครัว ชุมชน
เริ่มที่ครู ผู้บริหาร ก่อนส่งผ่านให้ผู้เรียน

2. ครูผู้สอน ผู้บริหาร

2.1 มีกระบวนการคัดเลือกครูผู้สอนผ่านการปรับทัศนคติโดยผู้ทรงคุณรู้

2.2 สร้างการคิดเชิงบวก (Positive Thinking) ของกลุ่มครูให้ทำงานร่วมกัน
อย่างมีความเชื่อมโยง

2.3 เปิดโอกาสให้เสนอแนวคิดในการพัฒนาเป็นระยะมีเหตุผลในการ
นำเสนอเพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบที่ใช้ในการพัฒนาและการอยู่ร่วมกันของนักเรียนและครู

2.4 ตั้งเป้าหมายในการพัฒนาร่วมกัน

2.5 เปิดโอกาสให้นักเรียนและคุณครูออกแบบหลักสูตรร่วมกัน

2.6 คุณครูในโรงเรียนทุกคนต่างร่วมกันทำการทบทวนหลังการปฏิบัติงาน
เพื่อเป็นพื้นที่สะท้อนความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ทำงานเพื่อนำไปสู่การปรับปรุง
แก้ไขต่อไป

2.7 ค้นหาศักยภาพของคุณครูในระดับผู้นำให้เกิดการยอมรับ

3. ผู้เรียน

3.1 เปิดประกาศให้เสนอแนวคิดในการพัฒนาเป็นระยะและมีเหตุผลใน
การนำเสนอเพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบที่ใช้ในการพัฒนาและอยู่ร่วมกันของนักเรียนและครู

3.2 ตั้งเป้าหมายในการพัฒนาร่วมกัน

3.3 เปิดโอกาสให้นักเรียนและคุณครูออกแบบส่วนร่วมกัน

3.4 โรงเรียนเป็นพื้นที่อนุบาลนักเรียนก่อนปล่อยสู่โลกภายนอกเพื่อให้
นักเรียนพร้อมที่จะใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น

3.5 มุ่งเน้นให้เด็กเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริงเน้นการตั้งคำถามและการ
จัดกิจกรรมต่าง ๆ

3.6 การมีอำนาจในการเลือกและการเรียนรู้ของนักเรียนสร้างแรงบันดาลใจ

3.7 ค้นหาศักยภาพของผู้เรียนในระดับผู้นำให้เกิดการยอมรับ

จากประเด็นสัมภาษณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเป็นการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้
โดยใช้การร่วมมือกันของหลากหลายภาคส่วนในระบบและนอกระบบ สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การ
จัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ดังนั้นการนำข้อมูลทั้งหมดไปปรับใช้ในแต่ละ

โรงเรียนจึงจะต้องสอดคล้องกับบริบทของแต่ละโรงเรียนเพื่อให้เหมาะสมและสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ (อภิษฐา สวัสดิ์ และคณะ, 2565)

ทศนีย์ แซ่ลิ่ม (2564) ได้สรุปรวมประเด็นในการเชื่อมโยงแนวคิดทางระบบนิเวศวิทยา มาใช้กับการศึกษาไว้อย่างน่าสนใจว่า แนวคิดทางนิเวศวิทยาถูกนำมาใช้ในสังคมศาสตร์และการเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์ของมนุษย์โดยนักจิตวิทยาชาวอเมริกันนำแบบจำลองทางนิเวศวิทยามาใช้ในการอธิบายเรื่องราวธรรมชาติกับการเลี้ยงดูเพื่อทำความเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการเด็ก ต่อมามีการใช้คำว่าระบบนิเวศการเรียนรู้กว้างขวางยิ่งขึ้นเพื่ออธิบายปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ว่าผู้เรียนในระบบนิเวศการเรียนรู้สามารถรวมกลุ่มและมีปฏิสัมพันธ์กันเองได้ตามธรรมชาติเช่นเดียวกับสิ่งมีชีวิตภายในระบบนิเวศทางชีววิทยา การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบใด ๆ ย่อมเป็นเงื่อนไขสนับสนุนหรือขัดขวางความสำเร็จของระบบนิเวศการเรียนรู้

เราสามารถจำแนกตัวอย่างองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ได้เป็น 2 ส่วนคือ

1. สิ่งที่ไม่มีชีวิต ได้แก่ หลักสูตรและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ทรัพยากร สื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนรู้สื่อดิจิทัลและสื่อเทคโนโลยี การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต นโยบาย วัสดุอุปกรณ์ อาทิ คอมพิวเตอร์ และพื้นที่การเรียนรู้

2. สิ่งที่มีชีวิต ได้แก่ ครู ผู้เรียน บุคลากรทางการศึกษา พนักงานมืออาชีพ ผู้ร่วมงาน เพื่อน และครอบครัว

ดังนั้นแนวคิดเรื่องระบบนิเวศการเรียนรู้ช่วยวางกรอบความซับซ้อนหลายชั้นของกระบวนการการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากผู้มีส่วนร่วมต่าง ๆ สภาพแวดล้อม และเวลาที่แตกต่างกัน (Barron, 2006) จากความหมายและองค์ประกอบทำให้เราสามารถเห็นภาพความเชื่อมโยงของนิยาม ระหว่างระบบนิเวศการศึกษาและระบบนิเวศการเรียนรู้ ที่ต่างมีองค์ประกอบที่เหมือนกันในหลายประเด็น คล้ายกันหลายส่วน และแตกต่างกันบางส่วน แม้ทั้งสองคำนี้จะใช้ในบริบทที่ต่างกัน แต่ล้วนมีความมุ่งหมายไปทิศทางเดียวกัน คือ การร่วมกันสร้างผู้เรียนให้มีพัฒนาการการเรียนรู้ และสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

2.3 ความหมายและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางการศึกษา

การสร้างระบบนิเวศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพถือเป็นภารกิจสำคัญและท้าทายที่นักการศึกษาต้องเผชิญ เพื่อให้สนับสนุนนักเรียน ผู้ปกครอง ครู โรงเรียน องค์กรท้องถิ่น และฝ่ายอื่น ๆ ทั้งหมดเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้มีส่วนพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลตามเป้าหมายการสร้างระบบนิเวศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจึงเกี่ยวข้องกับการบูรณาการองค์ประกอบหลัก

หลายส่วนเข้าด้วยกันเพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ดีขึ้นของนักเรียน (viewsonic.com, 2023) ระบบนิเวศการศึกษา เป็นแนวคิดที่เน้นการเชื่อมโยงและการทำงานร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครอง ซึ่งมีส่วนร่วมในการสนับสนุนนักเรียนและการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ระบบนิเวศการศึกษามองว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละรายมีความสำคัญเท่าเทียมกัน โดยให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละรายและบทบาทที่พวกเขาทำ ควบคู่ไปกับการมีส่วนร่วมเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน หากแต่ละส่วนไม่ได้นำเสนอบทบาทที่สำคัญของตนเอง จะทำให้นักเรียนขาดการสนับสนุนที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ เติบโต และประสบความสำเร็จ (Sibomama, 2023)

เว็บไซต์ viewsonic.com (2023) ได้อธิบายว่า ระบบนิเวศทางการศึกษาประกอบด้วย เครือข่ายของสถาบันการศึกษา องค์กร และธุรกิจ ตลอดจนบุคคล เช่น ครู ครูใหญ่ ผู้ดูแลระบบไอที ผู้ปกครอง และนักเรียน ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกันเพื่อมอบโอกาสและทรัพยากรการเรียนรู้ แต่ละฝ่ายมีบทบาทที่แตกต่างกัน หากแต่ส่งเสริมกัน เช่นเดียวกับระบบนิเวศทางธรรมชาติ องค์กรประกอบแต่ละส่วนของระบบนิเวศการศึกษาเชื่อมโยงถึงกันและดำเนินการในลักษณะที่มีการประสานงานเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่สามารถเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้

Niemi (2021) อธิบายความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับระบบนิเวศทางการศึกษาว่า มีรากฐานมาจากชีววิทยา จากการศึกษาด้านนิเวศวิทยาทำให้เราได้เรียนรู้ว่าระบบใด ๆ จะทำงานได้ดีเมื่อส่วนต่าง ๆ ทำงานร่วมกัน และมีการไหลเวียนของข้อมูลชีวภาพมากมายระหว่างส่วนประกอบภายในระบบ ดังนั้นระบบนิเวศจึงหมายถึง ระบบที่ส่วนต่าง ๆ มีคุณลักษณะสำคัญสามประการคือ 1) การเชื่อมโยงกันของส่วนประกอบต่าง ๆ 2) การไหลของข้อมูลทั่วทั้งระบบ และ 3) มีความหลากหลายที่ช่วยให้ระบบมีสุขภาพดีและเติบโต นอกจากนี้ Niemi (2016) ยังตั้งข้อสังเกตว่า ระบบนิเวศทางการศึกษามีความเชื่อมโยงและกระบวนการที่ซับซ้อน มีปฏิสัมพันธ์กับสังคมระดับต่าง ๆ และโครงสร้างทางสังคมที่แตกต่างกัน เราสามารถอ้างถึงระบบนิเวศระดับมหภาคได้เมื่อระดับหรือภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม และระบบการศึกษาทำงานร่วมกัน การศึกษาไม่สามารถเติบโตได้ด้วยตัวเอง แต่จะเติบโตผ่านการสร้างความเชื่อมโยงกับภาคส่วนอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ระบบนิเวศทางการศึกษายังมีหน่วยระดับกลางที่ประกอบด้วยโครงสร้างและแนวปฏิบัติทางสังคมในระดับสถาบันและชุมชน (เช่น มหาวิทยาลัย สถาบันอุดมศึกษา โรงเรียน) ที่สามารถสร้างวัฒนธรรมการแบ่งปันและความร่วมมือได้ ในด้านการศึกษาเรายังสามารถสังเกตระบบนิเวศระดับจุลภาค ซึ่งแต่ละบุคคลเรียนรู้ สร้างความรู้ และได้รับอิทธิพล จากลักษณะเฉพาะ เช่น ความรู้เดิม

ทักษะ แรงจูงใจ และทัศนคติ ซึ่งแสดงถึงภูมิหลังทางวัฒนธรรมตลอดจนปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ (Säljö, 2012; Vygotsky, 1978)

ดังนั้นระบบนิเวศทางการศึกษาจึงหมายถึง ระบบการศึกษาที่ส่วนต่าง ๆ ที่แสดงความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันจำนวนมาก เพื่อให้ระบบนิเวศทางการศึกษายั่งยืนผู้ที่อยู่ในระบบนิเวศเดียวกันจะต้องแบ่งปันเป้าหมายร่วมกันและดำเนินการเพื่อให้แน่ใจว่าแต่ละส่วนเชื่อมโยงถึงกัน มีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน สื่อสารร่วมกันอย่างเปิดกว้างและโปร่งใสระหว่างสมาชิกทั้งหมดในระบบนิเวศ

Pearce และ McCoy (2007) ศึกษาการสร้างระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อการก่อสร้างสำหรับโรงเรียนการก่อสร้าง การวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างระบบนิเวศการศึกษาที่ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนและหมุนเวียนความรู้ ข้อมูล และประสบการณ์ร่วมกัน เป็นการนำเสนอโมเดลใหม่สำหรับการบูรณาการการวิจัย การศึกษา และการทำงานร่วมกับชุมชนเข้าด้วยกัน เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์และสร้างโอกาสใหม่ ๆ ในการศึกษา ซึ่งพัฒนาขึ้นเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมในบริบทของนวัตกรรมบนพื้นฐานของความยั่งยืนและสิ่งแวดล้อม การศึกษานี้ได้ทำการทดสอบและปรับปรุงที่โรงเรียนการก่อสร้าง Myers-Lawson ของมหาวิทยาลัย Virginia Tech ประเทศสหรัฐอเมริกา จากงานวิจัยได้อธิบายถึงระบบนิเวศว่าเป็นโครงสร้างที่สามารถใช้เป็นระบบพื้นฐานสำหรับนำไปประยุกต์ใช้ได้กับบริบทอื่น ๆ เพราะระบบนิเวศประกอบด้วยสิ่งมีชีวิตหลายชนิดที่มีปฏิสัมพันธ์กันรวมถึงบริบททางสิ่งแวดล้อมที่พวกมันอาศัยอยู่ (Tansley, 1935, in Reiners, 1986, as cited in Pearce และ McCoy, 2007) ระบบนิเวศจึงมีลักษณะหลายประการได้แก่

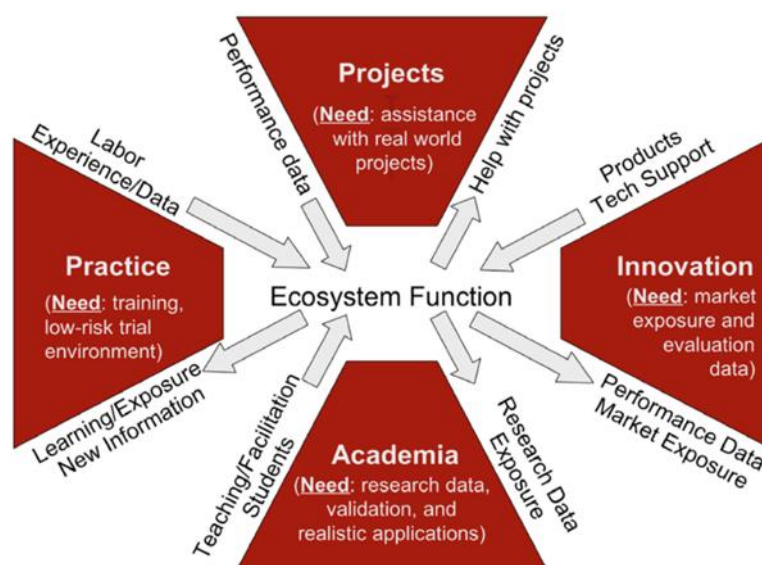
1. ระบบนิเวศความสามารถปรับลดขนาดได้ – แนวคิดของระบบนิเวศสามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับเล็กอย่างแอ่งน้ำ ไปจนถึงขนาดใหญ่ เช่น ชีวมณฑลทั้งหมด (Reiners, 1986)
2. ระบบนิเวศมีขอบเขตของระบบที่เปลี่ยนแปลงได้ – ขอบเขตของสิ่งที่อยู่ภายในหรือนอกระบบสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามปรากฏการณ์ที่กำลังศึกษา หรือตามคำถามที่ตั้งขึ้นมา
3. ระบบนิเวศมีความหลากหลาย – สิ่งมีชีวิตหลายชนิดที่มีความต้องการและความสามารถที่เสริมกันอาศัยอยู่ร่วมกัน (Chapin และคณะ, 1996)
4. ระบบนิเวศสามารถผลิตและหมุนเวียนทรัพยากรภายในระบบ – ในการดำรงระบบนิเวศจะดูดซับวัตถุดิบและพลังงานจากบริบทและเปลี่ยนสถานะของมันเพื่อตอบสนองความต้องการของการทำงานภายในระบบนิเวศ ซึ่งโดยทั่วไปจะส่งผลให้เกิดการลดความวุ่นวาย คงไว้เฉพาะสิ่งที่มีประโยชน์

5. ระบบนิเวศมีพลวัต สามารถเปลี่ยนแปลงปรับตัวตามบริบท – ระบบนิเวศไม่หยุดนิ่งตลอดเวลา แต่ยังคงมีความเสถียรและยั่งยืนในขณะที่ปรับตัวเข้ากับบริบทที่เปลี่ยนแปลงและเหตุการณ์ที่เข้ามากระทบ

6. ระบบนิเวศมีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันระหว่างระบบและบริบท – ระบบนิเวศได้รับผล กระทบจากบริบทของมันและในทางกลับกันก็สามารถส่งผลกระทบต่อบริบทของมันได้

หากพิจารณาผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และบทบาทของส่วนประกอบต่าง ๆ ในระบบนิเวศในแง่ของทฤษฎีระบบ ชุดผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) เหล่านี้แต่ละชุดสามารถเรียกว่า "โฮลอน (holon)" ซึ่งเป็นคำที่เกิดจากการรวมคำว่า "whole" (ทั้งหมด) และ "part" (ส่วนหนึ่ง) เพื่ออธิบายสิ่งที่มีคุณสมบัติทั้งเป็นหน่วยเดียวที่สมบูรณ์ในตัวเอง และเป็นส่วนหนึ่งของระบบที่ใหญ่กว่า (Koestler, 1967) ในงานวิจัยนี้ระบบนิเวศทางการศึกษาประกอบด้วยโฮลอน (holon) สี่ส่วนที่ทำงานอย่างอิสระ แต่ถูกดึงเข้ามารวมกันเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์กัน เกิดการบูรณาการผสมผสานให้ผลผลิต การบริการ และแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมถึงทำงานร่วมกันเพื่อสร้างระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ดังภาพ

Figure 2: Educational Ecosystems Model

ภาพประกอบ 3 โมเดลระบบนิเวศทางการศึกษา

ที่มา : Pearce และ McCoy (2007)

โมเดลระบบนิเวศการศึกษา เมื่อรวมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (โฮลอน Holon) ทั้งสี่ส่วน องค์ประกอบแต่ละส่วนจะมีศักยภาพในการทำงานร่วมกันอย่างมีพลังประกอบเป็นระบบนิเวศการศึกษา โดยทุกฝ่ายได้รับผลประโยชน์จากการมีปฏิสัมพันธ์กัน โฮลอนแต่ละส่วนประกอบไปด้วย

1. การศึกษาค้นคว้า (Academia) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นกลุ่ม คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาของสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาชั้นสูง ภารกิจเร่งด่วนที่สุดของสถาบันเหล่านี้คือการสอนและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักศึกษา ซึ่งสามารถเสริมสร้างผ่านการประยุกต์ใช้จริงและสถานการณ์ที่เป็นปัญหาจริง นอกจากนี้ยังต้องการข้อมูลจากการวิจัยสนับสนุนการพัฒนาองค์ความรู้

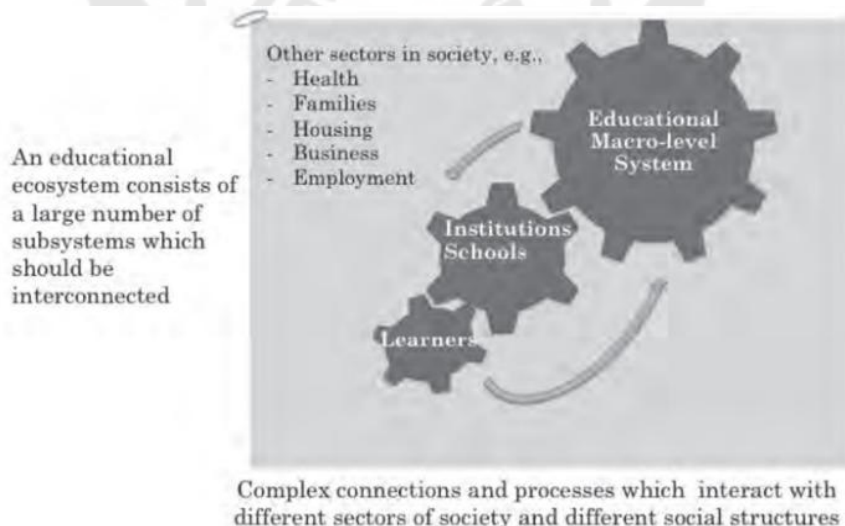
2. โครงการ (Project) เป็นบริบทอุตสาหกรรมนอกระบบที่ให้โอกาสใช้นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยงต่ำ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโฮลอนนี้ประกอบด้วยสมาชิก ชุมชน อาสาสมัคร หรือลูกค้า ภารกิจเร่งด่วนที่สุดของกลุ่มนี้คือการยอมรับผลิตภัณฑ์นวัตกรรมเพื่อปรับปรุงสภาพในพื้นที่ของตน กลุ่มนี้ต้องเข้าใจถึงความเสี่ยงและยินยอมที่จะยอมรับความเสี่ยงนั้น ตัวอย่างเช่น กลุ่มลูกค้านี้อาจเปรียบได้กับครอบครัวที่ต้องการความช่วยเหลือในรายการ “ปรับปรุงบ้าน” ที่ออกอากาศทางโทรทัศน์

3. นวัตกรรม (Innovation) เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโฮลอนนี้ประกอบด้วยผู้ผลิตไม่ว่าจะเป็นบริษัทขนาดเล็กหรือผู้ผลิตอิสระที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาผลิตภัณฑ์แต่ยังไม่ได้มีการทดสอบหรือประยุกต์ใช้ในตลาด ภารกิจเร่งด่วนที่สุดของบุคคลหรือบริษัทเหล่านี้คือการเข้าใจความต้องการการใช้งานและผลกระทบทางการตลาดในสภาพแวดล้อมที่ควบคุมได้และความเสี่ยงต่ำ พร้อมให้ข้อเสนอแนะที่เป็นกลาง

4. การปฏิบัติ (Practice) เป็นตัวแทนของภาคอุตสาหกรรมและความต้องการ การศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่องในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยงต่ำ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นกลุ่ม สถาปนิก วิศวกร และผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมการก่อสร้าง หนึ่งในภารกิจของการปฏิบัติ คือ การได้รับการแนะนำผลิตภัณฑ์และกระบวนการใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพ คุณภาพ และลดความเสี่ยง การได้รับความรู้ในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยงและต้นทุนต่ำส่งผลให้ประสิทธิภาพขององค์กรและความสัมพันธ์กับลูกค้าดีขึ้น

2.4 องค์ประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษา

Niemi (2021) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและคุณภาพ: การวิเคราะห์จากมุมมองระบบนิเวศการศึกษาด้วยการอ้างอิงการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาของฟินแลนด์ พบว่า ระบบนิเวศการศึกษาประกอบด้วยระบบย่อยจำนวนมากที่เชื่อมต่อถึงกัน เช่น ระบบสุขภาพ ครอบครัว ที่พักอาศัย ธุรกิจ และการจ้างงาน แบ่งกลุ่มย่อยออกเป็นหลายระดับ ได้แก่ ระดับมหภาคประกอบด้วยโครงสร้างต่าง ๆ ในการศึกษา เช่น การศึกษาปฐมวัย การศึกษาก่อนประถมศึกษา การศึกษาประถมศึกษา การศึกษามัธยมศึกษา การศึกษาอุดมศึกษา และการศึกษาผู้ใหญ่ นอกจากนี้ยังรวมถึงยุทธศาสตร์หรือกระบวนการที่ครอบคลุมในระดับชาติหรือระดับรัฐ เช่น หลักสูตรและระบบการประเมินในระดับชาติ/รัฐ การฝึกอบรมครู และยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษายังครอบคลุมองค์กรและสถาบันระดับกลาง เช่น โรงเรียนและมหาวิทยาลัย ที่มีโครงสร้าง วัฒนธรรม และรูปแบบการเป็นผู้นำของตนเอง และระดับจุลภาคในด้านการศึกษาประกอบด้วยบุคคล เช่น นักเรียนและครู ซึ่งแต่ละคนมีภูมิหลัง ประสบการณ์ชีวิต และลักษณะทางพันธุกรรมที่แตกต่างกัน การเชื่อมโยงกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มระหว่างหลักสูตรของโรงเรียน บทบาทของครู และการฝึกอบรมครูเป็นสิ่งสำคัญ หากความเชื่อมโยงระหว่างส่วนประกอบเหล่านี้หลวมเกินไปหรือความร่วมมือมีความตึงเครียด การดำเนินการเปลี่ยนแปลงอาจเป็นเรื่องท้าทาย (Letendre, 2018; Wubbels และ Tartwijk, 2018) หลักฐานจากสิงคโปร์และฟินแลนด์ได้ยืนยันว่าการเชื่อมโยงที่แข็งแกร่งระหว่างระบบหลักสูตรระดับชาติและการฝึกอบรมครูสามารถนำไปสู่ผลการเรียนรู้ที่สูง

ภาพประกอบ 4 โครงสร้างแสดงการเชื่อมต่อและกระบวนการมีปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนของระบบย่อย

ที่มา : Niemi (2021)

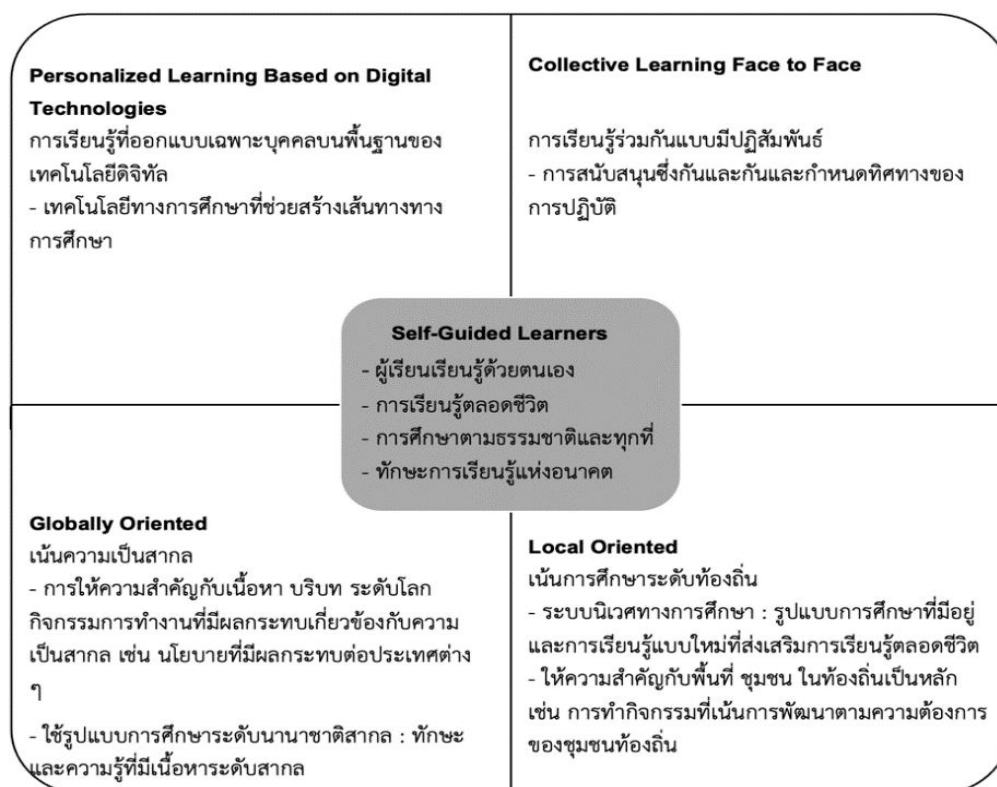
นอกจากนี้ Niemi (2016) ยังได้นำเสนอบทความ เรื่อง “การสร้างความร่วมมือในระบบนิเวศทางการศึกษา” เพื่อที่จะปรับปรุงการศึกษาในอนาคตให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง พบว่าสิ่งสำคัญคือต้องพัฒนาและดำเนินการคือการสร้างหุ้นส่วนทางการศึกษาที่เข้มแข็ง (Council of the European Union, 2014, as cited in Niemi, 2016) การศึกษาของครูจึงได้รับการคาดหวังที่จะส่งเสริมแนวทางแบบสหวิทยาการและการทำงานร่วมกัน โดยสร้างความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ที่เกี่ยวข้อง เช่น เพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง และนายจ้าง แนวคิดระบบนิเวศจึงได้รับการกล่าวถึง ซึ่งสามารถสรุปเป็นลักษณะความร่วมมือในระบบนิเวศทางการศึกษาได้ว่า ประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. บุคคลที่แสดงบทบาทในระบบ
2. การพึ่งพาอาศัยกัน
3. การแบ่งปันจุดมุ่งหมายร่วมกัน
4. การเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน
5. การเปิดกว้าง, โปร่งใส
6. การสื่อสารระหว่างพันธมิตร (ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย)
7. การเปลี่ยนแปลงมีพลวัต
8. การทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

Andriushchenko และคณะ (2020) ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศทางการศึกษาในสภาพแวดล้อมที่เป็นแบบรวมศูนย์ การศึกษานี้มีเป้าหมายในการสร้างโมเดลที่มีประสิทธิภาพของระบบนิเวศการศึกษาในสภาพแวดล้อมแบบรวมศูนย์ การศึกษาใช้ระบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการสร้างความรู้โดยเฉพาะวิธีการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ วิธีการเปรียบเทียบ และการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ ผู้เชี่ยวชาญได้สร้างภาพอนาคตที่เป็นไปได้ของการศึกษาเป็นการรวมกันของรูปแบบการเรียนรู้เฉพาะบุคคลและแบบกลุ่มที่เชื่อมโยงผู้เรียนกับพื้นที่การเรียนรู้และโอกาสทางการศึกษาที่หลากหลาย เพื่อให้โมเดลระบบนิเวศการศึกษานี้ทำงานได้ จำเป็นต้องสร้างเครื่องมือและกระบวนการที่สนับสนุนการตั้งเป้าหมายของผู้เรียน การบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ และเส้นทางการศึกษา หรือกระบวนการที่บุคคลผ่านประสบการณ์เพื่อพัฒนาและได้รับความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ทางการศึกษา ซึ่งอาจหมายรวมถึงการเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ เช่น การศึกษาในโรงเรียน มหาวิทยาลัย การฝึกอบรมวิชาชีพ หรือการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพและการพัฒนาตนเองอื่น ๆ กระบวนการและเครื่องมือที่วัดผลการเรียนรู้ และพื้นที่การศึกษาและเทคโนโลยีที่ช่วยรวมเส้นทางการศึกษาของแต่ละบุคคลและของ

กลุ่มเข้าด้วยกัน โดยประสานความต้องการการศึกษาเฉพาะบุคคลกับความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงของชุมชน ซึ่งกระบวนการเหล่านี้สามารถรวมเข้ากับระบบ "ระบบนิเวศ" ของการจัดการกระบวนการศึกษา

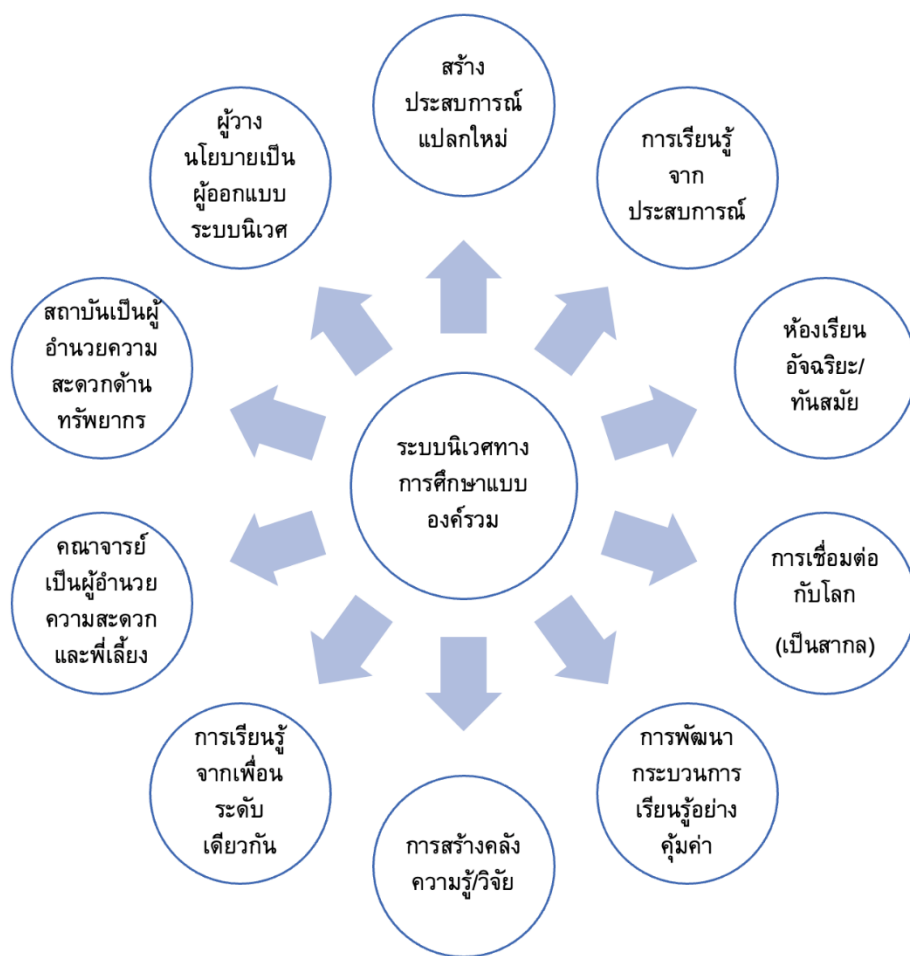
Andriushchenko และคณะ (2020) นำเสนอโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาในอนาคตไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 5 โมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาของ Andriushchenko และคณะ

ที่มา : Andriushchenko และคณะ (2020)

Koul และ Nayar (2021) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ระบบนิเวศทางการศึกษาแบบองค์รวม: มุมมองห้องเรียน 4.0 พบว่า การเกิดขึ้นของอุตสาหกรรม 4.0 ได้เป็นแรงบันดาลใจให้การศึกษาต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลง โดยนำเสนอโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาแบบองค์รวม ไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 6 โมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาแบบองค์รวม

ที่มา : Koul และ Nayar (2021)

เว็บไซต์ viewsonic.com (2023) ได้นำเสนอองค์ประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษาว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ส่วนต่าง ๆ ในระบบนิเวศทางการศึกษามีส่วนช่วยส่งเสริมเกื้อกูลกัน ซึ่งองค์ประกอบสำคัญที่จำเป็นสำหรับการสร้างระบบนิเวศทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพมี ๔ ประการ คือ

1. ชุมชนครู และ นักการศึกษา (Educator Community) ชุมชนครูมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างระบบนิเวศทางการศึกษาที่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากชุมชนเหล่านี้เป็นเครือข่ายสนับสนุนสำหรับครูในการแบ่งปันทรัพยากรและแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด ทำงานร่วมกันในการวางแผนบทเรียน และให้การสนับสนุนด้านอารมณ์ ด้วยการทำงานร่วมกัน ครูสามารถรับมือ

กับความท้าทายในห้องเรียนหรือที่ทำงานได้ง่ายขึ้น พร้อมทั้งติดตามเทรนด์และเทคโนโลยีทางการศึกษาล่าสุด

2. เนื้อหาการเรียนรู้ที่เชิญชวนการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Interactive Educational Content) เนื้อหาการเรียนรู้ที่เชิญชวน เชิงโต้ตอบและมีความน่าสนใจ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะรวมไว้ในห้องเรียน เนื่องจากเป็นวิธีการเรียนรู้ที่น่าสนใจสำหรับนักเรียน เนื้อหาเชิงโต้ตอบเป็นแบบดิจิทัล ปรับเปลี่ยนได้ง่าย และเข้าถึงได้สำหรับนักเรียนและระดับการสอนที่หลากหลาย เนื่องจากสามารถปรับให้ตรงตามความต้องการและความสนใจของนักเรียนแต่ละคนได้ เนื้อหานี้สามารถใช้เพื่อเสริมการสอนในชั้นเรียนแบบดั้งเดิม ทำให้นักเรียนมีโอกาสมีส่วนร่วมกับสื่อการสอนและฝึกฝนทักษะมากขึ้น นอกจากนี้ ซอฟต์แวร์และเนื้อหาการศึกษาเชิงโต้ตอบยังสามารถใช้เพื่อสนับสนุนการทำงานร่วมกันและการสื่อสารระหว่างครู นักเรียน และผู้บริหาร ทำให้เกิดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. การพัฒนาวิชาชีพครู (Professional Development) องค์ประกอบที่สำคัญของระบบนิเวศการศึกษาที่สำคัญ คือโอกาสในการพัฒนาวิชาชีพ (PD) เพื่อขยายทักษะและความรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผลลัพธ์ของนักเรียน นอกจากนี้การพัฒนาวิชาชีพยังเปิดโอกาสให้ครูได้ทำงานร่วมกันและแบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดกับเพื่อนครู ทำให้ครูสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ของคนอื่น ๆ และถ่ายทอดข้อมูลเชิงลึกและความเชี่ยวชาญของตนเองผ่านการเรียนรู้แบบ peer-to-peer

4. การสนับสนุนของหน่วยงานในท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐ (Local and Government Support) เจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐเป็นฐานสำคัญในการกำหนดนโยบายการศึกษาและการจัดสรรเงินทุนสำหรับโครงการริเริ่มด้านการศึกษา ซึ่งอาจเป็นกุญแจสำคัญในการขยายแผนและโครงการต่าง ๆ ในท้องถิ่น รัฐบาลควรให้การสนับสนุน พิจารณา และเห็นความสำคัญของระบบนิเวศการศึกษาในระดับสูงสุด การสนับสนุนในท้องถิ่นสามารถช่วยให้แน่ใจว่าสถาบันการศึกษาสามารถเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จ เช่น การเข้าถึงการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่เหมาะสม สื่อการเรียนรู้ และการฝึกอบรมครู นอกจากนี้ การสนับสนุนจากท้องถิ่นและรัฐบาลสามารถช่วยให้แน่ใจว่าโรงเรียนและสถาบันการศึกษามีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือใหม่ ๆ เพื่อดึงดูดครูและจูงใจนักเรียน

ดังนั้นสรุปได้ว่าระบบนิเวศทางการศึกษาเน้นความเชื่อมโยงกันของส่วนต่าง ๆ วิธีการทำงานร่วมกันของส่วนประกอบที่หลากหลาย การแบ่งปันข้อมูลที่เป็นทั้งในระดับใหญ่

ระดับกลางและระดับเล็ก ที่เกี่ยวข้องกับส่วนประกอบในระบบการศึกษา ซึ่งตรงกับลักษณะเด่นสามประการของระบบนิเวศทางชีววิทยา ได้แก่ 1) ความเชื่อมโยงกันขององค์ประกอบ 2) การไหลของข้อมูลทั่วทั้งระบบ และ 3) ความหลากหลายที่ช่วยให้ระบบสมบูรณ์และมีการเติบโต ระบบนิเวศทางการศึกษาจึงเป็นระบบที่ซับซ้อนและทำหน้าที่เป็นแว่นขยายสำหรับตรวจสอบความเชื่อมโยงและกระบวนการต่าง ๆ ที่โต้ตอบกันภายในและระหว่างหน่วยการศึกษาและผู้มีส่วนร่วม การสร้างระบบนิเวศทางการศึกษาให้เข้มแข็งจึงต้องทำให้ส่วนประกอบต่าง ๆ เช่น ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง เพื่อน ชุมชน เชื่อมโยงกัน พึ่งพาอาศัยกัน ทำงานร่วมกันและมุ่งมั่นเพื่อเป้าหมายร่วมกัน (Niemi, 2016)

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset)

3.1 ความเป็นมาของพลเมืองโลกศึกษา (Global citizenship) สู่กรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset)

การขยายตัวอย่างรวดเร็วของการเป็นโลกาภิวัตน์และการเกิดขึ้นของยุคพลิกผันในปัจจุบันทำให้เกิดการตั้งคำถามมากขึ้นเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองในรัฐธรรมนูญและในมิติของโลกแต่ละประเทศ ไม่สามารถที่จะผลิตเพียงพลเมืองของรัฐใดรัฐหนึ่งได้ การมีสำนึกในความเป็นพลเมืองโลกร่วมกัน จึงเป็นเรื่องสากลที่ควรทำให้เกิดขึ้นกับทุกคน (อรรถพล อนันตวรสกุล, 2562) ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในเวทีโลกย่อมส่งผลกระทบต่อทุกประเทศอย่างทั่วถึงกันไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง การมีพลเมืองโลก ที่ตระหนักถึงปัญหาของโลกและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา จะช่วยให้สังคมโลก และสังคมไทยสามารถปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (The Opener, 2566)

ความเป็นพลเมืองโลกจึงมีความสำคัญที่เป็นแนวคิดและวิถีปฏิบัติที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในลักษณะข้ามสังคม ข้ามพื้นที่ ไม่ยึดติดอยู่กับที่หรือเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนใดแบบตายตัว หากแต่ต้องพึ่งพิงกันมากขึ้นและผลจากการกระทำของคนจำนวนหนึ่งก็ส่งผลต่อคนอื่นที่อยู่ไกลออกไป การเคารพซึ่งกันและกัน เคารพในความหลากหลาย และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง มีความสำคัญอย่างมาก(จักรกริช สังขมณี, 2563) รัฐจึงควรหันมาให้ความสนใจกับการผลิต พลเมืองของตนเองให้เป็นพลเมืองโลกที่มีจิตสำนึกผูกโยงกับความเป็นโลกเพื่อให้ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข (ธัมมธาดา อุวิเชียร, 2564)

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ องค์การยูเนสโก (UNESCO) ซึ่งเป็นหน่วยงานในกำกับดูแลขององค์การสหประชาชาติ (United Nations) ได้เห็นความสำคัญพัฒนาพลโลกศึกษา Global citizenship Education (GCED) เพื่อกำหนด

ทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก สร้างพลเมืองโลกที่มีจิตสำนึกสากล (Global Mindedness) กำหนดกรอบมโนทัศน์หลัก 3 มิติที่เป็น ประกอบด้วยความรู้ (Cognitive) สังคมและอารมณ์ (Socio-emotional) และพฤติกรรม (Behavioral) มีเป้าหมายเพื่อการเปลี่ยนแปลง ทำให้ผู้เรียน สามารถ มีส่วนร่วมกับโลกที่เข้าใจความเป็นธรรมผ่านกระบวนการพัฒนาความรู้ ทักษะ คุณค่า และเจตคติ โดยใช้ความรู้ในสหสาขาวิชาเพื่อความเข้าใจในระดับนานาชาติ

ความหมายของพลเมืองโลก

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ UNESCO (2565) นิยาม พลโลกหรือพลเมืองโลก (Global citizenship) หมายถึง ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ที่กว้างขวางขึ้นและการเป็นมนุษยชาติร่วมกันที่เน้นการพึ่งพาอาศัยกันทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมระหว่างระดับท้องถิ่นประเทศและประชาคมโลก

The Opener (2566) นิยามความหมายของพลเมืองโลกไว้ว่า หมายถึง บุคคลที่ตระหนัก ถึงตัวเองในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของชุมชนโลกมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกกว้าง ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและค่านิยมยึดมั่นในหลักสิทธิมนุษยชนและความยุติธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของโลก

ดังนั้นการจัดพลเมืองโลกศึกษาจึงเป็นการสร้างกระบวนการและแนวทางที่สร้างคุณลักษณะของพลเมืองโลก ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านอารมณ์ สังคม และพฤติกรรม ซึ่งการจัดแนวทางดังกล่าวต้องอาศัยกรอบแนวคิดแบบสากล ซึ่งเป็นทัศนคติที่เปิดกว้างต่อการรับวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลายบนพื้นฐานของการเคารพซึ่งกันและกัน มองตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลกที่สามารถแสดงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม พร้อมต่อการปรับตัวเข้าสู่โลกยุคปัจจุบัน

(Oxfam, 2015) นำเสนอมุมมองเกี่ยวกับคุณลักษณะของพลเมืองโลกว่าพลเมืองโลกคือบุคคลที่มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความตระหนักรู้เกี่ยวกับโลกในวงกว้างและเข้าใจบทบาทของตนเองในฐานะพลเมืองโลก
2. เคารพและเห็นคุณค่าของความหลากหลาย
3. มีความเข้าใจถึงการทำงานและกลไกของโลก
4. มีความมุ่งมั่นในเรื่องของความยุติธรรมและความเสมอภาคของสังคม
5. มีส่วนร่วมในชุมชนหลากหลายระดับตั้งแต่ท้องถิ่นไปจนถึงระดับโลก
6. ร่วมมือกับผู้อื่นในการทำให้โลกเป็นสถานที่ที่มีความเสมอภาคและยั่งยืนมากขึ้น
7. รับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

The Opener (2566) เสนอคุณลักษณะสำคัญของความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งประกอบด้วย

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลก หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และประเด็นปัญหาต่าง ๆ ของโลก
2. ความเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมและค่านิยม หมายถึง ยอมรับความแตกต่าง ระหว่างบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ ไม่ตัดสินผู้อื่นจากเชื้อชาติ ศาสนา เพศ รสนิยมทางเพศ หรือภูมิหลัง ทางสังคม
3. การยึดมั่นในหลักสิทธิมนุษยชนและความยุติธรรมหมายถึงเชื่อว่าทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกันและพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน
4. ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมหมายถึงตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำ ของตนเองต่อผู้อื่นและต่อสิ่งแวดล้อมและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม

แนวทางการบูรณาการแนวคิดพลเมืองโลกศึกษาในระบบการศึกษา

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ UNESCO (2565) เสนอแนวทางการบูรณาการแนวคิดพลเมืองโลกศึกษาในระบบการศึกษา โดยสามารถดำเนินการเชิงนโยบายในแนวทางที่หลากหลายตามบริบทต่าง ๆ ประกอบด้วย นโยบายด้านการศึกษา ระบบโรงเรียน และหลักสูตร การพัฒนาครู รวมทั้งความต้องการ และความหลากหลายของผู้เรียน บริบทสังคมและวัฒนธรรมการเมือง และเศรษฐกิจ ซึ่งควรพิจารณา ประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. ผลานให้อยู่ในนโยบายที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาร่วมดำเนินการ
2. แผนดำเนินการระยะยาวและยั่งยืน
3. การดำเนินการแบบองค์รวมที่มีหัวข้อประเด็นย่อยต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ
4. เสริมความเข้มแข็งในการศึกษาของโรงเรียนและในสังคมวงกว้าง
5. การดำเนินการให้ครอบคลุมระดับท้องถิ่นระดับชาติและประชาคมโลก
6. สนับสนุนการดำเนินการฝึกอบรมครูก่อนประจำการและการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ในระบบพัฒนาครูประจำการ
7. การพัฒนาและสร้างความยั่งยืนโดยความร่วมมือกับชุมชนระดับท้องถิ่น
8. ปรับขนาดของงานที่เหมาะสมให้สามารถคงคุณภาพได้
9. การให้ผลป้อนกลับจากการติดตามและประเมินผลกระบวนการดำเนินการ
10. การจัดการอย่างร่วมมือที่มั่นใจได้ว่าความเชี่ยวชาญดำเนินการได้ยาวนานขึ้นและ เงื่อนไขข้อบัญญัติที่มีการทบทวนงานเป็นระยะ

ดังนั้นการจัดพลเมืองโลกศึกษาจึงถือเป็นการสร้างคุณลักษณะของพลเมืองโลกที่ประกอบไปด้วยกรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset) ซึ่งเป็นทัศนคติ ความคิด และความเชื่อที่ส่งผลต่อกระบวนการคิดของบุคคลทำให้เกิดมุมมองและสามารถปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองโลกในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม มีความคิดเชิงวิพากษ์ สามารถแสดงความเคารพและเห็นอกเห็นใจบุคคลในวัฒนธรรมที่แตกต่าง รู้จักสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น ใส่ใจปัญหาระดับนานาชาติ พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและพร้อมต่อการปรับตัวเข้าสู่โลกยุคปัจจุบัน ประกอบไปด้วยชุดความคิดย่อย 5 ด้าน คือ ความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ การคิดสร้างสรรค์ ความร่วมมือร่วมใจ มีจิตใจเอื้ออาทร และมีจิตสำนึกสากล

3.2 ความหมายของกรอบแนวคิดแบบสากล

ฝ่ายวิชาการ คณะกรรมการนิสิตคณะจิตวิทยา จุฬาฯ (2564) ให้คำจำกัดความว่า Global mindset หรือ สำนึกโลก หรือ ทัศนคติแบบสากล เป็นการมองภาพในมุมกว้าง ไม่ได้จำกัดแค่เฉพาะความรู้ภายในประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือเพียงแค่ประเทศของตนเอง หากแต่ยังเป็นการรู้ให้เท่าทันโลกที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยพิจารณาข้อมูลจากหลากหลายแหล่งที่มา แล้วนำไปคิดวิเคราะห์เพื่อให้เข้าใจความเป็นไปของโลก

Whizdom Society (2562) ได้ให้ คำจำกัดความ “Global Mindset” ว่า ทัศนคติแบบสากล เป็นการมองภาพในมุมกว้าง ไม่ได้จำกัดแค่เฉพาะความรู้ในประเทศ แต่ต้องรู้ให้เท่าทันโลกที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยพิจารณาข้อมูลจากหลากหลายแหล่ง แล้วนำไปคิดวิเคราะห์เพื่อให้เข้าใจความเป็นไปของโลก ซึ่งทัศนคติแบบสากลนี้ ถือเป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะคนที่เป็นผู้ผู้นำ เพื่อก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่

วรวรรณ ครุฑวณิชนนท์, 2557 อ้างอิงใน ภัทรพร ห่อประภัทร์พงศ์ (2563) ได้กล่าวถึงกรอบแนวคิดแบบสากล (Global Mindset) ว่าหมายถึงทัศนคติแบบสากล เป็นการมองภาพในมุมกว้าง ไม่ได้จำกัดแค่เฉพาะความรู้ในประเทศ แต่ต้องรู้ให้เท่าทันโลกที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยพิจารณาข้อมูลจากหลากหลายแหล่ง แล้วนำไปคิดวิเคราะห์เพื่อให้เข้าใจความเป็นไปของโลก ซึ่งทัศนคติแบบสากลนี้ ถือเป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะคนที่เป็นผู้ผู้นำ เพื่อก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่

ธีระชน พลโยธา (2560) ได้ให้นิยามเชื่อมโยงกรอบแนวคิดแบบสากลกับความฉลาดทางวัฒนธรรม (Cultural Intelligence) ว่ามีความหมายทับซ้อนกันว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการปรับตัวในวัฒนธรรมที่แตกต่าง โดยมีอภิปัญญาทางวัฒนธรรม ความรู้ทางวัฒนธรรม แรงจูงใจในการเรียนรู้วัฒนธรรม และ การแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสมในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลวัฒนธรรมอื่น

Paul PRAISRI (2566) ได้เสนอประเด็นเกี่ยวกับกรอบแนวคิดแบบสากล Global mindset ว่า คนที่มีกรอบแนวคิดแบบสากล Global mindset มีลักษณะดังนี้

1. เป็นคนที่เข้าใจความแตกต่าง เข้าใจว่าไม่มีอะไรถูกหรือผิด ขึ้นอยู่กับบริบท
2. เป็นคนที่เปิดกว้าง Open minded ยอมรับฟังความคิดเห็นโดยไม่ตัดสิน
3. เป็นคนที่ยินดีรับการเปลี่ยนแปลง ปรับตัวได้ง่ายในทุกบริบทหรือวัฒนธรรม

Cohen (2010) ให้ความหมายของกรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset) ว่า หมายถึง ความสามารถในการมีอิทธิพลต่อบุคคล กลุ่ม องค์กร และระบบ ที่มีความรู้ สติปัญญา สังคม และทัศนคติที่แตกต่างกับความรู้หรือสติปัญญาจากตัวเอง สามารถคิดแบบสากล ชื่นชม ความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยี สามารถพัฒนาความร่วมมือและพันธมิตร และแบ่งปันความเป็นผู้นำ

สรุปได้ว่า กรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset) คือ ทัศนคติ ความคิด และ ความเชื่อที่ส่งผลต่อกระบวนการคิดของบุคคลทำให้เกิดมุมมองและสามารถปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองโลกในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม มีความคิดเชิงวิพากษ์ สามารถแสดงความเคารพและเห็นอกเห็นใจบุคคลในวัฒนธรรมที่แตกต่าง รู้จักสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น ใส่ใจปัญหา ระดับนานาชาติพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและพร้อมต่อการปรับตัวเข้าสู่โลกยุคปัจจุบัน กรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset) จึงมีความสำคัญอย่างมากในการทำงาน โดยเฉพาะในองค์กรที่มีคนหลากหลายเชื้อชาติและวัฒนธรรม ซึ่งทำให้เปิดกว้างต่อการรับวัฒนธรรม และพร้อมต่อการปรับตัวเข้าสู่โลกที่ผู้คนมาจากต่างที่ต่างทางกัน องค์กรหลาย ๆ องค์กรในปัจจุบัน จึงต้องการคนที่มี กรอบแนวคิดแบบสากล Global mindset เพราะการมีวิธีคิดที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่น มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ทำให้ทุกคนสื่อสารได้ตรงจุดมากขึ้น เข้าใจกันมากขึ้น และทำให้การทำงานราบรื่นมากขึ้น ("Global mindset วิธีคิดแบบสากล จะทำงานกับใครก็ราบรื่น," 2565)

3.3 องค์ประกอบของกรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset)

ประกอบไปด้วย 3 ประการด้วยกัน ("Global mindset วิธีคิดแบบสากล จะทำงานกับใครก็ราบรื่น," 2565) คือ

1. องค์ประกอบด้านการทำงาน
2. องค์ประกอบด้านจิตวิทยา
3. องค์ประกอบด้านการเข้าสังคม

1. องค์ประกอบด้านการทำงาน

คนที่มีความคิดแบบสากล (global mindset) นั้นมักจะมีความรู้ความเชี่ยวชาญที่หลากหลายและกว้างขวาง เพราะเคยมีประสบการณ์ทำงานกับคนมาจากหลายตาในหลากหลายประเทศ ทำให้คนที่มีความคิดแบบสากลนั้นแตกต่างจากผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่ต้องทำงานกับคนหลากหลายกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนกลยุทธ์ ธุรกิจ การสื่อสาร และการโน้มน้าวใจ เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพที่สุด

2. องค์ประกอบด้านจิตวิทยา

คนที่มีกรอบแนวคิดแบบสากล (global mindset) จะมีความเชื่อในเรื่องของ global citizenship พวกเขาจะชื่นชมในความหลากหลายของวัฒนธรรม และซึมซับความเชื่อที่แตกต่างจากตนเองได้ง่าย รวมไปถึงการสนับสนุนวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ อีกด้วย

3. องค์ประกอบด้านการเข้าสังคม

คนที่มีกรอบแนวคิดแบบสากล (global mindset) มักจะมีทักษะการเข้าสังคมที่ยอดเยี่ยม มีความเห็นอกเห็นใจ และค่อนข้างมีความประนีประนอมกับผู้อื่น เพราะว่าคนที่มีกรอบแนวคิดแบบสากล (global mindset) มักมีประสบการณ์ทำงานกับคนหลากหลายวัฒนธรรม ซึ่งคุณสมบัตินี้เป็นสิ่งที่ทำให้คนที่มีความคิดแบบสากลมักจะได้รับการเลือกให้รับบทบาทเป็นระดับผู้จัดการ หรือตำแหน่งที่สูงกว่า เพื่อให้การบริหารจัดการคนเป็นไปได้อย่างราบรื่น

Tavangar (2016) ได้กล่าวถึงโมเดลกรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset) ว่ามีองค์ประกอบเป็นเสาหลัก 3 ส่วน ได้แก่ Intellectual Capital, Psychological Capital, และ Social Capital กรอบนี้สามารถใช้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะและความท้าทายของนักเรียนในปัจจุบัน แรกเริ่มโมเดลนี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้เตรียมผู้นำธุรกิจในระดับโลก แต่ต่อมาพบว่าโมเดลกรอบแนวคิดแบบสากลนี้สามารถนำมาใช้ในบริบทอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพในบริบททางการศึกษา ซึ่งคุณสมบัติของกรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset) ทำให้สามารถเพิ่มความลึกและขยายทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ที่มีลักษณะ 4 ประการ (4C's) ได้เป็นอย่างดี ซึ่งประกอบด้วย

- 1) Cognitive complexity (ความซับซ้อนทางปัญญา)
- 2) Collaboration (การร่วมมือ)
- 3) Creativity (ความคิดสร้างสรรค์)
- 4) Communication (การสื่อสาร)

องค์ประกอบของแนวคิดแบบสากล Global mindset ทั้ง 3 ส่วนและลักษณะทั้ง 4 ประการ (4C's) นั้นมีความทับซ้อนกัน ในทางปฏิบัติจึงมีการผสมผสานทั้ง 2 ส่วนนี้เข้าด้วยกัน เพื่อเพิ่มโอกาสที่จะฝึกฝนให้เด็กมีทัศนคติแบบสากลกลายเป็นส่วนหนึ่งของพลเมืองโลกและมีทักษะที่ชัดเจนที่จะนำพวกเด็กเหล่านั้นเข้าสู่ตลาดแรงงานในอนาคต

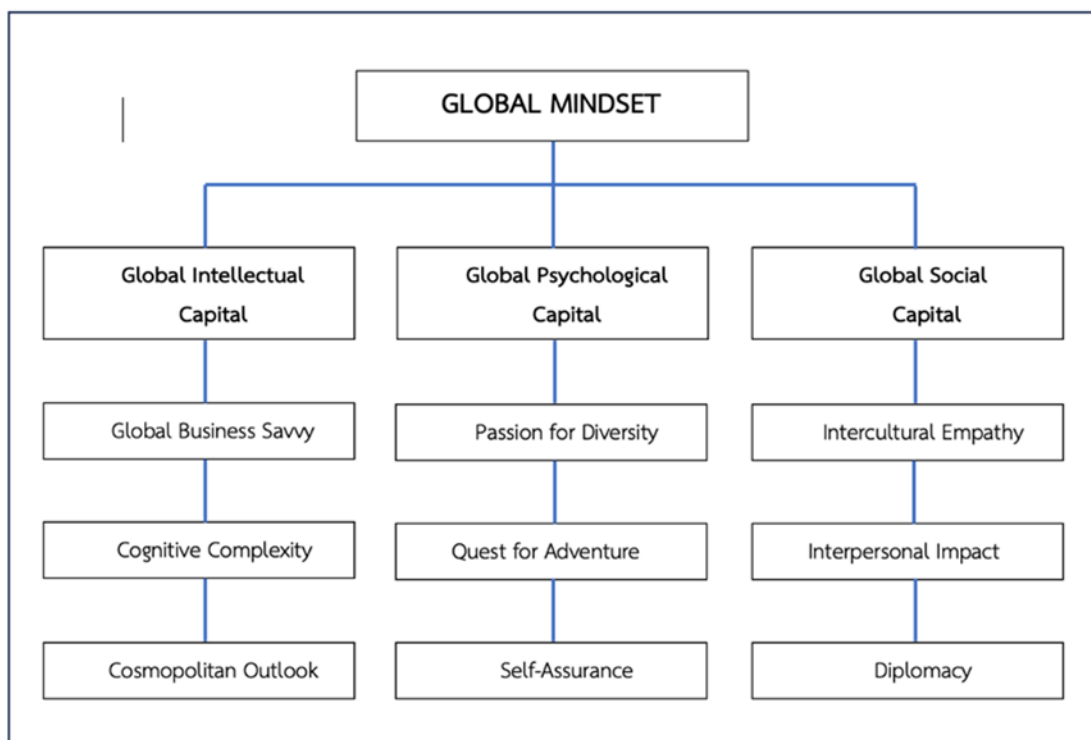
โรงเรียนอานวยศิลป์ ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นสากลซึ่งสามารถแสดงออกผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ความสามารถในการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวสู่ความท้าทายในศตวรรษที่ 21
2. ความเข้าใจตนเองในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
3. ความตระหนักรู้ว่าสังคมที่เราอยู่นั้นเป็นเพียงส่วนเล็ก ๆ ในที่โลกที่กว้างใหญ่
4. ความเคารพและเข้าใจแนวคิดว่าวัฒนธรรมและภาษาอื่น ๆ
5. ความตระหนักว่าตนเองเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบทั้งในสังคมรอบข้างและในฐานะพลเมืองโลก

บทความออนไลน์ของ ศิริยุพา รุ่งเรืองสุข (2555) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของ Global mindset โดยอ้างอิงจากการบรรยายของศาสตราจารย์แมนฮั้วร์ จาวิดาน ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำที่มหาวิทยาลัย Thunderbird ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้ก่อตั้งศูนย์พัฒนา Global Mindset ขึ้น โดยหัวข้อนี้กำลังได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในด้านภาวะผู้นำ เพราะเป็นสิ่งที่นำไปสู่การพัฒนาภาวะผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประเด็นสำคัญของแนวคิดแบบสากล Global Mindset ที่แมนฮั้วร์ จาวิดาน นำเสนอ มีมุมมองที่ครอบคลุมกว้างขวางและสามารถนำไปปรับใช้ได้ทางปฏิบัติ โดยองค์ประกอบของกรอบแนวคิดแบบสากล (Global Mindset) จะประกอบด้วย 3 กลุ่มองค์ประกอบหลัก ดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านเชาวน์ปัญญา (Intellectual Global Mindset)
2. องค์ประกอบทางด้านจิตวิทยา (Psychology Global Mindset)
3. องค์ประกอบทางด้านสังคม (Social Global Mindset)

ภาพประกอบ 7 โครงสร้างแนวคิดแบบสากล

ที่มา : Javidan และ Bowen (2013)

1. องค์ประกอบทางด้านเชาวน์ปัญญา

เป็นกรอบแนวคิดที่สะท้อนความลึกซึ้งในด้านทัศนคติหรือมุมมองต่อสังคมยุคใหม่ และด้านการเชื่อมโยงความซับซ้อนของเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งทั้งหมดนี้จะเป็นกลุ่มของแนวคิดที่จำเป็นต่อการดำเนินการติดต่อสัมพันธ์กับต่างประเทศ โดยแต่ละด้านจะมีความหมายดังต่อไปนี้

1.1 ด้านความรู้ความเข้าใจในระดับสากล (Global Business Savvy) หมายถึง มุมมองของการมีองค์ความรู้ในระดับนานาชาติ ที่ขยายกว้างกว่าในประเทศไทย มีความรู้ความเข้าใจในกลยุทธ์ทางการตลาดและการดำเนินธุรกิจในระดับโลก สามารถวิเคราะห์ ประเมิน ประเด็นทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมระดับสากลเพื่อหาแนวทางรองรับความเสี่ยงในการทำธุรกิจ และรู้แหล่งทรัพยากรจากแหล่งที่มาหลากหลาย

1.2 ด้านทัศนคติหรือมุมมองต่อสังคมยุคใหม่ (Contemporary Society Outlook) เป็นความรู้ความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรมทั่วโลก มีความรู้ความเข้าใจด้านประวัติศาสตร์ สังคมและบุคคลสำคัญของประเทศต่าง ๆ ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เรื่องประเด็นสำคัญของภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก รวมทั้งความรู้ที่ทันต่อเหตุการณ์ของโลก

1.3 ด้านการเชื่อมโยงความซับซ้อนต่าง ๆ (Cognitive Complexity) จะมองถึงความสามารถในการจับประเด็นที่ซับซ้อนได้อย่างรวดเร็ว มีทักษะการวิเคราะห์และแก้ปัญหา มีความสามารถเข้าใจความคิดที่เป็นนามธรรม รวมทั้งความสามารถในการอธิบายเรื่องที่ซับซ้อนให้เป็นเรื่องที่เข้าใจได้ง่าย

2. Global Mindset ทางด้านจิตวิทยา ประกอบด้วย

2.1 ความชอบต่อความหลากหลาย (Passion for Diversity) จะมองในแง่ของการเป็นคนที่ชอบผจญภัยในโลกกว้าง การได้รู้จักคนใหม่ ๆ จากมุมอื่นของโลก การเป็นคนที่สนุกกับการได้ใช้ชีวิตในต่างประเทศ รวมทั้งเป็นคนชอบการเดินทาง

2.2 เสาะหาการผจญภัย (Quest for Adventure) จะมองในแง่ความสนใจที่จะรับมือกับสถานการณ์ที่ท้าทาย ความเต็มใจที่จะรับความเสี่ยง ความเต็มใจที่จะทดสอบศักยภาพของตนเอง และสนุกกับการรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน

2.3 การดูแลตนเองได้ (Self assurance) จะมองในแง่ของการเป็นคนกระตือรือร้นตลอดเวลา มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถวางตนให้ผ่อนคลายได้แม้ในสถานการณ์ที่น่าอึดอัด รวมทั้งมีปฏิภาณไหวพริบในสถานการณ์ที่ยากลำบาก

3. Global Mindset ทางด้านสังคม จะประกอบด้วย

3.1 ความไวอย่างลึกซึ้งต่อความต่างวัฒนธรรม (Intercultural Empathy) จะมองในแง่ความสามารถในการทำงานได้เป็นอย่างดีร่วมกับผู้คนจากทุกมุมโลก เข้าใจภาษาากายของคนต่างวัฒนธรรมรวมทั้งสามารถดึงความร่วมมือจากบุคคลที่อยู่ต่างกันในแต่ละมุมโลกมาทำงานร่วมกันได้

3.2 การปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเคารพ (Interpersonal impact) จะมองในแง่การมีประสบการณ์เจรจาต่อรองสัญญาหรือข้อตกลงกับบุคคลจากต่างวัฒนธรรม สร้างความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ มีเครือข่ายกับบุคคลจากต่างวัฒนธรรมมีภาวะผู้นำที่โดดเด่น

3.3 ความเป็นนักการทูต (Diplomacy) จะมองในแง่การเป็นคนที่ยืดหยุ่นที่จะเริ่มบทสนทนากับคนแปลกหน้า ความสามารถหลอมรวมมุมมองที่หลากหลายเข้าด้วยกัน ทักษะการเป็นผู้ฟังที่ดี รวมทั้งความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่น

Kang และ Holloman (2011) จาก Center for Professional Education of Teachers (CPET) ได้นำเสนอกรอบแนวคิดแบบสากลไว้อย่างน่าสนใจ ดังภาพ

ภาพประกอบ 8 กรอบแนวคิดแบบสากลของ Kang และ Holloman

ที่มา : Kang และ Holloman (2011)

จากโครงสร้างกรอบแนวคิดสากลตามแนวทางของ Center for Professional Education of Teachers (CPET) 2011 ได้จัดแบ่งคุณลักษณะของผู้เรียนตามกรอบแนวคิดแบบสากลออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. การมีวิจาร์ณญาณ (Critically Minded) มีประเด็นย่อยแบ่งรายละเอียดดังนี้

1.1) การตีความ

- ผู้เรียนสามารถตีความแนวคิดใหม่ ๆ โดยการเชื่อมโยงใจความสำคัญกับรายละเอียดเฉพาะ หลักการหรือโครงสร้าง
- ผู้เรียนสามารถวาดภาพสรุปและคิดอย่างพินิจพิจารณาเกี่ยวกับความรู้ใหม่ ๆ
- ผู้เรียนสามารถใช้ความรู้ประสบการณ์ก่อนหน้าในสถานการณ์ใหม่ ๆ เพื่อเชื่อมโยงกับแนวคิดหลัก

1.2) การวิเคราะห์

- ผู้เรียนสามารถฝึกการเปรียบเทียบและหาความแตกต่าง
- ผู้เรียนสามารถฝึกหาความเชื่อมโยงระหว่างข่าวสารเพื่อวาดภาพสรุป
- ผู้เรียนสามารถฝึกแตกย่อยความคิดหลักเป็นส่วนเล็ก ๆ เพื่อให้เกิดความ

เข้าใจที่ลึกซึ้ง

1.3) การสังเคราะห์

- ผู้เรียนฝึกสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ จากที่สิ่งได้เรียนรู้มา
- ผู้เรียนสามารถนำความคิดจากแหล่งข้อมูลหลาย ๆ แหล่ง มาใช้ประมวล

ตอบสนอง ในงานเดียวกัน

- ผู้เรียนจะได้ถ่ายโอนส่งต่อความรู้จากในบริบทหนึ่งไปสู่อีกบริบทหนึ่งเพื่อ

แก้ปัญหา

1.4) การประเมินค่า

- ผู้เรียนสามารถวาดภาพสรุปเกี่ยวกับคุณค่าที่ได้จากเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น
- ผู้เรียนได้ใช้มุมมองที่หลากหลายจากที่ได้ประเมินแนวคิดหรือความคิดมาแล้ว
- ผู้เรียนสามารถพัฒนาการค้นคว้าวิจัยที่และสามารถนำไปใช้ประเมินแนวคิด

หรือความคิดได้

2. มีความร่วมมือร่วมใจ (Collaboratively Minded) มีประเด็นย่อยแบ่งรายละเอียด

ดังนี้

2.1) ช่างสังเกต

- ผู้เรียนได้ฝึกการสังเกต การบันทึก และการแบ่งปันสิ่งที่พบ
- ผู้เรียนได้ฝึกการสังเกตผ่านบันทึกภาคสนามและบันทึกสรุปย่อ
- ผู้เรียนได้ฝึกสังเกตรายละเอียดเล็ก ๆ ในข้อความต่าง ๆ สถานการณ์ต่าง ๆ

ในสังคมและ สถานการณ์จริง

2.2) การไตร่ตรอง สะท้อนตนเอง

- ผู้เรียนเรียนรู้และฝึกเป็นคนใจกว้างโดยตั้งคำถามถึงความประทับใจแรก และสังเกตเพื่อ สะท้อนถึงการเปลี่ยนมุมมอง

- ผู้เรียนสามารถได้ระดมความคิด แบ่งปันความรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเมื่อมองหาวิธีแก้ปัญหาที่สร้างสรรค์

- ผู้เรียนสามารถได้ฝึกการทบทวนความรู้และการเรียนรู้ของตนเอง

2.3) การตอบสนองต่อรูปแบบที่หลากหลาย

- ผู้เรียนสามารถใช้และแบ่งปันข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ อย่างหลากหลายกับกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน

- ผู้เรียนได้ฝึกทำงานร่วมกัน ประสานข้อมูลหรือทักษะจากหลาย ๆ แหล่งเพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์หนึ่ง ๆ

- ผู้เรียนสามารถสำรวจรูปแบบในการสื่อความคิดและข้อมูลต่าง ๆ ที่หลากหลาย

2.4) ทำงานร่วมกันอย่างมีกลยุทธ์

- ผู้เรียนสามารถแบ่งปันและทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งเป็นคู่และกลุ่มย่อย ๆ

- ผู้เรียนสามารถทำงานเป็นทีมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

- ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกันกับเพื่อนและผู้ใหญ่

3. มีความคิดสร้างสรรค์ (Creatively Minded) มีประเด็นย่อยแบ่งรายละเอียดดังนี้

3.1) การจินตนาการ

- ผู้เรียนสามารถฝึกการจินตนาการจากประสบการณ์ของผู้อื่น

- ผู้เรียนสามารถฝึกการจินตนาการในสถานการณ์ที่แตกต่างกับที่เคยพบเจอมา

- ผู้เรียนสามารถฝึกการจินตนาการถึงกระบวนการหรือขั้นตอนต่าง ๆ

3.2) การตั้งคำถาม

- ผู้เรียนสามารถฝึกการตั้งคำถามต่อข้อมูลหรือสถานการณ์ใหม่ ๆ

- ผู้เรียนสามารถฝึกการตั้งคำถามแบบตั้งสมมติฐาน โดยการถามจากคำถาม

- ผู้เรียนสามารถฝึกการสอบถาม การชี้แจง การตรวจสอบ และการถามเชิงทฤษฎี

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง

3.3) การจำลอง

- ผู้เรียนสามารถจำลองสถานการณ์จริง เพื่อเพิ่มความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

- ผู้เรียนสามารถแสดงบทบาทเพื่อพัฒนาความรู้สึกเข้าใจผู้อื่นจากการได้รับประสบการณ์ที่ต่างกันออกไป

- ผู้เรียนสามารถฝึกการรวบรวมสิ่งต่าง ๆ จากผู้คน แนวคิด ความรู้สึก หรือสถานการณ์ เพื่อให้เกิด ความเข้าใจลึกซึ้ง

3.4) การให้ความสำคัญกับสิ่งที่คลุมเครือ

- ผู้เรียนสามารถฝึกสำรวจสถานการณ์ที่ไม่มีคำตอบที่แน่ชัดประการเดียว

- ผู้เรียนสามารถฝึกการเปลี่ยนแปลงความคิดหรือคำตอบเมื่อได้รับข้อมูลใหม่ ๆ ซึ่งขัดแย้ง กับความเข้าใจก่อนหน้านี้

- ผู้เรียนสามารถสำรวจหลาย ๆ หนทาง เพื่อแก้ปัญหาจากคำถามหรือความท้าทายที่เกิดขึ้น

4. มีจิตใจเอื้ออาทร (Caring Minded) มีประเด็นย่อยแบ่งรายละเอียดดังนี้

4.1) ตระหนักรู้ตนเอง

- ผู้เรียนสามารถระบุมุมมองที่มีพื้นฐานมาจากประสบการณ์ส่วนตัวหรือมุมมอง ของตนเองที่มีต่อโลก

- ผู้เรียนสามารถยอมรับความแตกต่างในมุมมองของผู้อื่นด้วยความเคารพ หลีกเลี่ยง การตัดสินไปเอง

- ผู้เรียนตระหนักว่าโลกทัศน์และประสบการณ์ของตนเองอาจแตกต่างจากผู้อื่น และสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับมุมมองที่แตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม

4.2) เชื่อมั่นในตนเอง

- ผู้เรียนได้พัฒนาการรับรู้ในความสำเร็จและมีความเชื่อมั่นหลังจากการมีส่วนร่วมกับการกิจที่ซับซ้อน

- ผู้เรียนได้รับรู้ประสบการณ์การเรียนรู้ในเชิงบวก ถึงแม้ว่าประสบการณ์นั้นจะไม่บรรลุ เป้าหมาย หรือเป็นไปตามความคาดหวังทั้งหมด

- ผู้เรียนได้ใช้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผ่านมาเพื่อนำมาใช้ในการศึกษาและดำเนินชีวิต ในสังคม อย่างชาญฉลาด

4.3) รู้จักพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่น

- ผู้เรียนมีอิสระในการสร้างความสัมพันธ์จากพื้นฐานและวัฒนธรรมที่ต่างกัน

- ผู้เรียนสามารถแสวงหาความสัมพันธ์ใหม่ ๆ อย่างอิสระ โดยดูภาพรวมอย่างมีสติอาจทำให้เกิดความประทับใจตั้งแต่แรก

- ผู้เรียนได้พัฒนาความปรารถนาเพื่อรักษาความสัมพันธ์กับผู้อื่น นอกเหนือไปจากความต้องการตามภารกิจ

4.4) มีความเห็นอกเห็นใจ

- ผู้เรียนตระหนักถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมหรือสถานการณ์ที่อาจส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการทำงานหรือความสัมพันธ์ของผู้อื่น

- ผู้เรียนสามารถยอมรับทัศนคติแนวความคิดที่แตกต่างไปเพื่อให้เข้าใจมุมมองของบุคคลอื่น ได้ดีขึ้น

- ผู้เรียนได้แสดงความเข้าใจและความเห็นอกเห็นใจต่อประสบการณ์ของผู้อื่น

5. มีจิตสำนึกสากล (Globally Minded) มีประเด็นย่อยแบ่งรายละเอียดดังนี้

5.1) รู้จักแก้ปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริง

- ผู้เรียนมีประสบการณ์ทำกิจกรรมที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน

- ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาในรูปแบบต่าง ๆ ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ผู้เรียนสามารถเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และไม่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่น

5.2) มีจิตสำนึกความเป็นพลเมืองโลก

- ผู้เรียนสามารถระบุความเหมือนและความแตกต่างของสังคมที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน

- ผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงความเคารพในวัฒนธรรมที่ต่างกัน

- ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ประเด็นทางเศรษฐกิจ กฎหมาย วิทยาศาสตร์หรือวัฒนธรรม ที่มีกระทบต่อนานาชาติและสามารถหาหนทางแก้ไข

5.3) การคิดเชิงบูรณาการเชื่อมโยงบริบทต่าง ๆ

- ผู้เรียนได้สำรวจความแตกต่างในโลกความเป็นจริงของมนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

- ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ ข้อความ และสื่อต่าง ๆ ที่ได้รับ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงทางความคิด

- ผู้เรียนสามารถพิจารณามุมมองต่าง ๆ โดยการสำรวจข้อความที่มีหลากหลายรูปแบบ และมีความแตกต่างกัน

5.4) มีมุมมองที่หลากหลาย

- ผู้เรียนเป็นคนใจกว้างด้วยการสำรวจมุมมองของบุคคลอื่น

- ผู้เรียนสามารถตระหนักถึงสังคมและสร้างความสัมพันธ์กับคนทั่วไปที่มาจากสังคมและ วัฒนธรรมที่ต่างกัน

- ผู้เรียนจะได้ฝึกการควบคุมตนเองเมื่อจำเป็นต้องปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มาจากต่างสังคมและวัฒนธรรม

จากกรอบแนวคิดแบบสากล ของ CPET แสดงให้เห็นว่า กรอบแนวคิดแบบสากล ประกอบไปด้วย การคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถประสานงานและทำงานร่วมกับผู้อื่น มีจิตใจเอื้ออาทรตระหนักรู้ตนเองและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ตระหนักรู้ปัญหาระดับโลกและสามารถแก้ปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริง มีจิตสำนึกสากล มีมุมมองเปิดกว้าง หลากหลาย เคารพบุคคลจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

3.4 การพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากล (Global Mindset)

การพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากล (Global Mindset) เกิดขึ้นได้หลากหลายมิติ โดยการนำแนวทางของการบูรณาการแนวคิดพลเมืองโลกศึกษาเข้าในระบบการศึกษา

ปรีดี ประทุมสุวรรณ์ (2562) ได้นำเสนอวิธีดำเนินการในการจะจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกให้ประสบความสำเร็จ ดังนี้

1. การจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน

เป็นการดำเนินการของโรงเรียนในการกำหนดเป้าหมายแนวทางวิธีการและสาระการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเพื่อมุ่งพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกให้แก่ผู้เรียน โดยดึงทักษะ ความรู้และค่านิยมของรายวิชาต่าง ๆ มาบูรณาการกับแนวคิดการศึกษาเพื่อพัฒนา ความเป็นพลเมืองโลกสำหรับผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติเรียนรู้ จากประสบการณ์จริง

2. การมีส่วนร่วมของนักเรียน ครอบครัว และชุมชน

เป็นการดำเนินการของโรงเรียนในการทำความเข้าใจและเชื่อมโยงความร่วมมือผ่านกระบวนการสื่อสารกับนักเรียน ครอบครัว และชุมชน ในการกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจเป้าหมาย แนวทางการจัดการเรียนรู้ และการกำกับดูแลโรงเรียนในการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก

3. การเสริมสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศในการเรียนรู้

เป็นการดำเนินการของโรงเรียนในการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนโดยผ่านทางโครงสร้างกฎระเบียบ ประเพณี แหล่งเรียนรู้ และพิธีการสำคัญต่าง ๆ ของโรงเรียน

4. การพัฒนาศักยภาพครูและผู้บริหาร

หมายถึงการดำเนินการของโรงเรียนในการส่งเสริม สนับสนุนการศึกษา และการฝึกอบรม ให้ครูและผู้บริหารได้มีความรู้ความเข้าใจในความหมาย หลักการ และวิธีการในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก รวมถึงมีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างในการเป็นพลเมืองโลก

ทั้งนี้การทำให้การจัดการศึกษาทั้ง 4 แนวทางประสบผลสำเร็จทุกภาคส่วนต้องเข้ามา มีส่วนร่วมนำหลักการลงสู่การปฏิบัติ ตั้งแต่ระดับเล็ก เช่น ในระดับครอบครัว ขยายผลออกไปสู่ระดับที่กว้างขึ้น เช่น โรงเรียน ชุมชน สังคม และประเทศ เพื่อให้การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกเป็นไปทางเดียวกันทั้งระบบ เมื่อในระบบได้นำแนวทางนี้ไปใช้ถือเป็นการริเริ่มการสร้างกรอบแนวคิดแบบสากลด้วยในมิติต่าง ๆ เช่นเดียวกัน

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ UNESCO (2565) เสนอแนวทางการบูรณาการแนวคิดพลเมืองโลกศึกษาในระบบการศึกษา โดยสามารถดำเนินการเชิงนโยบายในแนวทางที่หลากหลายตามบริบทต่าง ๆ ประกอบด้วย นโยบายด้านการศึกษาระบบโรงเรียน และหลักสูตร การพัฒนาครู รวมทั้งความต้องการ และความหลากหลายของผู้เรียน บริบทสังคมและวัฒนธรรมการเมือง และเศรษฐกิจ ซึ่งควรพิจารณา ประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. ผสานให้อยู่ในนโยบายที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาร่วมดำเนินการ
2. กำหนดแผนดำเนินการระยะยาวและยั่งยืน
3. การดำเนินการแบบองค์รวมที่มีหัวข้อประเด็นย่อยต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ
4. เสริมความเข้มแข็งในการศึกษาของโรงเรียนและในสังคมวงกว้าง
5. การดำเนินการให้ครอบคลุมระดับท้องถิ่นระดับชาติและประชาคมโลก
6. สนับสนุนการดำเนินการฝึกอบรมครูก่อนประจำการและการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ในระบบพัฒนาครูประจำการ
7. การพัฒนาและสร้างความยั่งยืนโดยความร่วมมือกับชุมชนระดับท้องถิ่น
8. การวัดผลที่เหมาะสมให้สามารถคงคุณภาพได้
9. การให้ผลป้อนกลับจากการติดตามและประเมินผลกระบวนการดำเนินการ
10. การจัดการอย่างร่วมมือที่มั่นใจได้ว่าความเชี่ยวชาญดำเนินการได้ยาวนานขึ้นและ เจือจางข้อบัญญัติที่มีการทบทวนงานเป็นระยะ

Edwards (2020) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตร Diploma Program (DP) ในโปรแกรมของโรงเรียนที่ใช้หลักสูตร International Baccalaureate (IB) และ หลักสูตร พลเมืองโลกศึกษา (GCED) โดยให้คำจำกัดความของ GCED และมิติแนวคิดด้านความรู้ สังคม-อารมณ์ และพฤติกรรมตามกรอบทฤษฎีของ UNESCO การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าหลักสูตร IB DP ไม่ได้เน้นที่องค์ประกอบของ GCED ในเอกสารหลักสูตร หากแต่ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนในพันธกิจของหลักสูตร IB

International Baccalaureate (IB) เป็นองค์กรเอกชนระหว่างประเทศที่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในด้านการจัดศึกษาระดับนานาชาติที่มีพันธกิจส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อโลกที่สงบสุข (lifelong education for a peaceful world) ผ่านการใช้คำว่า International Mindedness (IM) แปลว่า สำนึกสากล ซึ่งหมายถึง แนวคิด ทศนคติและคุณลักษณะที่ส่งเสริมให้บุคคลมีความเข้าใจ เคารพ และเห็นคุณค่าในความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม ภาษา และมุมมองที่แตกต่างกัน ดังนั้นโรงเรียน IB แม้ไม่ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่อง พลเมืองโลกโดยตรงในหลักสูตรประกาศนียบัตร หรือในระดับชั้นมัธยมศึกษาปลาย (DP) ของตน แต่ได้บูรณาการสอดแทรกผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรโรงเรียน

ในหลักสูตร International Baccalaureate (IB) เน้นย้ำถึงแนวคิดระดับนานาชาติเป็นสำคัญ ในนโยบายและหลักสูตรแกนกลางของ Diploma Program (DP) เปิดโอกาสให้นักเรียน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการเป็นพลเมืองโลก และรวมองค์ประกอบของหลักสูตร แกนกลาง GCED ไว้ในเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการส่งเสริม กรอบแนวคิดแบบสากล (IBO, 2015)

องค์ประกอบหลักของหลักสูตร DP ประกอบด้วยวิชาเฉพาะ 6 วิชาที่ศึกษาใน 2 ระดับ ซึ่งเชื่อมโยงกับหัวใจสำคัญของหลักสูตร DP นั่นคือ การศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีแห่งความรู้ (TOK) โครงการศึกษาค้นคว้าเขียนเรียงความอิสระ ที่เรียกว่า Extended Essay และกิจกรรมนอกหลักสูตร ที่มีการผสมผสานด้านความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรม และการบริการ (CAS) ซึ่งส่วนประกอบเหล่านี้ ทำงานร่วมกันเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน IB Learner profile และจิตสำนึกสากล (International Mindedness :IM) จึงถือได้ว่าหลักสูตร DP มีเป้าหมายสำคัญ 3 ประการ คือ (IBO, 2020)

- 1) เพื่อส่งเสริมแนวคิดที่เป็นสากล, จิตสำนึกสากล International Mindedness (IM)
- 2) เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
- 3) เพื่อสร้างพลเมืองโลกที่มีจิตสำนึกสากล

ภาพประกอบ 9 โครงสร้างหลักสูตรแกนกลางของ International Baccalaureate (IB)
ระดับ Diploma Program (DP)

ที่มา : IBO (2013)

Cohen (2010) ได้นำเสนอบทความเรื่องความเป็นผู้นำระดับโลกที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการรอบความคิดระดับโลก (Effective global leadership requires a global mindset) สรุปได้ว่า การพัฒนาผู้นำระดับสากลต้องได้รับการขับเคลื่อนจากกลยุทธ์ภายใต้กรอบแนวคิดระดับสากลขององค์กร การมีประสบการณ์ที่เป็นสากลในการทำงานยังไม่ได้เป็นเครื่องยืนยันว่าสามารถเป็นผู้นำสากลที่มีประสิทธิภาพได้ การรับรู้ในเรื่องกรอบความคิดสากลนั้นช่วยทำให้เกิดประสิทธิภาพของผู้นำในวงกว้าง ในขณะที่วัฒนธรรมและความซับซ้อนทางธุรกิจเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีความต้องการพัฒนา กรอบแนวคิดแบบสากล

สรุปแล้วกรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset) จึงมีความสำคัญอย่างมากในการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์กรที่มีคนหลากหลายเชื้อชาติและต่างวัฒนธรรม เพราะว่า กรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset) ทำให้เราไม่ยึดติดกับเชื้อชาติหรือวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง และพร้อมต่อการปรับตัวเข้าสู่โลกที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การมี

วิธีคิดที่เป็นสากล เปิดใจกว้าง รู้จักยอมรับความแตกต่าง จะทำให้ทุกคนสื่อสารได้ตรงเป้าหมาย ปรับตัวง่าย และทำให้การทำงานราบรื่นมากขึ้น

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศไทย

4.1.1 งานวิจัยเกี่ยวกับระบบนิเวศทางการศึกษาและระบบนิเวศการเรียนรู้

นิวัฒน์ ศรีสวัสดิ์ (2568) นำเสนอประเด็นสำคัญของกรอบแนวคิดสังคม 5.0 และการศึกษา 4.0 เพื่อนำไปสู่การออกแบบและพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ร่วมสมัยของคนยุคใหม่ ซึ่งเป็นการบูรณาการแนวทางที่มีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง เทคโนโลยีขั้นสูง และวิธีการสอนที่เป็นนวัตกรรม บัณฑิตที่แสดงให้เห็นว่าแนวคิดเหล่านี้ร่วมกันหล่อหลอมอนาคตของการศึกษามีดังต่อไปนี้

1) แนวทางที่มีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Human-Centered Approach: HCA) สังคม 5.0 แนวทางนี้แสดงให้เห็นว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจะทำให้มนุษย์และชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดี เช่นเดียวกับบริบทของการศึกษาที่กล่าวถึงการออกแบบสภาพแวดล้อมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับความต้องการ คุณค่า และความมุ่งมั่นของผู้เรียน จะช่วยส่งเสริมการเติบโตของบุคคล โดยทำให้มั่นใจว่าเทคโนโลยีจะเสริมสร้างการเรียนรู้มากกว่าแทนที่การมีปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์

2) พื้นที่ทางกายภาพและไซเบอร์ (Physical-Cyber Spaces: PCS) การหลอมรวมของพื้นที่ ทางกายภาพและไซเบอร์เป็นลักษณะเฉพาะที่สำคัญของสังคม 5.0 แนวคิดนี้มองเห็นการบูรณาการที่ไร้รอยต่อระหว่างโลกดิจิทัลและโลกกายภาพ โดยเทคโนโลยีอย่าง อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง ความเป็นจริงเสริม (AR) และ ความเป็นจริงเสมือน (VR) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน สำหรับมิติทางการศึกษา สิ่งนี้แปลมาเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ แบบผสมผสานที่หลอมรวมการมีปฏิสัมพันธ์แบบตัวต่อตัวและแบบออนไลน์เข้าด้วยกัน สภาพแวดล้อมเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมกับเนื้อหาเพื่อการศึกษาในรูปแบบที่เป็นนวัตกรรม ทำให้การเรียนรู้มีความยืดหยุ่น สมจริง และเป็นส่วนตัวมากขึ้น

3) สมรรถนะการเรียนรู้ (Learning Competencies: LC) การศึกษา 4.0 ตามที่กำหนดโดย World Economic Forum (2023) เน้นการพัฒนาสมรรถนะสำคัญที่จำเป็นสำหรับความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 สมรรถนะเหล่านี้รวมถึงการคิดเชิงวิพากษ์ ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ดิจิทัล และทักษะระหว่าง บุคคล แนวคิด การศึกษา 4.0 ก้าวผ่านการส่งมอบ

เนื้อหาแบบดั้งเดิม โดยมุ่งเน้น ไปที่การเตรียม ผู้เรียนด้วยทักษะและความรู้ที่พวกเขาต้องการ เพื่อนในโลกที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกัน มากขึ้นเรื่อย ๆ การเปลี่ยนไปสู่การศึกษาที่อิงสมรรถนะ สะท้อนถึงความต้องการในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และความสามารถในการปรับตัวในตลาดแรงงาน ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

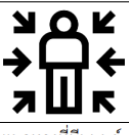
4) เนื้อหาสำหรับการเรียนรู้ (Content for Learning: CL) ภายใต้กรอบของการศึกษา 4.0 เนื้อหาสำหรับการเรียนรู้ได้ถูกออกแบบให้มีความเกี่ยวข้อง มีพลวัต และสอดคล้อง กับสมรรถนะ ที่จำเป็นสำหรับอนาคต เนื้อหานี้ก้าวข้ามการท่องจำแบบดั้งเดิม โดยส่งเสริมให้ ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการแก้ปัญหา การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ และการคิดสร้างสรรค์ เป้าหมายคือ การให้เครื่องมือแก่ผู้เรียนเพื่อประยุกต์ใช้ความรู้ของตนในบริบทของโลกแห่งความเป็นจริง ทำให้ การเรียนรู้มีความหมายและสามารถนำไปใช้กับอาชีพและชีวิตส่วนตัว ในอนาคตของพวกเขา ได้มากขึ้น (World Economic Forum, 2023)

5) ประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Experiences: LE) การศึกษา 4.0 ยังมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นนวัตกรรม มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสามารถ ปรับตัวยืดหยุ่นได้ ประสบการณ์เหล่านี้ได้รับการออกแบบมาเพื่อตอบสนอง ความต้องการที่ หลากหลายของผู้เรียน ช่วยให้พวกเขาสามารถก้าวหน้าตามจังหวะของตนเอง และตามรูปแบบ การเรียนรู้ของตนเอง เทคโนโลยี เอไอ ข้อมูลขนาดใหญ่ และการเรียนรู้เชิงจักรกล (Machine learning) มีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมประสบการณ์เหล่านี้ ช่วยให้นักการศึกษา สามารถให้ การสนับสนุนและข้อมูลย้อนกลับที่ปรับแต่งให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน (World Economic Forum, 2023)

6) เทคโนโลยีเอไอ (AI Technology: AIT) การบูรณาการเทคโนโลยีเอไอเป็น องค์ประกอบ สำคัญของการศึกษา 4.0 โดยมีศักยภาพในการปฏิวัติกระบวนการเรียน การสอน ด้วยเทคโนโลยีเอไอ สามารถสนับสนุนครูโดยการทำงานจัดการชั้นเรียนอย่างเป็นอัตโนมัติ ปรับเส้นทางการเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับผู้เรียน และให้ข้อมูลเชิงลึกที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลซึ่งช่วย เพิ่มประสิทธิภาพ การตัดสินใจในการจัดการศึกษา (World Economic Forum, 2023) ด้วยการใช้ ประโยชน์จากเทคโนโลยี เอไอ สถานศึกษา สามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเสมอภาคได้มากขึ้น เทคโนโลยีเอไอยังช่วยให้เกิดการปรับปรุงแนวปฏิบัติทางการ ศึกษา อย่างต่อเนื่อง ทำให้เป็นเครื่องมือ ที่สำคัญสำหรับการจัดการศึกษายุคอนาคต ดังภาพ

ตารางที่ 1

กรอบคิดของระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล 5.0

แนวคิดหลัก	คำอธิบาย	ประเด็นสำคัญ	ตัวอย่าง
	มุ่งเน้นการวางผู้เรียนไว้ในศูนย์กลางของประสบการณ์ทางการศึกษา โดยทำให้มั่นใจว่าแนวปฏิบัติทางการศึกษาตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมการเติบโตส่วนบุคคล และเป็นประโยชน์ต่อสังคม	ทำให้มั่นใจว่าการศึกษากลับให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล ส่งเสริมการพัฒนาส่วนบุคคล และปรับแนวปฏิบัติการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมในวงกว้าง	แผนการเรียนรู้ที่ปรับเฉพาะบุคคลสำหรับผู้เรียนแต่ละคน โดยอิงตามความสนใจและจังหวะการเรียนรู้
แนวทางที่มีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (HCA)			
	สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ขยายเกินกว่าห้องเรียนแบบดั้งเดิมไปสู่พื้นที่เสมือนและกายภาพที่ไร้รอยต่อ เสนอความยืดหยุ่นและความต่อเนื่องในการเรียนรู้ข้ามสถานที่และอุปกรณ์ต่างๆ	ให้โอกาสในการเรียนรู้แบบไร้รอยต่อ ที่ผู้เรียนสามารถเปลี่ยนผ่านระหว่างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางกายภาพและเสมือน รักษาความผูกพันและความต่อเนื่องในการเรียนรู้	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทเรียนบนอุปกรณ์มือถือในชั้นเรียน และเรียนรู้ต่อเนื่องที่บ้าน ด้วยระบบจัดการการเรียนรู้ (LMS) แบบบูรณาการ
พื้นที่ทางกายภาพและไซเบอร์ (PCS)			
	มุ่งเน้นการพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน และความรู้ดิจิทัลผ่านการผสานความรู้ ทักษะ ทักษะ และค่านิยมในการทำงานทั้งแบบเดี่ยวและกลุ่ม	เตรียมผู้เรียนด้วยคุณสมรรถนะที่ครอบคลุมซึ่งจำเป็นสำหรับความสำเร็จในบริบทส่วนตัวและวิชาชีพ โดยสร้างสมดุลระหว่างทักษะด้านความคิด สังคม และอารมณ์	งานวิจัยส่วนบุคคลผสมผสานกับงานโครงการกลุ่ม ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การคิดเชิงวิพากษ์ และความสมดุลระหว่างทักษะทางเทคนิคและทักษะทางสังคม
สมรรถนะการเรียนรู้ (LC)			
	เนื้อหาถูกออกแบบมาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก และการมีส่วนร่วมเชิงรุก สนับสนุนทักษะนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อการสอนที่น่าสนใจและมีพลวัต	ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการจัดการกับความท้าทายระดับโลก เน้นย้ำนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และความรับผิดชอบต่อสังคม	การเรียนรู้แบบโครงการที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริง เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หรือความไม่เท่าเทียมทางสังคม ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความตระหนักรู้ระดับโลกผ่านการแก้ปัญหาเชิงนวัตกรรม
เนื้อหาสำหรับการเรียนรู้ (CL)			
	ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและประสบการณ์ที่ผสมผสานเทคโนโลยี โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมด้วยเครื่องมือดิจิทัลเพื่อประยุกต์ใช้ความรู้ในบริบทโลกแห่งความเป็นจริง	ทำให้มั่นใจว่าการเรียนรู้มุ่งเน้นอนาคต ยั่งยืน และขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ช่วยให้ผู้เรียนรักษาและประยุกต์ใช้ความรู้ของตนเพื่อผลกระทบระยะยาว	การเรียนรู้แบบโครงการที่ผู้เรียนใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น แพลตฟอร์มวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อศึกษาความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการเรียนรู้ระยะยาว
ประสบการณ์การเรียนรู้ (LE)			
	AI สนับสนุนการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลโดยการปรับเนื้อหา ทำให้งานบริหารเป็นอัตโนมัติ และให้ข้อมูลย้อนกลับแบบเรียลไทม์ตามความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน	เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิภาพของการศึกษาโดยการนำเสนอเส้นทางการเรียนรู้ที่ปรับแต่ง ให้ข้อมูลย้อนกลับที่ทันที่ และทำให้งานประจำเป็นอัตโนมัติ	แพลตฟอร์มที่ขับเคลื่อนด้วย AI ที่ให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีสำหรับแบบทดสอบหรือกิจกรรมการเรียนรู้และปรับบทเรียนตามความเหมาะสม
เทคโนโลยีเอไอ (AIT)			

ภาพประกอบ 10 ตารางกรอบแนวคิดของระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล 5.0

ที่มา : นิวัฒน์ ศรีสวัสดิ์ (2568)

ศศินันท์ เศรษฐวัฒนบุรี และคณะ (2566) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่สอดคล้องกับระบบนิเวศการศึกษาในโรงเรียน พบว่า แนวทางการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่สอดคล้องกับระบบนิเวศการศึกษาในโรงเรียน มีแนวทางดำเนินการดังนี้

3.1) โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อกำหนดกลยุทธ์ แผนงานการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

3.2) การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาในระบบนิเวศการศึกษาในโรงเรียน

3.3) การออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

3.4) การสร้างแรงจูงใจ และการให้รางวัล

3.5) การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรม

3.6) การเผยแพร่ผลงานกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

ธีระ ราชภาพล (2567) ศึกษาเรื่อง ระบบนิเวศการเรียนรู้ของนักเรียนกับภาวะความพร้อม การศึกษาไทย นำเสนอการจัดการศึกษาตามวิถีใหม่ (New Normal) ว่าเป็นการปรับเปลี่ยนแนวคิดเพื่อแก้ปัญหาในระบบการศึกษา โดยปรับหลักสูตร ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ระบบการเรียนออนไลน์จะต้องยืดหยุ่นขึ้น เพื่อพร้อมรับมือหรือ ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพปัญหาหรือตามความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการศึกษาที่ปรับเปลี่ยน เพื่อสร้างระบบนิเวศทางการศึกษาให้รองรับกับพฤติกรรมของผู้เรียนและ การเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นให้ทันทั่วทั้งที่ และสร้างระบบการศึกษาไทยให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ภูมิภาควัฒน์ ภูมิพงศ์ศุขศร (2567) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการระบบนิเวศการเรียนรู้สู่การพัฒนา การจัดการศึกษาของสถานศึกษานำร่องเพื่อความยั่งยืน ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พบว่า องค์ประกอบและแนวทาง การบริหารจัดการระบบนิเวศการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) วิธีการจัดการเรียนรู้ 2) การออกแบบหลักสูตรและกิจกรรม 3) การจัดการทรัพยากร 4) ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน 5) เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 6) ความร่วมมือของเครือข่าย เพื่อให้ส่งผลกับการพัฒนา 3 ส่วน คือ ผู้เรียน ผู้สอน และ ชุมชน ซึ่งในพัฒนาทั้ง 3 ส่วน มีองค์ประกอบของ ทางการบริหารจัดการ ระบบนิเวศการเรียนรู้ผสมอยู่ ภายใต้ความร่วมมือของทุกภาคส่วนเพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจ ในการเรียนเกิดเป็นการเรียนตลอดชีวิต

ณัฐนิชา เจ๊ะคอเราะ และ ลำพอง กลมกุล (2567) นำเสนอองค์ประกอบของปัจจัยที่มีผลต่อระบบนิเวศการเรียนรู้วิถีพุทธในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ไว้ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านครูผู้สอน มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือดูแลนักเรียนภายใต้หลัก

คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพครู โดยมีลักษณะของการฝึกฝน การดูแล การให้คำปรึกษา และการกระตุ้นให้คิด 2) ปัจจัยด้านการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ใหม่และประสบการณ์ใหม่ 3) ปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การแสดงความคิดเห็น สนับสนุน ช่วยเหลือ ป้องกัน และแก้ไขซึ่งจะส่งผลดีต่อนักเรียน เป็นต้นแบบที่ดี และการเป็นที่ปรึกษาให้กับนักเรียน 5) ปัจจัยระบบนิเวศการเรียนรู้วิถีพุทธ ที่ทำให้มีปัจจัยต่าง ๆ ทั้งการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่แตกต่าง ส่งเสริมเกื้อกูลกัน การเรียนรู้ตามศักยภาพ และการเรียนรู้แบบรอบด้านเมื่อนำมาประกอบกันแล้วจะเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน

ชันรชัช อธิเกียรติ และ ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว (2567) ได้นำเสนอการจัดระบบนิเวศทางการศึกษาโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนจะทำให้การเรียนรู้น่าสนใจและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นการมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนากระบวนการการเรียนรู้และการสอนที่มีคุณภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างโอกาสแก่ผู้เรียน ให้เกิดความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ โดยผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลและความรู้ได้อย่างสะดวกสบาย ผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์และมีการผสมผสานระหว่างการเรียนแบบออฟไลน์และออนไลน์

ดังนั้นการจัดระบบนิเวศทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นก้าวสำคัญสู่การศึกษาแห่งอนาคตที่นำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้

อมรรัตน์ มีพัฒน์ และคณะ (2566) ศึกษาเรื่องระบบนิเวศการบริหารสถานศึกษา เอกชน การวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของระบบนิเวศการบริหารสถานศึกษา เอกชน และ 2) ศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันองค์ประกอบของระบบนิเวศการบริหารสถานศึกษาเอกชน ผลการวิจัยพบว่าระบบนิเวศการบริหารสถานศึกษาเอกชนมี 7 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) ความเป็นโครงสร้างที่มีองค์ประกอบ (structural and components) (2) ความเป็นเชิงระบบ (system and systematic) (3) ความเป็นสหวิทยาการผสมผสานหลากหลายมิติ (interdisciplinary) (4) ความเป็นเครือข่ายแห่งปฏิสัมพันธ์ (interaction network) (5) ความเป็นพลวัตแบบปรับสมดุล (equilibrium dynamic) (6) การบูรณาการอยู่ร่วมกันแบบ หลากหลาย (diversity integration) และ (7) การเกื้อกูลเสริมถ่วงพลัง (synergy)

พรรัตน์ จันทร์คำ (2566) พบว่าแนวทางการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ได้ผล คือ การบูรณาการเนื้อหาสาระและส่งเสริมทักษะอาชีพให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน มีความยืดหยุ่น อีกทั้งควรพัฒนาวิชาชีพครูให้มีความชำนาญและทักษะการสอน ส่งเสริมการนำ

เทคโนโลยี e-learning มาจัดทำบทเรียนสำเร็จรูปเพื่อนำมาใช้เป็นฐานการเรียนรู้เชื่อมโยงระบบออนไลน์สร้างโอกาสในการเรียนรู้

อภิชนา สวัสดิ์ และคณะ (2565) พบว่า การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ต้องอาศัย การตั้งเป้าหมายร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อร่วมพัฒนาระบบนิเวศขององค์กร การเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมเสนอแนวคิดของตนเองจึงมีความสำคัญและสร้างพลังการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย

สิโรตม มณีแฮด และ ปณิตา วรรณพิรุณ (2562) พบว่าการใช้ปัญญาประดิษฐ์ใน กระบวนการเรียนการสอนจะสามารถสนับสนุนครูและระบบนิเวศการเรียนรู้ สามารถตอบสนอง ความต้องการของผู้เรียนได้พร้อมกันหลายคน ซึ่งปัญญาประดิษฐ์จะมีบทบาทหลักอยู่ 4 บทบาท คือเป็นผู้สร้างสรรค์อัจฉริยะ เป็นผู้สอนเสมือนจริง เป็นตัวเตอร์อัจฉริยะ และเป็นผู้ดูแลระบบ อัจฉริยะ การพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ด้วยปัญญาประดิษฐ์จึงช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่จำกัดมิติของเวลาและสถานที่

ฐิติกาญจน์ อัครกุล (2562) ศึกษาเรื่อง “หนึ่งทศวรรษทฤษฎีที่ใช้ในหลักสูตร การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุและเด็ก” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทฤษฎีที่ใช้อธิบายหลักสูตร การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุ และเด็ก ด้วยวิธีวิจัยเอกสารจากการคัดเลือกเอกสารวิชาการ ระหว่าง พ.ศ. 2550-2559 ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า ทฤษฎีที่ถูกนำมาใช้เป็น แนวคิดหลักในการอธิบายหลักสูตรการเรียนรู้ร่วมกัน ได้แก่ 1) ทฤษฎีในบริบทการมีปฏิสัมพันธ์ ระดับบุคคลและกลุ่ม (ทฤษฎีทุนทางสังคม ทฤษฎีการสัมผัส ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างวัย การสร้างพลังอำนาจ ทฤษฎีนิเวศวิทยา) และ 2) ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาระดับบุคคล (ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคม ทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นบุคคล การศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ตลอดชีวิต) ซึ่งส่วนใหญ่ใช้อธิบายวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางการจัดกระบวนการ การออกแบบกิจกรรม และประโยชน์ของหลักสูตร

จากผลการวิจัยของ ฐิติกาญจน์ อัครกุล (2562) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎี นิเวศวิทยา ของ Bronfenbrenner ได้อ้างถึง Karimi และคณะ (2014) เกี่ยวกับการใช้ทฤษฎี นิเวศวิทยา ของ Bronfenbrenner เป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างวัย สำหรับการรักษาและให้คำปรึกษาแก่บุคคลที่มีปัญหาด้านสภาพจิตใจ ซึ่งมักเกิดจากความ ไม่สมดุลของชีวิตในครอบครัวและสังคม ทำให้พบว่าควรพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างวัย ในบริบทของสมาชิกนอกครอบครัวด้วย เนื่องจากทฤษฎีระบบนิเวศวิทยานี้อธิบายพฤติกรรม ของบุคคลว่า มีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายอย่างทั้งภายในตนเองและสิ่งแวดล้อม โดยมี 4 ระดับ

ตามลำดับความใกล้ชิดของบุคคลนั้น และทุกระดับมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อน ได้แก่

- 1) ระดับเล็ก (Microsystem) เป็นระดับที่มีผลกระทบโดยตรงกับตัวบุคคล เช่น พ่อแม่ เพื่อน ครู
- 2) ระดับกลาง (Mesosystem) เป็นระดับที่เกิดจากระดับจุลภาคมามีความสัมพันธ์ หรือปฏิสัมพันธ์กัน เช่น บ้านกับโรงเรียน
- 3) ระดับภายนอก (Exosystem) เป็นระดับนอกถัดออกไปที่ไม่ได้ส่งผลโดยตรงกับบุคคล เช่น ชุมชน และ
- 4) ระดับใหญ่ (Macrosystem) เป็นระดับที่ อยู่บนสุด เช่น บรรทัดฐานของสังคม วัฒนธรรมต่าง ๆ (Bronfenbrenner, 1979 as cited in Karimi และคณะ, 2014)

4.1.2 งานวิจัยเกี่ยวกับกรอบแนวคิดแบบสากล

ธัมมธาดา ชูวิเชียร (2564) ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยา เขตชลบุรี 1 ตามแนวคิดจิตสำนึกสากล พบว่าแนวทางการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตชลบุรี 1 ตามแนวคิดจิตสำนึกสากล มีทั้งหมด 2 แนวทาง คือ การพลิกโฉมหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะโดยเน้น การส่งเสริมจิตสำนึกสากลด้านความตระหนักในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างกันและความรับผิดชอบต่อผู้อื่นในโลก และแนวทางที่ 2 คือ ยกกระดานพัฒนาครูให้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้น ให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกสากลด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อโลกและความตระหนักในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างกัน

นันทนา ชมชื่น (2563) นำเสนอกลยุทธ์การบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก นั้นต้องอาศัยกระบวนการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ส่วนกรอบแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก ประกอบด้วยมิติทั้งสามด้าน คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านอารมณ์- สังคม และด้านพฤติกรรม ส่วนกลยุทธ์การบริหารประกอบด้วย 4 กลยุทธ์หลัก คือ การเร่งรัดพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก โดยเพิ่มการกำหนด จุดมุ่งหมายและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกให้สอดคล้องกับ สภาพเศรษฐกิจและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การส่งเสริมการนำผลการพัฒนาหลักสูตรไปใช้ การพลิกโฉม การวัด และประเมินผล ตามแนวคิด ความเป็นพลเมืองโลก และการปฏิรูปการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตาม แนวคิดความเป็นพลเมืองโลก

ณธรา เหมือนบัว (2561) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาพลเมืองไทยให้มีความเป็นพลเมืองโลกในประเทศไทยยุค 4.0 มีความมุ่งหมายที่จะสรุปแนวคิดในการพัฒนาพลเมืองไทยให้มีความเป็นพลเมืองโลกในประเทศไทยยุค 4.0 ตามนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งใช้นวัตกรรมเพื่อเพิ่มคุณค่า ทางเศรษฐกิจ (value-based-economy) โดยมีจุดเน้นในประเด็นของการศึกษาเพื่อความ

เป็น พลเมืองโลก ทักษะในศตวรรษที่ 21 รายงานของ OECD และ UNESCO เรื่องการศึกษาของประเทศไทย และนโยบายการศึกษาในประเทศไทย ซึ่งพบว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ช่วยให้ประเทศพัฒนา คือ ต้นทุนทางด้านประชากร (human capital) สถานศึกษาควรปรับให้ความสำคัญในการบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ควบคู่กับกระบวนการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรโดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนา คุณลักษณะของพลเมืองโลกใน 3 ด้าน คือ 1) ความรู้ความเข้าใจ 2) ทักษะด้านสติปัญญา และสังคม 3) ค่านิยมและทัศนคติที่มีต่อการเป็นพลเมืองโลก แนวทางนี้ได้นำเสนอสำหรับนักเรียนไทย ในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อช่วยพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก ได้แก่ การให้ความรู้เรื่อง ความสำคัญของความเป็นพลเมืองโลก การออกแบบกิจกรรมยึดตามเนื้อหาของหลักสูตร และความสนใจของผู้เรียนและการประเมินผล การเรียนการสอน จะทำเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ

ศุภมาส ช่างมี และ จิตติมา วรรณศรี (2561) ศึกษารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการบริหาร เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย กระบวนการบริหารเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง วิธีการส่งเสริมความเป็นพลเมือง และคุณลักษณะความเป็นพลเมือง

ณัฐวดี สภาพรต (2559) ศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนนานาชาติตามแนวคิดการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำระดับโลก พบว่า กรอบแนวคิดของการบริหารงานในโรงเรียนนานาชาติประกอบด้วยปรัชญาและปณิญาของโรงเรียน การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากรด้านวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสมรรถนะ ที่จำเป็นต่อภาวะผู้นำระดับโลก ทั้งทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลคุณลักษณะและค่านิยมระดับโลก ความคิดและความรอบรู้ระดับโลก ความเชี่ยวชาญ ทางด้านธุรกิจระดับโลก ความเชี่ยวชาญทางด้านองค์กรระดับโลกวิสัยทัศน์ระดับโลก และความสามารถทางด้านเทคโนโลยี จุดแข็งของการบริหารโรงเรียนนานาชาติ คือ ปรัชญา และปณิญาของโรงเรียนและการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ส่วนจุดอ่อนของ การบริหารโรงเรียนนานาชาติ คือ การพัฒนาบุคลากรด้านวิชาชีพ

ในด้านกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนนานาชาติตามแนวคิดการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำระดับโลก พบว่าประกอบด้วยกลยุทธ์หลัก 3 ประการคือ

1) การรื้อปรับระบบหลักสูตรการพัฒนาด้านวิชาชีพเพื่อพัฒนาความสามารถของบุคลากร ในการพัฒนาภาวะผู้นำระดับโลกของนักเรียน

2) การขับเคลื่อนการดำเนินการตามปรัชญาและปฏิญญาของโรงเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนในฐานะผู้นำระดับโลกในอนาคต

3) การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านภาวะผู้นำระดับโลกที่มีอยู่ในตัวนักเรียน

เรืองยศ แวดล้อม (2559) ได้ศึกษาเรื่องตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ (global leadership) สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ ประกอบด้วย การมีความรู้ในระดับสากล การมีทัศนคติที่เน้นโลกาภิวัตน์ การมีทักษะความสัมพันธ์กับผู้อื่น และการมีทักษะเชิงระบบ ซึ่งล้วนเป็นตัวบ่งชี้สำคัญที่สามารถนำมาเป็นแบบอย่างในการพัฒนาภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ (global leadership) ของผู้บริหารในอนาคตได้

กำพร สุวรรณนิม (2558) ได้กล่าวถึง การเสริมสร้างภาวะผู้นำและพัฒนาองค์กรให้มี กรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset) หรือชุดความคิดที่เป็นสากลในระดับโลกว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับองค์กรที่ต้องการจะก้าวเข้าสู่เวทีโลกในยุคโลกาภิวัตน์ หรือพร้อมสำหรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนซึ่งประกอบไปด้วยทุนสำคัญ 3 ด้านที่แสดงให้เห็นถึงระดับของ Global mindset ในองค์กร ได้แก่ ทุนทางจิตวิทยา ทุนทางสังคม และทุนทางปัญญา

จินดารัตน์ แยมวงษ์ (2560) ได้วิจัยศึกษาแนวคิดในการวิจัยกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำของ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ พบว่า ภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ใช้แนวคิดรูปแบบพีรามิดของภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ที่ประกอบด้วย ความรู้โลกาภิวัตน์ ลักษณะสำคัญ ทิศนคติและการปรับแนวคิด ทักษะความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล และทักษะระบบ ส่วนแนวคิดการพัฒนาภาวะผู้นำนั้นใช้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ประกอบด้วย การพัฒนาส่วนบุคคล การเข้าใจความคิดรวบยอด การให้ข้อติชม และการพัฒนาทักษะ

ประพิมพ์พรรณ สุวรรณภูฏ (2557) ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย พบว่า องค์ประกอบรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนมีองค์ประกอบ คือ การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรให้กับเด็ก การเรียนรู้ในประเด็นปัญหาระดับโลก การใช้สื่อที่หลากหลาย การมีส่วนร่วม และการเรียนรู้ร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการ 7 ขั้นตอน คือ การสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายเป็นกันเองและเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น การถาม-ตอบ การทำความเข้าใจปัญหา การค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม การวางแผน การปฏิบัติ และการทบทวน

ณัฐกรรณ์ หลาวทอง (2546) ได้พัฒนาโมเดลการวัดสำนักสากลตามบริบทวัฒนธรรมไทย และเพื่อเปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างโมเดลสำนักสากลตามบริบทของสังคมวัฒนธรรมไทย พบว่า สำนักสากลตามบริบทของสังคมวัฒนธรรมไทยประกอบด้วย 4 องค์ประกอบคือ การยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม การใส่ใจต่อประเด็นปัญหาโลก การพึ่งพาอาศัยและการอยู่ร่วมกันโดยสันติ และการเป็นสมาชิกพลโลก ซึ่งมาตรวัดนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากลเช่นเดียวกัน

4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

Niemi (2021) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและคุณภาพ: การวิเคราะห์จากมุมมองของระบบนิเวศการศึกษา โดยอ้างอิงถึงการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาของฟินแลนด์ บทความนี้เริ่มต้นด้วยการตั้งคำถามว่าเหตุใดการปฏิรูปการศึกษาจึงไม่นำไปสู่การเรียนรู้ที่ดีขึ้น แม้ว่าการเข้าถึงการศึกษาจะเพิ่มขึ้นอย่างน่าทึ่ง แต่คุณภาพการศึกษากลับต่ำลง ความจริงก็คือภายในปี 2573 จะมีคนหนุ่มสาว 800 ล้านคนที่ไม่มีความรู้พื้นฐานในการอ่านและคณิตศาสตร์ ซึ่งการหาคำตอบจะถูกค้นหาจากแนวคิดของระบบนิเวศทางการศึกษา และวิธีที่ระบบย่อยต่าง ๆ เช่น ระบบหลักสูตร ระบบการประเมินผล นโยบายการศึกษาของครู และตลาดแรงงาน ควรจะเชื่อมโยงถึงกันอย่างไร และการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบที่ได้รับการสนับสนุนจากระบบย่อยทั้งหมดเหล่านี้ เงื่อนไขพื้นฐานคือผู้แสดงและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่แตกต่างกันทำงานร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์เชิงรุกภายในและระหว่างระบบย่อยที่แตกต่างกัน เพื่อสนับสนุนให้เกิดความเท่าเทียมและคุณภาพในระบบการศึกษา การปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและต้องการพันธมิตร รวมถึงการกำกับดูแลที่หลากหลายอย่างมีความความไว้วางใจกัน บทความนี้ยังให้คำอธิบายกรณีสั้น ๆ ในบริบทของฟินแลนด์ว่าการปฏิรูปการศึกษาได้ดำเนินการอย่างไรในกรอบแนวคิดของระบบนิเวศ ในตอนท้าย บทความนี้จะสรุปว่าระบบนิเวศทางการศึกษาสามารถช่วยเอาชนะวิกฤติการเรียนรู้ระดับโลกได้อย่างไร

Lee และ Park (2021) ศึกษาเรื่อง กิจกรรมทางกายในมุมมองนิเวศสังคม: การประยุกต์ใช้แบบจำลองหลายระดับการเพิ่มระดับของการออกกำลังกาย ซึ่งมีเป้าหมายในบริบทด้านสาธารณสุข เพื่อต้องการให้ประชากรมีการเพิ่มการออกกำลังกายเพื่อลดปัญหาโรคอ้วนและการตายจากการสูบบุหรี่ การวิจัยได้มีการศึกษาเชิงทฤษฎีเพื่อคาดการณ์การมีส่วนร่วมในการออกกำลังกาย จากแบบจำลองระบบนิเวศทางสังคมที่สร้างขึ้นโดย Bronfenbrenner (Bronfenbrenner, 1977, as cited in Lee และ Park, 2021) เสนอว่าพฤติกรรมของมนุษย์ได้รับผลกระทบจากตัวแปรต่าง ๆ ในระดับบุคคลและสภาพแวดล้อมทางสังคม กายภาพ และนโยบาย

ในวงกว้าง ตัวแปรในระดับบุคคลอาจรวมถึงลักษณะทางประชากรศาสตร์ ตลอดจนความเชื่อและทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม ปัจจัยของสภาพแวดล้อมทางสังคมพิจารณาว่าการสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางกายของผู้คนรอบตัวแต่ละบุคคลเป็นอย่างไร ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ ความสามารถในการเข้าถึงกิจกรรมทางกาย สุดท้ายนี้ สภาพแวดล้อมทางนโยบายจะอธิบายกฎหมายและนโยบายของรัฐบาลกลางและท้องถิ่นสำหรับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางกาย ทฤษฎีต่าง ๆ

Levina และ Prokofieva (2021) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการศึกษาโดยใช้มาตรฐานการจัดการคุณภาพ พบว่า ระบบการศึกษาเป็นระบบที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในโลก การเปลี่ยนสู่สังคมดิจิทัลนั้นมีผลสำคัญจากการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมของมนุษย์และการสร้างผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ทางปัญญา การปฏิบัติข้อมูลและดิจิทัลได้เปลี่ยนแปลงบริบทในการรับรู้และกิจกรรมของมนุษย์ นำมาสู่การศึกษาอย่างต่อเนื่องในโลกที่กำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว ในการพัฒนาต่อไปจำเป็นต้องถ่วงโยระบบความรู้และวิทยาศาสตร์ที่มีอยู่แล้วไปสู่คนรุ่นใหม่ที่เป็นคนในยุคดิจิทัล ในการสร้างกลไกให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสร้างนวัตกรรม การแก้ปัญหาที่อยู่ในระบบการศึกษาทุกระดับ การเปลี่ยนแปลงในโมเดลการศึกษาไม่ได้เกี่ยวข้องเฉพาะเรื่องกระบวนการการศึกษาแบบดิจิทัล หากรวมถึงแนวทาง "มนุษย์เป็นศูนย์กลาง" เป็นแนวทางสากล ซึ่งผู้เชี่ยวชาญพิจารณาวิธีการพัฒนาระบบนิเวศการศึกษาเป็นมาตรฐานใหม่ของกิจกรรมการศึกษา โดยเปิดเผยแนวคิดของนิเวศการศึกษาและวิเคราะห์หลักการในการนำแนวการสนับสนุนระบบนิเวศมาสู่การบรรลุคุณภาพการศึกษาให้ทันสมัย

Chigbu (2023) ได้วิจัยประสิทธิผลของการสอนเชิงนวัตกรรมในอุตสาหกรรม 4.0: มุมมองระบบนิเวศการศึกษา เพื่อให้ตระหนักถึงปฏิสัมพันธ์ที่เป็นประโยชน์ร่วมกันระหว่างอุดมศึกษา 4.0 (HE4.0) อุตสาหกรรม 4.0 (I4.0) และงาน 4.0 (W4.0) พบว่า การเรียนการสอน (T&L) บรรลุผลสำเร็จได้ดีที่สุดผ่านแนวทางใหม่และผสมผสานในการผลิต การบริการ และกระบวนการแรงงานที่ชาญฉลาด ในปัจจุบัน วิธีการ T&L แบบดั้งเดิมไม่สามารถเสริมการปฏิบัติอุตสาหกรรมครั้งที่สี่และอนาคตของทักษะการทำงานได้อีกต่อไป งานวิจัยนี้ได้มุ่งเน้นไปที่การสอนเชิงนวัตกรรมในสถาบันอุดมศึกษา (HEIs) ทั่วโลกและโดยเฉพาะอย่างยิ่งในแอฟริกาใต้จากมุมมองของกรอบระบบนิเวศการเรียนรู้ สรุปได้ว่าการบูรณาการวิธีการสอนและการเรียนรู้ เช่น ห้องเรียนกลับด้าน flipped classroom การขยายขนาด SCALE-UP และการเรียนการสอนแบบผสมผสาน blended teaching and learning เป็นการสอนที่มีประสิทธิผล ยั่งยืน และเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางมากที่สุด การผสมผสานแนวทางการสอนและการเรียนรู้เหล่านี้เข้าด้วยกันจะช่วยให้

มั่นใจได้ว่านักเรียนจะได้รับการสนับสนุนแบบยืดหยุ่น กิจกรรมภาคปฏิบัติ การประเมินเชิงปฏิบัติ การทำงานร่วมกันอย่างแข็งขัน และการเรียนรู้แบบสืบเสาะ โดยรวมแล้วเราต้องการทุกส่วนของระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อทำงานร่วมกันเพื่อการเรียนการสอนที่สร้างสรรค์ เปลี่ยนแปลงได้ มีความหลากหลาย และครอบคลุมโดยคำนึงถึง I4.0, HE4.0 และ W4.0

Koul และ Nayar (2021) ได้ศึกษาระบบนิเวศการศึกษาการเรียนรู้แบบองค์รวม: มุมมองห้องเรียน 4.0 พบว่า การเกิดขึ้นของอุตสาหกรรม 4.0 ได้เป็นแรงบันดาลใจให้การศึกษาต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลงและเปลี่ยนเลนส์ส่งมอบ เพื่อปรับให้เข้ากับความคาดหวังของอุตสาหกรรม 4.0 การศึกษา 4.0 ได้สร้างอินเทอร์เน็ตใหม่สำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละราย บทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านี้ได้รับการออกแบบใหม่ ซึ่งจะส่งผลกระทบซึ่งต่อวิธีที่ผู้เรียนยุคใหม่เรียนรู้ วิสัยทัศน์ของอุตสาหกรรม 4.0 และการศึกษา 4.0 รวมกันอย่างราบรื่น เรียกร้องให้มีการจัดตั้งเวทีที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละรายจะทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย การศึกษาในปัจจุบันเสนอรูปแบบแนวคิดของระบบนิเวศการศึกษาการเรียนรู้แบบองค์รวม การศึกษาดำเนินการทบทวนวรรณกรรมอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับอุตสาหกรรมปัจจุบันและรูปแบบการศึกษาเพื่อประเมินสภาพที่เป็นอยู่ การวิเคราะห์มุ่งสู่แนวคิดใหม่ของ Classroom 4.0 ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างอุตสาหกรรม 4.0 และการศึกษา 4.0 ด้วยเหตุนี้จึงเป็นการสร้างแบบจำลองแนวความคิดของระบบนิเวศการศึกษาการเรียนรู้แบบองค์รวม จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ไร้ขอบเขตซึ่งจะสะท้อนวิสัยทัศน์ของอุตสาหกรรม 4.0 และการศึกษา 4.0 บทความนี้มุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ การพัฒนา การตระหนักรู้ในตนเอง และความมั่นคงทางอารมณ์ โดยเสนอแนะแนวทางข้างหน้าสำหรับคนรุ่นใหม่ การวิจัยในปัจจุบันจะทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างการวิจัยด้านการศึกษาที่ก้าวล้ำระดับโลกและการใช้วิธีการสอนในชั้นเรียนในระดับอุดมศึกษา

Kumari Ekanayake และคณะ (2020) ศึกษาแนวทางปฏิบัติด้านพลเมืองโลกศึกษา (GCED) และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของครู มีวัตถุประสงค์เพื่อระบุความสัมพันธ์ระหว่างพลเมืองโลกศึกษาและการพัฒนาครู สรุปได้ว่านักวิชาการด้านการศึกษาในระดับสากล มองว่าการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (GCE) เป็นจุดประสงค์หลักของการศึกษาในทุกระดับในโลกยุคปัจจุบัน การศึกษานี้มุ่งเน้นที่การสร้างพลเมืองโลกที่มีความเห็นอกเห็นใจ และมีทักษะในการรับมืออย่างหลากหลาย เพื่อให้สามารถรับมือกับความท้าทายและโอกาสต่าง ๆ ในโลกปัจจุบันได้ทันที ซึ่งต้องการนวัตกรรมในการศึกษาด้านพัฒนาครูเพื่อให้ครูมีความสามารถในการจัดการศึกษาดังกล่าวให้กับนักเรียน ครูจึงเป็นกลไกหลักในฐานะตัวแทน

ของการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมเพื่อปลูกฝังเป้าหมายของการสอนพลเมืองโลกให้กับนักเรียนและส่งเสริมให้เกิดกรอบแนวคิดแบบสากล ดังนั้นครูเองควรมีความรู้และฝึกฝนทักษะในศตวรรษที่ 21 การศึกษาของครู จึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญในบริบทของการศึกษาในทุกกระดับ เพื่อพัฒนานักเรียนให้ดีขึ้น ดังโมเดลปัจจัยทางการศึกษาของครูที่ส่งผลต่อหลักสูตรพลโลกศึกษา

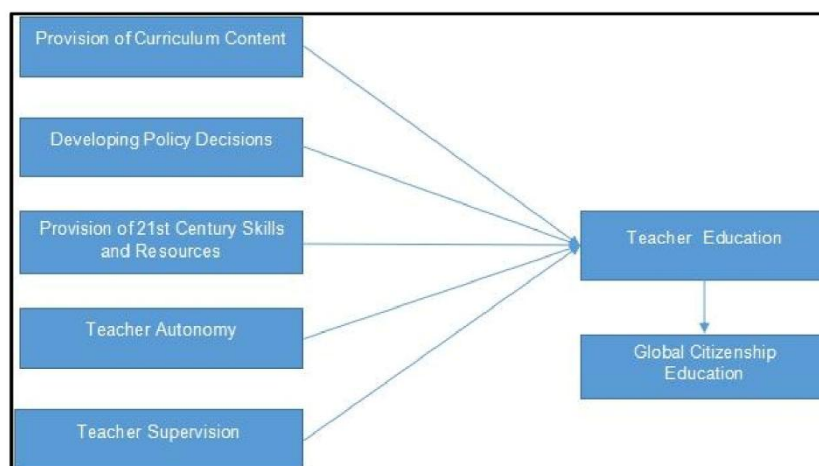

Fig. 2. Global citizenship education and teacher education model

ภาพประกอบ 11 โมเดลปัจจัยทางการศึกษาของครูที่ส่งผลต่อหลักสูตรพลโลกศึกษา

ที่มา : Kumari Ekanayake และคณะ (2020)

จากภาพโมเดลแสดงปัจจัยทางการศึกษาของครูที่ส่งผลต่อหลักสูตรพลโลกศึกษา พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จของหลักสูตรพลโลกศึกษานั้นก็คือคือ 1) การจัดเตรียมเนื้อหา ของหลักสูตร 2) การตัดสินใจด้านนโยบาย 3) การจัดเตรียมทักษะและทรัพยากรในศตวรรษที่ 21 4) ความเป็นอิสระของครู 5) การนิเทศครู ซึ่งแต่ละองค์ประกอบเป็นส่วนสำคัญที่ทำงานร่วมกัน เพื่อให้ครูได้พัฒนาทางวิชาชีพ เมื่อครูได้พัฒนาและมีการประสานงานกันขององค์ประกอบในทุก ๆ ด้านแล้วครูจะสามารถส่งต่อองค์ความรู้ให้เด็กต่อไปได้

สรุปได้ว่า ครูในฐานะที่เป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ที่ปลูกฝังเป้าหมาย ของพลเมืองโลกให้กับนักเรียนของตน ครูเองควรมีความรู้ความเข้าใจ เห็นความสำคัญของการพัฒนา ตนเองสม่ำเสมอและได้ฝึกฝนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นการศึกษาของครูจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญในบริบทของการศึกษาในทุกกระดับ เพื่อพัฒนานักเรียนให้ดีขึ้น

Andriushchenko และคณะ (2020) ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศทางการศึกษาในสภาพแวดล้อมที่เป็นรวมศูนย์ การศึกษานี้มีเป้าหมายในการสร้างโมเดลที่มีประสิทธิภาพของระบบนิเวศการศึกษาในสภาพแวดล้อมที่รวมศูนย์ การศึกษาใช้ระบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการสร้างความรู้โดยเฉพาะวิธีการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เปรียบเทียบและวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ ผู้เชี่ยวชาญได้สร้างภาพอนาคตที่เป็นไปได้ของการศึกษาเป็นการรวมกันของรูปแบบการเรียนรู้เฉพาะบุคคลและแบบกลุ่มที่เชื่อมโยงผู้เรียนกับพื้นที่การเรียนรู้และโอกาสทางการศึกษาที่หลากหลาย เพื่อให้โมเดลระบบนิเวศการศึกษานี้ทำงานได้ จำเป็นต้องสร้างเครื่องมือและกระบวนการที่สนับสนุนการตั้งเป้าหมายของผู้เรียน การบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ และเส้นทางการศึกษา หรือกระบวนการที่บุคคลผ่านประสบการณ์เพื่อพัฒนาและได้รับความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ทางการศึกษา ซึ่งอาจหมายถึงการเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ เช่น การศึกษาในโรงเรียน มหาวิทยาลัย การฝึกอบรมวิชาชีพ หรือการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพและการพัฒนาตนเองอื่น ๆ กระบวนการและเครื่องมือที่วัดผลการเรียนรู้ และพื้นที่การศึกษาและเทคโนโลยีที่ช่วยรวมเส้นทางการศึกษาของแต่ละบุคคลและของกลุ่มเข้าด้วยกัน โดยประสานความต้องการการศึกษาเฉพาะบุคคลกับความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงของชุมชน ซึ่งกระบวนการเหล่านี้สามารถรวมเข้ากับระบบ "ระบบนิเวศ" ของการจัดการกระบวนการศึกษา

Cseh และคณะ (2013) ศึกษาเรื่องการพัฒนากรอบแนวคิดระดับโลก: การเรียนรู้ของผู้นำระดับโลก มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยเพื่อสำรวจคุณลักษณะของการเป็นผู้นำระดับโลกตามทีผู้นำที่เข้าร่วมในการศึกษานี้รับรู้ ตลอดจนวิธีที่ผู้นำเหล่านี้เรียนรู้และพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากลของตน ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำระดับโลก 24 คนที่ ข้อค้นพบนำเสนอเกี่ยวกับความหมายของความเป็นผู้นำและกรอบแนวคิดแบบสากลระดับโลก กรอบการทำงานสำหรับกรวิจัยนี้ได้รับคำแนะนำจากโมเดล Global Leadership Mindset (GLM) ผลการวิจัยพบว่า ความยืดหยุ่น การคิดแตกต่าง การปรับสมดุล การเปิดกว้าง การมีกรอบอ้างอิงหลายกรอบ การมีสติ ความอยากรู้อยากเห็น และความอ่อนน้อมถ่อมตน กลายเป็นคุณลักษณะของการเป็นผู้นำระดับสากล ในชุมชนโลกเส้นทางการเรียนรู้ของผู้นำระดับโลกมีลักษณะเฉพาะ คือ การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการระหว่างการทำงานและประสบการณ์ชีวิตในแต่ละวัน รวมถึงการเรียนรู้จากความผิดพลาด และจากการร่วมกับผู้อื่น การสะท้อนตนเองซึ่งนำไปสู่ “การตระหนักรู้ในตนเอง” รวมถึงการไตร่ตรองร่วมกับผู้อื่นเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้และพัฒนากรอบแนวคิดระดับโลกของผู้นำเหล่านี้

Story และ Barbuto (2011) ได้ทำวิจัยเรื่อง Global Mindset: A Construct Clarification and Framework สรุปผลการวิจัยว่า กรอบแนวคิดแบบสากลถูกนำเสนอว่าเป็นลักษณะเฉพาะของการเป็นผู้นำระดับโลก (ผู้นำโลกาภิวัตน์) ที่มีประสิทธิภาพ กรอบแนวคิดนี้เสนอมุมมองระดับโลกที่ครอบคลุมความฉลาดทางวัฒนธรรมและการเข้าใจธุรกิจระดับโลก นอกจากนี้ยังมีการเสนอความสัมพันธ์ระหว่างกรอบแนวคิดแบบสากลและผลลัพธ์ที่เป็นของบุคคล เช่น ความเชื่อมั่น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและสมาชิก คุณภาพ และความผูกพันต่อองค์กร มีการเสนอตัวแปร เช่น ความซับซ้อนของบทบาทระดับโลกและระยะห่างของผู้นำที่จะเสนอตัวเป็นผู้มีมุมมองระดับโลก นอกจากนี้ ผู้เขียนยังพูดถึงผลกระทบของความสัมพันธ์ที่เสนอแนะและพูดถึงทิศทางสำหรับการวิจัยในอนาคต"

Longview Foundation, 2008, p. 7, as cited in Kopish (2017) ได้กล่าวถึง การพัฒนาพลเมืองให้มีความสามารถในการชิงโลก ว่า ต้องการครูที่มี "ความรู้เกี่ยวกับภูมิภาคของโลก วัฒนธรรม และปัญหาระดับโลก มีทักษะและความเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมโดยรับผิดชอบและมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมระดับโลก" ทั้งในระดับชั้นเรียนและวิชาการ เด็กควรได้เรียนรู้ในชั้นเรียนที่มีครูที่มีความสามารถทางโลก เช่น ความรู้เกี่ยวกับปัญหาระดับโลกและเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับการระดมความคิดวิเคราะห์และการรับรู้อย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับทฤษฎีที่จำเป็นต้องพิจารณามุมมองหลายมุมมอง และการมุ่งมั่นที่จะช่วยเสริมสร้างพลเมืองที่มีจริยธรรมและรับผิดชอบต่อทั้งในระดับโลกและในท้องถิ่นในการปฏิบัติการ ครูที่มีความสามารถทางโลกเชื่อมโยงกับแนวโน้มระดับโลกกับปัญหาในท้องถิ่นและใช้วิธีการสอนที่วิเคราะห์ให้นักเรียนสามารถสำรวจสาเหตุของปัญหาและสร้างโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือทำ โดยสรุปคือ ครูที่มีความสามารถทางโลก "ทำให้เด็ก ๆ เรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และเตรียมพร้อมทักษะสำหรับการมีส่วนร่วมในระบบประชาธิปไตยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับโลก" (Ibrahim, 2005, pp. 178-179, as cited in Kopish, 2017)

Collazo (2023) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสำนึกสากล (International mindedness) ผ่านโปรแกรมศิลปะในโรงเรียนนานาชาติที่ใช้หลักสูตร IB DP พบว่า การออกแบบหลักสูตรและโปรแกรมศิลปศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทัศนคติและค่านิยม

Haber-Curran และ Cooper (2020) ได้นำเสนอการสอนกรอบความคิดระดับโลกและความสามารถระหว่างวัฒนธรรมผ่านกรอบความเป็นผู้นำที่มีความฉลาดทางอารมณ์ เน้นย้ำถึงความสำคัญของความเข้าใจในระดับโลกและความสามารถระหว่างวัฒนธรรม Kellerman, 2018, p. 177 as cited in Haber-Curran และ Cooper (2020) กล่าวว่า ผู้นำในศตวรรษที่ 21 ไม่ควรเป็นผู้นำที่ปราศจากความเข้าใจผู้อื่น หรือวัฒนธรรมอื่น ดังนั้นจึงมีการเรียกร้องให้

นักการศึกษาด้านความเป็นผู้นำมุ่งเน้นไปที่ “การพัฒนาหลักสูตรที่มีคุณภาพเพื่อตอบสนองความต้องการความสามารถระหว่างวัฒนธรรมและมุมมองโลกาภิวัตน์” (Andenoro et al., 2013, p. 26, as cited in Haber-Curran และ Cooper, 2020)

Brito (2019) ได้ข้อค้นพบว่า ความสามารถระดับโลก คือ ความสามารถ ซึ่งรวมเอาทักษะระหว่างบุคคลและภายในบุคคล ความอดทนและการเคารพต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม นักเรียนที่พัฒนาทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะสามารถกระทำการต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นผู้นำที่ระหว่างวัฒนธรรม รวมถึงทีมที่กระจายอยู่ในภูมิศาสตร์ต่าง ๆ ผ่านการใช้เทคโนโลยีโทรคมนาคม
2. แสดงให้เห็นถึงความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่นจากต้นกำเนิดทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน
3. แสดงให้เห็นถึงคุณภาพและบรรทัดฐานของการมีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ
4. แก้ไขความขัดแย้งตามวัฒนธรรมผ่านการเจรจา การไกล่เกลี่ย และการแก้ไขข้อขัดแย้ง

Savage (2017) ได้นำเสนอว่าเมืองคัมภีร์ประกอบหลัก 7 ประการสำหรับบุคคลที่มีกรอบแนวคิดแบบสากล ได้แก่

1. ความรู้และความเข้าใจรวมถึงการนับถือวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน
2. การรู้จักตนเอง
3. ความเห็นอกเห็นใจมากขึ้น
4. ความสามารถในการร่วมงานกับเพื่อนร่วมงานที่มีลักษณะแตกต่าง
5. การเข้าใจและรู้เรื่องราวโลกอย่างลึกซึ้ง
6. ความสามารถในการรับรู้ตนเองว่าเป็นพลเมืองโลกที่มีความรับผิดชอบ
7. ทักษะทางภาษา

Andresen และ Bergdolt (2016) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับคำจำกัดความของกรอบแนวคิด แบบสากลและความฉลาดทางวัฒนธรรม โดยผสมผสานการวิจัยสองสายที่แตกต่างกัน พบว่าความหมายของกรอบแนวคิดแบบสากล สามารถจัดกลุ่มได้เป็น 4 มิติ ตามสมรรถนะทางวัฒนธรรม ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Attribute) หมายถึง คุณลักษณะ ความคิดทัศนคติ ค่านิยม แรงจูงใจ และความต้องการส่วนตัวของบุคคล ความรู้และทักษะ แรงจูงใจ และแหล่งข้อมูลสำหรับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากการวิเคราะห์ผู้วิจัยได้กำหนด คำจำกัดความและ

ขอบเขตของการสร้างกรอบแนวคิดแบบสากลและความฉลาดทางวัฒนธรรมโดยใช้ระดับของการจัดการทางธุรกิจ 3 ระดับ

Caligiuri (2006) นำเสนอบทความวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำโลกาภิวัตน์จากการฝึกอบรมให้เข้าใจและมีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่หลากหลายที่ส่งผลต่อผู้นำระดับผู้จัดการแตกต่างกันตามองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ทักษะคิดส่วนบุคคล ความรู้ความสามารถ ทักษะ และบุคลิกลักษณะเฉพาะบุคคล จุดประสงค์ของการวิจัย คือ การจัดอบรมพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับบุคคล จะสร้างผู้นำให้สามารถแสดงลักษณะภาวะผู้นำโลกาภิวัตน์ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

E. Jane Hett (1993) ได้ศึกษาการพัฒนาเครื่องมือวัดจิตสำนึกสากล พบว่าผู้นำแห่งศตวรรษที่ 21 จะต้องได้รับข้อมูลเชิงลึกที่น่าทึ่งเกี่ยวกับวัฒนธรรมและผู้คนอื่น ๆ และความห่วงใยต่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาคมโลกอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน เป้าหมายที่ระบุไว้โดยทั่วไปของโลกศึกษาในสหรัฐอเมริกาคือการส่งเสริมความรู้สึกของการเป็นเจ้าของโลกร่วมกันของประชาชนทุกเชื้อชาติ โดยการลดทอนลัทธิชาติพันธุ์นิยม การเพิ่มความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น ๆ และส่งเสริมความตระหนักรู้ต่อระบบนิเวศของโลก มีการวิจัยเพื่อประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกสากล (Global-Mindedness) ตามคำจำกัดความที่เกิดขึ้นผ่านองค์ประกอบเชิงคุณภาพของการวิจัยนี้ คือโลกทัศน์ที่บุคคลหนึ่งมองว่าตนเองเชื่อมโยงกับชุมชนโลก และรู้สึกถึงความรับผิดชอบต่อสมาชิกในโลก ความมุ่งมั่นนี้สะท้อนให้เห็นในทัศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมของแต่ละบุคคล จุดประสงค์ของการวิจัยนี้คือเพื่อพัฒนาเครื่องมือในการวัดโครงสร้างนี้ การวิเคราะห์วรรณกรรมทางทฤษฎีและเชิงประจักษ์และการสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมเป็นพื้นฐานสำหรับรายการในระดับ เครื่องมือนี้ได้รับการทดสอบกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 396 คน ที่มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ซานดิเอโก มีการสร้างความถูกต้องของเนื้อหาและการวิเคราะห์ปัจจัยยืนยันความถูกต้องของโครงสร้าง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถูกสร้างขึ้นระหว่างพฤติกรรมที่รายงานและคะแนนความมีน้ำใจทั่วโลก Global-Mindedness Scale เวอร์ชันสุดท้ายประกอบด้วย 30 รายการที่แสดงถึง 5 ปัจจัย ได้แก่ (ก) ความรับผิดชอบ (ข) พหุนิยมทางวัฒนธรรม (ค) ประสิทธิภาพ (ง) ศูนย์กลางโลก และ (จ) ความเชื่อมโยงถึงกัน คะแนนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญตามเพศ ประสบการณ์ทางวิชาการ มุมมองทางการเมือง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มุ่งเน้นในระดับสากล และประสบการณ์ระดับนานาชาติ เครื่องมือนี้จะเป็นประโยชน์ในการประเมินทัศนคติก่อนและหลังประสบการณ์ในห้องเรียนหรือการเข้าร่วมโครงการศึกษาต่อต่างประเทศ

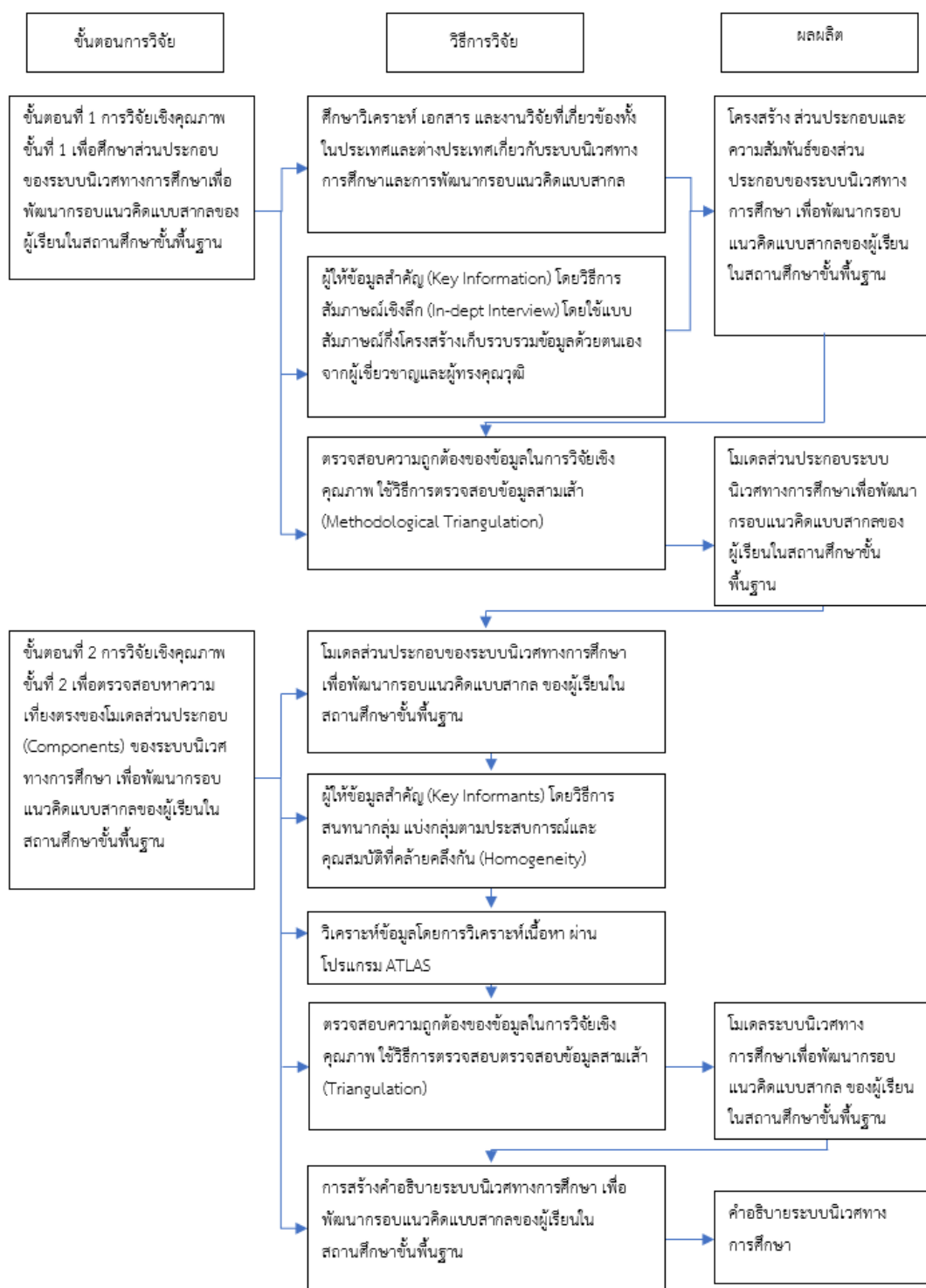
บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนาโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method Research) ใช้รูปแบบการออกแบบวิจัยสองระยะ (Creswell, 2012) โดยเก็บข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพทั้งสองขั้นตอน

ผู้วิจัยสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสารต่าง ๆ และแหล่งข้อมูลทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ในขั้นตอนแรกสำหรับวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interviews) ส่วนในขั้นตอนที่สองใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ในรูปแบบการสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากการสนทนากับผู้ให้ข้อมูล (key informants) เป็นกลุ่ม มีรายละเอียดของประชากร กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ในแต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ภาพประกอบ 12 การดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาส่วนประกอบ (Components) ของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview)

การวิจัยในขั้นตอนที่หนึ่งผู้วิจัยมุ่งศึกษาองค์ประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากล โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางการศึกษาและกรอบแนวคิดแบบสากล เพื่อศึกษาข้อมูลขององค์ความรู้ของทั้งสองเรื่องสำหรับเป็นแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบ คุณลักษณะของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากล เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลองค์ประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลแล้ว จึงนำองค์ประกอบดังกล่าวมาพัฒนารอบแนวคิดในการวิจัยและสร้างประเด็นคำถามการวิจัยเพื่อใช้ประกอบการสัมภาษณ์

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interviews) โดยผู้วิจัยเตรียมแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ที่พัฒนาคำถามตามองค์ประกอบของกรอบแนวคิดทฤษฎีระบบนิเวศวิทยา (Educational Ecosystem) และกรอบการพัฒนาแนวคิดแบบสากล (Global Mindset) เพื่อนำไปสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ กับวรรณกรรมและงานวิจัยที่ศึกษาค้นคว้าไว้แล้ว เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาตามกรอบทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาเพื่อพัฒนาแนวคิดแบบสากล (Global Mindset) ที่ผู้วิจัยศึกษามาด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษานี้มีเกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญเพื่อเป็นตัวแทนจากผู้มีความรู้ ทักษะ ความชำนาญ และทำงานเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากล ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศการศึกษา (Bronfenbrenner, 1976) คัดเลือกด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างตามทฤษฎี Theoretical Sampling (Creswell, 2012) ตามโครงสร้างทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาของ Bronfenbrenner ซึ่งถือว่าเป็นการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) (Creswell, 2012, p. 207) เพื่อให้ได้ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นตัวแทนส่วนประกอบในระบบนิเวศทางการศึกษาซึ่งสามารถนำข้อค้นพบมาอธิบายเพิ่มเติมทฤษฎีได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและเกี่ยวข้องกับทฤษฎี

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญในงานวิจัยนี้ด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติสามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายหรือผู้บริหารหน่วยงานทางการศึกษาระดับประเทศ มีบทบาทในการกำหนดนโยบายการศึกษาของประเทศไทย ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากล ผู้บริหารที่มีบทบาทเกี่ยวกับงานวิเทศสัมพันธ์หรือการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญทำงานด้านนโยบายไม่ต่ำกว่า 5 ปี

1.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารโรงเรียนที่มีแนวนโยบายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีกรอบแนวคิดแบบสากล ผู้บริหารโรงเรียนนานาชาติ หรือโรงเรียนที่มีหลักสูตรสองภาษา คุณสมบัติดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน ที่ดูแลงานบริหารจัดการและงานวิชาการ มีประสบการณ์สนับสนุนการศึกษาไม่ต่ำกว่า 5 ปี

1.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนให้พัฒนากรอบแนวคิดแบบสากล ตำแหน่งครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีดำเนินการสอนหลักสูตรพลโลกศึกษา สถานศึกษาที่มีบริบทความเป็นสากล มีประสบการณ์จัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นความเป็นพลเมืองโลกและส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากล

1.4 ผู้เชี่ยวชาญด้านการสนับสนุนการศึกษา คุณสมบัติดำรงตำแหน่งผู้บริหารองค์กรภายนอกที่ให้การสนับสนุนโรงเรียน ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารหน่วยงานวิจัย ผู้บริหารจากองค์กรภาคธุรกิจที่มีความเชี่ยวชาญในการสนับสนุนการจัดการศึกษา ที่มีบทบาทเกี่ยวกับงานวิเทศสัมพันธ์หรือการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ มีประสบการณ์สนับสนุนการศึกษาไม่ต่ำกว่า 10 ปี

2. เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi structure Interview form) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีระบบนิเวศวิทยา และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากลเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด ตามแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างกรอบแนวคิดแบบสากล จากนั้นนำแบบสอบถามไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุง พิจารณาความเหมาะสมตามวัตถุประสงค์การวิจัยและใช้ในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในขั้นตอนต่อไป โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง คำถามแบบปลายเปิดที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1 โครงสร้างของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนเป็นอย่างไร

2.2 ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนควรมีส่วนประกอบอะไรบ้าง

2.3 ความเชื่อมโยงของส่วนประกอบต่าง ๆ ในระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนควรเป็นอย่างไร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง (In-dept Interview) ตามประเด็นคำถามที่สร้างขึ้น เพื่อสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่ได้คัดเลือกไว้ตามโครงสร้างทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาของ Bronfenbrenner (1976) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ผู้วิจัยค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของผู้บริหาร ผู้ออกนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษาครูและผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากการคัดเลือกร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทโดยผู้วิจัยเป็นผู้เสนอรายชื่อพร้อมทั้งประวัติส่วนตัวและประวัติการทำงานของแต่ละท่านที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดและยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัยให้คณะกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโทร่วมพิจารณา

3.2 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์การสัมภาษณ์ถึงผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการวิจัยครั้งนี้

3.3 ผู้วิจัยนำหนังสือเชิญเพื่อขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ส่งไปยังผู้เชี่ยวชาญพร้อมกับเอกสารชี้แจงโครงร่างปริญญาโทและประเด็นคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านศึกษาก่อน โดยส่งทางอีเมลและแอปพลิเคชันไลน์ พร้อมทั้งขออนุญาตติดต่อทางโทรศัพท์หรือทางไลน์เพื่อยืนยันการนัดหมายสัมภาษณ์ทั้งวัน เวลา สถานที่และรูปแบบการสัมภาษณ์ทั้งการสัมภาษณ์แบบพบหน้าและการสัมภาษณ์ผ่านโปรแกรมประชุมออนไลน์ตามความสะดวกของผู้เชี่ยวชาญและการแจ้งยืนยันการนัดหมายล่วงหน้าก่อนวันนัดหมาย 1 วัน

3.4 ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจัดเตรียมอุปกรณ์เครื่องบันทึกเสียง กระดาษปากกา คำถามการวิจัยและหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Consent form) ให้พร้อม

3.5 ในวันสัมภาษณ์ผู้วิจัยไปถึงก่อนเวลานัดเพื่อเตรียมตัวล่วงหน้า ตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์และเอกสาร เมื่อถึงเวลานัดหมายผู้วิจัยกล่าวทักทาย แนะนำตัว กล่าวชี้แจงโครงการวิจัยและวิธีการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไว้และขออนุญาตบันทึกเทปการสัมภาษณ์ หรือวิดีโอการสัมภาษณ์และขอความอนุเคราะห์ลงนามยินยอมเข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ถามคำถามตามแนวทางในแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ตั้งใจฟัง สรุปประเด็นและสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม เพื่อทำความเข้าใจกับคำตอบเพื่อเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจนและครอบคลุม ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณท่านละ 60 นาที เมื่อจบการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแจ้งให้ผู้เชี่ยวชาญรับทราบว่าการสัมภาษณ์จะถูกทำลายทิ้ง เมื่องานวิจัยเสร็จสมบูรณ์และกล่าวขอบคุณผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบคำถาม สัมภาษณ์ในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

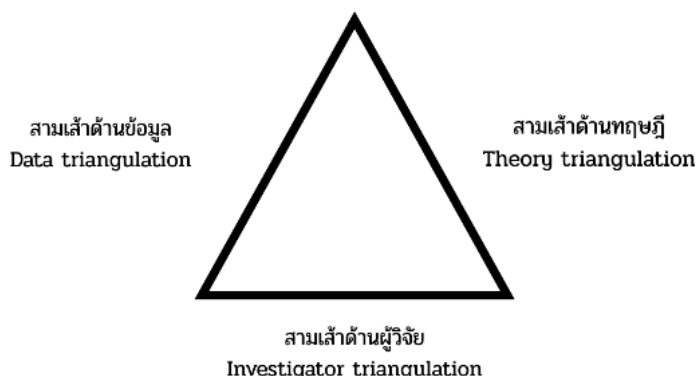
ภายหลังการสัมภาษณ์ผู้วิจัยทำการถอดเทปเสียงข้อความคำต่อคำ ออกเป็นข้อความบทสนทนาที่เป็นตัวอักษรและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลดิบที่อยู่ในรูปของการบรรยายพรรณนา และทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตีความ ทบทวน เปรียบเทียบ เชื่อมโยงคำตอบและข้อเสนอนั้นต่าง ๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิ มาพิจารณาเทียบเคียงกับแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีที่สืบค้นไว้ในขั้นตอนแรกเกี่ยวกับระบบนิเวศทางการศึกษาและการพัฒนารอบแนวคิดแบบสากล ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) (ชาย โพธิ์สิตา, 2564) ดังนี้

4.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory triangulation) เป็นการตรวจสอบโดยการนำแนวคิดหรือทฤษฎีที่แตกต่างกันมาใช้เพื่อตรวจสอบการตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

4.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator triangulation) เป็นการตรวจสอบว่าถ้าผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะแตกต่างหรือเหมือนกันมากน้อยเพียงใด

4.3 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data source triangulation) เป็นการตรวจสอบว่าข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาจากแหล่งที่ต่างกันทั้งจากเอกสาร การสัมภาษณ์ในเวลาและสถานที่ รวมถึงบุคคลที่ต่างกันจะเหมือนกันหรือไม่ รวมถึงการประเมินตรวจสอบการให้ข้อมูลในการวิจัยระยะที่ 2 และทำการสรุปรวมเปรียบเทียบความสอดคล้องและเพิ่มเติมสาระที่สำคัญให้ครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งจะทำการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงนำไปสู่การตอบปัญหาการวิจัย

ดั่งภาพ

ภาพประกอบ 13 การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ในการวิจัยระยะที่ 1

จากนั้นตรวจสอบความน่าเชื่อถือ trustworthiness ผู้วิจัยมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยวิธี Member checking นำข้อมูลที่ผู้วิจัยวิเคราะห์และสรุปผลจากการสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิและการตีความของผู้วิจัยเองสรุปประมวลผลแล้วนำกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่านเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงตามประสบการณ์และคำตอบของผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์มากที่สุด เพื่อให้เชื่อมั่นได้ว่าโมเดลที่เป็นองค์ประกอบของการวิจัยมีข้อมูลสารสนเทศที่มีความครอบคลุมเพียงพอในการอธิบายสรุปมาเป็นผลการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบหาความน่าเชื่อถือของโมเดลส่วนประกอบ (Components) ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสร้างประเด็นคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่มและจัดสนทนากลุ่มแบบ (Homogeneity) เพื่อตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของโมเดลส่วนประกอบ (Components) ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้ข้อมูลจากการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 เป็นการรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากการสนทนากับผู้ให้ข้อมูล (key informants) เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์หรือมีข้อมูลในประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการและมีคุณสมบัติสำคัญที่คล้ายคลึงกัน (Homogenous group) (Creswell, 2012) เพื่อรับฟังความคิดเห็นและมุมมอง ของผู้ร่วมสนทนาที่ได้มาจากการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่นักวิจัยกำหนด เพื่อสนทนาให้ข้อคิดมุมมองที่และนำมาวิเคราะห์สรุปรวมกับการ

ทบทวนวรรณกรรมที่เป็นตัวแปรที่ศึกษา โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนาเพื่อกระตุ้นให้กลุ่มเกิดแนวความคิดและเสนอแนวความคิด

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากร ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่เข้าสู่โครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ทั่วประเทศ ซึ่งถือเป็นห้องเรียนพิเศษที่มีการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการการศึกษาให้มีมาตรฐานในระดับนานาชาติเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกรองรับนักเรียนไทยและต่างชาติที่มาจากประเทศเพื่อนบ้านรวมทั้งนักเรียนที่ติดตามผู้ปกครองมาทำงานในประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการประกาศรายชื่อโรงเรียนที่จัดห้องเรียนพิเศษโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค Education Hub ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 45 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมในการเปิดรับสมัครนักเรียนมีการจัดการเรียนการสอน 3 โปรแกรมได้แก่ 1) โปรแกรมนานาชาติ International Program (IP) 2) โปรแกรมพหุภาษา Multilingual Program (MP) และ 3) โปรแกรมวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ 2 ภาษา Science and Mathematics Bilingual Program (SMBP) รวมประชากรทั้งสิ้น 5,810 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สพฐ., 2567)

1.1 ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยโรงเรียนที่เข้าร่วมในโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) สังกัด สพฐ. ประกอบไปด้วยโรงเรียนที่อยู่ในรูปแบบดังต่อไปนี้

1.1.1 โปรแกรมนานาชาติ International Program (IP) จำนวน 19 โรงเรียน มีรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2 หลักสูตรได้แก่

1.1.1.1 หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบูรณาการกับหลักสูตรต่างประเทศ เพื่อยกระดับคุณภาพตามมาตรฐานของต่างประเทศจำนวน 13 โรงเรียน ดังนี้

1) โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า	กรุงเทพมหานคร
2) โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย	กรุงเทพมหานคร
3) โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
4) โรงเรียนสงวนหญิง	จังหวัดสุพรรณบุรี
5) โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย	จังหวัดเชียงใหม่
6) โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม	จังหวัดเชียงราย

7) โรงเรียนโพธิสัมพันธ์พิทยาคาร	จังหวัดชลบุรี
8) โรงเรียนปลวกแดงพิทยาคม	จังหวัดระยอง
9) โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร	จังหวัดหนองคาย
10) โรงเรียนอุดรพิทยานุกูล	จังหวัดอุดรธานี
11) โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม	จังหวัดบุรีรัมย์
12) โรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์	จังหวัดสงขลา
13) โรงเรียนโพธิสารพิทยากร	กรุงเทพมหานคร

1.1.1.2 หลักสูตรนานาชาติ Cambridge Cambridge International Program

จำนวน 7 โรงเรียน ดังนี้

1) โรงเรียนโยธินบูรณะ	กรุงเทพมหานคร
2) โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี	กรุงเทพมหานคร
3) โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี	จังหวัดนนทบุรี
4) โรงเรียนนารีนุกูล	จังหวัดอุบลราชธานี
5) โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย	จังหวัดขอนแก่น
6) โรงเรียนสตรีภูเก็ต	จังหวัดภูเก็ต
7) โรงเรียนพิชัยรัตนาคาร	จังหวัดระนอง

1.1.2 โปรแกรมพหุภาษา (Multilingual Program: MP) ใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ และสอนภาษาต่างประเทศที่ 2 ที่สูงกว่าโปรแกรมปกติ อย่างน้อย 2 ภาษา จำนวน 11 โรงเรียน ดังนี้

1.1.2.1 โรงเรียนแม่สายประสิทธิ์ศาสตร์	จังหวัดเชียงราย
1.1.2.2 โรงเรียนสรรพพิทยาคม	จังหวัดตาก
1.1.2.3 โรงเรียนสุโขทัยพิทยาคม	จังหวัดสุโขทัย
1.1.2.4 โรงเรียนนครสวรรค์	จังหวัดนครสวรรค์
1.1.2.5 โรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา”	จังหวัดฉะเชิงเทรา
1.1.2.6 โรงเรียนคลองใหญ่พิทยาคม	จังหวัดตราด
1.1.2.7 โรงเรียนปรางจินราชวรอำรุง	จังหวัดปราจีนบุรี

1.1.2.8 โรงเรียนกันทรลักษ์วิทยา	จังหวัดศรีสะเกษ
1.1.2.9 โรงเรียนประสาทพิทยาคาร	จังหวัดสุรินทร์
1.1.2.10 โรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช	จังหวัดนครศรีธรรมราช
1.1.2.11 โรงเรียนสะเดา “ขรรค์ชัยกัมพลานนท์อนุสรณ์”	จังหวัดสงขลา

1.1.3 โปรแกรมวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ 2 ภาษา (Science and Mathematics Bilingual Program: SMBP) ใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นวิทยาศาสตร์-วิทยาศาสตร์ เสริมความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ ด้านอาชีวศึกษา IT และจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษ จำนวน 15 โรงเรียนดังนี้

1.1.3.1 โรงเรียนพะเยาพิทยาคม	จังหวัดพะเยา
1.1.3.2 โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี	จังหวัดพิษณุโลก
1.1.3.3 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงพิทยาคม	จังหวัดปทุมธานี
1.1.3.4 โรงเรียนพูลเจริญวิทยาคม	จังหวัดสมุทรปราการ
1.1.3.5 โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย	จังหวัดนครปฐม
1.1.3.6 โรงเรียนวิสุทธิรังษี	จังหวัดกาญจนบุรี
1.1.3.7 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม	จังหวัดสระบุรี
1.1.3.8 โรงเรียนสระแก้ว	จังหวัดสระแก้ว
1.1.3.9 โรงเรียนปิยะมหาราชาลัย	จังหวัดนครพนม
1.1.3.10 โรงเรียนสุนนารีวิทยา	จังหวัดนครราชสีมา
1.1.3.11 โรงเรียนเบญจเทพอุทิศ เพชรบุรี	จังหวัดเพชรบุรี
1.1.3.12 โรงเรียนสวนศรีวิทยา	จังหวัดชุมพร
1.1.3.13 โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา	จังหวัดสุราษฎร์ธานี
1.1.3.14 โรงเรียนกันตังพิทยากร	จังหวัดตรัง
1.1.3.15 โรงเรียนสุไหงโก-ลก	จังหวัดนราธิวาส

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่มในขั้นตอนการวิจัยขั้นที่ 2 คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับส่วนประกอบของโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการกำหนดและคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มย่อยจะต้องเป็นผู้มีประสบการณ์หรือมีข้อมูลในประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการและมีคุณสมบัติสำคัญที่คล้ายคลึงกัน (Homogenous group) เพื่อช่วยให้ผู้ร่วมสนทนา รู้สึกสะดวกใจในการสนทนาและการดำเนินการของกลุ่มเป็นไปได้อย่างราบรื่น สามารถอ้างอิงการหาข้อสรุปจากกลุ่มที่คล้ายกัน สร้างข้อสรุปที่สามารถเป็นตัวแทนของกลุ่มได้ รวมจำนวนผู้สนทนากลุ่มทั้ง 2 ครั้ง รวม 14 คน (Morgan, 1997) ซึ่งเป็นขนาดของกลุ่มที่สามารถอภิปรายตอบโต้กันได้ดีเป็นขนาดของกลุ่มที่ช่วยทำให้การสนทนามีลักษณะเปิดกว้างเหมาะสมในการตั้งประเด็นซักถาม (Creswell, 2012) ด้วยการกำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

ครั้งที่ 1 กลุ่มผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่เข้าสู่โครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) โดยมีคุณสมบัติดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนที่ดูแลงานบริหารจัดการและงานวิชาการ มีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 7 คน

ครั้งที่ 2 กลุ่มหัวหน้ากลุ่มสาระเรียนรู้ และครู ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่เข้าสู่โครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนให้พัฒนากกรอบแนวคิดแบบสากล ครูผู้สอนที่ดำเนินการสอนหลักสูตรพลโลกศึกษา จำนวน 7 คน

3. เครื่องมือวิจัยในขั้นตอนที่ 2 ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดคำถามประกอบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดกระตุ้นให้เกิดการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างผู้ร่วมสนทนา โดยมีแนวคำถามดังนี้

3.1 ร่างโมเดลของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนากกรอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนมีความเที่ยงตรงอย่างไร

3.2 โครงสร้างของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนากกรอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนควรเป็นอย่างไร

3.3 ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียน
ควรมีส่วนประกอบอะไรบ้าง

3.4 ความเชื่อมโยงของส่วนประกอบต่าง ๆ ในระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อ
พัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนควรมีลักษณะเป็นอย่างไร

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้การเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ตามประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ผู้วิจัยค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าหมวด และครู ที่ตรงตามเกณฑ์การคัดเลือกร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท โดยผู้วิจัยเป็นผู้เสนอรายชื่อพร้อมทั้งประวัติส่วนตัวและประวัติการทำงานของแต่ละท่านที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด และยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัยให้คณะกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโทร่วมพิจารณา

4.2 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ Education Hub สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้

4.3 ผู้วิจัยนำส่งหนังสือเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และเอกสารชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการสนทนากลุ่มเพื่อขอความอนุเคราะห์ส่งไปยังผู้ให้ข้อมูลพร้อมกับเอกสารชี้แจงโครงร่างปริญญาโทและประเด็นคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านศึกษาก่อน โดยส่งทางอีเมลและแอปพลิเคชันไลน์ พร้อมทั้งขออนุญาตติดต่อทางโทรศัพท์หรือทางไลน์ เพื่อยืนยันการนัดหมายสัมภาษณ์ทั้งวัน เวลา สถานที่และรูปแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แบบพบหน้าและผ่านโปรแกรมประชุมออนไลน์ตามความสะดวกของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน และการแจ้งยืนยันการนัดหมายล่วงหน้าก่อนวันนัดหมาย 1 วัน

4.4 ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจัดเตรียมอุปกรณ์เครื่องบันทึกเสียง กระดาษปากกา คำถามการวิจัยและหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Consent form) ให้พร้อม

4.5 ในวันที่จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยไปถึงก่อนเวลานัดเพื่อเตรียมตัวล่วงหน้า ตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์และเอกสาร เมื่อถึงเวลานัดหมายผู้วิจัยกล่าวทักทาย แนะนำตัว กล่าวชี้แจงโครงการวิจัยและวิธีการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไว้และขออนุญาตบันทึกเทปหรือวิดีโอการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

และขอความอนุเคราะห์ลงนามยินยอมเข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ด้วยตนเอง สร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจระหว่างผู้ร่วมสนทนา ถามคำถามตามแนวทางในร่างคำถาม ตั้งใจฟัง สรุปประเด็นและสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม เพื่อทำความเข้าใจกับคำตอบเพื่อเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจนและครอบคลุม ใช้เวลาการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประมาณ 60 นาที เมื่อจบการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแจ้งให้ผู้ร่วมสนทนารับทราบว่าเทปบันทึกการสัมภาษณ์จะถูกเก็บเป็นความลับและจะทำลายทิ้งเมื่องานวิจัยเสร็จสมบูรณ์และกล่าวขอบคุณที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในครั้งนี้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ภายหลังการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยทำการถอดเทปเสียงข้อความคำต่อคำ ออกเป็นข้อความบทสนทนาที่เป็นตัวอักษรและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลดิบที่อยู่ในรูปของการบรรยายพรรณนา และทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ศึกษา ทบทวน เปรียบเทียบ เชื่อมโยงคำตอบและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ผ่านโปรแกรม ATLAS ที่เป็นโปรแกรมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) มาพิจารณาเทียบกับแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎีที่สืบค้นไว้ในขั้นตอนแรกเกี่ยวกับระบบนิเวศทางการศึกษาและการพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากล ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) (ชาย โพธิ์สิตา, 2564) ดังนี้

5.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory triangulation) เป็นการตรวจสอบโดยการนำแนวคิดหรือทฤษฎีที่แตกต่างกันมาใช้เพื่อตรวจสอบการตีความข้อมูลแตกต่างกันอย่างน้อยเพียงใด

5.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator triangulation) เป็นการตรวจสอบว่าถ้าผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะแตกต่างหรือเหมือนกันอย่างน้อยเพียงใด

5.3 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data source triangulation) เป็นการตรวจสอบว่าข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาจากแหล่งที่ต่างกันทั้งจากเอกสาร การสัมภาษณ์ในเวลาและสถานที่ รวมถึงบุคคลที่ต่างกันจะเหมือนกันหรือไม่ รวมถึงการประเมินตรวจสอบการให้ข้อมูลในการวิจัยระยะที่ 2 และทำการสรุปรวมเปรียบเทียบความสอดคล้องและเพิ่มเติมสาระที่สำคัญให้ครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งจะทำการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นั้นถูกต้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงนำไปสู่การตอบปัญหาการวิจัย

จากนั้นตรวจสอบความน่าเชื่อถือ trustworthiness ผู้วิจัยมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยวิธี Member checking นำข้อมูลที่ผู้วิจัยวิเคราะห์และสรุปผลจากการสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิและการตีความของผู้วิจัยเองสรุปประมวลผลแล้วนำกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่านเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงตามประสบการณ์และคำตอบของผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์และผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อให้เชื่อมั่นได้ว่าโมเดลที่ได้จากการวิจัยมีข้อมูลสารสนเทศที่มีความครอบคลุมเพียงพอในการอธิบายสรุปมาเป็นผลการศึกษา

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method Research) ใช้รูปแบบการออกแบบวิจัยสองระยะ (Creswell, 2012) ระยะแรกใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 8 คน ในระยะที่สองใช้รูปแบบการสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) โดยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามเกณฑ์ จำนวน 14 คน ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างและส่วนประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อพัฒนาโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การวิจัยระยะที่ 1

ในการวิจัยระยะที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) เครื่องมือการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi structure Interview form) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารอบแนวคิดแบบสากล มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความชำนาญและทำงานเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากล แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายเป็นผู้บริหารหน่วยงานทางการศึกษาระดับประเทศ ผู้บริหารโรงเรียนนานาชาติ ผู้เชี่ยวชาญการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมรอบแนวคิดแบบสากล และผู้เชี่ยวชาญด้านการสนับสนุนการศึกษา คัดเลือกด้วยวิธีเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 8 คน ได้ผลการวิจัยดังนี้

1. โครงสร้างของระบบนิเวศทางการศึกษา

โครงสร้างของระบบนิเวศทางการศึกษาแบ่งได้เป็นโครงสร้างที่เป็นปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ทั้งที่เป็นโครงสร้างเชิงกายภาพ อาคารสถานที่ และ ระบบออนไลน์ที่เป็นพื้นที่การเรียนรู้ของเด็ก รวมถึงคนในระบบ ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ของคนในระบบนั้นมีส่วนหล่อหลอมกรอบ

แนวคิดแบบสากล เกิดเป็นวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของคนในระบบนิเวศโรงเรียน ซึ่งจะทำงานร่วมกันเพื่อให้การดำเนินงานในโรงเรียนเป็นไปอย่างสร้างสรรค์สร้างผลลัพธ์มุ่งไปสู่ผู้เรียน ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“โครงสร้าง ผมมองถึงภาพกว้าง ๆ เลยนะ เช่น โครงสร้างทางสังคม โครงสร้างทางวัฒนธรรม โครงสร้างทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี ชุมชนที่สนับสนุนทางการศึกษาและเป็นชุมชนที่ค้ำชีพพอร์ตอยู่ ผมว่ามันเป็นโครงสร้างของระบบนิเวศเลย” (C07)

“โครงสร้างของระบบนิเวศทางการศึกษาเนี่ย มันน่าจะเป็นองค์รวมทั้งหมด ตัวที่จะทำให้พัฒนาแนว ที่เรียกว่า Global Mindset ของผู้เรียน ผมว่าควรมองไปที่โครงสร้างในโรงเรียน ที่เป็นปัจจัยทั้งภายในโรงเรียนนะครับแล้วก็ไปถึงปัจจัยภายนอกพวกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผมก็มองว่าอะไรทุกส่วนของระบบนิเวศทางการศึกษาจะต้องมีส่วนร่วม มีทั้ง impact ที่ได้จากการร่วมมือกันแล้วก็การประสานงานกันและกันทุกอย่างเป็นไปในทางบวก ยกตัวอย่างเช่น สมมุติว่าโครงสร้างในโรงเรียนจะต้องก็จะต้องมุ่งไปที่ตัวผู้เรียน และก็ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนอกโรงเรียนเนี่ยก็ต้องมุ่งผลไปที่ผู้เรียนเป็นหลัก มันถึงจะเกิดผลลัพธ์ต่อผู้เรียน” (C03)

“นำทฤษฎีระบบมาจับ เรายมองโรงเรียนเป็นตัวเชิงกายภาพที่เป็นตัวพื้นที่อาคารเรียน มีครู มีเด็ก มีอื่น ๆ อันนี้อันหนึ่ง ซึ่งมันมีโรงเรียนในความหมายอื่นด้วยที่กว้างขึ้นเป็นเลิร์นนิ่งสเปซ (Learning spaces) สำหรับผู้เรียนที่กว้างขึ้น อาจจะเป็นโครงสร้างแบบเชิงกายภาพที่จับต้องได้แล้วก็มีการประเทระบบออนไลน์ที่เป็นพื้นที่การเรียนรู้ของเด็กอีกอันหนึ่ง แล้วมองคน การมีปฏิสัมพันธ์ของคนในนั้นซึ่งมันมีส่วนหล่อหลอมความเป็นแนวคิดสากล เป็นปฏิสัมพันธ์นี้ เช่น วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของคนในโรงเรียนในห้องเรียนใน ชุมชน ตรงนั้นทั้งในโลกที่เป็นในเชิงกายภาพและแบบออนไลน์” (C04)

“อาจจะต้องเห็นระบบใหม่เพราะว่ามันจะมีความเป็นอัตโนมัติเลยว่าเป็นงานของสังคมศึกษาว่าในระบบโรงเรียนก็จะเป็นงานของครูสังคมศึกษาเป็นภารกิจของวิชาสังคม แต่ที่นี้ค่าแรคเตอร์ที่เราอยากจะเห็นทั้งหมดเนี่ย กับเวลาสัปดาห์ละสองชั่วโมง ถ้าบวกบวกประวัติศาสตร์อีกชั่วโมง ซึ่งเนื้อหาเยอะแยะนะมันไม่ สามารถจะพัฒนา global mindset ได้ คือเรื่องเหล่านี้ ต้องไฮสกูล แอปพรอช whole school approach นะครับ” (C04)

ดังนั้นโครงสร้างของระบบนิเวศทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างเชิงกายภาพ สภาพแวดล้อม ทรัพยากร อาคารสถานที่ ระบบการเรียนรู้แบบเครือข่ายออนไลน์ และบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การปฏิสัมพันธ์ร่วมมือประสานงานระหว่างกัน และกัน ล้วนทำหน้าที่ในการเสริมแรงทางบวกให้กับองค์กรทั้งระบบซึ่งมีความสำคัญต่อลักษณะ การดำเนินงานของให้เกิดการประสานและทำงานร่วมกันเพื่อสร้างคุณลักษณะผู้เรียนให้ตรงตาม กรอบแนวคิดแบบสากล

2. ส่วนประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษา

ในสถานศึกษาประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลายภาคส่วนที่มาร่วมทำงานเพื่อให้ วัตถุประสงค์บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ บุคลากรในสถานศึกษาเป็นส่วนประกอบสำคัญที่นำพาให้ สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างราบรื่น การพัฒนากกรอบแนวคิดแบบสากลก็เช่นเดียวกันที่ ต้องอาศัยพลังของบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมแรงร่วมใจกันทำให้ผลลัพธ์ปรากฏขึ้น เป็นผลสำเร็จ การพัฒนากกรอบแนวคิดแบบสากลนั้นจึงต้องอาศัยบุคคลแต่ละส่วนที่แสดงบทบาท ของตนที่แตกต่างกันในระบบต่าง ๆ ของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความหลากหลายทว่าสมดุลและ สามารถเติมเต็มบทบาทซึ่งกันและกันในระบบนิเวศทางการศึกษา ผลการศึกษาแบ่งได้เป็นบทบาท ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 บุคคลที่แสดงบทบาท (Actors)

2.1.1 บทบาทของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน (All members)

บุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังกรอบแนวคิด แบบสากลให้ผู้เรียน การที่บุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีความเชื่อมั่นในความสำคัญของการเป็น พลเมืองโลกและการมีคุณลักษณะของผู้ที่มีกรอบแนวคิดแบบสากล จะร่วมมือกันสร้าง สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องครอบคลุมอย่างมี คุณภาพเพื่อให้พร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายในโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ตัวอย่าง คำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ถ้าคนที่แวดล้อมนักเรียนมีโกลบอลมายเซต (Global mindset) ก็จะส่งต่อไปถึงผู้เรียน ซึ่งก็ต้อง ไล่มาตั้งแต่ฝ่ายบริหารลงมา เพราะว่าในการตัดสินใจหรือการคิดกิจกรรมอะไรทุกอย่างก็ต้องผ่าน ฝ่ายบริหารเห็นชอบ เราอาจจะมียุติแบบนี้นี้แล้วก็นำเสนอผู้บริหารค่ะแล้วก็ต้องเสนอขึ้นไป แล้ว เขาก็อนุมัติลงมา แบบนี้ก็เลยรู้สึกว่าคุณที่แวดล้อมอยู่ในโรงเรียนนี้ต้องมีmindset ประมาณนี้ เพื่อที่จะขับเคลื่อน” (C06)

บุคลากรที่มีบทบาทต่าง ๆ ได้นำประสบการณ์และการฝึกหัดการปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศ Best Practice ของตนเองมาแบ่งปัน แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ทำให้เห็นต้นแบบการมีคุณลักษณะที่มีกรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset) ในแง่มุมที่แตกต่างกัน ทุกคนได้ฝึกเรียนรู้จากมุมมองของผู้อื่นทั้งที่เหมือนและแตกต่างจากตนเอง ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“บทบาทที่แต่ละคนแสดงอะให้เขามาแชร์ Best practice ให้เขาขึ้นมา lead ว่าสิ่งที่เขาเจอหรือว่าสิ่งที่เขาได้เอาจิตสำนึกสากลไปใช้แล้วก็มาแชร์กัน ทำทั้งระบบครูแชร์กับครู ผู้บริหารแชร์กับครู นักเรียนแชร์กับนักเรียนแม้แต่ครูเองก็คือในการสอนหรือว่าในการทำกิจกรรมอะไรต่าง ๆ ก็เน้นย้ำถึงความเป็นจิตสำนึกให้ไปในทุกระบบ” (C02)

2.1.2 บทบาทของผู้บริหาร (Administrators)

1. ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ (Globalization Leadership) มีกรอบแนวคิดของพลเมืองโลก มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องจิตสำนึกสากล เพื่อที่สามารถกำหนดนโยบายของสถานศึกษา สร้างตัวชี้วัด จัดสรรงบประมาณ บริหารจัดการการดำเนินงานในองค์กรได้ รวมถึงสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือแลกเปลี่ยนองค์บุคคลและความรู้ระหว่างสถานศึกษาของตนเองกับสถาบันการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ผู้บริหารก็ต้องเป็นคนที่มีความคิดเชิงสากลค่อนข้างมาก คือเห็นว่ามันไม่ได้เรียนไปเพื่อที่จะไปเป็นแค่คนไทยแต่เรียนเพื่อไปเป็นคนคนหนึ่งในโลก โดยเฉพาะการที่ให้มีประสบการณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมความหลากหลายของโลกให้มากยิ่งขึ้น การส่งเสริมในด้านของการใช้ภาษาต่างประเทศให้มากยิ่งขึ้น ต้องส่งเสริมให้มีการใช้กันในสถานศึกษาอาจจะมีบางวันที่ให้เป็นวันที่เป็นเหมือนกับอินเตอร์เนชั่นแนล” (C05)

“ควรจะเริ่มตั้งแต่ที่อุปถัมภ์ลงมาจากผู้บริหาร ก็คือโรงเรียนนานาชาติทุกโรง ก็มีโกลบอลมายเซ็ท (Global mindset) อยู่แล้ว ที่เป็นกรอบแนวคิดแบบสากล ในเรื่องของจิตสำนึกสากล” (C02)

“ผู้บริหารจัดการองค์ประกอบในระบบนิเวศให้มีการประสานงานกัน จะต้องมียอดองค์ประกอบหนึ่งสอง 3 มา ประสาน บูรณาการในการบริหารประสานงานกัน ซึ่งในโรงเรียนเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร

สถานศึกษาที่จะต้อง *manage* ให้นักเรียนเป็นลักษณะแบบ *Global mindset* ก็กำหนดตัวชี้วัดแล้วก็จะให้ประมาณไปตาม ตามบริบทของโรงเรียน” (C03)

“หลายโรงเรียนที่เขามีศักยภาพความพร้อมหรือผู้บริหารมีความสามารถก็จะเช่นมี MOU เอ็มโอยูกับ สถาบันการศึกษาในต่างประเทศหรือว่ามีนักเรียนแลกเปลี่ยน มีการจัดกิจกรรมอะไรเพิ่มเติม มีการส่งนักเรียนไปเป็นคอร์สระยะสั้นหรือทัศนศึกษาที่ทำให้เกิด *Global mindset* ขึ้นอาจจะไม่ได้ไปต่างประเทศก็ได้ อาจจะเป็นการไปร่วมงานในเทศกาลเกี่ยวกับนานาชาติในประเทศไทย ขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์แล้วมุมมองเชิงยุทธศาสตร์” (C05)

2.1.3 บทบาทของครู (Teachers)

1. ครูเห็นความสำคัญและยอมรับ “ความเป็นพลเมืองโลก” สามารถเชื่อมโยงบทเรียนกับปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริงและร่วมมือกันสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบสหวิทยาการประสานกับวิชาอื่น (Interdisciplinary units : IDUs) ซึ่งจะช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักเรียนและทำให้บทเรียนมีความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงและสนับสนุนให้นักเรียนแก้ปัญหาและได้ลงมือปฏิบัติ ทำให้เข้าใจได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้นและส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“To properly build the educational ecosystem for learners with a global mindset, teachers must also be actively involved and buy into ‘global citizenship’. Connecting lessons to real-world issues and collaborating to make interdisciplinary units (IDUs) will enhance student engagement and make the lessons more relevant and impactful. Encouraging students to problem-solve and take action will deepen their understanding and foster critical thinking” (C08)

2. ครูสามารถบูรณาการและสอดแทรกแนวคิดสำคัญ หัวข้อและทักษะที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลกและกรอบแนวคิดแบบสากล *Global mindset* เน้นบริบทให้ครอบคลุมระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับสากล (Global and Local oriented) เข้าไปในแผนการสอนหรือบทเรียนของตนเอง สามารถเลือกกลวิธีสอนเพื่อนำเสนอ แนวคิดและทักษะได้อย่างเหมาะสม ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ครูที่จะไปสู่นักเรียนก็คือการสอน ดังนั้นการที่ครูจะมีการสอนที่สอดคล้องกัน ที่ทำให้เด็กเข้าใจมัน ก็ต้องไปอยู่ในแผนการสอนหรือกลวิธี ที่ครูจะต้องกำหนด keyword ว่าเป็นหัวข้อ เป็น topic ที่ครูจะต้องใส่ลงไปใน lesson plan หรืออะไรต่าง ๆ ที่สอดคล้องพวกนี้เข้าไป คือครูจะต้องเข้าใจว่าธรรมชาติของวิชาของเค้าเนี่ยมันสามารถพาไปสู่จิตสำนึกสากลได้ยังไงต้องมี big idea แล้วกำหนดไปแล้วมีตรงไหนที่มันเกี่ยวข้องกับความเป็น global issue อย่างพวก Humanity เนี่ยมันจะง่าย ต้องให้ความรู้ มีการเชิญผู้รู้ guest speaker จากข้างนอกมาให้ความรู้ ฝึกอบรม” (C02)

3. ครูจะต้องมีความรู้ความสามารถ มีทักษะการค้นคว้า พัฒนาตนเองได้ สามารถสรรหาสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อแนะนำนักเรียนให้สามารถมีแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยอย่างครอบคลุมกว้างขวาง ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ในเรื่องของมาตรฐานวิชาชีพหรือการพัฒนาตนเองของครู ผมมีความเชื่อว่าครูก็คือต้นแบบของนักเรียน ปัจจุบันมีเทคโนโลยี มีสื่อเยอะ ครูจะต้อง รู้จัก สรรหา มีความรู้ มีความสามารถ มีทักษะที่จะสรรหาสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อแนะนำนักเรียนให้มีแหล่งเรียนรู้ได้” (C03)

ครูจะต้องมีประสบการณ์ มีความเข้าใจ รู้วิธีสอน pedagogy เลือกใช้ ข่าว เหตุการณ์ปัจจุบันมาสอน เพื่อสร้างการเรียนรู้จากประสบการณ์ ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ครูจะต้องมีประสบการณ์ มีความเข้าใจหรือมีวิถีชีวิตแบบนั้นเพราะว่าเขา ส่วนหนึ่งเขาต้องเป็น role model คือว่าไม่จำเป็นต้องสอนแต่ทำให้เห็น แต่ว่าเขาถ้าเขาสามารถสอนได้ด้วย คือก็ต้อง add up เพิ่มทักษะ วิธีสอน pedagogy เข้าไปอีกจัดเป็น experiential learning ว่าครูจะหยิบประสบการณ์บางอันหรือ accidental learning เอาข่าวเรื่องราวเอาสิ่งที่เกิดขึ้นในห้องเรียนในโรงเรียนแล้วมาครีเอตยังไงเพื่อจะสนใจจะสอนสิ่งเหล่านี้มันเป็น pedagogy คือสอนเนื้อหาหรือสอนในกระบวนการที่มันมีการคิดวางแผนแบบเป็นระบบเนี่ยครูอาจจะชำนาญแต่สอนให้มี Global mindset โกลเบนมายเซ็ท ผมเข้าใจว่ามันต้องอย่างเอาข่าวเหตุการณ์เอาเรื่องราวเอาเอาสิ่งที่เกิดขึ้นมาเพื่อเพื่อจะสนใจจะสอนสิ่งเหล่านี้” (C04)

2.1.4 บทบาทของผู้เรียน (Learners)

2.1.4.1 บทบาทของผู้เรียนที่ส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากลมีความสัมพันธ์กับการกำหนดคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่สัมพันธ์กับหลักการของพลโลกศึกษา มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้ เข้าใจและมีวิจรรณญาณเชื่อมโยงมิติทางสังคม เศรษฐกิจในหลากหลาย แสดงความรับผิดชอบอย่างมีคุณธรรมและมีส่วนร่วม ผู้เรียนควรได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมที่หลากหลายเพื่อเปิดใจรับฟัง เรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างจากตนเอง เรียนรู้ความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้อื่นและสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ได้ฝึกใช้มุมมองที่หลากหลายคิดวิเคราะห์ มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เป็นประเด็นระดับโลก สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักการทำงานเป็นทีม ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนได้ ได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับท้องถิ่นและระดับสากล ริเริ่มการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในระดับท้องถิ่นและระดับสากล โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมโครงงานประจำวิชา โครงการอาสาสมัครโครงการจิตอาสา ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้เข้าอกเข้าใจผู้อื่นและเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นสำหรับพลเมืองโลก ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ในบริบทนี้การศึกษาของโรงเรียนนี่คือเราจะต้องส่งผลไปไปที่ตัวเด็ก ซึ่งการสร้างเด็กให้มีจิตสำนึกสากลก็คือเราต้องเอาตัวจิตสำนึกสากลเป็นตัวตั้งในการที่จะมาสร้างโครงสร้าง ต้องให้เด็กนี้รู้จักตระหนักรู้ตนเองเชื่อมั่นในตนเองหรือว่าพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นสิ่งที่หล่อหลอมให้เด็ก มีจิตสำนึกสากลรู้จักแก้ปัญหาในโลกแห่งความจริง เด็กต้องช่างสังเกต มีจินตนาการเรื่องจากตั้งคำถาม แล้วก็อยู่กับโลกแห่งความจริง Global mindset เป็นสิ่งสำคัญในการที่จะกำหนดโครงสร้าง” (C02)

“นักเรียนเองก็ต้องเห็นความสำคัญว่าตัวเองจะต้องเป็นพลโลกโดยที่มีคุณลักษณะต่าง ๆ มากกว่าการพูดภาษาอังกฤษเป็นหรือเคยไปต่างประเทศ นะ” (C05)

“ให้นักเรียนทำโครงงานเพื่อช่วยแก้ปัญหาของสังคม ก็จะมีนักเรียนที่ทำสื่อ สื่อที่เป็นสื่อทำมือที่สามารถจะให้เด็กระดับประถมศึกษา ไปช่วยเหลือคนสูงอายุในชุมชนแถวโรงเรียนจะมีชุมชนบางที่ผู้สูงอายุอยู่คนเดียวมีเด็กบางกลุ่ม ไปพูดคุยหรือว่าไปช่วยดูแลสุขภาพกายสุขภาพจิตเบื้องต้นแค่ Project-based โครงงานวิทยุประเภทสิ่งประดิษฐ์ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมแน่นอนเพราะว่าเป็นวิชาที่ เหมือนกับจำลองสังคมในอนาคตที่นักเรียนจะต้องไปอยู่เอามาอยู่ในห้องเรียนเข้ามาอยู่ในโรงเรียนแทบจะทุกคาบเรียนเพราะว่านักเรียนก็ต้องทำงานร่วมกัน”(C05)

2.1.4.2 ผู้เรียนควรได้มีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาให้ตรงกับความต้องการส่วนบุคคล ทันต่อยุคสมัยปัจจุบัน หรือเป็นประเด็นที่สังคมกำลังให้ความสนใจ ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“นักเรียนควรได้มีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา สิ่งที่เขาเข้าไปร่วมกันกำหนดในหลักการใหญ่ของโรงเรียน การคิดของเขาก็จะเป็นไปตามประเด็นที่เวลานั้นสังคมให้ความสนใจ เช่น เรื่องของไซเบอร์บูลลี่ หรือว่าเรื่องของกาอยู่กันอย่างยอมรับความหลากหลายทางทางเพศวิถี” (C05)

2.1.4.3 ผู้เรียนสะท้อนการเรียนรู้หลังจากที่เรียบจบแล้ว เพื่อให้ได้ฝึกกระบวนการสะท้อนคิด (สะท้อนการเรียนรู้) ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“สร้างระบบขึ้นมาอย่างเช่น ในห้องเรียนพอสอนเนื้อหาเสร็จมันจะมีตอนท้ายที่เป็นพาร์ทที่เป็นสะท้อนการเรียนรู้ จะมีชุดคำถามที่เกี่ยวกับพวกนี้ให้เด็กประเมินตนเอง วันนี้ทำอะไรได้ดี เพื่อนทำอะไรได้ดีบ้าง จะเสนออะไรใช้ลิสต์คำถาม เช็ตตั้งแบบห้องเรียนนี้มีคุณลักษณะเหล่านี้ที่เด็กจะมีค่าที่เวลาใช้พูดหรือใช้ สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องราวคุณลักษณะภาษาที่เขาพูดอย่างโรงเรียน *thinking school*” (C04)

สรุปได้ว่าในระบบนิเวศทางการศึกษาประกอบไปด้วยบุคคลผู้แสดงบทบาทต่าง ๆ ที่แตกต่างกันตามหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลนั้น ๆ หากแต่ทุกบทบาทได้มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างและพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากลเหมือนกัน เมื่อทุกบทบาทได้ประสานงาน กันโดยมีเป้าหมายการพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากลเป็นผลลัพธ์สูงสุดแล้วนั้น การพึ่งพาอาศัยกันของบุคคลผู้แสดงบทบาทจะมีพลังมหาศาลในการสร้างผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายสถานศึกษา

2.2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders)

2.2.1 เครือข่ายทางการศึกษา ทั้งเครือข่ายสมาคมผู้ปกครอง สมาคมศิษย์เก่า ชุมชนแวดล้อมโรงเรียน มีส่วนสำคัญในการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมจิตอาสา สร้างจิตสำนึกสากลได้อย่างหลากหลาย ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมนอกหลักสูตร นับว่ามีบทบาทสำคัญในการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในเรื่องของการทำงานร่วมกันเป็นทีม การบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมจิตอาสาช่วยเหลือสังคม สามารถสร้างจิตสำนึกพลเมืองโลกให้เกิดขึ้น ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“เกี่ยวกับเรื่องของชุมชนเรียกว่ากิจกรรมพิเศษ ซึ่งอันนี้จะเป็น Extracurricular กิจกรรมชุมชน สัมพันธ์ทำกิจกรรมกับศิษย์เก่า ผู้ปกครองระดมทุนกิจกรรมที่จะไปตอบสนองกับสถานการณ์ เช่น น้ำท่วมเชียงใหม่มีการจัดตั้งโต๊ะบริจาคเลยเพื่อให้เด็กได้มีส่วนร่วมกับสังคม วันนี้มีสถานการณ์ อุทกภัยเกิดขึ้นที่ต่างประเทศแผ่นดินไหวใหญ่ในญี่ปุ่นโรงเรียนมีบอร์ดข่าวเลยแล้วจะให้เขียนแสดงความห่วงใยให้กับเพื่อน ๆ มนุษย์ร่วมโลก” (C01)

“โครงสร้างรอบ ๆ ของโรงเรียนช่วยก่อให้เกิดทักษะเรื่องความคิด ความคิดสร้างสรรค์ การทำงาน เป็นทีมได้” (C07)

“ถ้าผู้ปกครองมีความพร้อมเห็นความสำคัญเขาก็จะเข้ามาสนับสนุนได้เยอะคือโรงเรียน สพฐ. ไม่ได้ปิดกั้นผู้ปกครอง ทุกโรงเรียนจะมีสมาคมผู้ปกครองแล้วก็สมาชิกก็จะเป็นผู้ปกครองของเด็กที่เรียนในปัจจุบันจะมีการคัดเลือกมาในในจากในแต่ละห้องแล้วก็จะมีการประชุมร่วมกันในส่วน of สมาคมเองประชุมกับทางโรงเรียน ทีนี้ก็จะสามารถเรียกว่าเกื้อหนุนกันได้” (C05)

2.2.2 การสร้างเครือข่ายการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก กับโรงเรียนขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่การศึกษา จะช่วยแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่มีเครือข่าย จากสมาคมผู้ปกครอง สมาคมศิษย์เก่า ซึ่งการสร้างเครือข่ายระดับโรงเรียน เป็นการนำนิเวศ การศึกษามาเสริมพลังอำนาจการบริหารจัดการทรัพยากรของสถานศึกษา ตัวอย่างคำพูดของ ผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“บริบทของโรงเรียน อาจจะสร้างความแตกต่างได้เพราะว่าบางโรงเรียนก็มีข้อจำกัดเรื่องเครือข่าย ทางการศึกษา เครือข่ายบางโรงเรียนไม่มี ไม่มีสมาคมผู้ปกครองและครู บางโรงเรียนอาจจะไม่มี สมาคมศิษย์เก่า บางโรงเรียนอาจจะไม่มีศักยภาพเพียงพอในการไปประสานงานกับหน่วยงาน เอกชนหรือผู้มีผู้มีส่วนสนับสนุนผู้ปกครอง ควรจะไปเชิญโรงเรียนใหญ่ซึ่งมีเงินเยอะ สร้างเครือข่าย กับโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการ ผมว่าจะทำให้ระบบนิเวศทางการศึกษามีการเกื้อกูลเผื่อแผ่ ไม่ว่า จะเป็นปัจจัยด้านครู ด้านงบประมาณหรือว่าสื่อ หรืออะไรต่าง ๆ” (C03)

การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น พิพิธภัณฑ์ เชื่อมโยงการเข้าถึงพิพิธภัณฑ์ นำประโยชน์จากพิพิธภัณฑ์มาใช้ในการเรียนรู้ ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“มิวเซียมเบสเอ็ดดูเคชันการศึกษาโดยใช้พิพิธภัณฑ์ มันมีระบบการเรียนรู้ในห้องเรียนเรื่องการ *learning by display* การ *display* ของ *objective based learning* แบบนักพิพิธภัณฑ์เขาเรียนรู้แบบไหนแล้วเราก็ *adopt* มาซึ่งอันนี้พอมันออกแบบระบบบางอย่างเป็นระบบ เป็นโปรโตคอลที่คุณครูสามารถฟอลโลว์ตามโปรโตคอลมันได้ มีของ มีระบบมันก็จะเค้าก็จะเริ่มมีทางเลือกหลากหลายมากมากที่ไม่จำกัดเฉพาะการเรียนรู้แบบเป็นทางการนะ” (C04)

สรุปได้ว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้นเป็นผู้สนับสนุนการสร้างกรอบแนวคิดแบบสากลที่สำคัญในระบบนิเวศทางการศึกษา การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ กับสถานศึกษาทำให้สถานศึกษาได้รับความร่วมมือ มีเครือข่าย พันธมิตรในการสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำโครงการที่เป็นเสมือนห้องทดลองฝึกความตระหนักรู้ในประเด็นปัญหาระดับสากล ได้ฝึกพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งในระดับโรงเรียนและระดับชุมชน เมื่อสถานศึกษามีเครือข่ายที่กว้างขวางจึงเป็นการสร้างโอกาสในการพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลที่เข้มแข็งมากขึ้น

2.3 ผู้วางนโยบาย (Policy maker) และการกำหนดนโยบายร่วมกัน (shared-purpose)

การดำเนินงานให้เกิดผลสำเร็จนั้นต้องเริ่มที่การวางนโยบายให้ทุกภาคส่วนได้ปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน การกำหนดนโยบายร่วมกันภายในระบบจึงเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้ทุกคนมีเป้าหมายที่ชัดเจน ตรงประเด็น ซึ่งผู้ที่สามารถสนับสนุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็คือผู้บริหารสถานศึกษา ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

2.3.1 เสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการวางนโยบายร่วมกัน (shared-purpose) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ การวางนโยบายควรเริ่มมาตั้งแต่หน่วยงานที่กำหนดนโยบายทางการศึกษา อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ และให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการวางนโยบายและกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาร่วมกัน กำหนดเป็นแผนเชิงนโยบายทั้งระยะสั้นและระยะยาว ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะเกี่ยวข้องตั้งแต่ต้นนโยบายของของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในประเทศไทยก็คือกระทรวงศึกษาธิการ จะต้องมีความชัดเจนทางด้าน *Global mindset* ของเด็ก คือ กำหนดอาจจะออกมาในรูปของนโยบายทางการศึกษา ที่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีการระดมความคิดเห็นในการที่จะออกนโยบาย หรือแม้แต่ว่าเรื่องของหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรแกนกลางหรือว่า

หลักสูตรสถานศึกษาเนี่ยก็ต้องก็ต้องมีเป้าหมายในเรื่องนี้ เป็นในเชิงนโยบาย นะครับเป็นแผน 3 ปี 10 ปี 15 ปี” (C03)

“แผนเป้าหมายของโรงเรียนมีแนวคิดกับเป้าหมายที่จะทำให้เกิดจิตสำนึกสากลหรือความเป็นพลเมืองโลกก็จะสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมที่สอดคล้องกันได้” (C06)

ซึ่งนโยบายจากหน่วยงานหลัก ในระดับต่าง ๆ ควรมีความสอดคล้องกัน เมื่อส่งมาถึงสถานศึกษาแล้วจะได้ดำเนินการในรูปแบบที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“นโยบายของหน่วยเหนือกระทรวงศึกษาธิการสพฐ หรือหรือสำนักงานปลัดควรจะมีมีความสอดคล้องกันก่อนในนโยบาย ก่อนที่จะมาถึงสถานศึกษา” (C03)

2.3.2 การวางนโยบายที่สอดคล้องสัมพันธ์กันทั้งระบบ (Whole school approach) ให้การบริหารงานทั้ง 4 ฝ่ายในโรงเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สื่อสารและสร้างความเข้าใจให้กับบุคคลทุกภาคส่วนในระบบนิเวศให้เข้าใจความหมายของกรอบแนวคิดแบบสากลตรงกัน โดยนำคำ GM มาสร้างความเข้าใจ จัดลำดับ จัดกลุ่ม แล้วหาแนวทางว่าจะใส่เข้าไปในระบบโรงเรียนอย่างไร ทำอย่างไรให้เกิดสิ่งเหล่านี้ ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“โรงเรียนมีบริหารมีการจัดกิจกรรมทางการศึกษาที่หลากหลาย เป็น Whole school approach ไม่ได้เป็นแค่เรื่องวิชาการ เช่น กิจกรรมพลศึกษา กิจกรรมดนตรี กิจกรรมศิลปะ และกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งเป็นพาร์ทของการบริหารวิชาการ เรื่องของสคูลไลฟ์ทั้งหลายเนี่ยมันจะไปลิงก์กับพวกการบริหารกิจการนักเรียน แล้วก็พวกของ Policy support ทั้งหลายเนี่ยมันจะเกี่ยวกับบริหารงานทั่วไป” (C01)

“อยากให้ผู้เรียนเป็นอย่างไร เราก็วางนโยบายหรือว่าระบบ ต้องการให้เด็กรู้จักแก้ปัญหาแห่งความเป็นจริง ต้องการให้เด็กมีจิตสำนึกการเป็นพลเมืองโลก มีการคิดบูรณาการเชื่อมโยงระบบต่าง ๆ นั้นมันก็ต้องสอนตั้งแต่คิดเชิงวิพากษ์ทุกอย่าง ดีความ วิเคราะห์สังคมขึ้นเป็นขั้นเป็นขั้นไปทำให้โครงสร้างและส่วนประกอบในโรงเรียน ทั้งครู ผู้บริหาร ต้องมีบทบาทของแต่ละคน ทั้งครู ผู้บริหาร ผู้เรียน บทบาทของเขาต้องมีคีย์เดียวกันคือมีจิตสำนึกสากล ทำทั้งระบบ ถ้าเกิดทุกคนเข้าใจ บทบาทของการเป็นจิตสำนึกสากลว่าเป็นยังไง ก็หล่อหลอมออกมาให้ไปในทิศทางเดียวกัน

ผู้บริหารก็ต้องวางโครงสร้างตั้งแต่แรก ส่วนประกอบตรงเนี้ยมันก็คือ วิสัยทัศน์กับ *mission and statement* ที่โรงเรียนกำหนด” (C02)

“อาจจะต้องชวนคุยคำสำคัญหรือคีย์เวิร์ดที่ใช้ร่วมกัน บางอย่างเราก็ให้เชื่อมั่นยากนะว่ามันคืออะไร อาจจะต้องหา อาจจะมีคำไทยที่ใช้หรือคำภาษาอังกฤษ” (C04)

“แบบ *whole school approach* ที่มันไปอยู่ในทุกelementของการจัดการศึกษาในโรงเรียน ผู้บริหารเห็นด้วยคุณครูทุกคน *concern* เหล่านี้จะใช้อย่างไรอย่างเงี้ยบรรยากาศส่งเสริม *global mindset* การเรียนรู้มัน *add up* ในทุกelementทุกโมเมนต์ที่มีแบบขวาคุด” (C04)

2.3.3 การสร้างนโยบายให้บุคลากรในโรงเรียนเข้าถึงผู้บริหารได้ง่ายหรือเป็น ผู้บริหารที่เปิดกว้างสำหรับทุกคนในโรงเรียนเพื่อให้เกิดการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่าง คำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“การสื่อสารที่โรงเรียนน่าจะเป็นคีย์ในการที่จะทำให้ทุกคนเข้าใจ แล้วก็อีกอันหนึ่งก็คือนโยบาย *Open door policy* ที่เข้าไปพบผู้บริหารได้ เป็นโครงการที่จะเชื่อมโยงส่วนประกอบในการให้ทุกคนเข้าใจ” (C02)

การสร้างกระบวนการของระบบนิเวศให้มีวัฒนธรรมที่ส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากล ส่งเสริมการสะท้อนคิด สิ่งที่กำลังมาเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาให้บทวนแล้วตัดออกไป สิ่งใดที่เป็นสิ่งที่ค้างอยู่แล้วให้คงรักษาไว้ ส่วนสิ่งใดที่สามารถแก้ไขให้ดีขึ้นได้ก็ให้ปรับปรุงให้ดีขึ้น สุดท้ายคือการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นด้วยวัฒนธรรมการตั้งคำถามฝึกการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิพากษ์เพื่อเปิดรับความคิดแปลกใหม่ ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ระบบนิเวศมันมีระบบการเรียนรู้อะไรที่คิดว่ามันเป็นอุปสรรคเป็นปัญหาในการส่งเสริมใน *global mindset* ควรตัดออกได้แล้ว *out of date* แล้วควรออกจากระบบซึ่งต้องลดทอนลงครับ ในเรื่อง *continue* ก็คือว่าอะไรที่ดีอยู่แล้วก็ส่งเสริม มาก ๆ ในสังคมไทยในวัฒนธรรมที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับ *Globe mindset* อยู่ในวิถีชีวิต คาแรกเตอร์แบบคนไทย อันที่ 3 ก็คือเรื่อง *correct* ก็หมายถึงว่ามันมีอยู่เพียงแต่ว่ามันอาจจะผิดพลาดคลาดเคลื่อน อาจจะยังไม่ถูกต้องยังไม่สมบูรณ์ ก็พัฒนามากขึ้น เช่น เราก็จะมีการพูดถึงเรื่อง คุณลักษณะแบบถกเถียง คนไทยไม่ชอบอภิปรายไม่

ขอวิพากษ์แต่ว่ามันเป็นคุณลักษณะที่ดีแต่ก็ต้องแก้ไขให้รู้สึว่าสิ่งเหล่านี้มันนำไปสู่การเคลียร์ความเข้าใจไปสู่การพัฒนา อันที่ 4 เนี่ยมันก็คือ create หมายถึงว่าอะไรที่มันมันขาดหายไปในระบบนิเวศของเราในวัฒนธรรมในระบบการเรียนรู้ที่มันหาย เช่น ลักษณะการช่างสงสัย ต้องตั้งวัฒนธรรมตั้งคำถาม เป็นจุดตั้งต้นของการคิด เรื่องการคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิพากษ์ การอภิปรายถกเถียงกัน อาจจะเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานเป็นทีม มีเรื่องของคุณลักษณะของความอดทนอดกลั้นกับความเห็นต่างเห็นความขัดแย้ง” (C04)

สรุปได้ว่าผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย ทั้ง นโยบายที่รับมาจากหน่วยงานภายนอกสถานศึกษาและการสร้างนโยบายภายในสถานศึกษา ให้มีลักษณะที่สอดคล้องสัมพันธ์กันทั้งระบบ (Whole school approach) ให้การบริหารงานทั้ง 4 ฝ่ายในโรงเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สื่อสารและสร้างความเข้าใจให้กับบุคคลทุกภาคส่วนในระบบนิเวศให้เข้าใจความหมายของกรอบแนวคิดแบบสากลตรงกัน โดยนำคำ (Global Mindset) มาสร้างความเข้าใจ จัดลำดับ จัดกลุ่ม แล้วหาแนวทางร่วมกันภายในสถานศึกษา

2.4 หลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรเป็นแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ถือว่ามีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ เพราะสามารถกำหนดทิศทางการจัดขอบข่ายจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา ตัวชี้วัด และการประเมินผล หลักสูตรที่ดีจึงเป็นหลักสูตรที่สามารถขับเคลื่อนให้ผู้ให้หลักสูตรมีผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ได้ การจัดหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลจึงสามารถดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรในหลากหลายรูปแบบดังต่อไปนี้

2.4.1 หลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการดำเนินงานทั้งระบบโรงเรียน (School-wide, Whole school approach) ที่เน้นความเป็นสากลและท้องถิ่น สร้างหลักสูตรที่เอื้อต่อการนำหัวข้อบริบทของท้องถิ่น และประเด็นพลโลกศึกษา (Global and Local oriented) เข้าไปบูรณาการกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ในรายวิชาที่มีอยู่ในทุกระดับการศึกษาใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จัดกิจกรรมสำคัญ เพื่อสร้างความตระหนักรู้ สร้างกิจกรรมชุมชนที่เน้นให้นักเรียนเป็นนักกิจกรรม มีส่วนร่วมกับชุมชนที่เชื่อมโยงกับโรงเรียนและสถานที่ต่าง ๆ หลักสูตรสถานศึกษาจึงควรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับบริบทในท้องถิ่นของแต่ละโรงเรียน ที่สามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน และการประเมินผลให้สอดคล้องกันทั้งระบบ (Whole school approach) สนับสนุนให้ครูสามารถเชื่อมโยง สอดแทรกเนื้อหาบริบทของท้องถิ่นและเรื่องราวระดับโลกมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรตามลักษณะวิชาของตน ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“โรงเรียนนี้มีส่วนเป็นส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุก ๆ ส่วนเลย เพราะฉะนั้นโรงเรียนต้องมีบทบาทหลักในการที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มี *global mindset* โรงเรียนจะต้องจัดทำหลักสูตรแล้วก็พัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับหลักสูตรของชาติแล้วก็หลักสูตรของตัวเองที่เป็นหลักสูตรท้องถิ่น” (C05)

“ถ้าเรามีเป้าหมายในเรื่องของการทำงานร่วมกันของผู้เรียน สร้างความเป็นสากล หรืออะไรก็ได้แล้วแต่ จะต้องมิตัวหลักสูตรปัจจุบันแล้วก็คัดออกมาเป็นหลักสูตรสถานศึกษา ถ้าเราจะย้อนไปที่ไปที่นโยบาย โรงเรียนหรือว่าสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องนำมาทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษาอยู่แล้ว อาจจะเป็นหลักสูตรท้องถิ่นของเขตพื้นที่ สาระหลักสูตรของเขตพื้นที่ แล้วก็ขึ้นอยู่กับบริบทของโรงเรียนแต่ละโรงเรียนจะนำมาเป็นหลักสูตรของตัวเอง” (C03)

“สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือหลักสูตรของโรงเรียน เพราะว่าหลักสูตรเป็นตัวกำหนดว่าผู้เรียนจะต้องเรียนอะไรบ้าง กิจกรรมนอกหลักสูตรจะมีอะไรบ้าง กับอีกอย่างหนึ่งก็คือแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน” (C06)

“ครูวิชาต่าง ๆ ก็ไปดูที่มันตรงกับวิชาเรา ก็เอาไปใส่ลงไปใน *unit plan* ว่าสมมุติเราจะเรียนเรื่องความห่วงหาอาทร ก็อย่างเช่น อ่านบทกวีเรื่องนี้มันไปตรงกับคำถาม อย่างวิชาเลขเขาก็จะไปดูที่มันสามารถที่จะเอาไปเชื่อมโยง สามารถที่จะสะท้อนกับในวิชาของเค้าได้ก็มันจะนำไปสู่ *global mindset* ได้ความเป็นสากล” (C02)

“การมีส่วนร่วมของผู้เรียน ก็คือต้องมีปฏิสัมพันธ์กันทุกกลุ่ม ซึ่งการที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับทุกกลุ่มได้เนี่ย ทุกคนจะต้องมีการสื่อสารกัน” (C02)

2.4.2 การข้ามหลักสูตรรายวิชา (Cross-curricular) การดำเนินการเรื่องพลโลกศึกษาสามารถดำเนินการร่วมกันจากครูหลายสาระวิชาในบริบทนี้หัวข้อที่เรียนสามารถนำไปใช้สอนในวิชาต่าง ๆ ได้ ครูต้องมีความมุ่งมั่นและมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนด้านนี้ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่ลึกซึ้งมากขึ้นผ่านการออกแบบทำงานการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“To properly build the educational ecosystem for learners with a global mindset, teachers must also be actively involved and buy into ‘global citizenship’. Connecting lessons to real-world issues and collaborating to make interdisciplinary units (IDUs) will enhance student engagement and make the lessons more relevant and impactful. Encouraging students to problem-solve and take action will deepen their understanding and foster critical thinking”. (C08)

“หน่วยบูรณาการตอนนั้นสังคมศึกษาก็จะร่วมมือกันกับหมวดต่างประเทศบ้าง เช่น เราก็ให้เด็กศึกษาแหล่งการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วยแล้วก็ให้เด็กทำคลิปเหมือนกับนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษ ภาษาจีนคะ แล้วก็เคยร่วมกับกลุ่มสาระการอื่น ๆ แต่ว่ามันเป็นครั้งแรกเป็นคราว” (C05)

2.4.3 การบูรณาการในวิชาต่าง ๆ (Integrated Within Subject) ครูสามารถบูรณาการไปในรายวิชาต่าง ๆ เช่น วิชาพลเมือง วิชาสังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ ดนตรี ศิลปะ วรรณกรรม สามารถใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการแสดงออก พัฒนาความรู้สึกการเป็นเจ้าของร่วมกันเพื่อให้เกิดการเข้าใจและสนทนากับผู้คนที่มาจากต่างวัฒนธรรม สามารถแสดงบทบาทของการเป็นผู้เรียนผ่านกระบวนการสืบสอบและคิดอย่างมีวิจารณญาณ วิเคราะห์ประเด็นทางสังคมในระดับท้องถิ่นและในระดับโลกมีโอกาสพัฒนาการทำงานเป็นทีม เรียนรู้สังคมที่หลากหลายและการดำรงความยุติธรรม การวางนโยบายควรกำหนดควบคู่ไปกับการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (transformative learning) เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตนเอง เข้าใจชุมชนสังคม เข้าใจโลก มีทักษะในการค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์ สะท้อนคิด สร้างสรรค์และจินตนาการเกิดประสบการณ์สร้างสำนึกใหม่และเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“policy ทุกเรื่องต้องเป็นวาระแห่งชาติ ต้องมีประกาศ ทุกภาคส่วนจะระดมเพื่อมาทำ ถ้าเรามองเรื่อง global citizenship education keyword คือต้อง transformative learning ต้องนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง คือบางทีมอง policy หลายอันเนี่ยก็เหมือนทำ แต่มันอาจจะเป็นการทำแบบเก่าแต่เปลี่ยนชื่อใหม่หรือ miss concept ไปเลยก็มีไม่น้อยดังนั้นประเด็นก็คือว่ามี policy เนี่ยดีมีจุดตั้งต้นแต่ต้อง clarify มี technical term สร้างความเข้าใจไปเช็กกับนโยบาย ต้องเหมือนมี strategy ในการขับเคลื่อน policy อยู่พอสมควรว่าจะ move อย่างไร การศึกษาขั้นพื้นฐานก็คือกับครู 400,000 เนี่ยจะ สื่อสารสร้างความเข้าใจ อย่างไร ทีนี้คือทุกคนพร้อมทำงาน พร้อมจะปฏิบัติในยู

นิตใหญ่ใหญ่พร้อมเคลี่ยนแต่ว่า Policy มันต้องชัดมากมามากมันจะต้องมีพาวเวอร์พอที่จะนำไปสู่การขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง” (C04)

2.4.4 การจัดเป็นรายวิชาเฉพาะ (Separated Stand Alone Subject, Intentional curriculum) หลักสูตรที่ออกแบบรายวิชาเฉพาะ (Separated Stand Alone Subject, Intentional curriculum) และเชื่อมโยงอย่างชัดเจนกับการเป็นพลเมืองโลกและทักษะที่จำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกัน การเชื่อมโยงกันในชุมชน และการเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเอง ชุมชน และโลก ในหลักสูตรนี้ควรส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมกับชุมชนที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างการเชื่อมโยงในระดับท้องถิ่นและระดับสากล รวมถึงเข้าใจประเด็นต่าง ๆ ที่เรียนรู้ในบริบทระดับโลก การสร้างความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันกับเครือข่ายพันธมิตรภายนอก (องค์กร NGO หรือองค์กรอื่น ๆ) จะช่วยพัฒนาความเข้าใจ ทักษะ และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“An intentional curriculum that explicitly ties to global citizenship and the skills needed for community, connectivity and advancement is essential. Within this, we would also include community engagement where students can make local and global connections and understand the issues they learn about in a global context. Reciprocal relationships with outside partners (NGO’s or other organizations) further develops students’ understanding, skills, and engagement.” (C08)

2.4.5 การส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-guided learner) การสร้างแนวคิดแบบสากลสามารถดำเนินการกับการศึกษานอกระบบ การศึกษาผ่านกิจกรรม หลักสูตรเสริมหลักสูตร (Co-curricular activities) กิจกรรมนอกหลักสูตร (Extra-curricular activities) ผ่านการคิดริเริ่มของผู้เรียน การร่วมมือกับเครือข่าย สถาบันการศึกษาอื่น ๆ การสนับสนุนจากครอบครัวผ่านทาง การไปเรียนรู้นอกห้องเรียน ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรียนรู้ทักษะทางสังคม การทำงานร่วมกันกับผู้อื่น การจัดการความขัดแย้งในกระบวนการกลุ่ม ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ มีทัศนคติเปิดกว้าง ซึ่งสามารถดำเนินการร่วมกันระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานที่ทำงานเพื่อสังคมในระดับท้องถิ่นและระดับโลกและส่งเสริมให้กลุ่มเหล่านั้นมาดำเนินการในโรงเรียน ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“สร้างผ่านหลักสูตรหลาย ๆ อย่าง สร้างผ่านกิจกรรมในองค์กร อย่างเช่น จิตใจเอื้ออาทร ผ่านกิจกรรมอาสาสมัคร กิจกรรมที่เป็นลักษณะจิตอาสา แล้วเวลาเกิดความขัดแย้งทำยังไง กิจกรรมชมรม ชุมชนที่หลากหลายช่วยให้ตระหนักรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กมีความเชื่อมั่น ผ่านการทำงานเป็นผู้นำของกลุ่ม” (C01)

“ผมคิดว่าจะอยู่ในหลักสูตรซึ่งคำว่าหลักสูตรของผมรวมถึงเนื้อหากระบวนการ วิธีการวัดผล มันก็จะรวมไปในนั้นหมดเลย มีกิจกรรมเสริมไม่ว่าจะเป็น co-curricular หรือว่า extra-curricular” (C07)

“A well-structured, intentional curriculum is essential for promoting global citizenship education or global mindset. It should encompass cognitive, socio-emotional and behavioral elements.” (C08)

“ต้องจัดกิจกรรมให้เด็กมีจิตอาสา มีการปรับ mindset หรือว่ามีการเอื้ออาทรกัน จัดโปรแกรมหรือว่าจัดกิจกรรมส่วนประกอบ จัดกิจกรรมที่มากิจกรรม สนับสนุนการเรียนรู้ ที่มาสอดคล้องกับโครงสร้างหรือว่ามีขั้นของเราให้เกิดกิจกรรมการมีส่วนร่วม” (C02)

2.4.6 หลักสูตรการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์ (Outcome-Based Education หรือ OBE) และ การใช้กระบวนการการออกแบบการเรียนรู้ย้อนกลับ (Backward Design) ร่วมกัน การเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์ (Outcome-based education หรือ OBE) คือการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมุ่งเน้นที่การวัดผลการปฏิบัติงานของนักเรียน (ผลลัพธ์) ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และช่วยให้นักเรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่ต้องการ ดังนั้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองโลกที่มีกรอบแนวคิดแบบสากลต้องพิจารณาในทุกมิติการเรียนรู้ สร้าง “สิ่งที่เรียนรู้” ทั้งมิติทางปัญญา มิติทางอารมณ์และสังคม และมิติทางพฤติกรรม โดยเน้นการปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจ คุณค่า และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในสังคมโลกที่เชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด มิติทางปัญญา ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับประเด็นระดับโลก เช่น สิทธิมนุษยชน ความยุติธรรมทางสังคม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน การใช้หลักการสากล อาทิ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของสหประชาชาติเพื่อสามารถช่วยนำทางในส่วนนี้ มิติทางอารมณ์และสังคม เน้นการปลูกฝังคุณค่าต่าง ๆ เช่น ความเห็นอกเห็นใจ การเคารพความหลากหลาย และการยอมรับผู้อื่น ในขณะที่มิติทางพฤติกรรม จะเน้นทักษะต่าง ๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“หลักสูตรก็คือเอาสิ่งที่เราต้องการปลายทางใส่เข้าไปในหลักสูตร จะต้องเน้นการคิดเชิงวิพากษ์ ต้องสอนให้ได้มีความคิดสร้างสรรค์อันนี้ก็ลงไปในหลักสูตร” (C02)

The cognitive dimension includes knowledge about global issues such as human rights, social justice, and sustainable development - I love to use the UN's Sustainable Development Goals to help guide this. The socio-emotional aspect focuses on fostering values like empathy, respect for diversity, and tolerance whilst the behavioral would focus on skills such as critical thinking, problem-solving, and effective communication. (C08)

นอกจากมิติการเรียนรู้ทั้งสามประการในหลักสูตรแล้ว การเรียนรู้เพื่อสร้างกรอบแนวคิดแบบสากลควรคำนึงถึงกระบวนการสำคัญในการพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมผ่านกระบวนการของพลเมืองโลกศึกษา การแบ่งกระบวนการการเรียนรู้ออกเป็น 3 ด้าน ช่วยให้เกิดภาพของกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น โดยแต่ละกระบวนการจะมีจุดเน้นและกิจกรรมที่แตกต่างกันไป ซึ่งสามารถนำมาเป็นจุดเริ่มต้นของการออกแบบหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์ของผู้เรียน ดังนี้

1. การเรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรสอนอย่างเป็นทางการ (*Learning about Global citizenship*) เน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นโลกต่าง ๆ ผ่านการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่จัดทำขึ้น เช่น การศึกษาประวัติศาสตร์โลก การเมืองระหว่างประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน กิจกรรมในมิตินี้มักจะเป็นการบรรยาย การอภิปราย และการทำโครงการ

2. การเรียนรู้ผ่านทางวัฒนธรรมการปฏิสัมพันธ์ (*Learning through Global citizenship*) เน้นการเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจและเคารพซึ่งกันและกัน กิจกรรมที่น่าสนใจ ได้แก่ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การทำงานร่วมกันในโครงการ กิจกรรมจิตอาสา และการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน

3. การเรียนรู้โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง (*Learning for Global citizenship*) เน้นการพัฒนาทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองโลก เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการมีส่วนร่วม กิจกรรมในด้านนี้มักเกี่ยวข้องกับการทำโครงการเพื่อสังคม การรณรงค์เพื่อประเด็นที่ตนสนใจ ดังตัวอย่างคำพูดดังนี้

“การเรียนรู้ถ้าเรื่องพลเมืองโลกก็เรียนรู้ผ่านเนื้อหา ผ่านอะไรที่เป็นการเรียนการสอนเป็นทางการ (Learning about Global citizenship) แต่ว่าระบบนิเวศก็จะไปพันเรื่อง (learning through) หรือ เรียนผ่านความเป็นพลเมือง (learning for Global citizenship) ที่อยากให้มียะไรอย่างนี้ ดังนั้น เป้าหมายคือ global mindset เราอาจจะต้องเรียนแบบเป็นทางการ ต้องมีกระบวนการสอน เรา จะเน้นเรื่องความคิด ก็ต้องมี process มีกระบวนการซึ่งเป็นทั้งแบบเป็นทางการแล้วก็ทั้งเป็น วัฒนธรรมที่ส่งเสริมคือต้องสอน บางเรื่องไม่ได้เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ต้องมีการสอนอย่างเป็นขั้น เป็นตอน อันนี้มองการสอนแบบเป็นวิทยาศาสตร์นะก็จะมีขั้นตอน ทีนี้ถ้า learning through ก็ จะพูดถึงระบบวัฒนธรรม ปฏิสัมพันธ์ ให้เขาได้ package ในความเป็นพลเมือง global mindset ทั้งหลายอะไรบ้าง จะ learning for คือต้องระบุให้ชัด” (C04)

การสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์ (OBE) ร่วมกับการใช้กระบวนการ การออกแบบการเรียนรู้ย้อนกลับ (Backward Design) โดยกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังจาก มาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อกำหนดพฤติกรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และเป็นแนวทางในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล รวมทั้งการออกแบบ กิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นขั้นตอน (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2552) จะช่วยให้การออกแบบ หลักสูตรและการเรียนการสอนมีทิศทางชัดเจน สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการออกแบบ หลักสูตรทั้งกระบวนการ เนื่องจากทุกขั้นตอนจะมุ่งเน้นไปที่เป้าหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุ เริ่ม จากการกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนอย่างชัดเจน วัดประเมินผลได้ และสอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้ ออกแบบเครื่องมือและวิธีการประเมินผลที่สามารถวัดผลลัพธ์ที่กำหนดไว้ได้ อย่างตรงจุด และออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะ และความรู้ที่จำเป็นในการบรรลุผลลัพธ์ที่กำหนดไว้ ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะและความรู้ที่ ส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากลและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“มันต้องไปอยู่ในหลักสูตร แล้วไปอยู่ในกิจกรรมเสริม ถ้าสมมุติในหลักสูตรของเราตั้ง expected learning outcome ไว้ว่าเด็กจะต้องมีความคิดสร้างสรรค์แล้วเราก็จะใช้ Outcome-Based Education (OBE) เราก็จะถอยหลังในการดีไซน์กิจกรรมของเราเพื่อให้เด็กเกิด product อันนี้ก็คือ เกิด creativity เกิดจิตเอื้ออาทร จิตอาสา จะต้องให้เค้า explore เอง หรืออาจจะให้เค้าแบบ สืบเสาะเองหรืออะไรด้วยกระบวนการ teaching approach เยอะมาก” (C07)

สรุปแล้วการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากล เน้นไปที่การดำเนินงานทั้งระบบโรงเรียน (School-wide, Whole school approach) โดยมีลักษณะที่เอื้อต่อการนำหัวข้อบริบทของท้องถิ่น และประเด็นพลโลกศึกษา (Global and Local oriented) เข้าไปบูรณาการกับจุดประสงค์การเรียนรู้ สอดแทรกเข้าไปในรายวิชาหลักต่าง ๆ จัดเป็นวิชาเฉพาะ รวมถึงจัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทั้งนี้สถานศึกษาสามารถเลือกใช้หลักสูตร ในบางรูปแบบหรือผสมผสานกันตามความพร้อมหรือบริบทที่แตกต่างกันของสถานศึกษาเพื่อที่จะ ทำให้ความหลากหลายนั้นเต็มเต็มซึ่งกันและกันเพื่อสร้างผู้เรียนที่มีกรอบแนวคิดแบบสากลได้เกิด ประสิทธิผลมากที่สุด

2.5 ทรัพยากร (Resources) สภาพแวดล้อม เทคโนโลยี โปรแกรม

ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่สนับสนุนการจัดทรัพยากรบุคคลและ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สื่อให้ความรู้ เทคโนโลยีให้ทันสมัยเอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ ผู้เรียนซึมซับแนวคิดแบบสากล ผ่านประสบการณ์การทวนซ้ำ ย้ำเตือน จากสภาพแวดล้อมและ กิจกรรมในโรงเรียน เชื่อมโยงนักเรียนเข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบันในชีวิตประจำวัน กระตุ้นให้คิด สืบค้นด้วยตนเอง สภาพแวดล้อมทางการศึกษา ประกอบด้วยหลักสูตรที่เน้นความหลากหลาย ครอบคลุมมิติของสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ส่งเสริมให้ นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนกับนักเรียนจากประเทศอื่น สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ เรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์เพื่อเชื่อมต่อและเข้าถึงเครือข่าย ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ทั่วโลก ได้ทำ กิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน พัฒนาทักษะสื่อสารและสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างทาง ความคิด ยอมรับความแตกต่าง ให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น และได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ ออกแบบมาเพื่อทุก ๆ คน (Universal Design Learning) ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ให้วิชิเบิล (Visible) โดยเห็นเป็นโปสเตอร์ในโรงเรียน เห็นเป็นกิจกรรมในโรงเรียน เห็นเป็นเรื่อง เป็นเสียงเข้ามาในหัว อันนี้คือคอนเซ็ปต์เอ็ดดูเคชั่น (Concept Education)” (C01)

“มีการสร้างสภาพแวดล้อม คือ สภาพแวดล้อมทุกอย่างในโรงเรียนให้ตอกย้ำให้เห็นถึงความเป็น จิตสำนึกสากลที่เป็น Mission and Statement ของเรา เป็นพันธกิจตอกย้ำให้เห็น พอมีโครงสร้าง เขาเข้าใจแล้ว ก็คือในสภาพแวดล้อมจะทำอย่างไรให้พวกนี้ remind คำตลอดเวลาว่าเราอยู่ในนิเวศ การศึกษาที่เป็นจิตสำนึกสากล ตอกย้ำให้ชิน อย่างเช่น คำขวัญป้าย โฆษณา หรือว่าอะไรต่าง ๆ ที่อยู่ในโรงเรียน (C02)

“บทบาทหน้าที่ของบุคลากรโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษานะครับทั้งผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการจะต้องชัดเจนในเรื่องของโครงสร้างในโรงเรียน จัดปัจจัยภายในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นครู ปัจจัยทางด้านกายภาพ อาคารสถานที่ที่จัดว่าเป็นระบบนิเวศทางการศึกษาได้ทั้งนั้น จะต้องมีแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยเสมอ เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือช่วย เหมือนกับที่เรียกว่าเหยียบบนไหล่ยักษ์ คือไม่ต้องไปปีนป่ายอะไรมาก ใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์ในทางที่สร้างสรรค์ก็จะทำให้เด็กเรียนบรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตรของนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการต่อไป” (C03)

“สภาพแวดล้อมที่คุ้นเคย ผู้บริหารจะสามารถจัดการได้ก็พวก อาคารสถานที่ต่าง ๆ เช่น ในจุดที่จะให้ความรู้หรือหรือเชื่อมโยงเข้ากับโลกได้ก็ควรจะมีแล้วก็ควรจะอัปเดต เช่น มีจอ หรือมีบอร์ดประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเหตุการณ์ความเป็นไปในโลกหรือประเด็นต่าง ๆ ให้นักเรียนเข้าไปสืบค้นได้ด้วยตัวเอง ทั้งที่เป็นสื่อแบบเก่า อย่างเช่น หนังสือ หรือว่าสื่อพวกเทคโนโลยีต่าง ๆ ควรจะมีให้ได้มากที่สุดเท่าที่โรงเรียนจะจัดเตรียมให้ได้ รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงสู่ความเป็นสากลได้ ควรจะมีให้มากขึ้นอย่างเช่น วันสำคัญต่าง ๆ” (C05)

“โรงเรียนพยายามปรับสภาพแวดล้อมที่เป็นกายภาพให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา ให้ทันสมัยอยู่เสมอ เช่น อุปกรณ์ อย่างที่โรงเรียนที่หนูสอนก็จะมีโปรเจคเตอร์ มีอินเทอร์เน็ตเข้าถึงนักเรียนสามารถมีอีเมลที่เป็นเมลองค์กรแล้วก็ล็อกอินใช้ Wifi ได้ตลอด แล้วก็มีการที่จะปรับปรุงห้องสมุดปรับเปลี่ยนพื้นที่ห้องสมุดให้เป็น Co working space ให้เด็กไปนั่งทำการบ้านมีอินเทอร์เน็ตแรง ๆ ให้เขาค้นคว้าข้อมูล ทำให้นักเรียนสามารถ ค้นคว้าหาความรู้ได้สะดวกสบายมากยิ่งขึ้นแล้วก็สภาพแวดล้อมมันพร้อม จะมีห้องเรียนที่ได้เรียนเรื่องการออกแบบเพื่อทุกคน (UDL) ที่เน้นในในวิชานั้นให้เด็กสำรวจพื้นที่ในโรงเรียน ว่าพื้นที่ในโรงเรียนมันมีการออกแบบแบบนั้นไหมแล้วนักเรียนเขาก็พบหลายจุดที่โรงเรียนไม่ได้คำนึงถึงความหลากหลายในการออกแบบแต่ว่ามันก็คือบริบทของโรงเรียน” (C06)

ดังนั้นการสร้างสภาพแวดล้อมและเตรียมทรัพยากรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าถึงโอกาสในการเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมทั้งทางกายภาพและระบบออนไลน์ นับเป็นการจัดทรัพยากรทางการศึกษาที่ช่วยสนับสนุนการสร้างกรอบแนวคิดแบบสากลให้การเรียนรู้เกิดขึ้นทั้งในห้องเรียนและขยายกว้างขึ้นสู่ระบบเครือข่าย ระบบเสมือนจริงต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกการตีความ การคิด การตั้งคำถามกับประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างกว้างไกลมากขึ้น

2.6 การพัฒนาวิชาชีพครู, การฝึกอบรมครู (Professional Development)

ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในระบบนิเวศทางการศึกษา ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องประกอบด้วยครูที่มีคุณภาพเช่นกัน การพัฒนาวิชาชีพครูจึงเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพครูในระบบการศึกษา ครูที่มีคุณภาพจึงต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอให้มีความรู้ ความชำนาญ ความพร้อมในทักษะอาชีพ และทักษะการสอน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกในยุคพลิกผัน ซึ่งการฝึกอบรมพัฒนาครูนั้นประกอบไปด้วยลักษณะและรูปแบบที่หลากหลายแตกต่างกัน ดังนี้

“ในการพัฒนาครูตรงนี้จะต้องพัฒนาเป็นแบบต่อเนื่อง ทำบ่อย แล้วก็ต่อเนื่องเพราะว่าความรู้ทุกวันนี้มันเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ครูก็ควรจะพัฒนาทั้งตนเองและในเรื่องของวิชาชีพแล้วก็พัฒนาเรื่องอื่นทักษะความสามารถอื่น ๆ เหมือนกัน” (C03)

2.6.1 การรับรู้สมรรถนะร่วมกันของครู (Collective Teacher Efficacy (CTE))

ครูควรจะสามารถรับรู้สมรรถนะร่วมกันของครู ซึ่งหมายถึงความเชื่อที่กลุ่มครูในโรงเรียนมีความรู้สึกร่วมกันว่าเราสามารถทำงานร่วมกันเพื่อส่งผลเชิงบวกต่อการเรียนรู้และผลลัพธ์ของนักเรียนทุกคน ซึ่งถือเป็นส่วนประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาวิชาชีพครู โดยส่งเสริมการทำงานร่วมกัน กระตุ้นการพัฒนาตนเอง สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ เพิ่มความยืดหยุ่นและความอดทน และส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เป็นการสร้างระบบให้ครูสามารถพัฒนาตนเองผ่านเครือข่ายและการทำงานร่วมกันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น PLC (Professional Learning Community) SLC (Subject Learning Community) หรือ Community of Practice โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการปฏิบัติงานร่วมกันของครู ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“เป็นทักษะใหม่เป็นเซตชุดใหม่ ซึ่งมันไม่ได้มีฐานเดิมเลยอย่างเงี้ยเนี่ยที่วิธีที่จะให้เกิดสิ่งเหล่านี้เนี่ย เออ ซึ่งงานวิจัยแบบ John Hattie เขาพูดชัดเจนเรื่อง factor อะไรที่นำไปสู่คุณภาพการศึกษา เขาพูดถึงเรื่อง Collective Teacher Efficacy คือการมันเหมือนต้องเซตระบบคุณครูขึ้นมาที่สามารถพัฒนาตนเองได้ เน็ตเวิร์คคุณครู หรือชื่อ PLC SLC เอสแอลซี คอมมูนิตี้ออฟแพคทิส community of practice การทำงานร่วมกันของคุณครูที่มี reflection แชร่ กัน” (C04)

2.6.2 การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community (PLC)) คือ การรวมตัวอย่างต่อเนื่องของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อร่วมกันพัฒนาการเรียนรู้และการสอน โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ สะท้อนผลการปฏิบัติงาน แก้ไขปัญหา ร่วมกัน และแสวงหาแนวทางปฏิบัติ สร้างสรรค์แนวทางใหม่ ๆ ร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาวิชาชีพครู โดยส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน การฝึกทักษะพัฒนาตนเอง การสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบทีม การทดลองนำนวัตกรรมไปใช้ และการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“หัวใจสำคัญคือครู คุณภาพครูส่งผลต่อคุณภาพเด็ก มันจะใช้ระบบแบบมีหน่วยงานที่อบรม PLC ที่มีอันนี้ก็ policy อันหนึ่งที่ดิฉันผมว่าถ้าจัดบาลานซ์ดี ๆ อันนี้ก็เป็นอย่างดีที่มีให้เห็นว่าโรงเรียนไม่ใช่ พื้นที่เรียนรู้สำหรับคุณครู สำหรับเด็กอย่างเดียวแต่มันเป็นพื้นที่เรียนรู้และพัฒนาของคนทุกคน ถ้าจัดระบบนี้ขึ้นมาแล้วระบบนี้มันช่วยได้หลากหลาย ช่วยแก้ปัญหาก็ได้ช่วย create innovation” (C04)

“ระบบ PLC หรือระบบ Lesson study ในระบบพัฒนาครูมันก็จะมีวัฒนธรรมประมาณว่าก่อนเปิดเทอมมีแบบ open class ที่ครูผู้ปกครองเข้ามาดูห้องเรียนแล้วก็รีเฟรชกันขึ้นชมกัน ครูโรงเรียนอื่นมาแล้วก็หยิบยืมไปใช้ มันก็จะ เป็น culture เป็นวัฒนธรรมอีกชุดหนึ่งคือเหมือนเราต้องแบบ invent วัฒนธรรมหรือกิจกรรมบางอย่างให้โรงเรียน คุณครู เห็นว่าเรื่องเหล่านี้สำคัญ แต่ว่ามันออกแบบยังไงอันนี้ก็อาจจะมีปัญหาถ้าเรามี protocol มี pattern ให้อย่างน้อยเขาก็ follow ว่าวางแผนโรงเรียนแบบนี้แล้วก็มีสิ่งเหล่านี้เข้ามา เช่น การมีส่วนร่วมผู้ปกครอง ครู ผู้ปกครองใช้ใหม่ นานาชาติมีอะไร ระบบคอนแทกรูป สมุดสื่อสารบ้านโรงเรียนหรือว่าระบบ Parent Teacher association (PTA) เข้มแข็งมาก” (C04)

การเปิดชั้นเรียน (Open class) คือการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นสังเกตชั้นเรียน เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันและช่วยส่งเสริมการให้ผลสะท้อนกลับนำไปสู่การพัฒนาการสอนของครู สร้างแนวคิดให้นำข้อผิดพลาดมาปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาวิชาชีพครูในด้านการสะท้อนตนเอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การขยายมุมมองการสอน การเปิดใจรับฟังข้อแนะนำ ความต้องการในการเพิ่มพูนทักษะของตนเอง การเสริมสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน ถือเป็นส่วนหนึ่งของ PLC อีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“โอเพ่นคลาส คือวางวงจรวิเคราะห์หรือreflection ให้วิพากษ์วิจารณ์กันได้เป็นวัฒนธรรมแห่งการวิพากษ์วิจารณ์ถกเถียงกันได้จนกระทั่งมันเป็นเรื่องปกติเพราะอย่างญี่ปุ่นเขาฟีดแบค(feedback) หรือเค้า reflection กัน feedback แบบเอาอะไรที่ผิดพลาดมาคุยกันเลยจึงนำไปปรับกัน” (C04)

2.6.3 การจัดทำแผนฝึกอบรมประจำปี (Annual Professional Development)

การจัดทำแผนฝึกอบรมประจำปีเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถพัฒนานุคลากรได้อย่างมีเป้าหมาย สอดคล้องกับความต้องการและแผนพัฒนาสถานศึกษา ส่งผลให้บุคลากรมีความรู้และทักษะที่ทันสมัย เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน หากโรงเรียนมีแผนงานประจำปีที่แน่นอนในการอบรมครูประจำปีการศึกษา สามารถสอดแทรกการอบรมในหัวข้อหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดแบบสากลที่สอดคล้องกับพลเมืองโลกศึกษาเป็นวาระของโรงเรียนได้ ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“โรงเรียนค่อนข้างที่จะมีปฏิทินแน่นอนในการอบรมครูประจำปีภาคเรียน คือก่อนเปิดเทอมทุกเทอม โรงเรียนอาจจะจัดอบรมโดยงานวิจัยบ้างโดยงานนิเทศบ้าง งานพัฒนานุคลากรบ้างคะซึ่งหัวข้อเรื่องก็จะสับเปลี่ยนกันไปโดยส่วนใหญ่ก็จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาเป็นเรื่องเกี่ยวกับงานครู” (C06)

“ผู้เรียนเกิดกรอบแนวคิดแบบสากลเป็น expected learning outcome ก็คงจะต้องใช้แบบ Outcome based ให้เด็กคิดเชิงวิพากษ์ ได้คิดเชิงสร้างสรรค์ ได้คิดอะไรได้ ก็คงจะต้องเป็นหลักสูตรที่สามารถที่จะจัดกระทำให้เด็กได้เกิดทักษะแบบนี้” (C07)

ดังนั้นการพัฒนาครูจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ให้ครูตระหนักถึงผลเชิงบวกเมื่อได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาสาระและทักษะกระบวนการสอนอย่างต่อเนื่อง แนวคิดและความเชื่อของครูจึงเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะนำพาให้ครูปฏิบัติตามนโยบายหรือองค์ความรู้ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและผลลัพธ์ของระบบนิเวศทางการศึกษา การพัฒนาวิชาชีพครูจึงสามารถช่วยเพิ่มองค์ความรู้และสมรรถนะในการจัดบูรณาการสอดแทรกองค์ประกอบต่าง ๆ ของกรอบแนวคิดแบบสากลให้เกิดขึ้นได้โดยเริ่มที่ครูเป็นจุดตั้งต้น

3. ลักษณะสำคัญของความเชื่อมโยงของส่วนประกอบต่าง ๆ ในระบบนิเวศทางการศึกษา

ระบบนิเวศทางการศึกษาพัฒนามาจากระบบนิเวศทางชีววิทยาที่เป็นโครงสร้างความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่พึ่งพาอาศัยกัน เชื่อมโยงถึงกันและส่งผลกระทบต่อกันเมื่อส่วนใดส่วนหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปให้เกิดความสมดุล ระบบนิเวศทางการศึกษาก็เช่นเดียวกันที่มีโครงสร้างและส่วนประกอบต่าง ๆ แสดงความสัมพันธ์เชื่อมต่อกันในระบบการศึกษา สามารถแบ่งออกได้เป็นลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

3.1 การพึ่งพาอาศัยกัน การพึ่งพาอาศัยกันระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ ของระบบนิเวศทางการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนรู้ เนื่องจากระบบนิเวศทางการศึกษาที่สมบูรณ์ประกอบด้วยผู้เรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน หลักสูตร สื่อเทคโนโลยี และนโยบาย ซึ่งแต่ละส่วนต่างมีบทบาทและหน้าที่ที่ส่งผลกระทบต่อกัน การพึ่งพาอาศัยกันอย่างมีประสิทธิภาพจะสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในหลายมิติ

3.2 การแบ่งปันจุดมุ่งหมายร่วมกัน การแบ่งปันเป้าหมายร่วมกันมีส่วนในการช่วยส่งเสริมระบบนิเวศทางการศึกษาที่สร้างกรอบแนวคิดแบบสากล สามารถสร้างความรู้สึกร่วมกันอันหนึ่งอันเดียวกัน เชื่อมโยงบุคลากรทุกภาคส่วนให้มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร สร้างแรงบันดาลใจร่วมกัน พัฒนาทักษะสื่อสารระหว่างกันช่วยฝึกฝนการทำงานเป็นทีม แก้ปัญหาและพัฒนาองค์กรไปด้วยกัน ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“เรื่องการมีเป้าหมายร่วมกัน น่าจะทำให้สร้างนักเรียนที่มี *global mindset* โกลบอลมายเซ็ท เป็นไปได้ง่ายถ้าเกิดว่าโรงเรียนมีเป้าหมายร่วมกันก็คือครู ผู้ปกครอง นักเรียนมีเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนานักเรียนไปในแนวทางนี้มันก็จะสามารถทำได้ ง่าย แล้วมันก็เหมือนทุกส่วนก็จะสอดคล้องกันเพราะว่าเราเซตเป้าหมายด้วยกันแล้วเราอยากพัฒนาเน้นไปในทางนี้สังคมมันเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางนี้แล้วเราอยากให้นักเรียนของเราเนี่ยเขามีคุณลักษณะนี้” (C06)

3.3 การเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน การเชื่อมโยงซึ่งกันและกันของส่วนประกอบต่าง ๆ ในระบบนิเวศทางการศึกษามีส่วนช่วยสร้างการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง หลากหลาย และครอบคลุมทุกมิติของพลโลกศึกษาเพื่อสร้างให้ผู้เรียนเกิดกรอบแนวคิดแบบสากล เพื่อส่งต่อลักษณะของแต่ละองค์ประกอบไปสู่ส่วนอื่น ๆ เมื่อส่วนประกอบต่าง ๆ ทำงานอย่างเชื่อมโยงถึงกันอย่างเป็นระบบจะทำให้เกิดการเรียนรู้ทั้งในแนวกว้างและในแนวลึกสร้างความเข้มแข็งสถานศึกษาครูสามารถ

ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมได้อย่างหลากหลายน่าสนใจเหมาะสมกับผู้เรียน ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“หลักสูตรกับเทคโนโลยีจะต้องเชื่อมโยงกัน คือหลักสูตรเราเน้นให้เป็นแบบนี้เราต้องเอาเทคโนโลยีมาช่วยเสริมให้มันเกิด outcome ครูน่าจะเป็นคนที่เป็มีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ หลักสูตรเทคโนโลยีน่าจะไปกับครูด้วย” (C07)

“ผู้ปกครองมีส่วนสำคัญมาก ครู ผู้ปกครองแล้วก็สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ว่ามันเชื่อมโยงกัน คือหมายความว่าครูอาจจะสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ให้มันเกิดการเรียนรู้ที่มัน engaging ที่มันทำงานเป็นทีมสร้าง critical thinking creative และcreativity แล้วก็ผู้ปกครองก็ส่งเสริมด้วย ผมก็เชื่อว่าตอนเนี้ยผู้ปกครองมีความรู้มากขึ้น สอนการบ้านลูกได้ ไม่ได้พึ่งพาครูอย่างเดียว (C07)

3.4 การปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลง สื่อ เทคโนโลยี ประเด็นทางสังคมทั้งบริบท ในท้องถิ่นและระดับสากลต้องทันสมัย ปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อวัฒนธรรม บริบทแวดล้อม ชุมชน ข่าวสาร การเรียนรู้ พัฒนาการและการดำรงชีวิตของผู้เรียน ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ไดนามิก ให้มันเคลื่อนไหวเป็น dynamic ผลิตคุณภาพได้ด้วยตนเองอันนี้คือเป้าหมายที่สองเนี่ยมันเป็น culture ให้มันเป็นวัฒนธรรม คือบางอันมันเป็น dynamic เป็น system ดี แต่มันพอมันไม่เป็น วัฒนธรรม มันแข็งตัวมาก มันต้อง adapt จนกระทั่งมันเป็นวัฒนธรรมการทำงานปกติให้ได้ แล้วพอต้องอาศัยการจัดการ คือถ้าแนวโน้มมันเป็นวัฒนธรรม dynamic เป็นเรื่องปกติแล้ว ก็อีกคำนี้ก็จะอาจจะใช้คำว่า systemationallization การทำให้ไปอยู่ในระบบการทำงานปกติให้เป็นสถาบันคือใหม่มันอาจจะพอเป็น innovation มันจะแบบไม่เข้าที่เข้าทางหรอก” (C04)

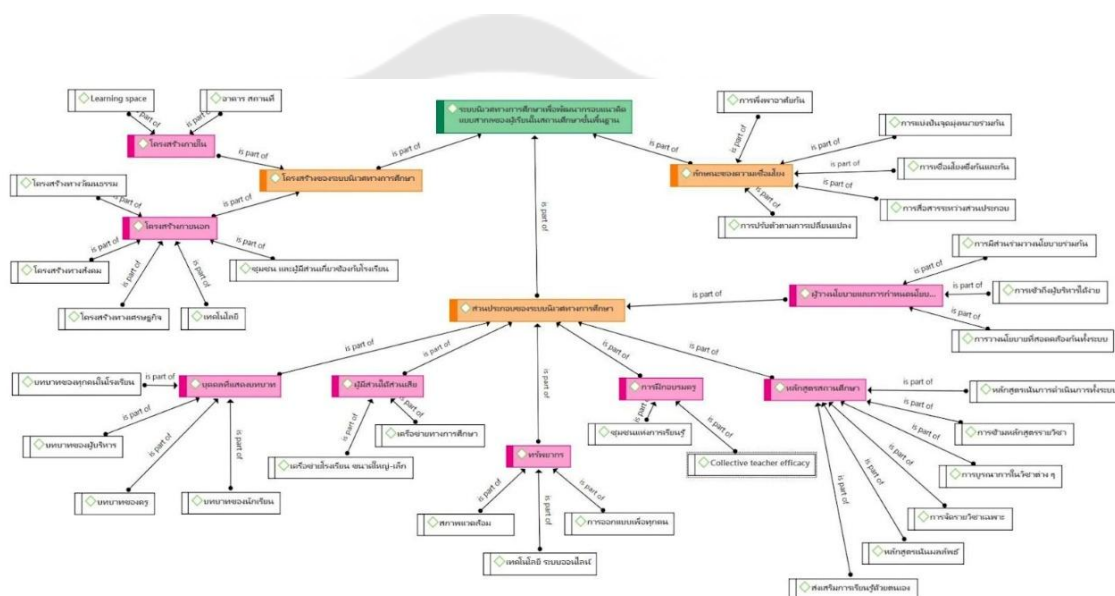
3.5 การสื่อสารระหว่างส่วนประกอบ การสื่อสารที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน ใช้ภาษาที่ทุกคนเข้าถึงง่ายเหมาะกับช่วงวัย พัฒนาการ และลักษณะของบุคคลแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ทุกคนเข้าใจตรงกัน ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ต้องสื่อสารให้ทุกคนในองค์กรเข้าใจวิสัยทัศน์เกี่ยวกับ Global mindset ไปในแนวทางเดียวกัน ถ้าเกิดเป็นเด็กเล็กก็เป็นภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเล็กให้จำในรูปแบบแต่ก็ของมันคือเชื่อมโยงไปสู่

โครงสร้างทั้งหมด ต้องมีการทำเวิร์คชอปหรือว่าประชุมหรือว่าเวิร์กช็อปอะไรแต่ละกลุ่มจะต้องเข้าใจว่าเราต้องการเอาจิตสำนึกสากลให้ไปทั่วทุกระบบนิเวศทางการศึกษาของโรงเรียน” (C02)

ดังนั้นระบบนิเวศทางการศึกษาจะสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพจนส่งผลเชิงบวกให้สามารถส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากลจึงต้องประกอบไปด้วยลักษณะดังกล่าวทั้ง 5 ประการ เพื่อให้สามารถเสริมสร้างผู้เรียนที่มีคุณภาพได้

จากผลการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกสามารถสร้างโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลได้ดังนี้

ภาพประกอบ 14 ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากล

การวิจัยระยะที่ 2

ในการวิจัยระยะที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group Discussion) ผู้วิจัยดำเนินการประชุมกลุ่มย่อยโดยใช้ร่างโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานเป็นเครื่องมือของการวิจัย ซึ่งเป็นผลที่ได้จากผลการวิจัยในระยะที่ 1 ประกอบกับใช้คำถามแบบปลายเปิด เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่ม คือผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้าโครงการนานาชาติ ในโรงเรียนที่เข้าสู่โครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ซึ่งมีแนวปฏิบัติและดำเนินงานส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากล ในโรงเรียน คัดเลือกด้วยวิธีจำเพาะเจาะจง (Purposive sampling) ตามคุณสมบัติ จำนวน 14 คน ได้ผลการวิจัยดังนี้

1. โครงสร้างของระบบนิเวศทางการศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นสอดคล้องกับโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาที่ผู้วิจัยได้นำเสนอ ทั้งนี้มีความเห็นว่าบรรยากาศการเรียนรู้ระหว่างครูและผู้เรียน รวมถึงบรรยากาศระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างภายในในระบบนิเวศทางการศึกษาด้วย ดังตัวอย่างคำพูดดังนี้

“อาจจะต้องรวมถึง บรรยากาศของการเรียนรู้ระหว่างบุคคลระหว่างผู้เรียน น่าจะเป็นในส่วนของภายในด้วยนะครับ ซึ่งอาจจะเป็นสถานที่ อาจจะเป็นองค์กรหนึ่งแล้วก็ตัวบรรยากาศของเราของผู้เรียนกับผู้สอนหรือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน” (C09)

ท่าเล สถานที่ตั้ง และบริบททางสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนก็จัดเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างภายในโรงเรียนที่สามารถกำหนดบทบาทหน้าที่การดำเนินงานของโรงเรียนได้แตกต่างกันตามบริบททางสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนตั้งอยู่ ซึ่งส่งผลให้เป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาทักษะที่แตกต่างกัน มีตัวอย่างคำพูดดังนี้

“การที่โรงเรียนหนึ่งไปตั้งในชุมชนหนึ่ง หรือว่าตั้งในภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ แม้ว่าจะมีเป้าหมายในการผลิตนักเรียนหลักสูตรนานาชาติเหมือนกัน สิ่งที่จะได้มันก็จะแตกต่างกันออกไปในแต่ละท้องถิ่นนะครับ” (C13)

“อันนี้ก็เห็นด้วยนะคะ เห็นด้วยกับโครงสร้างทางสิ่งแวดล้อม เราอยู่ในแหล่งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว นะคะ โอกาสที่เด็กจะใช้โอกาสที่เขาจะได้เปรียบกว่าคนอื่น เพราะว่าภาษาที่เขาใช้ เขาสามารถใช้ได้เลยในชีวิตประจำวัน แล้วก็โครงสร้างโดยเฉพาะในห้องเรียน ซึ่งมีบรรยากาศของการเป็นอินเตอร์เนชั่นแนล เพราะว่าเรามีนักศึกษาหรือนักเรียนจากหลายเชื้อชาติด้วยกัน ซึ่งเขาใช้เป็นประจำอยู่แล้ว” (C14)

ในส่วนของโครงสร้างภายนอก ชุมชนจัดเป็นโครงสร้างภายนอกโรงเรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนจากการร่วมมือประสานงานให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมจิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกับชุมชน นอกจากนี้ มิติของสิ่งแวดล้อม และโครงสร้างทางการเมืองทั้งการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ก็เป็นตัวกำหนดนโยบายทางการศึกษาที่ส่งผลต่อระบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาเช่นกัน มีตัวอย่างคำพูดดังนี้

“โครงสร้างภายนอกนี้ผมอยากจะให้ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตอนนี้มีโครงสร้างทางด้านวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี แล้วก็ชุมชน ผมอยากจะเพิ่มมิติของสิ่งแวดล้อมด้วยสิ่งที่สำคัญมาก ๆ (C10)

“ในส่วนของการโครงสร้างภายนอกอีกส่วนหนึ่งที่จะมองข้ามไม่ได้คือในเรื่องของการเมืองนะ เพราะว่าการเมืองมีผลกับเรามาก ๆ เลย ไม่ว่าจะเป็นการเมืองท้องถิ่น ระดับชาติเนี่ยมีผลกระทบกับการจัดการศึกษามาก ๆ เลยนะครับ” (C10)

นอกจากนี้โครงสร้างภายนอกยังประกอบด้วยโครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี ชุมชน ซึ่งการที่นักเรียนคุ้นชินกับสภาพสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะทำให้เขาปรับตัวและรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันสามารถเข้าอกเข้าใจในความหลากหลายนั้น ดังตัวอย่างคำพูดดังนี้

“ส่วนโครงสร้างภายนอกนี้มันมีทั้งวัฒนธรรมและโครงสร้างทางสังคม โครงสร้างทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี ชุมชน ก็รู้สึกคิดว่าน่าจะครอบคลุม แล้วก็อีกอย่างโครงสร้างวัฒนธรรมมันกินความอยู่แล้ว สถานที่ที่มีวัฒนธรรมหลากหลายเขาก็จะเข้าใจในวัฒนธรรมอันนั้นจนมันกลืนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของเขาก็จะไม่รู้สึกถึงความแตกต่างมากมาย” (C14)

2. ส่วนประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษา

2.1 บุคคลที่แสดงบทบาท (Actors)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นสอดคล้องกับโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาที่ได้จากการวิจัยในขั้นตอนแรก ทั้งนี้เห็นด้วยอย่างยิ่งกับบทบาทของผู้บริหารและครูที่ถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากล

2.1.1 ผู้บริหาร ในส่วนของผู้บริหารนั้นต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำทางวิชาการ สามารถแสดงบทบาทของผู้นำที่วางกลยุทธ์บริหารงานและสนับสนุนการดำเนินงานทุก ๆ ด้านในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ได้ ดังตัวอย่างคำพูดดังนี้

“คุณครูก็ต้องพัฒนาศักยภาพของตัวเอง ผู้บริหารก็ต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ มีแนวคิดที่เรียกว่าเป็นผู้นำทางวิชาการให้กับคุณครูให้ได้นะครับ แล้วก็อีกส่วนหนึ่งของการพัฒนาการศึกษาในระดับสถานศึกษาเพื่อให้มันเกิดความสมบูรณ์แบบ ในด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ทุกคนต้องไปเรียนรู้ทุกขณะ” (C10)

“บทบาทของผู้บริหารจะสำคัญอย่างยิ่งเพราะว่าถ้าท่านเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลท่านก็จะส่งเสริมทุกอย่างเลย แล้วก็จะช่วยสนับสนุนในด้านต่าง ๆ แบบการเงิน ด้านพวกกิจกรรมต่าง ๆ ท่านก็จะหาอุปกรณ์ในการเรียนการสอนแล้วก็การไปไปจ้างครูที่มีคุณภาพ คือ ที่สำคัญก็จะอยู่บนโครงสร้างได้รับความสนับสนุนจากผู้บริหารทุกฝ่ายด้วยดี ทำให้งานของเราก้าวหน้าขึ้น ถ้าเราทำโครงการต่าง ๆ ถ้าปราศจากการสนับสนุนของผู้บริหารมันก็จะติดขัด” (C14)

“ในส่วนของผู้บริหารเองท่านจะต้องเป็นนักการตลาดด้วย เพราะว่าด้วยอดีตก็ส่งผลต่อเรื่องของงบประมาณที่จะเข้ามาในโรงเรียน การวางกลยุทธ์ของโรงเรียนว่าเราอยากจะเป็นโรงเรียนแบบไหนในสายตาผู้ปกครองก็สำคัญ” (C13)

2.1.2 ครู ในส่วนของครูนั้นต้องเป็นบุคคลที่มีคุณวุฒิ ใฝ่รู้ ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าของการพัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อให้มีความเชี่ยวชาญชำนาญการสอนในวิชาของตนเอง สามารถมองเห็นศักยภาพของผู้เรียนเพื่อที่จะส่งเสริมผู้เรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมด้านต่าง ๆ ได้

“บทบาทของครู ครูผู้สอนจะต้องมีคุณภาพนะค่ะ มีวุฒิการศึกษา จบในด้านการสอนของสาขาวิชานั้น ๆ ก็คือมีความเชี่ยวชาญ แล้วสามารถสอนได้ในฐานะผู้สอนและส่งเสริมเด็กในด้านกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมกับการอบรมต่าง ๆ” (C14)

2.1.3 นักเรียน บทบาทของผู้เรียนเป็นอีกส่วนหนึ่งที่ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นสอดคล้องกับผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ผู้เรียนควรมีบทบาทในการแสดงความต้องการของตนเองเกี่ยวกับการเรียน ร่วมกิจกรรมและแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ดังคำพูดตัวอย่าง

“บทบาทของนักเรียนเราก็ให้สิทธิเสรีภาพนักเรียน นักเรียนมีความต้องการอะไร ต้องการให้ครูเปิดสอนอะไรที่นักเรียนต้องการ นอกเหนือจากที่เราจะดูแลสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ว่าเราจะผลิตนักเรียนมาอย่างไร เราก็จะดูความต้องการนักเรียนด้วยว่า นักเรียนต้องการอะไรเพิ่มเติมบ้าง เราก็พยายามหาให้ อันนี้ก็เหมือนจะครอบคลุมอยู่นะค่ะ” (C14)

อีกทั้งมีความเห็นว่าควรเพิ่มบทบาทของส่วนประกอบสำคัญอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งบทบาทของผู้ปกครองและภาคีเครือข่ายเข้าไปเป็นส่วนประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษาด้วย ดังนี้

2.1.4 ผู้ปกครอง ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในส่วนประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษาด้วย เพราะผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีส่วนกำหนดเป้าหมายร่วมกับนักเรียนเช่นกัน ดังตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“ผมอาจจะเพิ่มเติมไปถึงบทบาทของผู้ปกครอง ก็มีส่วนที่จะกำหนดร่วมกับนักเรียนได้ ผู้เรียนกับผู้ปกครองบางครั้งต้องบูรณาการร่วมกัน บางทีผู้ปกครองมองเป้าหมาย ผู้เรียนมองเป้าหมายหนึ่งนะครับ ก็อาจจะบทบาทของผู้เรียนก่อน นักเรียนอาจจะอยู่ในรวมกันก็ได้ บทบาทของนักเรียนร่วมกับผู้ปกครองก็ได้หรืออะไรแบบนี้ครับที่จะเกี่ยวกับเรื่องของหลักสูตรเรื่องของการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ตอบสนองกับผู้มีส่วนได้เสีย (C09)

2.1.5 ภาควิชาเครือข่าย ภาควิชาเครือข่ายในโรงเรียน เป็นส่วนสำคัญที่เชื่อมโยงกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่พร้อมสนับสนุนและร่วมพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาโรงเรียนให้เกิดขึ้น สร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วน แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน การมีภาควิชาเครือข่ายที่เข้มแข็งจะช่วยส่งเสริมให้โรงเรียนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งภาควิชาเครือข่ายที่สำคัญได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา สมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า หน่วยงานในชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในชุมชน ดังตัวอย่างความคิดเห็นนี้

“ในส่วนในส่วนบุคคลที่แสดงบทบาทน่าจะมีกลุ่มบุคคลอีกส่วนหนึ่งคือ ในส่วนของภาควิชาเครือข่ายก็สำคัญมาก ๆ เลยเพราะว่าการจัดการศึกษาในเรื่องของการแสดงบทบาทในโรงเรียนเพื่อให้มันเกิดการพัฒนาคุณภาพทางการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษาภาควิชาเครือข่ายมีส่วนสำคัญมาก ๆ เลยนะครับ คือไม่ว่าจะเป็นตัวแทนของนักเรียนนะครับ ตัวแทนของผู้ปกครอง” (C10)

“ทุกคนมีความสำคัญและมีบทบาท ควรจะเป็นบทบาทที่ผลักดันให้มีความพัฒนาในส่วนของหลักสูตรแล้วก็การจัดการของโปรแกรมคณะ ที่เห็นด้วยอย่างยิ่งก็คือ ในส่วนของของเครือข่าย ภาควิชาเครือข่ายเป็นกระบอกเสียงสำคัญที่ช่วยประชาสัมพันธ์หลักสูตร ประชาสัมพันธ์กิจกรรมภายในโรงเรียนสู่สาธารณชนคณะ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นตรงนี้เราน่าจะนำเครือข่ายแล้วก็ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุม รับฟังแนวทางการดำเนินงานการพัฒนานะคะ” (C11)

2.2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders)

ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกับผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 บางส่วนมีความคิดเห็นเพิ่มเติมในด้านบทบาทของผู้เรียน โดยมองว่าผู้เรียนนอกจากมีบทบาทในฐานะบุคคลที่แสดงบทบาทในระบบนิเวศทางการศึกษาแล้วนั้น ยังถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของการดำเนินงานในระบบนิเวศทางการศึกษาด้วย เนื่องด้วยผู้เรียนมีอำนาจต่อการตัดสินใจในการบริหารหลักสูตร ดังตัวอย่างข้อคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ในส่วนนักเรียนจะรวมอยู่ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพราะเรามองว่านักเรียนเขามีอำนาจในการมีผลต่อการตัดสินใจในการบริหารหลักสูตรการบริหารงาน ซึ่งในส่วนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคือองค์การภายนอกที่มีส่วนที่เกี่ยวข้องและมีความหมายต่อการตัดสินใจ” (C15)

2.3 ผู้วางนโยบาย (Policy maker) และการกำหนดนโยบายร่วมกัน (shared-purpose)

2.3.1 ผู้บริหารมีหน้าที่ขับเคลื่อนนโยบายของโรงเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนนโยบายทางการศึกษา เนื่องจากเป็นผู้ที่รับนโยบายจากหน่วยงานระดับสูงมาและแปลงไปสู่แนวทางการปฏิบัติในระดับโรงเรียน นอกจากนี้ ผู้บริหารสามารถกำหนดนโยบายของโรงเรียนเองเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสถานศึกษา การมีจุดร่วมในการดำเนินงานและการทำงานร่วมกัน โดยบุคลากรทุกคนรับทราบและปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเองอย่างสอดคล้องกัน จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายทั้งจากหน่วยงานต้นสังกัดและนโยบายของโรงเรียนไปสู่การปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวม มีตัวอย่างคำพูดดังนี้

“ผู้บริหารนี้สำคัญที่สุดเพราะนโยบายในระดับโรงเรียน พอเรารับนโยบายจากหน่วยเหนือมาปุ๊บ เราคลี่นโยบายนั้นมาเพื่อลงสู่การปฏิบัติและอีกส่วนหนึ่งเป็นนโยบายของโรงเรียนเพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา” (C09)

“ส่วนนโยบายหน่วยงานต้นสังกัดที่เหนือขึ้นไปเนี่ย โรงเรียนต้องรับมาทำอยู่แล้วนะครับแต่ในส่วนที่เกิดความชัดเจนที่สุดในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับโรงเรียนก็เป็นนโยบายของโรงเรียนนะครับ ซึ่งการมีจุดร่วมร่วมกันและทำงานร่วมกันรับบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนว่าทำอะไรอย่างไร ให้มันสอดคล้องกัน” (C10)

2.3.2 กระบวนการ PLC (Professional Learning Community) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีความเห็นว่ากระบวนการดำเนินนโยบายที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งคือกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายและวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของสถานศึกษา โดยอาจนำไปใช้ในการบริหารเชิงกลยุทธ์และการจัดทำแผนปฏิบัติการที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะส่งผลให้นโยบายที่กำหนดขึ้นหรือวางแผนร่วมกันได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“อย่างทางท่านที่แจ้งเมื่อสักครู่นี้ที่บอกว่าใช้กระบวนการ PLC นั้นก็ต้องเป็นส่วนหนึ่งในการที่จะช่วยกันขับเคลื่อนให้นโยบาย วัตถุประสงค์ก็อาจจะมีย่อย ๆ ส่วนนะครับที่อาจจะต้องนำไปใช้ เช่น บริหารในเชิงกลยุทธ์ต่าง ๆ เรื่องของการจัดทำแผนปฏิบัติการงานในรูปแบบที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุก ๆ ภาคส่วนนะครับ เพราะฉะนั้นคือทำให้นโยบายที่ทั้งกำหนดไว้ทั้งวางร่วมกัน” (C09)

2.3.3 การสร้างนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการสื่อสาร ถือเป็นอีกปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายของสถานศึกษาให้บรรลุผล เนื่องจากการสื่อสารระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษามักเผชิญปัญหาในด้านความเข้าใจและมุมมองที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินงานและการบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ผู้บริหารจึงควรมีบทบาทสำคัญในการลดช่องว่างดังกล่าวโดยการส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์โดยตรง การพบปะพูดคุยทำความเข้าใจและอธิบายประเด็นต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด รวมถึงการบูรณาการกิจกรรมที่เชื่อมโยงซึ่งกันและกันข้ามกลุ่มสาระหรือฝ่ายงาน และการสร้างความเข้าใจเป้าหมายของสถานศึกษาร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะสามารถลดช่องว่างของการสื่อสาร และช่วยพัฒนารูปแบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา มีตัวอย่างคำพูดดังนี้

“ในเรื่องของการสื่อสารบางครั้งระหว่างผู้บริหาร พร้อมผู้บริหาร คุณครู มักจะมีระยะห่างอยู่ระดับหนึ่ง วิธีการที่จะสื่อสารให้ได้ดีที่สุดคือเราต้องลดช่องว่างระยะห่างเหล่านั้นลง เราจะต้องลงไปพูดคุยทำความเข้าใจ หรือว่าอธิบายเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกันระหว่างสาระกับสาระ หรือระหว่างฝ่ายกับฝ่าย หลาย ๆ ส่วนเนี่ยท่านผู้บริหารมีบทบาทสำคัญนะครับ ก็จะลดช่องว่างต่าง ๆ ในการสื่อสารกันเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกันพูดคุยหรืออาจจะทำกิจกรรมบูรณาการเชื่อมโยงข้ามสาระข้ามฝั่ง มีจุดหมายร่วมกันเข้าไปพูดคุยให้มีเป้าหมายเดียวกัน ก็ขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกันนะครับ” (C09)

2.4 หลักสูตรสถานศึกษา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากวิจัยในขั้นตอนแรก โดยเฉพาะหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการดำเนินงานทั้งระบบโรงเรียน (Whole school approach) และหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-guided learner) ทั้งนี้มีความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การสอน มีประเด็นดังต่อไปนี้

2.4.1 หลักสูตรที่เน้นการดำเนินงานทั้งระบบโรงเรียน (Whole school approach) เป็นหลักสูตรที่สนับสนุนการนำประเด็นในท้องถิ่นมาบูรณาการกับประเด็นระดับโลก และจัดให้สอดคล้องกันในทุกภาคส่วนของสถานศึกษา เชื่อมต่อการนำบริบทของโรงเรียนและท้องถิ่นมาจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนผ่านการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหา และกระบวนการสร้างจิตสำนึกพลเมืองโลก ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ในส่วนของหลักสูตรนะครับ มันจะมีหลักสูตรเน้นการดำเนินการทั้งระบบ นอกจากเรื่องวิชาการแล้ว มันยังมีกิจกรรมเสริมหลักสูตร อย่างเช่น กิจกรรมลูกเสือ กิจกรรมกรีฑา กิจกรรมต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ก็คือสิ่งที่โรงเรียนพยายามทำเพิ่มเติมที่นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน แล้วก็กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมันก็มีส่วนช่วยให้นักเรียนเนี่ยเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ถ้าสมมุติเราไม่จัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกันเลย มันจะเกิดเรื่องของการแบ่งแยก ซึ่งอันนี้ก็เป็นทิศทางของในที่จะต้องผลักดันว่าจะหากิจกรรมไหนที่จะทำร่วมกัน” (C13)

“ในกระบวนการคิดที่ฝึกให้คิดวิเคราะห์ ก็ต้องมีกิจกรรมพิเศษที่เสริมเข้ามาจากวิชาการแล้วก็สอดแทรกไป หลัก ๆ เลยก็คือสอดแทรกไปในการเรียนการสอนด้วยนะคะ ก็คือต้องให้ครูสอนโดยการฝึกให้เด็กคิดไม่ใช่ท่องจำอย่างเดียว มันอยู่ที่การตั้งคำถามของครูในห้องเรียน” (C12)

2.4.2 หลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-guided learner) ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นสอดคล้องกับผลการวิจัยระยะที่หนึ่งว่าการสร้างแนวคิดแบบสากลสามารถดำเนินการผ่านกิจกรรมเสริมหลักสูตร (Co-curricular activities) และกิจกรรมนอกหลักสูตร (Extra-curricular activities) การริเริ่มทำโครงการในห้องเรียนถือเป็นการต่อยอดเปิดห้องเรียนออกสู่ชุมชนและสังคม ซึ่งจะช่วยสนับสนุนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของตนเอง ตระหนักรู้ถึงปัญหาสังคมต่าง ๆ ในฐานะพลเมืองโลก เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ผ่านการคิดเชิงวิพากษ์ไปสู่การริเริ่มกิจกรรมอาสาสมัครร่วมมือกับเครือข่าย ทำงานร่วมกันกับองค์กรในชุมชน

ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหา และความเสียสละ ดังตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“การคิด การทำโครงการ การนำเสนอ ซึ่งเราจะพยายามปูพื้นฐานของการคิดเชิงวิพากษ์ ที่ให้กับเด็กในทุกแผนการเรียน เพื่อให้เขามีความกล้าคิด กล้าทำ แล้วก็กล้าตัดสินใจ นอกนั้นเขาสามารถพิจารณาผลกระทบจากสิ่งที่เขากำลังตัดสินใจทำได้ และที่สำคัญที่สุดเราอาจจะมุ่งเน้นที่เขาสามารถสำรวจมุมมองความคิดเห็นของผู้อื่นต่อตนเองได้เช่นกันค่ะ การนำเสนอผลงานของตนเองจะทำให้เด็กรู้จักคำว่าคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งทำให้เด็กสามารถสื่อสารออกจากตนเองได้ และสามารถรับฟังผู้อื่นได้เช่นกันค่ะ” (C12)

“ส่วนกิจกรรมเสริม เรายอมรับว่าเราเสริมกิจกรรมทั้งทางด้านวิชาการและส่วนอื่น ๆ ที่จะประกอบในการสร้างเขาให้มีความพร้อมที่จะเข้าไปสู่มหาวิทยาลัย ทั้งเรื่องสิ่งแวดล้อม วิชาการ พวก community service เพื่อสังคมและชุมชนนะค่ะ แล้วก็เรื่องการตระหนักรู้ การพัฒนาคุณภาพของตัวเอง ทั้งหมดทั้งหมดประกอบไปด้วยกันอยู่แล้ว” (C15)

2.4.3 หลักสูตรที่มีกระบวนการของการเรียนรู้ผ่านทางวัฒนธรรมการปฏิสัมพันธ์ (Learning through Global citizenship) นอกจากหลักสูตรที่นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนแล้ว ยังคงมีกระบวนการของการเรียนรู้ผ่านทางวัฒนธรรมการปฏิสัมพันธ์ (Learning through Global citizenship) ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลในการเก็บข้อมูลระยะแรก ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำงานเป็นกลุ่ม ทำงานเป็นทีม เพื่อสร้างความเข้าใจและเคารพซึ่งกันและกัน สมาชิกในระบบมีความตระหนักร่วมกัน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน อีกทั้งยังเป็นการขยายความเข้าใจจากบทเรียนในชั้นเรียนสู่การปฏิบัติในชีวิตจริง ดังตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“แต่ว่าทั้งนี้ทั้งนั้นตัวหลักสูตรเองก็จะไม่ใช่แค่เรื่องของการจัดการเรียนในห้องเรียน แต่ว่ารวมไปถึงสิ่งที่มันเกิดขึ้นในโรงเรียน เพราะว่าอย่างเราเรียนเรื่องความซื่อสัตย์ เรียนเรื่องการต่อแถว เรียนเรื่องการเลือกตั้ง แต่ว่าโรงเรียนไม่เคยพูดถึงสิ่งเหล่านี้เลยในภาพใหญ่ ก็ไม่ได้ ดังนั้นสิ่งที่เกิดในห้องเรียนกับสิ่งที่เกิดในโรงเรียนแล้วก็เกิดนอกห้องเรียนก็ควรจะไปในทิศทางเดียวกัน” (C13)

2.4.4 หลักสูตรที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล (Personalized learning) ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่าการจัดหลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากล หลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพควรสอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล หากปฏิบัติโดยยึดโยงตามแนวคิดทฤษฎีพหุปัญญาจะนำไปสู่การตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้อย่างชัดเจน ในระดับประถมศึกษาการจัดการเรียนรู้ควรเน้นการปูพื้นฐานและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ สถานศึกษาจึงสามารถหาแนวทางการประยุกต์ใช้ทฤษฎีพหุปัญญาในการออกแบบและปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพดังตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“การจัดหลักสูตรในสถานศึกษาถ้าเราสามารถจัดให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน ให้ตรงตามศักยภาพของผู้เรียนตามทฤษฎีพหุปัญญา ผมว่ามันจะตอบโจทย์ได้ชัดเจนนะครับ ในระดับประถมศึกษาเราเริ่มปูพื้นฐานนะครับเริ่มจากการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้เขาได้แสดงออกแสดงศักยภาพขึ้นมา” (C09)

2.4.5 หลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการสร้างบุคคลที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งหลักสูตรควรส่งเสริมความใฝ่รู้และกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เสริมสร้างทักษะที่จำเป็น กระบวนการเรียนรู้มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น สามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์ในชีวิตจริง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำทักษะไปประยุกต์ใช้และต่อยอดได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยอาจมีการออกแบบหลักสูตรที่เน้นนวัตกรรม นอกจากนี้การนำระบบเครดิตแบงก์มาใช้ในหลักสูตรถือเป็นอีกแนวทางที่น่าสนใจ โดยเครดิตที่สะสมไว้สามารถนำไปต่อยอดหรือเทียบโอนกับหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาหรือระดับที่สูงขึ้นได้ มีตัวอย่างคำพูดดังนี้

“อาจจะเป็นหลักสูตรที่เน้นนวัตกรรมพัฒนาให้เป็นนวัตกรรม แล้วก็อาจจะมีในหลักสูตรที่จะต้องกำหนดเป็นเครดิตแบงก์ที่สามารถเก็บสะสมไปต่อยอดในการเก็บสะสมตัวนี้ไปใช้ในโอกาสที่บางครั้งอาจจะเราทำหลักสูตรในวิชาที่หน่วยกิตวิชา สอดคล้องกับหลักสูตรของระดับอุดมศึกษา ระดับที่สูงขึ้น ซึ่งเขาสามารถนำไปเทียบแล้วสามารถนำไปใช้ต่อได้เลย” (C10)

2.5 ทรัพยากร (Resources) สภาพแวดล้อม เทคโนโลยี

ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากวิจัยในขั้นตอนแรก ที่เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการจัดทรัพยากรบุคคลและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สื่อให้ความรู้ เทคโนโลยีให้ทันสมัยเพื่อการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ได้รับการยอมรับ รู้สึกปลอดภัย เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนซึมซับกรอบแนวคิดแบบสากล ผ่านประสบการณ์จากการดำเนินงานและกิจกรรมในโรงเรียน ดังคำพูดต่อไปนี้

“เรื่องสภาพแวดล้อม เทคโนโลยี ระบบออนไลน์และการออกแบบเพื่อทุกคนเนี่ยผมโอเคกับโมเดลนี้นะครับ แล้วก็ก็เป็นสิ่งที่โรงเรียนน่าจะต้องทำกันอยู่แล้ว อย่างเช่น โรงเรียนของเราเองในส่วนของสภาพแวดล้อมเองก็จะมีเรื่องห้องเรียนปลอดภัย แล้วก็เด็กทุกคนสามารถเข้าถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เขาควรจะได้ เพียงพอกับทุกคน ซึ่งทางฝ่ายบริหารเองก็จะเป็นคนกำหนดแล้วก็ตัดสินใจ” (C13)

“เราก็จะมีนักเรียนที่แตกต่างกัน ก็คือนักเรียนเรียนช้า แต่คนที่เรียนช้าก็ได้รับการดูแลเป็นพิเศษ แล้วก็กิจกรรมพยายามให้เขาเข้ากิจกรรมอันนี้ก็เป็ทรัพยากรที่เราควรจะจัดให้ได้ ส่วนสภาพแวดล้อมเราก็จะมีกล้องวงจรปิด ก็คือความปลอดภัย ซึ่งเราจะดูตลอด แล้วก็จะมีอะไรที่จะเอื้อให้เด็กได้เรียนมากที่สุด เราก็พยายามหาอุปกรณ์เหล่านั้นมา แม้แต่ระบบออนไลน์” (C14)

2.6 การพัฒนาวิชาชีพครู, การฝึกอบรมครู (Professional Development)

ผู้ให้ข้อมูลเห็นด้วยกับการให้สถานศึกษาส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของครู โดยเฉพาะสถานศึกษาที่ใช้หลักสูตรใกล้เคียงกันควรร่วมมือเกื้อกูลกันเพื่อให้ครูได้มีแรงจูงใจในการสร้างสรรค์งาน พัฒนาเทคนิคการสอน สร้างพลังในการทำงานไปด้วยกันอีกทั้งมีเป้าหมายทั้งการพัฒนาตนเองและการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องชัดเจน ทั้งนี้โรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกันหรือใช้หลักสูตรคล้ายกันควรสร้างโรงเรียนเครือข่ายและจัดอบรมให้ความรู้พัฒนาบุคลากรไปด้วยกัน หากไม่สามารถอบรมได้หรือไม่สะดวกก็ให้จัดในรูปแบบออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวกให้ครูมากขึ้น

“อยากจะให้ทางผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องช่วยในการพัฒนาศักยภาพของครูอย่างเหมือนเช่น มีการพบปะกันเพื่อสร้างแรงจูงใจ สร้างพลังในการที่จะเดินไปด้วยกัน มีเป้าหมายที่ชัดเจนไปพร้อม ๆ กัน เพราะว่าตอนนี้เหมือนต่างโรงเรียนต่างก็บริหารงานกัน แต่ว่าบางที่ขาดการสัมพันธ์หรือว่าเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนกันระหว่างโรงเรียนที่เปิดโปรแกรมด้วยกันคะ ถ้าเราไม่สะดวกในการพบปะ

สัมมนาอบรมอาจจะทำรูปแบบออนไลน์ก็ได้นะคะ อาจจะเป็นทางเลือกหนึ่งที่ทำให้ครูได้แลกเปลี่ยนกระบวนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่ชัดเจนแล้วก็มีประโยชน์กับการจัดการเรียนการสอนค่ะ” (C11)

ในกรณีที่สถานศึกษาใช้หลักสูตรไทยร่วมกับหลักสูตรของต่างประเทศ ได้มีการดำเนินงานฝึกอบรมครูตามข้อกำหนดด้านมาตรฐานเป็นประจำปีอย่างไรก็ตาม สถานศึกษาพบข้อจำกัดด้านงบประมาณ โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นของการฝึกอบรมตามมาตรฐานหลักสูตรต่างประเทศ ทำให้สถานศึกษาไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้การเข้ารับการฝึกอบรมตามหน่วยงานที่ตั้งอยู่นอกพื้นที่ของสถานศึกษา ยังมีค่าใช้จ่ายสูง ด้วยข้อจำกัดเหล่านี้ สถานศึกษาจึงปรับการฝึกอบรมให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา ใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ภายในองค์กรเป็นหลัก โดยดำเนินการเป็นประจำปีภาคเรียน ทั้งในส่วนของพัฒนาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรไทยให้ทันสมัยตามที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะดำเนินการหลังสอบปลายภาคและก่อนเปิดภาคเรียน โดยดำเนินการภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ดังตัวอย่างคำพูดดังนี้

“การฝึกอบรมครู เรามีโปรแกรมที่เป็นหลักสูตรไทยกับของเคมบริดจ์ ตัวเคมเปญเขามีมาตรฐานว่าจะต้องทำทุกปี แล้วแต่ละปีต้องเป็นอย่างไร ตามแผนการที่เราเสนอ เราต้องทำตามเขา แต่ในทางปฏิบัติจริง ๆ ค่าใช้จ่ายตรงนี้นั้นค่อนข้างสูงมาก ประมาณคิดเป็นเงินปอนด์ก็แพงขึ้นทุกปีนะคะ เราก็ทำไม่ได้เต็มที่ ถ้าเราเอาเงินไปทุ่มตรงนี้ มันก็จะไม่เหลืองบประมาณ ข้อเสียคือ ถ้าเราไปใช้หลักสูตรต่างประเทศจริง ๆ การพัฒนาครูมีที่ฟรีและไม่ฟรี อีกอย่างเราเป็นโรงเรียนต่างจังหวัดถ้าจะเข้าไปฝึกอบรมตามที่เขาจัดขึ้นในกรุงเทพฯ ใช้งบประมาณค่อนข้างแพงมาก โดยเฉพาะกับครูต่างชาติ เพราะฉะนั้นเราก็เลยใช้วิธีที่แบบว่านำความรู้มาถ่ายทอดในองค์กรเองบ้างเป็นหลัก ๆ ซึ่งเราก็จะทำเป็นประจำทุกภาคเรียนทั้งในส่วนของหลักสูตรไทยที่จะต้องอัปเดตให้ทันสมัยนะคะ เพราะว่าหลักสูตรไทยก็มีความเปลี่ยนแปลงตลอดนะคะ เราจะทำการหลังสอบปลายภาคจะใช้ครูต่างชาติมาอัปเดตข้อมูลในหลักสูตรการทดลองหลังปลายผ้ากับช่วงก่อนเปิดภาคเรียนก็จะทำทุกภาคเรียนก็ต้องทำในงบประมาณจำกัด ข้อจำกัดที่น่าจะมีตรงนี้นะคะ” (C15)

หากสถานศึกษามีบุคลากรชาวต่างชาติปฏิบัติงานภายในหน่วยงาน การฝึกอบรมวัฒนธรรมไทยให้แก่ชาวต่างชาติมีประโยชน์หลากหลายต่อการทำงานในประเทศไทย โดยช่วยส่งเสริมความเข้าใจและการปรับตัวในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่าง เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี

ระหว่างบุคคล เพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร ส่งเสริมสภาพแวดล้อมการทำงานแบบเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เคารพบุคคลทุกคน และสนับสนุนการทำงานข้ามวัฒนธรรม ทั้งระหว่างครูด้วยกันเอง และระหว่างครูกับผู้เรียน ซึ่งสามารถส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความสำเร็จของสถานศึกษา ดังตัวอย่างคำพูดดังนี้

“การพัฒนาครูเป็นนโยบายของโรงเรียนอยู่แล้ว ซึ่งก็ต้องแบ่งออกเป็นส่วนระหว่างครูไทย กับ อาจารย์ชาวต่างชาติ อย่างครูไทยเองก็จะมีในส่วนในเรื่องของกฎหมายที่ครูจะต้องรู้แน่ครับ ในเรื่องของกระบวนการจัดการเรียนการสอน ในส่วนของอาจารย์ต่างชาติเอง ก็จะทำคล้าย ๆ กัน ก็คือมีการอบรมเรื่องของวัฒนธรรม แบบหนึ่งปีจะมีเรื่องของวัฒนธรรม แล้วก็มีเรื่องของเทรนด์ (Trend) การจัดการเรียนการสอนว่าปีนั้นเทรนด์ (Trend) อะไรมา เช่น การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ก็จะจัดสอนอยู่แล้ว เราจะดำเนินการทุกวันพฤหัสบดีซึ่งเราจะมีการประชุมครูต่างชาติของทั้งโครงการ จะประชุมด้วยกันเพราะว่าก็จะมีลักษณะกิจกรรมที่เราจะดำเนินการไปพร้อม ๆ กันอยู่” (C13)

3. ลักษณะสำคัญของความเชื่อมโยงของส่วนประกอบต่าง ๆ ในระบบนิเวศทางการศึกษา

3.1 การพึ่งพาอาศัยกัน

การพึ่งพาอาศัยกันระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ เกิดขึ้นในสถานศึกษาที่มีหลักสูตรหลากหลายทั้งหลักสูตรไทยและหลักสูตรนานาชาติ แม้การดำเนินงานจะแตกต่างกัน แต่ก็สามารถพึ่งพาอาศัยกันได้เนื่องจากอยู่ในระบบนิเวศเดียวกัน ทั้งในเรื่องของบุคลากร อุปกรณ์ และการฝึกอบรม ในสถานการณ์ที่ครูลาหรือขาดแคลนบุคลากร การอาศัยความร่วมมือและการสื่อสารระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาเป็นสิ่งจำเป็น นอกจากนี้ การเชื่อมโยงระหว่างระดับต่าง ๆ ทั้งภายในโครงการ Education hub และภายในสถานศึกษายังเกิดขึ้นผ่านกิจกรรมสนับสนุนจากหลักสูตรภาษาไทยและการเข้าร่วมกิจกรรมของหลักสูตรนานาชาติ เช่น การศึกษาดูงานและการอบรม ซึ่งเป็นการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน ซึ่งสะท้อนถึงความสัมพันธ์ที่ดีและการพึ่งพาอาศัยกันภายในองค์กร ดังที่ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นไว้ ดังนี้

“บางทีเราก็ต้องพึ่งพาอาศัยคุณครูข้างล่างประมาณว่าบางทีคุณครูเขาเกิดลาหรือไม่มีคนสอน เราก็ต้องอาศัยขึ้นมา หมายถึงการสื่อสารระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ ได้ ส่วนการเชื่อมโยงกันแบบต่าง ๆ เมื่อข้างล่างมีกิจกรรมสนับสนุนอะไร ข้างบนเราก็จะไปร่วมต่าง แม้แต่พวกครูมีกิจกรรมต่าง ๆ สมมุติไปศึกษานอกสถานที่ คุณครูก็มีโอกาสที่จะไปด้วย ข้างล่างมีการอบรมเราก็จะเอาสิ่ง

นั้นมาถ่ายทอด มันก็ถือว่าเป็นการเชื่อมโยงได้ ก็คือสิ่งต่าง ๆ ที่เรารับมาจากข้างล่างก็จะเหมือนกันนะคะ แม้จะเป็นคนละคอนเซปต์” (C14)

3.2 การสื่อสารระหว่างส่วนประกอบ

การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้าใจระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา ทั้งผู้บริหาร ครู และนักเรียน รวมถึงส่วนประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษาอื่น ๆ ซึ่งส่งผลให้ทุกภาคส่วนปฏิบัติงานได้ตรงตามพันธกิจและนโยบายที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถทำให้ทุกคนบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ผู้บริหารจึงควรมีบทบาทสำคัญในการสร้างรูปแบบการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา เข้าถึงง่าย ชัดเจน และใกล้ชิด มีตัวอย่างคำพูดดังนี้

“ในเรื่องของการสื่อสารบางครั้งระหว่างผู้บริหาร พร้อมผู้บริหาร คุณครู มักจะมีระยะห่างอยู่ระดับหนึ่ง วิธีการที่จะสื่อสารให้ได้ดีที่สุดคือเราต้องลดช่องว่างระยะห่างเหล่านั้นลง เราจะต้องลงไปพูดคุยทำความเข้าใจ หรือว่าอธิบายเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกันระหว่างสาระกับสาระ หรือระหว่างฝ่ายกับฝ่าย หลาย ๆ ส่วนเนี่ยท่านผู้บริหารมีบทบาทสำคัญนะครับ ก็จะลดช่องว่างต่าง ๆ ในการสื่อสารกันเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกันพูดคุยหรืออาจจะทำกิจกรรมบูรณาการเชื่อมโยงข้ามสาระข้ามฝั่ง มีจุดหมายร่วมกันเข้าไปพูดคุยให้มีเป้าหมายเดียวกัน ก็ขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกันนะครับ”(C09)

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอข้อสรุปผลการวิจัยเรื่องระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interviews) และการสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ข้อที่ 1 โครงสร้างและส่วนประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. โครงสร้างของระบบนิเวศทางการศึกษา โครงสร้างของระบบนิเวศทางการศึกษาแบ่งได้เป็น 2 ส่วนคือ

1.1 โครงสร้างที่เป็นปัจจัยภายใน (Internal factors)

1.1.1 โครงสร้างเชิงกายภาพ ได้แก่ อาคารสถานที่ ระบบออนไลน์ที่เป็นพื้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียน ทำเล สถานที่ตั้ง และบริบททางสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา สามารถกำหนดบทบาทหน้าที่การดำเนินงานของโรงเรียนได้แตกต่างกันตามบริบททางสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนตั้งอยู่ ซึ่งส่งผลให้เป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาทักษะที่แตกต่างกัน

1.1.2 บุคลากรในระบบ การมีปฏิสัมพันธ์ของคนในระบบ บรรยากาศการเรียนรู้อะหว่างครูและนักเรียน บรรยากาศระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองมีส่วนหล่อหลอมกรอบแนวคิดแบบสากล เกิดเป็นวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของคนในระบบนิเวศโรงเรียน ซึ่งจะทำงานร่วมกันเพื่อให้การดำเนินงานในโรงเรียนเป็นไปอย่างสร้างสรรค์

1.2 โครงสร้างที่เป็นปัจจัยภายนอก (External factors)

1.2.1 ชุมชน เป็นโครงสร้างภายนอกโรงเรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนผ่านการร่วมมือประสานงานให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมจิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกับชุมชน

1.2.2 โครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และโครงสร้างทางการเมืองทั้งการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ก็เป็นปัจจัยกำหนดนโยบายทางการศึกษาที่ส่งผลต่อระบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

สรุปได้ดังภาพ

ภาพประกอบ 15 โครงสร้างของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากล

สรุปได้ว่าโครงสร้างของระบบนิเวศทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นปัจจัยภายนอกหรือปัจจัยภายใน ล้วนทำหน้าที่ในการเสริมแรงทางบวกให้กับองค์กรทั้งระบบซึ่งมีความสำคัญต่อลักษณะการดำเนินงานของให้เกิดการประสานและทำงานร่วมกันเพื่อสร้างคุณลักษณะผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามกรอบแนวคิดแบบสากล

2. ส่วนประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษา

ในสถานศึกษาประกอบไปด้วยส่วนประกอบหลายภาคส่วนที่มาร่วมทำงานเพื่อทำให้วัตถุประสงค์บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ บุคลากรในสถานศึกษาเป็นส่วนประกอบสำคัญที่นำพาให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างราบรื่น การพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลก็เช่นเดียวกันที่ต้องอาศัยพลังของบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมแรงร่วมใจกันทำให้ผลลัพธ์ปรากฏขึ้นเป็นผลสำเร็จ การพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลนั้นจึงต้องอาศัยบุคคลแต่ละส่วนที่แสดงบทบาทของตนที่แตกต่างกันในระบบต่าง ๆ ของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความหลากหลาย ทว่าสมดุลและสามารถเติมเต็มบทบาทซึ่งกันและกันในระบบนิเวศทางการศึกษา ผลการวิจัยสามารถแบ่งบุคคลที่แสดงบทบาทได้เป็นบทบาทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 บุคคลที่แสดงบทบาท (Actors)

2.1.1 บทบาทของบุคลากรทุกคน (All members) บุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังกรอบแนวคิดแบบสากลให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในความสำเร็จของการเป็นพลเมืองโลกและร่วมสร้างคุณลักษณะของผู้ที่มีกรอบแนวคิดแบบสากล

2.1.2 บทบาทของผู้บริหาร (Administrators) ผู้บริหารควรมีบทบาทเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ (Globalization Leadership) มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำทางวิชาการ ก้าวหน้าทันสมัยพร้อมรับความเปลี่ยนแปลง มีกรอบแนวคิดของพลเมืองโลก เข้าใจในเรื่องจิตสำนึกสากล สามารถแสดงบทบาทของผู้นำที่วางกลยุทธ์บริหารงานและสนับสนุนการดำเนินงานทุก ๆ ด้านในสถานศึกษา

2.1.3 บทบาทของครู (Teachers) ครูควรเป็นผู้ที่เห็นความสำคัญและยอมรับ “ความเป็นพลเมืองโลก” สามารถเชื่อมโยงบทเรียนกับปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริงและร่วมมือกันสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบสหวิทยาการประสานกับวิชาอื่น (Interdisciplinary units: IDUs) ครูต้องเป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ เห็นคุณค่าของการพัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อให้มีความเชี่ยวชาญ สามารถมองเห็นศักยภาพของผู้เรียนเพื่อที่จะอำนวยความสะดวก ส่งเสริม สนับสนุนผู้เรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกได้

2.1.3.1 ครูสามารถบูรณาการและสอดแทรกแนวคิดสำคัญ หัวข้อ และทักษะที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลกและกรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset)

เน้นบริบทให้ครอบคลุมระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับสากล (Global and Local oriented) เข้าไปในแผนการสอนหรือบทเรียนของตนเอง สามารถเลือกกลวิธีสอนเพื่อนำเสนอแนวคิดและทักษะได้อย่างเหมาะสม

2.1.3.2 ครูมีความรู้ความสามารถ มีทักษะการค้นคว้า มีประสบการณ์ เข้าใจและรู้กลวิธีสอน (pedagogy) สามารถพัฒนาตนเองได้

2.1.3.3 ครูสามารถสรรหาสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อแนะนำนักเรียน ให้มีแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยอย่างครอบคลุมกว้างขวาง เลือกใช้ข่าว เหตุการณ์ปัจจุบันมาสอน เพื่อสร้างการเรียนรู้จากประสบการณ์ และเรื่องราวในชีวิตจริง

2.1.4 บทบาทของผู้เรียน (Learners)

2.1.4.1 ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมที่หลากหลาย เพื่อเปิดใจเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่าง รู้จักความหลากหลาย ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ผ่านการใช้มุมมองที่หลากหลายคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาประเด็นสำคัญในระดับท้องถิ่นและระดับสากล รู้จักการทำงานเป็นทีม เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมโครงการประจำวิชา โครงการอาสาสมัครโครงการจิตอาสา ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้เข้าอกเข้าใจผู้อื่นและเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นสำหรับพลเมืองโลก

2.1.4.2 ผู้เรียนได้แสดงความต้องการของตนเองเกี่ยวกับการเรียน ร่วมกิจกรรมและแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี อีกทั้งมีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา ให้ตรงกับความสนใจและต้องการส่วนบุคคล ทันต่อยุคสมัยปัจจุบัน หรือเป็นประเด็นที่สังคมกำลังให้ความสนใจ

2.1.4.3 ผู้เรียนสะท้อนการเรียนรู้หลังจากที่เรียบจบแล้ว เพื่อให้ได้ฝึกกระบวนการสะท้อนคิดนำไปสู่การเป็นเจ้าของการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง

2.1.5 บทบาทของผู้ปกครอง (Parents) ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญ ในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก โดยเป็นทั้งผู้สนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการสร้างบรรยากาศที่ให้ความรักความเข้าใจ และชื่นชมความพยายาม เป็นผู้ที่มีส่วนกำหนดเป้าหมายร่วมกับนักเรียน มีบทบาทเป็นผู้ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน พานักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร และกิจกรรมที่ส่งเสริมการเป็นพลเมืองโลกได้

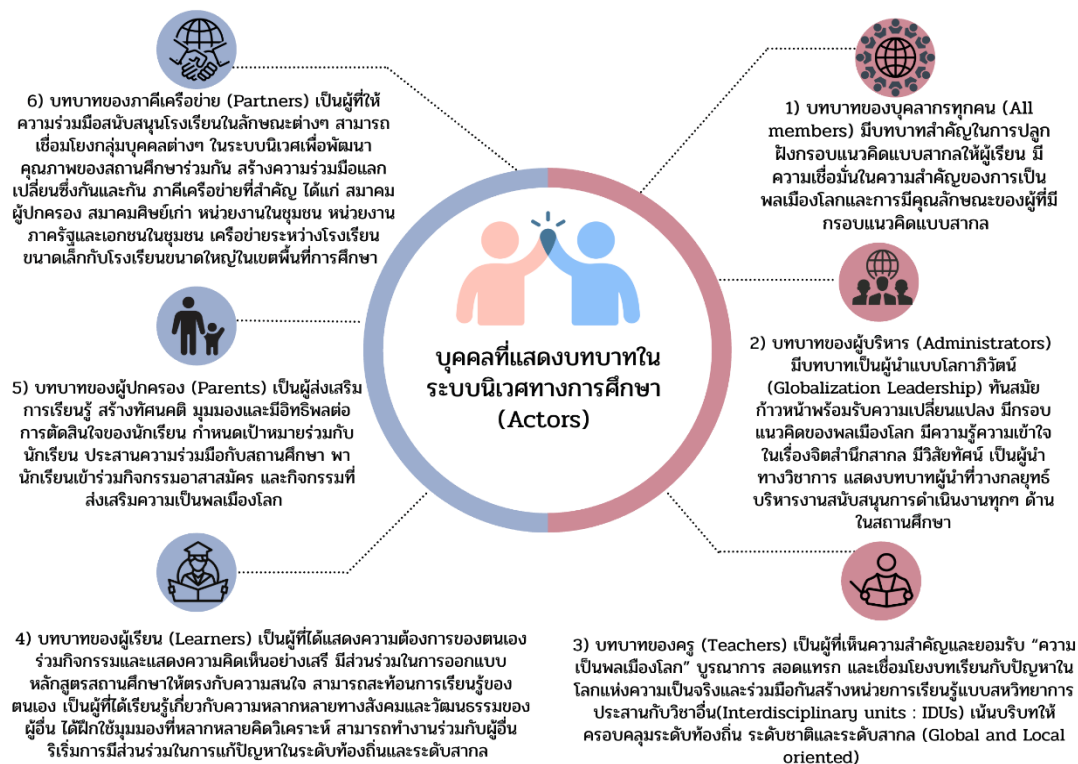
2.1.6 บทบาทของภาคีเครือข่าย (Stakeholders) ภาคีเครือข่ายในโรงเรียน เป็นส่วนสำคัญที่เชื่อมโยงกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่พร้อมสนับสนุนและร่วมพัฒนาคุณภาพของ

สถานศึกษาโรงเรียนให้เกิดขึ้น สร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วน แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน การมีภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็งจะช่วยส่งเสริมให้โรงเรียนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งภาคีเครือข่ายที่สำคัญ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา สมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า หน่วยงานในชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในชุมชน

ในผลการวิจัยขั้นที่ 2 เมื่อผู้ให้ข้อมูลหลักยืนยันโมเดลที่ได้จากการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 พบว่า บทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถรวมเป็นบทบาทเดียวกันกับบทบาทของภาคีเครือข่าย เนื่องจากเครือข่ายทางการศึกษา เช่น เครือข่ายสมาคมผู้ปกครอง สมาคมศิษย์เก่า ชุมชนแวดล้อมโรงเรียน ถือเป็นส่วนประกอบสำคัญในการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมจิตอาสา สร้างจิตสำนึกสากลได้อย่างหลากหลาย ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมนอกหลักสูตร นับว่ามีบทบาทสำคัญในการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในเรื่องของการทำงานร่วมกันเป็นทีม การบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมจิตอาสาช่วยเหลือสังคม สามารถสร้างจิตสำนึกพลเมืองโลกให้เกิดขึ้น

รวมถึงการสร้างเครือข่ายการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ ในเขตพื้นที่การศึกษาจะช่วยแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่มีเครือข่ายจากสมาคมผู้ปกครอง สมาคมศิษย์เก่า ซึ่งการสร้างเครือข่ายระดับโรงเรียน เป็นการนำนิเวศการศึกษามาเสริมพลังอำนาจการบริหารจัดการทรัพยากรของสถานศึกษา นอกจากนี้ผู้เรียนเองนอกจากมีบทบาทในฐานะบุคคลที่แสดงบทบาทในระบบนิเวศทางการศึกษาแล้วนั้น ยังถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของการดำเนินงานในระบบนิเวศทางการศึกษาด้วย เนื่องด้วยผู้เรียนมีอำนาจต่อการตัดสินใจในการบริหารหลักสูตร

สรุปได้ดังภาพ

ภาพประกอบ 16 บุคคลที่แสดงบทบาทในระบบนิเวศทางการศึกษา

สรุปได้ว่าในระบบนิเวศทางการศึกษาประกอบไปด้วยบุคคลผู้แสดงบทบาทต่าง ๆ ที่แตกต่างกันตามหน้าที่และความรับผิดชอบ หากแต่ทุกบทบาทได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนเสริมสร้างและพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากลเช่นเดียวกัน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลทุกบทบาทและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากลเป็นผลลัพธ์สูงสุดแล้วนั้น จะทำให้เกิดความร่วมมือของเครือข่ายพันธมิตรในการสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำโครงการที่เป็นเสมือนห้องทดลองฝึกความตระหนักรู้ในประเด็นปัญหา ระดับสากล ได้ฝึกพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งในระดับโรงเรียนและระดับชุมชน เมื่อสถานศึกษามีเครือข่ายที่กว้างขวางจึงเป็นการสร้างโอกาสที่มีพลังมหาศาลในการพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากลที่เข้มแข็งมากขึ้น

2.2 ผู้วางนโยบาย (Policy maker) และการกำหนดนโยบายร่วมกัน (shared-purpose)

การดำเนินงานสร้างกรอบแนวคิดแบบสากลให้เกิดผลสำเร็จนั้นต้องเริ่มที่การวางนโยบายให้ทุกภาคส่วนได้ปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน การกำหนดนโยบายร่วมกันภายในระบบจึงเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้ทุกคนมีเป้าหมายที่ชัดเจน ตรงประเด็น ซึ่งผู้ที่สามารถสนับสนุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

2.2.1 ผู้บริหารมีหน้าที่ขับเคลื่อนนโยบายของโรงเรียน

เนื่องจากเป็นผู้ที่รับนโยบายจากหน่วยงานระดับสูงมาและแปลงไปสู่แนวทางการปฏิบัติในระดับโรงเรียน นอกจากนี้ ผู้บริหารสามารถกำหนดนโยบายของโรงเรียนเองเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสถานศึกษา การมีจุดร่วมในการดำเนินงานและการทำงานร่วมกัน โดยบุคลากรทุกคนรับทราบและปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเองอย่างสอดคล้องกัน จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายทั้งจากหน่วยงานต้นสังกัดและนโยบายของโรงเรียนไปสู่การปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวม

2.2.2 การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการวางนโยบายร่วมกัน (shared-purpose)

เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ กับสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการวางนโยบายและกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาร่วมกัน กำหนดเป็นแผนเชิงนโยบายทั้งระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งนโยบายจากหน่วยงานหลัก ในระดับต่าง ๆ ควรมีความสอดคล้องกันกับนโยบายสถานศึกษาเพื่อดำเนินการในรูปแบบที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2.2.3 การวางนโยบายที่สอดคล้องสัมพันธ์กันทั้งระบบ (Whole school approach)

ให้การบริหารงานทั้ง 4 ฝ่ายในโรงเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สื่อสารและสร้างความเข้าใจให้กับบุคคลทุกภาคส่วนในระบบนิเวศเข้าใจความหมายของกรอบแนวคิดแบบสากล “Global mindset” ตรงกัน สร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากล

2.2.4 การสร้างนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการสื่อสาร

ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายของสถานศึกษาให้บรรลุผล เนื่องจากการสื่อสารระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษามักเผชิญปัญหาในด้านความเข้าใจและมุมมองที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินงานและการบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ผู้บริหารจึงควรมีบทบาทสำคัญในการลดช่องว่างดังกล่าวโดยการส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์โดยตรง การพบปะพูดคุยทำความเข้าใจและอธิบายประเด็นต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด สร้างนโยบายให้บุคลากรในโรงเรียนเข้าถึงผู้บริหารได้ง่ายหรือเป็นผู้บริหารที่เปิดกว้างสำหรับทุกคนในโรงเรียนเพื่อให้เกิดการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

รวมถึงการบูรณาการกิจกรรมที่เชื่อมโยงซึ่งกันและกันข้ามกลุ่มสาระหรือฝ่ายงาน และการสร้างความเข้าใจเป้าหมายของสถานศึกษาร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

2.2.5 กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ PLC (Professional Learning Community) เป็นกระบวนการด้านนโยบายที่สำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายและวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของสถานศึกษา โดยอาจนำไปใช้ในการบริหารเชิงกลยุทธ์และการจัดทำแผนปฏิบัติการที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะส่งผลให้นโยบายที่กำหนดขึ้นหรือวางแผนร่วมกันได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ดังภาพ

ภาพประกอบ 17 ผู้วางนโยบายและการกำหนดนโยบายร่วมกัน

สรุปได้ว่าผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายทั้ง นโยบายที่รับมาจากหน่วยงานภายนอกสถานศึกษาและการสร้างนโยบายภายในสถานศึกษาให้มีลักษณะที่สอดคล้องสัมพันธ์กันทั้งระบบ (*Whole school approach*) ให้การบริหารงานทั้ง 4 ฝ่ายในโรงเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผ่านการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมวางนโยบายร่วมกัน การสื่อสารที่ชัดเจน ตรงไปตรงมาและสร้างความเข้าใจให้กับบุคคลทุกภาคส่วน

ในระบบนิเวศให้เข้าใจความหมายของกรอบแนวคิดแบบสากลตรงกัน โดยนำคำ (Global Mindset) มาสร้างความเข้าใจ จัดลำดับ จัดกลุ่ม แล้วหาแนวทางร่วมกันภายในสถานศึกษาผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้

2.3 หลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรเป็นแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ถือว่ามีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ เพราะสามารถกำหนดทิศทางการจัดขอบข่ายจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา ตัวชี้วัด และการประเมินผล หลักสูตรที่ดีจึงเป็นหลักสูตรที่สามารถขับเคลื่อนให้ผู้ใช้นหลักสูตรมีผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ได้ การจัดหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากลจึงสามารถดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรในหลากหลายรูปแบบดังต่อไปนี้

2.3.1 หลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการดำเนินงานทั้งระบบ (School-wide, Whole school approach) สร้างหลักสูตรที่เอื้อต่อการนำประเด็นบริบทของท้องถิ่น และประเด็นพลโลกศึกษา (Global and Local oriented) เข้าไปบูรณาการกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ในรายวิชาที่มีอยู่ในทุกระดับการศึกษาใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จัดกิจกรรมสำคัญ เพื่อสร้างความตระหนักรู้ สร้างกิจกรรมชุมชนที่เน้นให้นักเรียนเป็นนักกิจกรรม มีส่วนร่วมกับชุมชน ที่เชื่อมโยงกับโรงเรียนและสถานที่ต่าง ๆ หลักสูตรสถานศึกษาจึงควรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับบริบทในท้องถิ่นของแต่ละโรงเรียน ที่สามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน และการประเมินผลให้สอดคล้องกันทั้งระบบ (Whole school approach) สนับสนุนให้ครูสามารถเชื่อมโยง สอดแทรกเนื้อหาบริบทของท้องถิ่นและเรื่องราวระดับโลกมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรตามลักษณะวิชาของตน เอื้อต่อการนำบริบทของท้องถิ่น มาจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

2.3.2 การข้ามหลักสูตรรายวิชา (Cross-curricular) เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการความรู้ ทักษะ และแนวคิดจากหลากหลายวิชาเข้าด้วยกัน ซึ่งสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างความรู้ศาสตร์ต่าง ๆ มีมุมมองที่หลากหลาย และสามารถนำความรู้และทักษะจากหลายแหล่งมาประยุกต์ใช้ในการทำความเข้าใจและแก้ปัญหาในโลกจริง การสร้างกรอบแนวคิดแบบสากลสามารถดำเนินการร่วมกันจากครูหลายสาระวิชา ครูต้องมีความมุ่งมั่นและมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนด้านนี้ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่ลึกซึ้งมากขึ้น

2.3.3 การบูรณาการในรายวิชา (Integrated Within Subject) การบูรณาการเนื้อหาสาระ ทักษะ กระบวนการคิดวิเคราะห์ ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน สื่อเทคโนโลยี รวมถึงประเด็นทางสังคมและวัฒนธรรมทั้งระดับท้องถิ่นและระดับโลกเข้าไปในรายวิชาต่าง ๆ เช่น วิชาพลเมือง วิชาสังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ดนตรี ศิลปะ วรรณกรรม มีเป้าหมายเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งต่าง ๆ เข้าใจโลกในภาพรวมที่ซับซ้อน สร้างความตระหนักถึงความเชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่นและสากล สามารถคิดวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ในมุมมองที่หลากหลาย และเตรียมพร้อมที่จะเป็นพลเมืองโลกที่มีความรู้ความสามารถ และความรับผิดชอบ

2.3.4 การจัดเป็นรายวิชาเฉพาะ (Separated Stand Alone Subject, Intentional curriculum) หลักสูตรที่ออกแบบรายวิชาเฉพาะเพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้กับความเป็นพลเมืองโลกและทักษะที่จำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกัน การเชื่อมโยงกันในชุมชน และการเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเอง ชุมชน และโลก ในหลักสูตรนี้ควรส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมกับชุมชนที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างการเชื่อมโยงในระดับท้องถิ่นและระดับสากล รวมถึงเข้าใจประเด็นต่าง ๆ ที่เรียนรู้ในบริบทระดับโลก การสร้างความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันกับเครือข่ายพันธมิตรภายนอก (องค์กร NGO หรือองค์กรอื่น ๆ) จะช่วยพัฒนาความเข้าใจทักษะ และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

2.3.5 การส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-guided learner) การสร้างกรอบแนวคิดแบบสากลสามารถดำเนินการกับการศึกษาผ่านกิจกรรมเสริมหลักสูตร (Co-curricular activities) และกิจกรรมนอกหลักสูตร (Extra-curricular activities) โดยการร่วมมือกับเครือข่ายสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ชุมชน การสนับสนุนจากครอบครัวผ่านทาง การไปเรียนรู้นอกห้องเรียนซึ่งสามารถดำเนินการร่วมกันระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานที่ทำงานเพื่อสังคมในระดับท้องถิ่นและระดับโลกและส่งเสริมให้กลุ่มเหล่านั้นมาดำเนินการในโรงเรียน การริเริ่มทำโครงการในห้องเรียนถือเป็นการเปิดห้องเรียนออกสู่ชุมชนและสังคม ซึ่งจะช่วยสนับสนุนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของตนเอง ตระหนักถึงปัญหาสังคมต่าง ๆ ในฐานะพลเมืองโลก เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ผ่านการคิดเชิงวิพากษ์ไปสู่การริเริ่มกิจกรรมอาสาสมัครร่วมมือกับเครือข่ายทำงานร่วมกันกับองค์กรในชุมชน ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหา และความเสียสละ

2.3.6 หลักสูตรการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์ (Outcome-Based Education หรือ OBE) และการใช้กระบวนการการออกแบบการเรียนรู้ย้อนกลับ (Backward Design) ร่วมกัน การเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์ (Outcome-based education หรือ OBE) คือหลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมุ่งเน้นที่การวัดผลการปฏิบัติงานของนักเรียน (ผลลัพธ์) สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ “สิ่งที่เรียนรู้” มากกว่า “สิ่งที่สอน” การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองโลกที่มีกรอบแนวคิดแบบสากลต้องพิจารณาในทุกมิติการเรียนรู้ สร้าง “สิ่งที่เรียนรู้” ทั้งมิติทางปัญญา มิติทางอารมณ์และสังคม และมิติทางพฤติกรรม โดยเน้นการปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจ คุณค่า และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในสังคมโลกที่เชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด การสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์ (OBE) ร่วมกับ การใช้กระบวนการการออกแบบการเรียนรู้ย้อนกลับ (Backward Design) โดยกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังจากมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อกำหนดพฤติกรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์และเป็นแนวทางในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล รวมทั้งการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นขั้นตอน (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2552) จะช่วยให้การออกแบบหลักสูตรและการเรียนการสอนมีทิศทางชัดเจน สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการออกแบบหลักสูตรทั้งกระบวนการ เนื่องจากทุกขั้นตอนจะมุ่งเน้นไปที่เป้าหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะและความรู้ที่ส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากลและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2.3.7 หลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก หรือพลโลกศึกษา (Global Citizenship Education) เป็นแนวทางการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกใน 3 มิติ ซึ่งการนำทั้งสามมิติของการเรียนรู้มาบูรณาการอย่างสมดุลจะช่วยให้ผู้เรียนมีกรอบแนวคิดแบบสากล เป็นพลเมืองโลกที่มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ และมีจิตสำนึกสากลในการสร้างสังคมโลกที่ดีขึ้น ดังนี้

1) **การเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก (Learning about Global citizenship)** เป็นการสร้างรากฐานความรู้ความเข้าใจในประเด็นระดับโลกต่าง ๆ ผ่านหลักสูตรและการเรียนการสอนอย่างเป็นทางการ เช่น การศึกษาประวัติศาสตร์โลก การเมืองระหว่างประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน กิจกรรมในมิตินี้มักจะเป็นการบรรยาย การอภิปราย และการทำโครงการ

2) **การเรียนรู้ผ่านความเป็นพลเมืองโลก (Learning through Global citizenship)** เป็นการเรียนรู้ผ่านทางวัฒนธรรมการปฏิสัมพันธ์ เน้นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจ

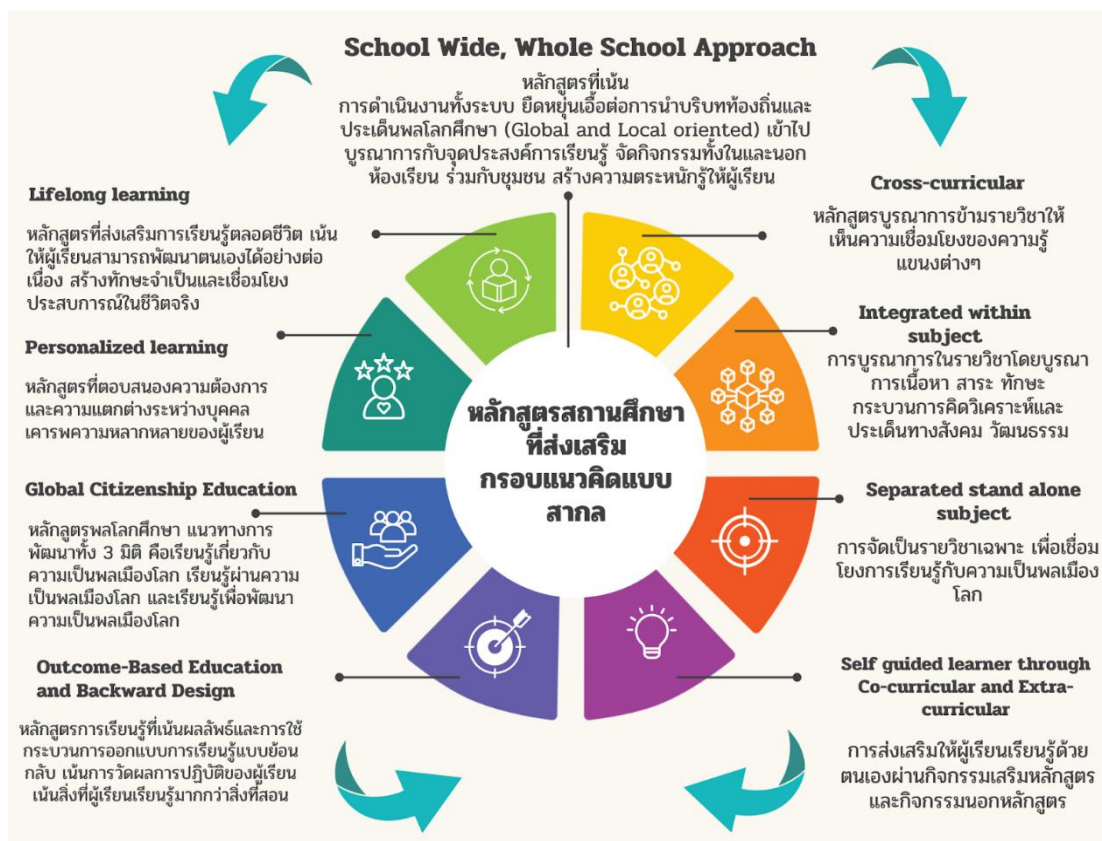
และเคารพซึ่งกันและกัน กิจกรรมที่น่าสนใจ ได้แก่ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การทำงานร่วมกันในโครงการ กิจกรรมจิตอาสา และการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน

3) การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก (Learning for Global citizenship) เน้นการพัฒนาทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองโลก เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการมีส่วนร่วม กิจกรรมในด้านนี้มักเกี่ยวข้องกับการทำโครงการเพื่อสังคม การรณรงค์เพื่อประเด็นที่ตนสนใจ

2.3.8 หลักสูตรที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล (Personalized learning) หลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพควรสอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล หากปฏิบัติโดยยึดโยงตามแนวคิดทฤษฎีพหุปัญญาจะนำไปสู่การตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้อย่างชัดเจน สถานศึกษาจึงควรหาแนวทางการประยุกต์ใช้ทฤษฎีพหุปัญญาในการออกแบบและปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2.3.9 หลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการสร้างบุคคลที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งหลักสูตรควรส่งเสริมความใฝ่รู้และกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เสริมสร้างทักษะที่จำเป็น กระบวนการเรียนรู้มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น สามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์ในชีวิตจริง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำทักษะไปประยุกต์ใช้และต่อยอดได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยอาจมีการออกแบบหลักสูตรที่เน้นนวัตกรรม นอกจากนี้การนำระบบเครดิตแบงก์มาใช้ในหลักสูตรถือเป็นอีกแนวทางที่น่าสนใจ โดยเครดิตที่สะสมไว้สามารถนำไปต่อยอดหรือเทียบโอนกับหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาหรือระดับที่สูงขึ้นได้

สรุปเป็นภาพของหลักสูตรได้ดังนี้

ภาพประกอบ 18 ภาพหลักสูตรสถานศึกษา

สรุปแล้วการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนกรอบแนวคิดแบบสากล เน้นไปที่การดำเนินงานทั้งระบบโรงเรียน (School-wide, Whole school approach) โดยมี ลักษณะที่เอื้อต่อการนำหัวข้อบริบทของท้องถิ่น และประเด็นพลโลกศึกษา (Global and Local oriented) เข้าไปบูรณาการกับจุดประสงค์การเรียนรู้ สอดแทรกเข้าไปในรายวิชาหลักต่าง ๆ จัดเป็นวิชาเฉพาะ รวมถึงจัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทั้งนี้สถานศึกษาสามารถเลือกใช้หลักสูตร ในบางรูปแบบหรือผสมผสานกันตามความพร้อมหรือบริบทที่แตกต่างกันของสถานศึกษาเพื่อที่จะ ทำให้ความหลากหลายนั้นเติมเต็มซึ่งกันและกันเพื่อสร้างผู้เรียนที่มีกรอบแนวคิดแบบสากลได้เกิด ประสิทธิภาพมากที่สุด

2.4 ทรัพยากร (Resources) สภาพแวดล้อม เทคโนโลยี

ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่สนับสนุนการจัดทรัพยากรบุคคลและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สื่อให้ความรู้ เทคโนโลยีให้ทันสมัยเพื่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนซึมซับกรอบแนวคิดแบบสากลผ่านประสบการณ์จากการดำเนินงานและกิจกรรมในโรงเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ได้รับการยอมรับ รู้สึกปลอดภัย เชื่อมโยงนักเรียนเข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบันในชีวิตประจำวัน กระตุ้นให้คิด สืบค้นด้วยตนเอง สภาพแวดล้อมทางการศึกษา ประกอบด้วยหลักสูตรที่เน้นความหลากหลายครอบคลุมมิติของสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนกับนักเรียนจากประเทศอื่น สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ เรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์เพื่อเชื่อมต่อและเข้าถึงเครือข่าย ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ทั่วโลก ได้ทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน พัฒนาทักษะสื่อสารและสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างทางความคิด ยอมรับความแตกต่าง ให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น และได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ออกแบบมาเพื่อทุก ๆ คน (Universal Design Learning)

ดังนั้นการสร้างสภาพแวดล้อมและเตรียมทรัพยากรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าถึงโอกาสในการเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมทั้งทางกายภาพและระบบออนไลน์ นับเป็นการจัดทรัพยากรทางการศึกษาที่ช่วยสนับสนุนการสร้างกรอบแนวคิดแบบสากลให้การเรียนรู้เกิดขึ้นทั้งในห้องเรียนและขยายกว้างขึ้นสู่ระบบเครือข่าย ระบบเสมือนจริงต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกการตีความ การคิด การตั้งคำถามกับประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างกว้างไกลมากขึ้น

2.5 การพัฒนาวิชาชีพครู, การฝึกอบรมครู (Professional Development)

ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในระบบนิเวศทางการศึกษา ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องประกอบด้วยครูที่มีคุณภาพเช่นกัน การพัฒนาวิชาชีพครูจึงเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพครูในระบบการศึกษา ครูที่มีคุณภาพจึงต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอให้มีความรู้ ความชำนาญ ความพร้อมในทักษะอาชีพ และทักษะการสอน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกในยุคพลิกผัน ซึ่งการฝึกอบรมพัฒนาครูนั้นประกอบไปด้วยลักษณะและรูปแบบที่หลากหลายแตกต่างกัน ดังนี้

2.5.1 การรับรู้สมรรถนะร่วมกันของครู (Collective Teacher Efficacy (CTE))

ครูควรจะสามารถรับรู้สมรรถนะร่วมกันของครู ซึ่งหมายถึงความเชื่อที่กลุ่มครูในโรงเรียนมีความรู้สึกร่วมกันว่าเราสามารถทำงานร่วมกันเพื่อส่งผลเชิงบวกต่อการเรียนรู้และผลลัพธ์ของนักเรียนทุกคน ซึ่งถือเป็นส่วนประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาวิชาชีพครู โดยส่งเสริมการทำงานร่วมกัน กระตุ้นการพัฒนาตนเอง สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ เพิ่มความยืดหยุ่น

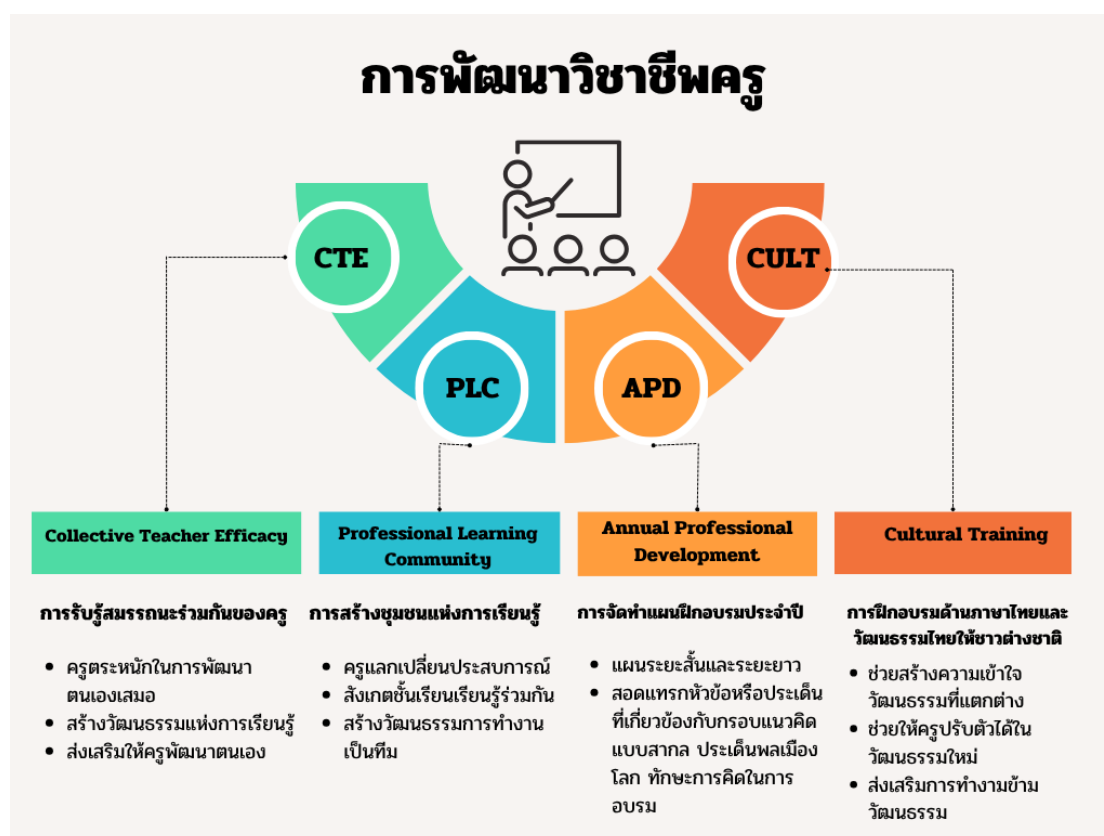
และความอดทน และส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เป็นการสร้างระบบให้ครูสามารถพัฒนาตนเองผ่านเครือข่ายและการทำงานร่วมกันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น PLC (Professional Learning Community) และ Open class โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการปฏิบัติงานร่วมกันของครู

2.5.2 การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community (PLC)) คือ การรวมตัวอย่างต่อเนื่องของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อร่วมกันพัฒนาการเรียนรู้และการสอน โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ สะท้อนผลการปฏิบัติงาน แก้ไขปัญหาร่วมกัน และแสวงหาแนวทางปฏิบัติ สร้างสรรค์แนวทางใหม่ ๆ ร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาวิชาชีพครู โดยส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน การฝึกทักษะพัฒนาตนเอง การสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบทีม การทดลองนำนวัตกรรมไปใช้ และการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง การเปิดชั้นเรียน (Open class) คือการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นสังเกตชั้นเรียน เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันและช่วยส่งเสริมการให้ผลสะท้อนกลับนำไปสู่การพัฒนาการสอนของครู สร้างแนวคิดให้นำข้อผิดพลาดมาปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาวิชาชีพครูในด้านการสะท้อนตนเอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การขยายมุมมองการสอน การเปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะ ความต้องการในการเพิ่มพูนทักษะของตนเอง การเสริมสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน ถือเป็นส่วนหนึ่งของ PLC อีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

2.5.3 การจัดทำแผนฝึกอบรมประจำปี (Annual Professional Development) การจัดทำแผนฝึกอบรมประจำปีเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถพัฒนาบุคลากรได้อย่างมีเป้าหมาย สอดคล้องกับความต้องการและแผนพัฒนาสถานศึกษา ส่งผลให้บุคลากรมีความรู้และทักษะที่ทันสมัย เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน หากโรงเรียนมีแผนงานประจำปีที่แน่นอนในการอบรมครูประจำปีการศึกษา สามารถสอดคล้องการอบรมในหัวข้อหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดแบบสากลที่สอดคล้องกับพลเมืองโลกศึกษาเป็นวาระของโรงเรียนได้

2.5.4 การฝึกอบรมด้านภาษาและวัฒนธรรมไทยให้แก่ชาวต่างชาติ (Cultural Training) หากสถานศึกษามีบุคลากรชาวต่างชาติปฏิบัติงานภายในหน่วยงาน การฝึกอบรมวัฒนธรรมไทยให้แก่ชาวต่างชาติมีประโยชน์ต่อการทำงานในประเทศไทย โดยช่วยส่งเสริมความเข้าใจและการปรับตัวในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่าง เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล เพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร ส่งเสริมสภาพแวดล้อมการทำงานแบบเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เคารพบุคคลทุกคน และสนับสนุนการทำงานข้ามวัฒนธรรม ทั้งระหว่างครูด้วยกันเอง

และระหว่างครูกับผู้เรียน ซึ่งสามารถส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการสร้างกรอบแนวคิดแบบสากล

ภาพประกอบ 19 การพัฒนาวิชาชีพครูในระบบนิเวศทางการศึกษา

ดังนั้นการพัฒนาคูจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ให้ครูตระหนักถึงผลเชิงบวกเมื่อได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาสาระและทักษะกระบวนการสอนอย่างต่อเนื่อง แนวคิดและความเชื่อของครูจึงเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะนำพาให้ครูปฏิบัติตามนโยบายหรือองค์ความรู้ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและผลลัพธ์ของระบบนิเวศทางการศึกษา การพัฒนาวิชาชีพครูจึงสามารถช่วยเพิ่มองค์ความรู้และสมรรถนะในการจัดบูรณาการสอดแทรกองค์ประกอบต่าง ๆ ของกรอบแนวคิดแบบสากลให้เกิดขึ้นได้โดยเริ่มที่ครูเป็นจุดตั้งต้น

3. ลักษณะสำคัญของความเชื่อมโยงของส่วนประกอบต่าง ๆ ในระบบนิเวศทางการศึกษา

ระบบนิเวศทางการศึกษาพัฒนามาจากระบบนิเวศทางชีววิทยาที่เป็นโครงสร้างความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่พึ่งพาอาศัยกัน เชื่อมโยงถึงกันและส่งผลกระทบต่อกันเมื่อส่วนใดส่วนหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปให้เกิดความสมดุล ระบบนิเวศทางการศึกษาก็เช่นเดียวกันที่มีโครงสร้างและส่วนประกอบต่าง ๆ แสดงความสัมพันธ์เชื่อมต่อกันในระบบการศึกษา สามารถแบ่งออกได้เป็นลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

3.1 การพึ่งพาอาศัยกัน การพึ่งพาอาศัยกันระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ ของระบบนิเวศทางการศึกษาที่ประกอบด้วยผู้เรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน หลักสูตร สื่อ เทคโนโลยี และนโยบาย มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละส่วนต่างมีบทบาทและหน้าที่ที่ส่งผลกระทบต่อกัน การพึ่งพาอาศัยกันอย่างมีประสิทธิภาพจะสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในหลายมิติ

3.2 การแบ่งปันจุดมุ่งหมายร่วมกัน การแบ่งปันเป้าหมายร่วมกันมีส่วนในการช่วยส่งเสริมระบบนิเวศทางการศึกษาที่สร้างกรอบแนวคิดแบบสากล สามารถสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เชื่อมโยงบุคลากรทุกภาคส่วนให้มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร สร้างแรงบันดาลใจร่วมกัน พัฒนาทักษะสื่อสารระหว่างกันช่วยฝึกฝนการทำงานเป็นทีมแก้ปัญหาและพัฒนาองค์กรไปด้วยกัน

3.3 การเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน การเชื่อมโยงซึ่งกันและกันของส่วนประกอบต่าง ๆ ในระบบนิเวศทางการศึกษามีส่วนช่วยสร้างการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องหลากหลาย และครอบคลุมทุกมิติของพลโลกศึกษาเพื่อสร้างให้ผู้เรียนเกิดกรอบแนวคิดแบบสากลเพื่อส่งต่อลักษณะของแต่ละองค์ประกอบไปสู่ส่วนอื่น ๆ เมื่อส่วนประกอบต่าง ๆ ทำงานอย่างเชื่อมโยงถึงกันอย่างเป็นระบบจะทำให้เกิดการเรียนรู้ทั้งในแนวกว้างและในแนวลึกสร้างความเข้มแข็งสถานศึกษาครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมได้อย่างหลากหลายน่าสนใจเหมาะสมกับผู้เรียน

3.4 การปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลง สื่อ เทคโนโลยี ประเด็นทางสังคมทั้งบริบทในท้องถิ่นและระดับสากลต้องทันสมัย สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพสังคม วัฒนธรรม และกาลเวลา ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน

3.5 การสื่อสารระหว่างส่วนประกอบ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้าใจระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา ทั้งผู้บริหาร ครู และนักเรียน รวมถึงส่วนประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษาอื่น ๆ ซึ่งส่งผลให้ทุกภาคส่วนปฏิบัติงานได้ตรงตามพันธกิจและนโยบายที่ตั้งไว้ สามารถขับเคลื่อนให้ทุกคนบรรลุเป้าหมาย

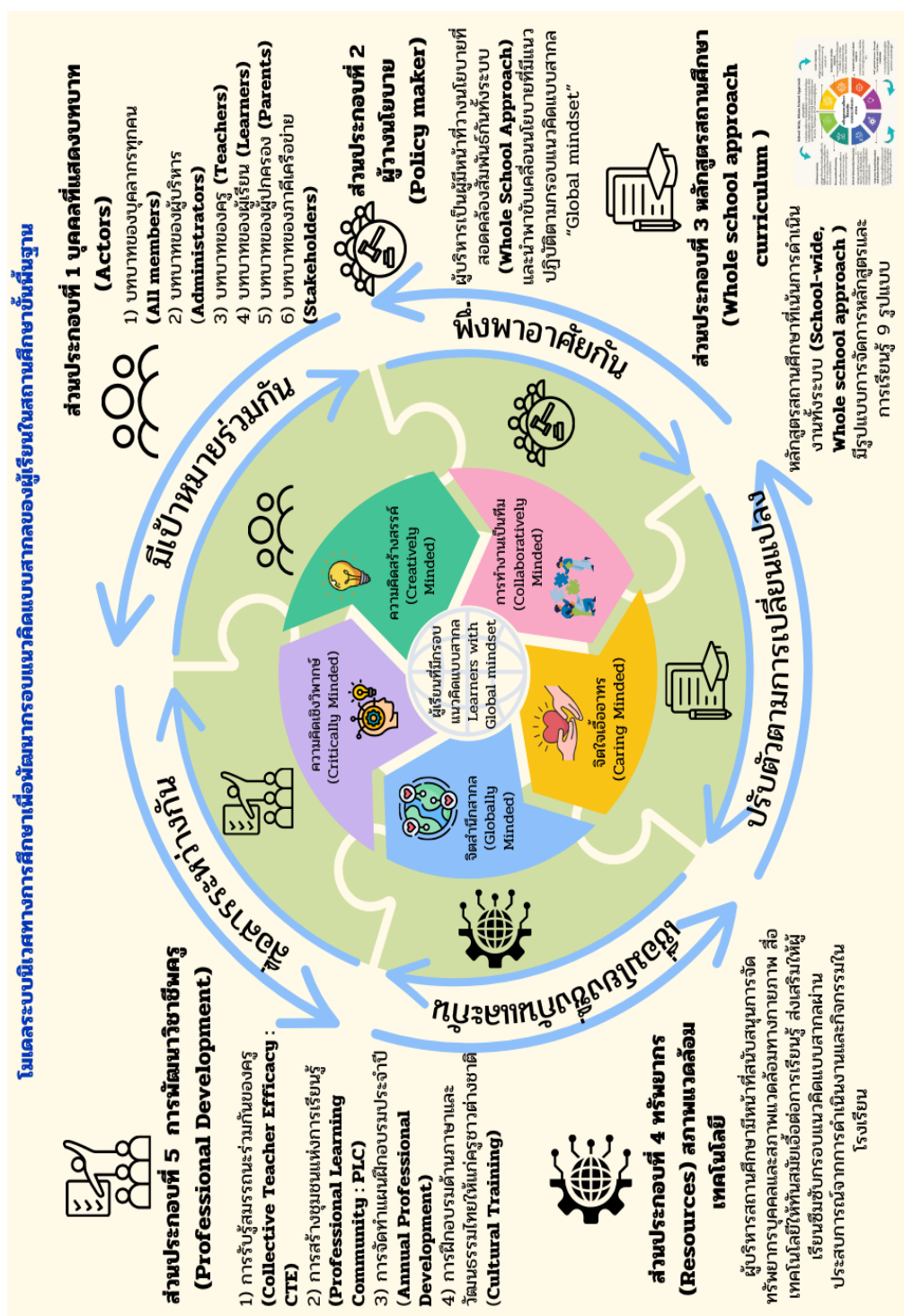
ร่วมกัน ผู้บริหารจึงควรมีบทบาทสำคัญในการสร้างรูปแบบการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา เข้าถึงง่าย ชัดเจน และใกล้ชิด ใช้ภาษาที่ทุกคนเข้าถึงง่ายเหมาะกับช่วงวัย พัฒนาการ และลักษณะของบุคคลแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ทุกคนเข้าใจตรงกัน

ภาพประกอบ 20 ลักษณะความเชื่อมโยงของส่วนประกอบในระบบนิเวศทางการศึกษา

ดังนั้นระบบนิเวศทางการศึกษาจะสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพจนส่งผลเชิงบวกให้สามารถส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากลจึงต้องประกอบไปด้วยลักษณะดังกล่าวทั้ง 5 ประการ เพื่อให้สามารถเสริมสร้างผู้เรียนที่มีคุณภาพได้

ข้อที่ 2 โมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนกรอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้จากผลการวิจัยทั้งสองส่วน มีลักษณะดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 21 โมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากล

บทวิจารณ์

งานวิจัยเรื่องระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอโครงสร้างและส่วนประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาโมเดลกรอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายให้กับหน่วยงานระดับนโยบายทางการศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศได้มีโมเดลที่ถือว่าเป็นวิสัยทัศน์ใหม่ในยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศมีการเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าอย่างก้าวกระโดดเกิดเป็นยุคโลกไร้พรมแดน ความมุ่งหมายของงานวิจัยนี้จึงเป็นการนำเสนอบริบทของระบบนิเวศทางการศึกษาที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ และการสนับสนุนของทุกภาคส่วนทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ตั้งแต่ระบบเล็กอย่างระบบครอบครัว ระบบโรงเรียน ชุมชน จนกระทั่งระบบโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อปฏิรูปการนำระบบการศึกษาไทยเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 อย่างมีคุณภาพในมาตรฐานระดับสากล

ความพยายามในการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาการศึกษาของชาติมีมาอย่างต่อเนื่องในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา หากแต่ยังพบว่าคุณภาพการศึกษาไทยยังคงอยู่ที่เดิมและมีแนวโน้มลดลง จากหลักฐานผลการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล หรือ PISA (Programme for International Student Assessment) ที่ริเริ่มโดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินสมรรถนะของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้ความรู้และทักษะในชีวิตจริงนอกเหนือจากการเรียนรู้ตามหลักสูตรในโรงเรียน ใน 3 ด้าน ได้แก่ การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ผลการประเมินของประเทศไทยในปี 2022 (พ.ศ. 2565) พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ และด้านการอ่าน เทียบกับปี 2018 (พ.ศ. 2561) พบว่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศไทยทั้งสามด้านลดลง โดยด้านคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยลดลง 25 คะแนน ส่วนด้านวิทยาศาสตร์และการอ่าน มีคะแนนเฉลี่ยลดลง 17 คะแนน และ 14 คะแนนตามลำดับ ทั้งนี้ ผลการประเมินของประเทศไทยตั้งแต่ PISA 2000 จนถึง PISA 2022 พบว่าคะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์และการอ่านมีแนวโน้มลดลง ส่วนด้านวิทยาศาสตร์ถือว่าไม่เปลี่ยนแปลงทางสถิติ (PISA THAILAND, 2566)

การประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA) จึงถือได้ว่าเป็นตัวชี้วัดสภาพปัญหามาตรฐานเด็กไทยในมาตรฐานระดับนานาชาติ ที่หน่วยงานระดับประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารระดับนโยบาย และบุคลากรระดับปฏิบัติการต้องร่วมมือเร่งหาทางออกให้ประเทศไทย

เพื่อแก้ไขปัญหามาตรฐานการศึกษาของชาติต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานระดับสากล ประเทศไทยมีแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ให้เด็กเป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น โอบอ้อมอารีมีวินัย รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และเป็นพลเมืองดีของชาติที่มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสาร ภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง” (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580, 2561) เพื่อเป็นการเตรียมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เข้าสู่การพัฒนาทางสังคมยุคสังคม 5.0 ที่ต้องการ “มนุษย์” ที่มีคุณภาพตามแนวคิดอุตสาหกรรม 5.0 “มนุษย์คุณภาพ” ที่สามารถใช้เทคโนโลยีและสร้างนวัตกรรมได้จึงเป็นผลลัพธ์ที่เราต้องการในอนาคต

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ได้มีแนวทางและนำเสนอมาตรการในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ในด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน โดยเสนอให้มีกระบวนการการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีทักษะที่จำเป็นในการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง อีกทั้งส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพให้กับสถานศึกษาอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมเพื่อลดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำในการจัดการเรียนรู้ (PISA THAILAND, 2566) จากมาตรการดังกล่าวจึงเกิดคำถามที่ท้าทายทุกภาคส่วนว่าเราจะพัฒนาครูอย่างไร และส่งเสริมระบบการศึกษาในทิศทางใด จึงเป็นคำถามที่ต้องทบทวนและหาทางออกร่วมกัน

การแก้ปัญหานี้จึงต้องการกรอบแนวคิดใหม่ ที่ประกอบไปด้วยทักษะแห่งอนาคต และกรอบแนวคิดแบบสากลของพลเมืองโลกเพราะเรากำลังเตรียมพัฒนาเด็กไทยเข้าสู่สังคมโลก การเรียนรู้จากผลการประเมิน PISA ทำให้เห็นว่ามีทักษะบางอย่างที่ไม่ได้อยู่ในหลักสูตรในโรงเรียน หากแต่เป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ตามหลักสูตรประกอบการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทักษะชีวิตที่จะทำให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำงานเป็น แก้ปัญหาได้ และเป็นทักษะติดตัวไปจนเข้าสู่การทำงานในอนาคต การวิจัยเรื่องระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนี้ ผู้วิจัยสามารถนำเสนอโมเดลที่สามารถเป็นแนวทางใหม่ให้กับหน่วยงานระดับนโยบายได้ศึกษาและนำไปประยุกต์ใช้ได้เพื่อสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะสอดคล้องกับมาตรฐานระดับนานาชาติและคาดหวังว่าจะมีส่วนช่วย

ยกระดับคุณภาพเด็กไทยให้รู้จักการคิดเชิงวิพากษ์ มีทักษะชีวิต แก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็น และมีจิตสำนึกสากล ซึ่งจะช่วยพาเด็กไทยไปสู่มาตรฐานโลก

โมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยได้มาจากการวิจัยครั้งนี้ถือเป็นการนำเสนอวิสัยทัศน์ในมุมมองของการบริหารการศึกษาที่ขอนำเสนอในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. แนวทางสำหรับการสร้างผู้เรียนให้เกิดทักษะชีวิตอย่างยั่งยืน

โมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นโมเดลที่จะช่วยสร้างการเรียนรู้ให้เกิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เนื่องจากกรอบแนวคิดแบบสากลประกอบไปด้วยคุณลักษณะย่อย 5 ด้าน คือ

1) การมีความคิดเชิงวิพากษ์ (Critically Minded) ผู้เรียนสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ วิเคราะห์ ตีความ สังเคราะห์ ประเมินค่า ถ่ายโอนส่งต่อความรู้จากในบริบทหนึ่งไปสู่อีกบริบทหนึ่งเพื่อแก้ปัญหา

2) มีความคิดสร้างสรรค์ (Creatively Minded) ผู้เรียนสามารถจินตนาการ ตั้งคำถามในสถานการณ์ใหม่ ๆ จำลอง สถานการณ์ รวบรวมแนวคิด ความรู้สึก เพื่อเพิ่มความเข้าใจมากยิ่งขึ้น การให้ความสำคัญกับสิ่งที่คลุมเครือ สามารถสำรวจหลาย ๆ หนทาง เพื่อแก้ปัญหาจากคำถามหรือความท้าทายที่เกิดขึ้น

3) มีความร่วมมือร่วมใจ (Collaboratively Minded) ผู้เรียนฝึกการสังเกต การบันทึก รายละเอียดเล็ก ๆ การไตร่ตรอง สะท้อนตนเอง ฝึกเป็นคนใจกว้างโดยตั้งคำถามเพื่อสะท้อนถึงการเปลี่ยนมุมมอง สามารถ ระดมความคิด แบ่งปันความรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเมื่อมองหาวิธีแก้ปัญหาที่สร้างสรรค์ การตอบสนองต่อรูปแบบที่หลากหลายอย่างยืดหยุ่นสามารถทำงานเป็นทีมร่วมกันกับผู้อื่นและมีกลยุทธ์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

4) มีจิตใจเอื้ออาทร (Caring Minded) ผู้เรียนตระหนักรู้ตนเอง ยอมรับความแตกต่างในมุมมองของผู้อื่นด้วยความเคารพ หลีกเลี่ยงการตัดสิน ตระหนักว่าโลกทัศน์และประสบการณ์ของตนเองอาจแตกต่างจากผู้อื่นและสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับมุมมองที่แตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม เชื่อมั่นในตนเอง รู้จักพัฒนาความสัมพันธ์ใหม่ ๆ กับผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจ ตระหนักและยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมหรือสถานการณ์ที่อาจส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการทำงาน หรือความสัมพันธ์ของผู้อื่นเพื่อให้เข้าใจมุมมองของบุคคลอื่นได้ดีขึ้น

5) มีจิตสำนึกสากล (Globally Minded) ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริง มีประสบการณ์ ทำกิจกรรมที่คำนึงถึง สิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน สามารถเสนอ

แนวทางในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และร่วมแก้ปัญหา รูปแบบต่าง ๆ ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีจิตสำนึกความเป็นพลเมืองโลก แสดงออกถึงความเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน สามารถวิเคราะห์ประเด็นทางเศรษฐกิจ กฎหมาย วิทยาศาสตร์ หรือวัฒนธรรมที่มีกระทบต่อนานาชาติ มีการคิดเชิงบูรณาการเชื่อมโยงบริบทต่าง ๆ เพื่อให้เกิด การเชื่อมโยงทางความคิด มีมุมมองที่หลากหลาย สามารถพิจารณามุมมองได้อย่างหลากหลายรูปแบบ เป็นคนใจกว้าง สามารถแสดงออกอย่างเหมาะสม เมื่อปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มาจากต่างสังคม และวัฒนธรรม (Kang และ Holloman, 2011)

เมื่อพิจารณารายละเอียดในประเด็นย่อยของกรอบแนวคิดแบบสากลจะพบว่า มีหลายมิติที่คล้ายคลึงกับกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่นำเสนอในหนังสือทักษะแห่งอนาคตใหม่ การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21: 21st Century Skills Rethinking How Students Learn (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, 2562)

Ken Kay ได้นำเสนอกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, 2562) โดยภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยระบุมูลเหตุของการนำเสนอโมเดลใหม่ว่าเกิดจากกระแสการเปลี่ยนแปลงในภาคเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม การเรียนรู้แบบเดิมไม่สามารถรับประกันความสำเร็จทางวิชาชีพของผู้เรียนในอนาคตได้ สิ่งที่ยุทธศาสตร์การศึกษาต้องการนั้นคือ ทักษะใหม่ที่จำเป็นที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถคิด ทำ แก้ปัญหา รับผิดชอบและจัดการงานได้ด้วยตนเอง รวมถึงมีจิตสำนึกสากลที่ต้องเข้าใจปัญหาระดับโลกที่อาจส่งผลกระทบต่อตนเองในฐานะพลเมืองโลกและการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างทางการใช้ภาษา วิถีชีวิตและวัฒนธรรม สามารถจัดการกับสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนได้อย่างชาญฉลาด

กรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะดังนี้

ภาพประกอบ 22 กรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ที่มา: 21st Century Skills Rethinking How Students Learn (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, 2562)

จากภาพเป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะใหม่ ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ความเป็นผู้นำและทักษะการเรียนรู้แบบพหุวัฒนธรรม สิ่งสำคัญในโมเดลนี้คือการผสมผสานวิชาแกนกลางเข้ากับแนวคิดสำคัญของศตวรรษที่ 21 ทั้งการวางแผน การคิดให้เหตุผล การเชื่อมโยงความคิดทั้งในสาขาเดียวกันหรือข้ามศาสตร์นำไปต่อยอดทางความคิด ซึ่งทำให้เกิดพันธมิตรใหม่ทางการศึกษาที่เข้มแข็ง จุดสำคัญนี้เองที่จะช่วยแก้ปัญหาการศึกษาไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มความแข็งแกร่งทางการศึกษา จากสถิติของการประเมินผล PISA ผู้เรียนที่รู้จักใช้วิธีคิดเชิงวิพากษ์และมีทักษะการแก้ปัญหาจะมีผลคะแนนสูงกว่าผู้เรียนที่ไม่มีทักษะดังกล่าว จึงกล่าวได้ว่าผู้เรียนที่มีความเป็นเลิศในเนื้อหาและทักษะ จึงถือได้ว่ามีความแข็งแกร่งทางการศึกษา

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลที่ได้จากการวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางการเปลี่ยนโฉมหน้าการศึกษาไทยให้มีมาตรฐานความเป็นสากล สร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นทักษะระดับโลกของผู้เรียนในประเทศระดับแนวหน้า เกิดเป็นทักษะชีวิตของผู้เรียนที่ใช้ได้ในปัจจุบันและติดตัวเป็นทักษะชีวิต

เพื่อเข้าสู่วิชาชีพในอนาคต หากพลเมืองไทยมีกรอบแนวคิดแบบสากลแล้วความหวังในการเห็นพัฒนาการของระบบการศึกษาไทยก็จะเด่นชัดเป็นรูปธรรมขึ้น ทั้งนี้จะส่งผลต่อการพัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

2. ภาวะผู้นำโลกาภิวัตน์ของผู้บริหารสถานศึกษา (Globalization Leadership)

การสร้างระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีกรอบแนวคิดแบบสากลต้องการผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล รอบรู้ทั้งแนวดิ่งและแนวราบ เป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ที่มีลักษณะแวดล้อมต่อความเปลี่ยนแปลง ใจกว้าง ยืดหยุ่นสามารถปรับตัวได้ง่าย สามารถนำพาองค์กรไปสู่การปรับเปลี่ยนโครงสร้าง ระบบ และกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงานนำไปสู่ความสำเร็จก้าวหน้าของสถานศึกษา ในบริบทการศึกษาที่ต้องแก้ปัญหาคุณภาพผู้เรียนบทบาทของผู้นำจึงทวีความสำคัญยิ่งขึ้น งานวิจัยนำเสนอไว้ว่าบทบาทของผู้บริหารที่จะเป็นผู้นำในอนาคตต้องมีทักษะและสมรรถนะใหม่ ๆ ได้แก่ ความสามารถในการคิดเชิงซับซ้อน (Cognitive Complexity) ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-learning) ความสามารถด้านพฤติกรรมที่ยืดหยุ่นได้มากขึ้น (Behavioral Flexibility) ความไวต่อการรับรู้ทางวัฒนธรรม (Cultural Sensitivity) ความสามารถวิเคราะห์กระบวนการ (Process Analysis) และความสามารถเป็นผู้ประกอบการรวมถึงการมีกระบวนการทัศน์ในการคิดแบบโลกาภิวัตน์ (Global Mindset) (ภราดร แก้วบุตรดี, 2564) ซึ่งทักษะและสมรรถนะดังกล่าวถือเป็นแก่นสำคัญของผู้ที่มีกรอบแนวคิดแบบสากลตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้บริหารจะแสดงภาวะผู้นำโลกาภิวัตน์ได้อย่างเต็มศักยภาพจึงต้องมีบทบาทดังนี้

1. ผู้บริหารมีกรอบแนวคิดของพลเมืองโลก มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องจิตสำนึกสากล มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีทักษะความเป็นนานาชาติ เพื่อที่สามารถกำหนดนโยบายของสถานศึกษา สร้างตัวชี้วัด จัดสรรงบประมาณ บริหารจัดการการดำเนินงานในองค์กรได้ รวมถึงสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือแลกเปลี่ยนองค์บุคคลและความรู้ระหว่างสถานศึกษาของตนเองกับสถาบันการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. ผู้บริหารมีหน้าที่วางนโยบายที่สอดคล้องสัมพันธ์กันทั้งระบบ (Whole school approach) ให้การบริหารงานทั้ง 4 ฝ่ายในโรงเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สื่อสารและสร้างความเข้าใจให้กับบุคคลทุกภาคส่วนในระบบนิเวศเข้าใจความหมายของกรอบแนวคิดแบบสากล “Global mindset” ตรงกัน สร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากล ขับเคลื่อนนโยบายของโรงเรียน กำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสถานศึกษา

3. แสดงภาวะผู้นำในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการวางนโยบายร่วมกัน (shared-purpose) เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมในการวางนโยบายและกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาร่วมกัน กำหนดเป็นแผนเชิงนโยบายทั้งระยะสั้นและระยะยาว ที่ส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากล เปิดโอกาสให้ทุกคนได้ทำกิจกรรมทั้งในสถานศึกษาและร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกร่วมกัน

4. การสร้างนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการสื่อสาร ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายของสถานศึกษาให้บรรลุผล เนื่องจากการสื่อสารระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษามักเผชิญปัญหาในด้านความเข้าใจและมุมมองที่แตกต่างกัน ผู้บริหารจึงควรมีบทบาทสำคัญในการลดช่องว่างดังกล่าวโดยการส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์โดยตรง การพบปะพูดคุยทำความเข้าใจและอธิบายประเด็นต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด มีความยืดหยุ่นรับฟังปัญหาและความคิดเห็นของผู้ได้บังคับบัญชาอย่างจริงจัง สร้างนโยบายให้บุคลากรในโรงเรียนเข้าถึงผู้บริหารได้ง่ายหรือเป็นผู้บริหารที่เปิดกว้างสำหรับทุกคนในโรงเรียนเพื่อให้เกิดการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการบูรณาการกิจกรรมที่เชื่อมโยงซึ่งกันและกันข้ามกลุ่มสาระหรือฝ่ายงาน และการสร้างความเข้าใจเป้าหมายของสถานศึกษาร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

5. ใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ PLC (Professional Learning Community) นำพาองค์กรให้มีกรอบแนวคิดแบบสากล เป็นกระบวนการด้านนโยบายที่สำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายและวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของสถานศึกษา โดยอาจนำไปใช้ในการบริหารเชิงกลยุทธ์และการจัดทำแผนปฏิบัติการที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะส่งผลให้นโยบายที่กำหนดขึ้นหรือวางแผนร่วมกันได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

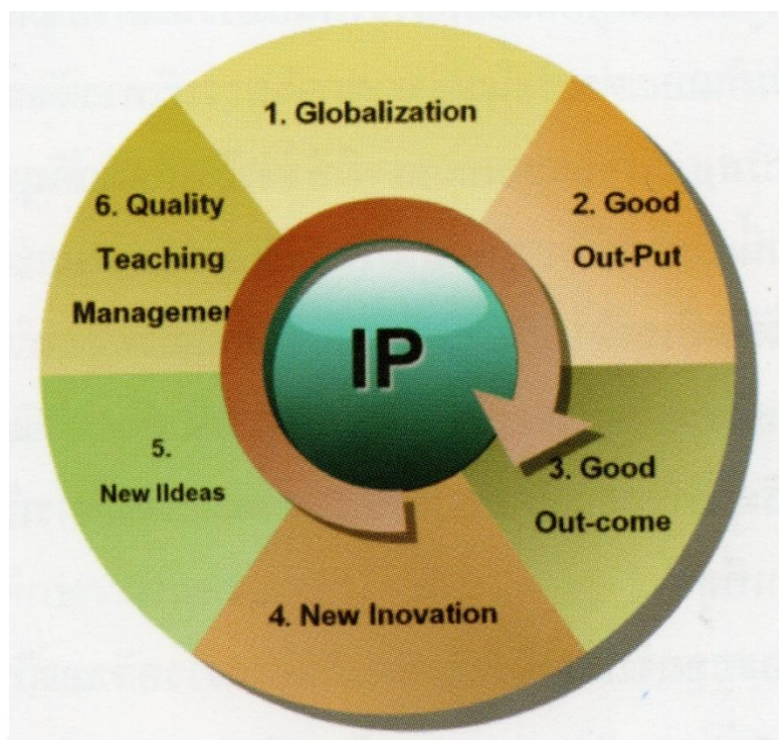
ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากลนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารให้มีภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ควบคู่กับการพัฒนาสถานศึกษามาตรฐานสากล

3. การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) เพื่อพัฒนาโรงเรียนไทยให้มีมาตรฐานนานาชาติ

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่ระบบการศึกษาไทยต้องการกรอบแนวคิดใหม่เพื่อเปลี่ยนโฉมการศึกษาไทยที่มีปัญหาหลายมิตินั้น จำเป็นที่จะต้องมีการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ในการวางแผน ออกแบบระบบการศึกษาใหม่ให้ทันกระแสการเปลี่ยนแปลงในระดับโลก คำว่า “มาตรฐานนานาชาติ มาตรฐานสากล” จึงถูกหยิบยกมากล่าวถึงอย่างแพร่หลายให้เกิดการขับเคลื่อนไปสู่จุดหมายนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้ผนึกกำลังกับภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา

เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) กำหนดนโยบายพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานนานาชาติเพื่อรองรับนักเรียนต่างชาติที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในระบบการศึกษาไทย รวมถึงพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของเด็กไทยเองให้มีสมรรถนะทัดเทียมผู้เรียนในระดับนานาชาติ การพัฒนาความเป็นนานาชาติถือว่าการสร้างจุดแข็งทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ ในแง่ของการรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีคู่ค้าขยายวงกว้างขึ้นในหลายประเทศเกิดเป็นวิถีชีวิตแบบพหุวัฒนธรรมทั้งในเขตพัฒนาเศรษฐกิจสำคัญของประเทศและการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน การศึกษาขั้นพื้นฐานเองจึงต้องปรับตัวเพื่อเสริมสร้างความเป็นนานาชาติควบคู่กับความเป็นไทย ทั้งในด้านหลักสูตร คุณภาพทางวิชาการ คุณภาพบุคลากร เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะชีวิต มีคุณลักษณะพลโลกที่ดีสามารถอยู่ในสังคมที่มีความไม่แน่นอนและอยู่ท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จัดทำแนวทางการดำเนินงานห้องเรียนพิเศษโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางในภูมิภาค (Education Hub) นำร่องการใช้โปรแกรมนานาชาติในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานในระดับนานาชาติ และเพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก การสอนในโปรแกรมนานาชาติ (International Program) ได้นำหลักแนวคิดแบบ 3G-2N-1Q เป็นเครื่องมือในการพัฒนามาตรฐานโปรแกรมนานาชาติ นั่นคือ

ภาพประกอบ 23 แนวคิดโปรแกรมนานาชาติที่เปิดสอนในประเทศไทย

ที่มา: แนวทางการดำเนินงานห้องเรียนพิเศษโครงการ Education Hub, กระทรวงศึกษาธิการ 2558 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

จากภาพจะเห็นได้ว่าโปรแกรมนานาชาติที่ใช้ในประเทศไทยมีหลักที่ประกอบไปด้วยแนวคิดในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. Globalization คือ ยึดหลักความเป็นสากลที่เป็นพลวัตร (Dynamic) ที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลาทั้งเชิงการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ การกำหนดกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และแผนดำเนินงานต่าง ๆ

2. Good Out-Put คือ คุณภาพผู้เรียนที่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์สากลที่ได้กำหนดไว้ทั้งความสามารถเชิงวิชาการ ความสามารถทางความคิด ความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และการเป็นพลเมืองดีของประเทศและโลก

3. Good Out-Come คือ ผลสะท้อนกลับจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาของโปรแกรมนานาชาติที่จะทำให้เกิดความก้าวหน้าและการพัฒนาในมุมมองด้านอื่น ๆ ต่อไป

4. New Innovation คือ นวัตกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการกับผู้เรียน ได้แก่ นวัตกรรมการสอน นวัตกรรมสื่อ นวัตกรรมความคิด นวัตกรรมหลักสูตร นวัตกรรมการวัดประเมินผล เป็นต้น

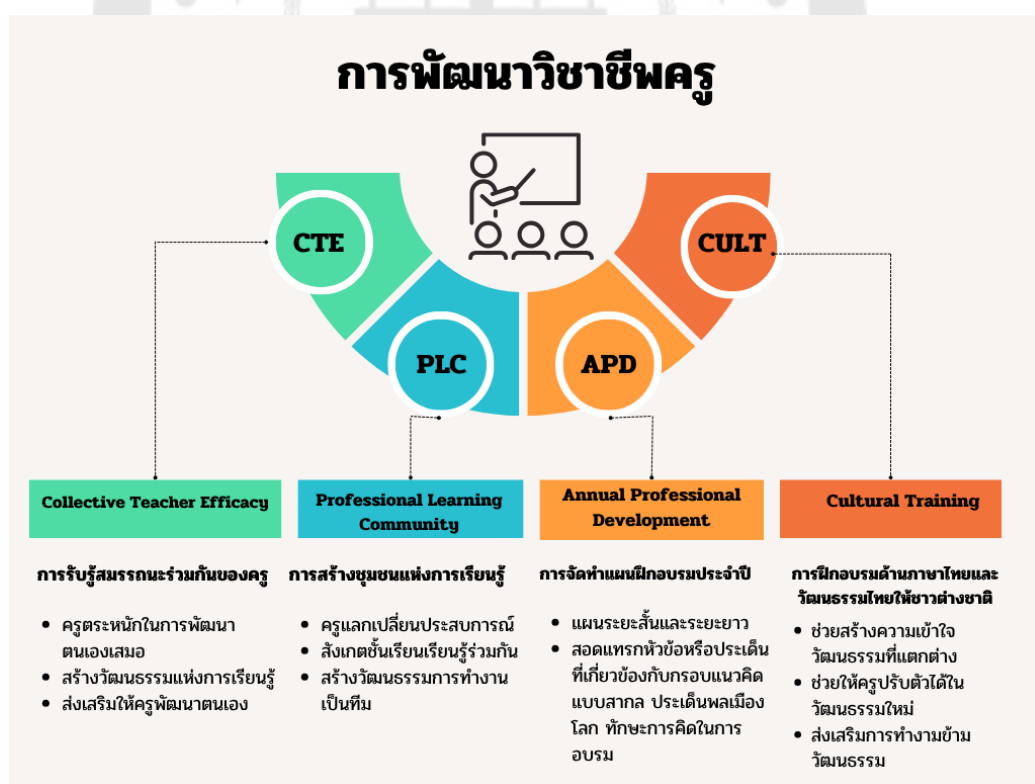
5. New ideas คือ การสร้างจุดเน้นรูปแบบการบริหารจัดการแบบการใช้ความเหมือนและความแตกต่างให้เกิดประโยชน์เพื่อสร้างความคล่องตัวและยืดหยุ่น

6. Quality Teaching Management ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของการจัดการศึกษาในโปรแกรมนานาชาติ เนื่องจากโปรแกรมนานาชาติของโรงเรียนในประเทศไทยนั้นอยู่บนความคาดหวังของผู้ปกครอง ระบบการจัดการที่มีคุณภาพทั้งด้านนโยบาย วิชาการ การบริหารจัดการ จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้เกิดระบบคุณภาพตรงตามความคาดหวังนั้น

ดังนั้นการจะพัฒนาโปรแกรมนานาชาติในประเทศไทยจึงต้องอาศัยแนวคิดดังกล่าว เพื่อปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ให้ต่างจากระบบเดิม ๆ (Linda Darling-Hammond, 2007) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการวางนโยบายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในบริบทการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเกิดปัญหาของระบบที่ล้าหลังยึดเนื้อหาเป็นหลัก มองภาพทักษะชีวิตแยกส่วนจากการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งมีลักษณะปัญหาล้ำกับในบริบทประเทศไทยประเด็นที่น่าเสนอคือ การเปลี่ยนแปลงจะต้องเริ่มที่การเปลี่ยน “เวลา” หากระบบการศึกษาต้องการผลลัพธ์แห่งความเป็นเลิศจะต้องให้ “ครู” มีโอกาสทำงานกับนักเรียนมากขึ้น ครูใช้เวลาเพื่อสอนให้ลึกขึ้น อำนวยความสะดวกทำทนายผู้เรียนให้ประยุกต์ใช้ความรู้ ตรวจสอบแนวคิดใช้ทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิตในการทำโครงการต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาที่สำคัญ (Linda Darling-Hammond, 2007) การวางนโยบายเรื่องการปรับเวลาให้ครูถือเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรงที่ต้องใช้ความเป็น “ผู้นำ” ส่งเสริมการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ให้ครูมีเวลาออกแบบบทเรียนคุณภาพ สังเกตการสอนของเพื่อนครู เพิ่มพูนความเข้าใจในเนื้อหาวิชาและโมเดลการสอนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี เพื่อที่จะนำไปพัฒนางานสอนของตนเองและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

โมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนี้ถือเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่น่าเสนอการพัฒนาวิชาชีพครูให้เกิดกระบวนการ “เปลี่ยนแปลง” ในระบบการศึกษาไทย ผลการวิจัยนำเสนอกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูที่สามารถส่งเสริมการพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนอยู่ใน 4 รูปแบบคือ การรับรู้สมรรถนะร่วมกันของครู (Collective Teacher Efficacy, CTE) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community, PLC การจัดทำแผนฝึกอบรมประจำปี (Annual Professional

Development) และการฝึกอบรมด้านภาษาและวัฒนธรรมไทยให้แก่ชาวต่างชาติ (Cultural Training) ทั้ง 4 แบบมีส่วนที่ระบบพัฒนาครูได้ทำอยู่แล้วบ้างมาน้อยต่างกันตามนโยบายและวิสัยทัศน์ผู้บริหาร สิ่งที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนกับการพัฒนาวิชาชีพครูทั่วไปคือ การฝึกอบรมด้านภาษาและวัฒนธรรมไทยให้แก่ชาวต่างชาติ ทั้งนี้การยกระดับมาตรฐานนานาชาติ สิ่งที่ขาดไม่ได้คือ บุคลากรนานาชาติและกรอบแนวคิดแบบนานาชาติ ครูชาวต่างประเทศที่อยู่ในระบบโปรแกรมนานาชาตินั้นมีภูมิหลัง ประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญที่มาจากหลากหลายประเทศทั่วโลก การที่มีบุคคลต่างวัฒนธรรมมาทำงานในสถานศึกษาในประเทศไทย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้เขาเหล่านั้นมีความเข้าใจวัฒนธรรมเจ้าของประเทศ สามารถเข้าใจการแสดงออกของคนไทย ครูชาวไทย ผู้เรียนชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครองชาวไทยที่อยู่ในกรอบวัฒนธรรมไทย การเข้าใจวัฒนธรรมไทยจึงมีส่วนช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียนของตนเอง สามารถออกแบบบทเรียนอย่างเข้าอกเข้าใจบริบทไทย สื่อสารเบื้องต้นได้สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้านและโรงเรียนได้ รวมถึงใช้ชีวิตท่ามกลางวิถีชีวิตของคนไทย เคารพวัฒนธรรมไทยแสดงออกโดยเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน ดังภาพนี้

ภาพประกอบ 24 การพัฒนาวิชาชีพครู

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาวิชาชีพครูเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาไทย นอกจากนี้กิตติชัย สุทธิโนบล (2564) นำเสนอบทวิเคราะห์การเพิ่มคุณภาพครูว่าควรส่งเสริมในประเด็นการอบรมแลกเปลี่ยนและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โดยเฉพาะการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อพัฒนาทักษะและเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนและสมรรถนะของผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมี 7 สมรรถนะคือ

1. สมรรถนะด้านการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ตนเอง เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะผ่านการทำงาน ในรูปแบบโครงการ Project based learning: PBL)
2. สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นการประเมินเพื่อพัฒนา
3. สมรรถนะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี การรู้เท่าทันสื่อ ครูควรใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยทั้งในการสืบค้นและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นความสนใจและช่วยสร้างความเข้าใจให้ลึกซึ้งขึ้น
4. สมรรถนะด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียนในฐานะครูต้นแบบผู้มีคุณธรรมจริยธรรมและวางตนอย่างเหมาะสม
5. สมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนความสามารถของครูก็ย่อมต้องเปลี่ยนตามไปด้วย ครูจึงหาวิธีการให้ผู้เรียนของตนเองเรียนรู้ได้ดีที่สุดการรวมกลุ่มการเรียนรู้ของครูสู่ชุมชนการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญช่วยเพิ่มสมรรถนะการสอนของครูได้
6. สมรรถนะด้านการข้ามวัฒนธรรม (Cross Culture) ในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศที่การสื่อสารมีความเจริญก้าวหน้าทำให้โลกไร้พรมแดน ครูติดต่อสื่อสาร ทำงานร่วมกับคนจากต่างวัฒนธรรม ครูจึงควรมีความเข้าใจและแสดงความเคารพในความหลากหลายนั้นอย่างเหมาะสม
7. สมรรถนะด้านการเป็นผู้อำนวยความสะดวกและแนะแนวทางศตวรรษที่ 21 ในยุคนี้ครูต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ วางแผนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติการใช้การชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงแทนการสอนแบบเดิม

การจะยกระดับสมรรถนะครูให้สอนอย่างมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานสมรรถนะของผู้สอนทั้ง 7 ประการนั้น จึงต้องมองในมุมใหม่ ปรับทรรคนะใหม่โดยเคียงกับโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้จากการวิจัยจะพบว่า ส่วนประกอบต่าง ๆ ทั้ง 5 ส่วนสามารถเสริมสร้างสมรรถนะคุณภาพได้ ตั้งแต่การ

นำเสนอบทบาทใหม่ของบุคคลผู้แสดงบทบาทในระบบนิเวศทางการศึกษาโดยเฉพาะการสร้างครูที่มีกรอบแนวคิดแบบสากลเพื่อสามารถเป็นโค้ชให้กับผู้เรียนได้ การบูรณาการกรอบแนวคิดแบบสากลทั้งระบบนิเวศทางการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงทุกภาคส่วนให้มีคุณลักษณะของผู้ที่มีกรอบแนวคิดแบบนานาชาติ เกิดเป็นผู้บริหารที่มีแนวคิดระดับนานาชาติ ครูระดับนานาชาติ เมื่อระบบประกอบด้วยส่วนประกอบที่มีแนวคิดแบบนานาชาติ จะนำไปสู่คุณภาพผู้เรียนระดับนานาชาติ ความหวังที่ระบบการศึกษาไทยจะมีมาตรฐานระดับนานาชาติจึงไม่ไกลเกินความจริง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่องระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method Research) แบบสองระยะ (Creswell, 2012) ระยะแรกใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interviews) และระยะที่สองใช้การสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาโครงสร้างและส่วนประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยได้มาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 8 คน คัดเลือกด้วยวิธีจำเพาะเจาะจง (Purposive sampling) ตามเกณฑ์ คือผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความชำนาญและทำงานเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากล แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายเป็นผู้บริหารหน่วยงานทางการศึกษาระดับประเทศ 2) ผู้เชี่ยวชาญการบริหารโรงเรียนไทยและโรงเรียนนานาชาติ 3) ผู้เชี่ยวชาญการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมรอบแนวคิดแบบสากล และ 4) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสนับสนุนการศึกษา จำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured In-depth Interview form) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา กรอบแนวคิดแบบสากล มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interviews) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 8 คน ตามแนวคำถามแบบปลายเปิด ทั้งรูปแบบการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้าและสัมภาษณ์ผ่านระบบการประชุมออนไลน์ใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที บันทึกวิธีทัศน์แล้วนำมาถอดเทป เข้ารหัสด้วยโปรแกรม Atlas ใช้เวลาในช่วงเดือนตุลาคม ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2567

การสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูล 3 เสา คือการหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งที่ต่างกันอย่างแบ่งออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ 1) การตรวจสอบ 3 เสาข้อมูล 2) ความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูล

โดยใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย และ 3) การตรวจสอบ 3 เส้าด้านทฤษฎีการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาถอดเทปจากการสัมภาษณ์เข้ารหัสด้วยโปรแกรม Atlas แล้วร่างเป็นโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของโมเดลส่วนประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้การสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ได้มาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 14 คน คัดเลือกด้วยวิธีจำเพาะเจาะจง (Purposive sampling) คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้าโครงการนานาชาติที่มีแนวปฏิบัติและดำเนินงานส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากล เป็นโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured In-depth Interview form) และร่างโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลที่ได้จากผลการวิจัยในขั้นตอนแรก

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 14 คน จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและกลุ่มครูหัวหน้าโครงการนานาชาติ ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) เพื่อพิจารณายืนยันความถูกต้องและแสดงความคิดเห็นประกอบโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้จากการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 จำแนกตามหัวข้อรายการใช้เวลาในช่วงเดือนเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568

การสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) มาสรุปประเด็นและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูล 3 เส้า ได้แก่ 1) การตรวจสอบด้านข้อมูล 2) ความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูลโดยใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย และ 3) การตรวจสอบด้านทฤษฎีการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย แล้วสร้างโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อในการสรุปผลดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. **โครงสร้างของระบบนิเวศทางการศึกษา** แบ่งได้เป็น 2 ส่วนคือ 1.1 โครงสร้างที่เป็นปัจจัยภายใน (Internal factors) ครอบคลุมทั้ง 1) โครงสร้างเชิงกายภาพ ได้แก่ อาคารสถานที่ พื้นที่การเรียนรู้ ทำเล สถานที่ตั้ง และบริบททางสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา รวมถึงระบบออนไลน์ และ 2) บุคลากรในระบบ การมีปฏิสัมพันธ์ของคนในระบบ บรรยากาศการเรียนรู้ระหว่างครูและนักเรียน รวมถึงระหว่างผู้เรียนด้วยตนเอง 1.2 โครงสร้างที่เป็นปัจจัยภายนอก (External factors) หมายถึง 1) ชุมชนที่ร่วมมือประสานงานให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมเพื่อสร้างกรอบแนวคิดแบบสากล และ 2) โครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และการเมือง ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ โครงสร้างทั้งสองส่วนนี้ล้วนเป็นระบบนิเวศทางการศึกษาที่มีบริบทเฉพาะของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ซึ่งสามารถส่งผลต่อการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนและการดำเนินงานที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่

ดังนั้นโครงสร้างของระบบนิเวศทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างเชิงกายภาพ สภาพแวดล้อม ทรัพยากร อาคารสถานที่ ระบบการเรียนรู้แบบเครือข่ายออนไลน์ และบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การปฏิสัมพันธ์ร่วมมือประสานงานระหว่างกัน และกัน ล้วนทำหน้าที่ในการเสริมแรงทางบวกให้กับองค์กรทั้งระบบซึ่งมีความสำคัญต่อลักษณะการดำเนินงานของให้เกิดการประสานและทำงานร่วมกันเพื่อสร้างคุณลักษณะผู้เรียนให้ตรงตามกรอบแนวคิดแบบสากล

2. **ส่วนประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษา** ผลการวิจัยพบ 5 ส่วนประกอบคือ 1) บุคคลที่แสดงบทบาท 2) ผู้วางนโยบาย 3) หลักสูตรสถานศึกษา 4) ทรัพยากร และ 5) การฝึกอบรมครู แต่ละส่วนประกอบมีลักษณะการทำงานร่วมกัน 5 ลักษณะ มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนประกอบที่ 1 บุคคลที่แสดงบทบาท (Actors) พบผู้มีบทบาท 6 บทบาท คือ

1) บทบาทของบุคลากรทุกคน (All members) มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังกรอบแนวคิดแบบสากลให้ผู้เรียน มีความเชื่อมั่นในความสำเร็จของการเป็นพลเมืองโลกและการมีคุณลักษณะของผู้ที่มีกรอบแนวคิดแบบสากล

2) บทบาทของผู้บริหาร (Administrators) มีบทบาทเป็นผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ (Globalization Leadership) ทันสมัย ก้าวหน้าพร้อมรับความเปลี่ยนแปลง มีกรอบแนวคิดของพลเมืองโลก มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องจิตสำนึกสากล มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำทางวิชาการ สามารถแสดงบทบาทของผู้นำที่วางกลยุทธ์บริหารงาน ไฉไลและสนับสนุนการดำเนินงานทุก ๆ ด้านในสถานศึกษา

3) บทบาทของครู (Teachers) มีบทบาทเป็นผู้ที่เห็นความสำคัญและยอมรับ “ความเป็นพลเมืองโลก” สามารถบูรณาการ สอดแทรก และเชื่อมโยงบทเรียนกับปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริงและร่วมมือกันสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบสหวิทยาการประสานกับวิชาอื่น (Interdisciplinary units : IDUs) เน้นบริบทให้ครอบคลุมระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับโลก (Global and Local oriented)

4) บทบาทของผู้เรียน (Learners) มีบทบาทเป็นผู้ที่ได้แสดงความต้องการของตนเองเกี่ยวกับการเรียน ร่วมกิจกรรมและแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี มีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาให้ตรงกับความสนใจและความต้องการส่วนบุคคล สามารถสะท้อนการเรียนรู้ของตนเอง เป็นผู้ที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้คน ได้ฝึกใช้มุมมองที่หลากหลายคิดวิเคราะห์ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ริเริ่มการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในระดับท้องถิ่นและระดับโลก

5) บทบาทของผู้ปกครอง (Parents) เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก โดยเป็นผู้ส่งเสริมการเรียนรู้ สร้างทัศนคติ มุมมองและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักเรียน เป็นผู้ที่มีส่วนกำหนดเป้าหมายร่วมกับนักเรียน ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน พานักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร และกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกได้

6) บทบาทของภาคีเครือข่าย (Partners) เป็นบทบาทที่ให้ความร่วมมือสนับสนุนโรงเรียนในลักษณะต่าง ๆ สามารถเชื่อมโยงกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในระบบนิเวศเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาร่วมกัน สร้างความร่วมมือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน การมีภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็งจะช่วยส่งเสริมให้โรงเรียนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ภาคีเครือข่าย

ที่สำคัญ ได้แก่ สมาคมผู้ปกครอง สมาคมศิษย์เก่า หน่วยงานในชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในชุมชน เครือข่ายระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่การศึกษา

สรุปได้ว่าในระบบนิเวศทางการศึกษาประกอบไปด้วยบุคคลผู้แสดงบทบาทต่าง ๆ ที่แตกต่างกันตามหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลนั้น ๆ หากแต่ทุกบทบาทได้มีส่วนในการเสริมสร้างและพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากลเหมือนกัน เมื่อทุกบทบาทได้ประสานงานกันโดยมีเป้าหมายการพัฒนาตามกรอบแนวคิดแบบสากลเป็นผลลัพธ์สูงสุดแล้วนั้นการพึ่งพาอาศัยกันของบุคคลผู้แสดงบทบาทจะมีพลังมหาศาลในการสร้างระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายสถานศึกษา

ส่วนประกอบที่ 2 ผู้วางนโยบาย (Policy maker) ผู้บริหารเป็นผู้มีหน้าที่วางนโยบายที่สอดคล้องสัมพันธ์กันทั้งระบบ (Whole school approach) และนำพาขับเคลื่อนนโยบายที่มีแนวปฏิบัติตามกรอบแนวคิดแบบสากล “Global mindset” ที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน นำมาการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่ายในโรงเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการวางนโยบายร่วมกัน (shared-purpose) เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมายทางการศึกษา ให้ความสำคัญกับการสื่อสาร เป็นผู้บริหารที่เปิดกว้างสำหรับทุกคน เข้าถึงได้ง่าย (Open-door policy) และสร้างความเข้าใจให้กับบุคคลทุกภาคส่วนให้เข้าใจความหมายของกรอบแนวคิดแบบสากล “Global mindset” ที่ชัดเจนตรงกัน

สรุปได้ว่าผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายทั้งนโยบายที่รับมาจากหน่วยงานภายนอกสถานศึกษาและการสร้างนโยบายภายในสถานศึกษาให้มีลักษณะที่สอดคล้องสัมพันธ์กันทั้งระบบ (Whole school approach) ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยใช้การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและสร้างความเข้าใจให้กับบุคคลทุกภาคส่วนในระบบนิเวศให้เข้าใจความหมายของกรอบแนวคิดแบบสากลตรงกัน โดยนำคำ (Global Mindset) มาสร้างความเข้าใจ จัดลำดับ จัดกลุ่ม แล้วหาแนวทางร่วมกันภายในสถานศึกษา

ส่วนประกอบที่ 3 หลักสูตรสถานศึกษา พบว่ามีรูปแบบการจัดการหลักสูตรและการเรียนรู้ 9 รูปแบบ คือ

1) หลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการดำเนินงานทั้งระบบ (School-wide, Whole school approach) เป็นหลักสูตรที่เอื้อต่อการนำประเด็นบริบทของท้องถิ่น และประเด็นพลโลกศึกษา (Global and Local oriented) เข้าไปบูรณาการกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ในรายวิชาที่มีอยู่ในทุกระดับการศึกษาใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จัดกิจกรรมสำคัญ เพื่อสร้างความตระหนักรู้ สร้างกิจกรรมชุมชนที่เน้นให้นักเรียนเป็นนักกิจกรรม มีส่วนร่วมกับชุมชนที่เชื่อมโยงกับโรงเรียนและสถานที่ต่าง ๆ หลักสูตรสถานศึกษาจึงควรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับ

บริบทในท้องถิ่นของแต่ละโรงเรียน ที่สามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน และการประเมินผลให้สอดคล้องกันทั้งระบบ (Whole school approach) สนับสนุนให้ครูสามารถเชื่อมโยง สอดแทรกเนื้อหาบริบทของท้องถิ่นและเรื่องราวระดับโลกมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนตามลักษณะวิชา จัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

2) การข้ามหลักสูตรรายวิชา (Cross-curricular) เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการความรู้ ทักษะ และแนวคิดจากหลากหลายวิชาเข้าด้วยกัน ซึ่งสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างความรู้ศาสตร์ต่าง ๆ มีมุมมองที่หลากหลาย การสร้างกรอบแนวคิดแบบสากลสามารถดำเนินการร่วมกันจากครูหลายสาระวิชา ครูต้องมีความมุ่งมั่นและมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนด้านนี้ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่ลึกซึ้งมากขึ้น

3) การบูรณาการในรายวิชา (Integrated Within Subject) เป็นการนำเนื้อหาสาระ ทักษะการเรียนรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน สื่อ เทคโนโลยี รวมถึงประเด็นทางสังคมและวัฒนธรรมทั้งระดับท้องถิ่นและระดับโลกบูรณาการสอดแทรกเข้าไปในรายวิชาต่าง ๆ เช่น วิชาพลเมือง วิชาสังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ดนตรี ศิลปะ วรรณกรรม ตามขอบข่ายที่เอื้ออำนวย มีเป้าหมายเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งต่าง ๆ เข้าใจโลกที่ผันผวน ซับซ้อน สร้างความตระหนักถึงความเชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่นและสากล สามารถคิดวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ในมุมมองที่หลากหลาย และเตรียมความพร้อมที่จะเป็นพลเมืองโลกที่มีความรับผิดชอบ

4) การจัดเป็นรายวิชาเฉพาะ (Separated Stand Alone Subject, Intentional curriculum) เป็นหลักสูตรที่ออกแบบรายวิชาเฉพาะเพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้กับความเป็นพลเมืองโลกและสอนทักษะที่จำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกัน เห็นความสำคัญของตนเอง ชุมชน และโลก การจัดแนวทางนี้ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับชุมชน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงบริบทท้องถิ่นและสากล รวมการสร้างความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันกับเครือข่ายพันธมิตรภายนอก

5) การส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-guided learner) เป็นการสร้างกรอบแนวคิดแบบสากลผ่านกิจกรรมเสริมหลักสูตร (Co-curricular activities) และกิจกรรมนอกหลักสูตร (Extra-curricular activities) โดยการร่วมมือกับเครือข่ายสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ชุมชน การสนับสนุนจากครอบครัวผ่านทาง การไปเรียนรู้นอกห้องเรียนซึ่งสามารถดำเนินการร่วมกันระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานที่ทำงานเพื่อสังคมในระดับท้องถิ่นและระดับโลก การทำ

โครงการในห้องเรียนถือเป็นการเปิดห้องเรียนออกสู่ชุมชนและสังคม ซึ่งจะช่วยสนับสนุนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของตนเอง ตระหนักถึงปัญหาสังคมต่าง ๆ ในฐานะพลเมืองโลก เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ผ่านการคิดเชิงวิพากษ์ไปสู่การริเริ่มกิจกรรมอาสาสมัคร ร่วมมือกับเครือข่าย ทำงานร่วมกันกับองค์กรในชุมชน ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหา และความเสียสละ

6) หลักสูตรการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์ (Outcome-Based Education OBE) และการใช้กระบวนการการออกแบบการเรียนรู้ย้อนกลับ (Backward Design) ร่วมกัน คือ หลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมุ่งเน้นที่การวัดผลการปฏิบัติงานของนักเรียนตามมิติทางปัญญา มิติทางอารมณ์และสังคม และมิติทางพฤติกรรมของพลโลกศึกษา ร่วมกับการใช้กระบวนการการออกแบบการเรียนรู้ย้อนกลับ (Backward Design) กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะและความรู้ที่ส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากลและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

7) หลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก หรือพลโลกศึกษา (Global Citizenship Education) เป็นแนวทางการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกใน 3 มิติ ซึ่งการนำทั้งสามมิติของการเรียนรู้มาบูรณาการอย่างสมดุลจะช่วยให้ผู้เรียนมีกรอบแนวคิดแบบสากลเป็นพลเมืองโลกที่มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ และมีจิตสำนึกสากลในการสร้างสังคมโลกที่ดีขึ้นดังนี้

(1) การเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก (Learning about Global citizenship) เป็นการสร้างรากฐานความรู้ความเข้าใจในประเด็นระดับโลกต่าง ๆ ผ่านหลักสูตรและการเรียนการสอนอย่างเป็นทางการ เช่น การศึกษาประวัติศาสตร์โลก การเมืองระหว่างประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน กิจกรรมในมิตินี้มักจะเป็นการบรรยาย การอภิปราย และการทำโครงการ

(2) การเรียนรู้ผ่านความเป็นพลเมืองโลก (Learning through Global citizenship) เป็นการเรียนรู้ผ่านทางวัฒนธรรมการปฏิสัมพันธ์ เน้นการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจและเคารพซึ่งกันและกัน กิจกรรมที่น่าสนใจ ได้แก่ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การทำงานร่วมกันในโครงการ กิจกรรมจิตอาสา และการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน

(3) การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก (Learning for Global citizenship) เน้นการพัฒนาทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองโลก เช่น การคิด

วิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการมีส่วนร่วม กิจกรรมในด้านนี้มักเกี่ยวข้องกับการทำโครงการเพื่อสังคม การรณรงค์เพื่อประเด็นที่ตนสนใจ

8) หลักสูตรที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล (Personalized learning) เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล หากปฏิบัติโดยยึดโยงตามแนวคิดทฤษฎีพหุปัญญาจะนำไปสู่การตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้อย่างชัดเจน สถานศึกษาจึงควรหาแนวทางการประยุกต์ใช้ทฤษฎีพหุปัญญาในการออกแบบและปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

9) หลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) มุ่งเน้นการสร้างบุคคลที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง เสริมสร้างทักษะที่จำเป็น กระบวนการเรียนรู้มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น สามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์ในชีวิตจริง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำทักษะไปประยุกต์ใช้และต่อยอดได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยอาจมีการออกแบบหลักสูตรที่เน้นนวัตกรรม นอกจากนี้การนำระบบเครดิตแบงก์มาใช้ในหลักสูตรถือเป็นอีกแนวทางที่น่าสนใจ โดยเครดิตที่สะสมไว้สามารถนำไปต่อยอดหรือเทียบโอนกับหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาหรือระดับที่สูงขึ้นได้

สรุปแล้วการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลเน้นไปที่การดำเนินงานทั้งระบบโรงเรียน (School-wide, Whole school approach) โดยมีลักษณะที่เอื้อต่อการนำหัวข้อบริบทของท้องถิ่น และประเด็นพลโลกศึกษา (Global and Local oriented) เข้าไปบูรณาการกับจุดประสงค์การเรียนรู้ สอดแทรกเข้าไปในรายวิชาหลักต่าง ๆ จัดเป็นวิชาเฉพาะ รวมถึงจัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทั้งนี้สถานศึกษาสามารถเลือกใช้หลักสูตรในบางรูปแบบหรือผสมผสานกันตามความพร้อมหรือบริบทที่แตกต่างกันของสถานศึกษาเพื่อที่จะทำให้เกิดความหลากหลายนั้นเต็มเต็มซึ่งกันและกันเพื่อสร้างผู้เรียนที่มีกรอบแนวคิดแบบสากลได้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด

ส่วนประกอบที่ 4 ทรัพยากร (Resources) สภาพแวดล้อม เทคโนโลยี

ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่สนับสนุนการจัดทรัพยากรบุคคลและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สื่อให้ความรู้ เทคโนโลยีให้ทันสมัยเอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนซึมซับกรอบแนวคิดแบบสากลผ่านประสบการณ์จากการดำเนินงานและกิจกรรมในโรงเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ได้รับการยอมรับ รู้สึกปลอดภัย เชื่อมโยงนักเรียนเข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบันในชีวิตประจำวัน กระตุ้นให้คิด สืบค้นด้วยตนเอง สภาพแวดล้อมทางการศึกษาประกอบด้วยหลักสูตรที่เน้นความหลากหลายครอบคลุมมิติของสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนกับนักเรียนจากประเทศอื่น สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ เรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์เพื่อเชื่อมต่อและเข้าถึงเครือข่าย ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ทั่วโลก ได้ทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน พัฒนาทักษะสื่อสาร และสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างทางความคิด ยอมรับความแตกต่าง ให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น และได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ออกแบบมาเพื่อทุก ๆ คน (Universal Design Learning)

ดังนั้นการสร้างสภาพแวดล้อมและเตรียมทรัพยากรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าถึงโอกาสในการเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมทั้งทางกายภาพและระบบออนไลน์ นับเป็นการจัดทรัพยากรทางการศึกษาที่ช่วยสนับสนุนการสร้างกรอบแนวคิดแบบสากลให้การเรียนรู้เกิดขึ้นทั้งในห้องเรียน และขยายกว้างขึ้นสู่ระบบเครือข่าย ระบบเสมือนจริงต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกการตีความ การคิด การตั้งคำถามกับประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างกว้างไกลมากขึ้น

ส่วนประกอบที่ 5 การฝึกอบรมครู (Professional Development) ครูต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอให้มีความรู้ และทักษะการสอน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกในยุคพลิกผัน การพัฒนาครูจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและผลลัพธ์ของระบบการศึกษา ซึ่งการฝึกอบรมพัฒนาครูนั้นประกอบไปด้วยลักษณะและรูปแบบที่หลากหลายแตกต่างกัน ดังนี้

1) การรับรู้สมรรถนะร่วมกันของครู (Collective Teacher Efficacy (CTE))
ครูควรจะสามารถรับรู้สมรรถนะร่วมกันของครู ซึ่งหมายถึงความเชื่อที่กลุ่มครูในโรงเรียนมีความรู้สึกร่วมกันว่าเขาสามารถทำงานร่วมกันเพื่อส่งผลเชิงบวกต่อการเรียนรู้และผลลัพธ์ของนักเรียนทุกคน ซึ่งถือเป็นส่วนประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาวิชาชีพครู โดยส่งเสริมการทำงานร่วมกัน กระตุ้นการพัฒนาตนเอง สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ เพิ่มความยืดหยุ่น และความอดทน และส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เป็นการสร้างระบบให้ครูสามารถพัฒนาตนเองผ่านเครือข่ายและการทำงานร่วมกันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น PLC (Professional Learning Community) และ Open class โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการปฏิบัติงานร่วมกันของครู

2) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community (PLC))
คือ การรวมตัวอย่างต่อเนื่องของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อร่วมกันพัฒนาการเรียนรู้และการสอน โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ สะท้อนผลการปฏิบัติงาน แก้ไขปัญหาร่วมกัน และแสวงหาแนวทางปฏิบัติ สร้างสรรค์แนวทางใหม่ ๆ ร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาวิชาชีพครู โดยส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน การฝึกทักษะพัฒนาตนเอง การสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบทีม การทดลองนำนวัตกรรมไปใช้ และการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

การเปิดชั้นเรียน (Open class) คือการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นสังเกตชั้นเรียน เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันและช่วยส่งเสริมการให้ผลสะท้อนกลับนำไปสู่การพัฒนาการสอนของครู สร้างแนวคิดให้นำข้อผิดพลาดมาปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาวิชาชีพครูในด้านการสะท้อนตนเอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การขยายมุมมองการสอน การเปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะ ความต้องการในการเพิ่มพูนทักษะของตนเอง การเสริมสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน ถือเป็นส่วนหนึ่งของ PLC อีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

3) การจัดทำแผนฝึกอบรมประจำปี (Annual Professional Development)

การจัดทำแผนฝึกอบรมประจำปีเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถพัฒนาบุคลากรได้อย่างมีเป้าหมาย สอดคล้องกับความต้องการและแผนพัฒนาสถานศึกษา ส่งผลให้บุคลากรมีความรู้และทักษะที่ทันสมัย เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน หากโรงเรียนมีแผนงานประจำปีที่แน่นอนในการอบรมครูประจำปีการศึกษา สามารถสอดแทรกการอบรมในหัวข้อหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดแบบสากลที่สอดคล้องกับพลเมืองโลกศึกษาเป็นวาระของโรงเรียนได้

4) การฝึกอบรมด้านภาษาและวัฒนธรรมไทยให้แก่ชาวต่างชาติ (Cultural Training)

หากสถานศึกษามีบุคลากรชาวต่างชาติปฏิบัติงานภายในหน่วยงาน การฝึกอบรมวัฒนธรรมไทยให้แก่ชาวต่างชาติมีประโยชน์ต่อการทำงานในประเทศไทย โดยช่วยส่งเสริมความเข้าใจและการปรับตัวในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่าง เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล เพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร ส่งเสริมสภาพแวดล้อมการทำงานแบบเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เคารพบุคคลทุกคน และสนับสนุนการทำงานข้ามวัฒนธรรม ทั้งระหว่างครูด้วยกันเอง และระหว่างครูกับผู้เรียน ซึ่งสามารถส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการสร้างกรอบแนวคิดแบบสากล

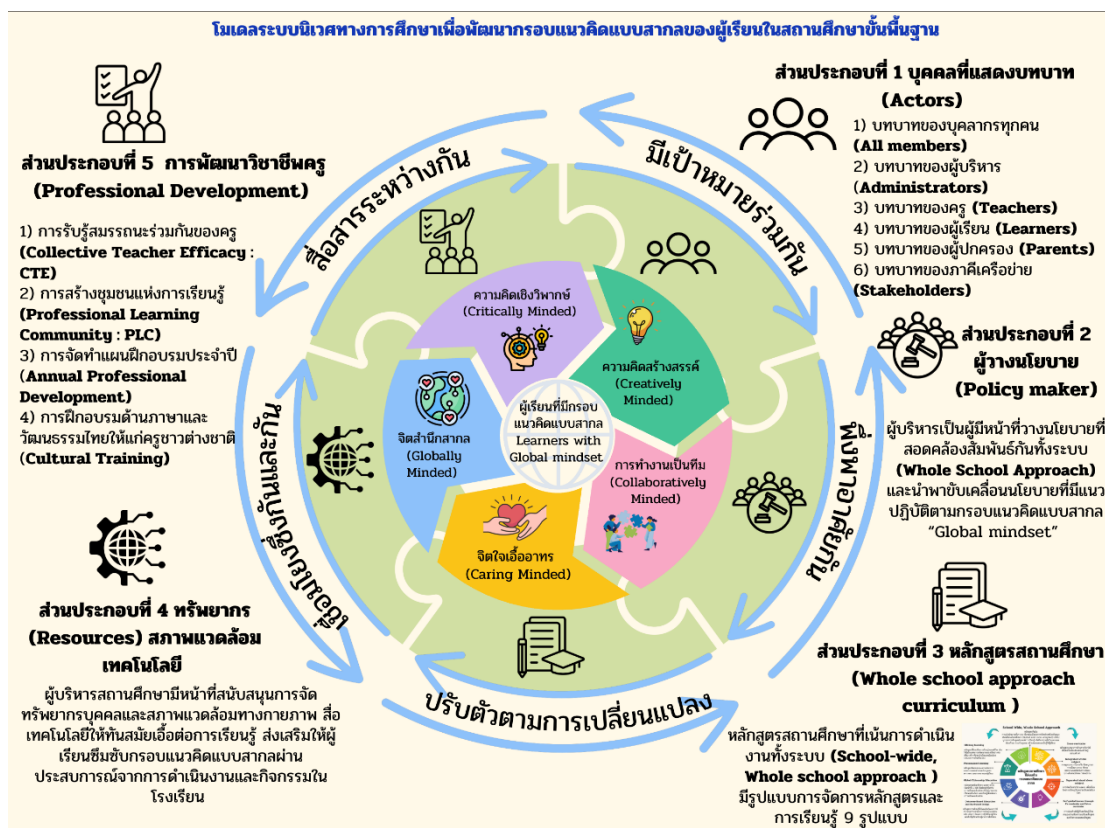
ดังนั้นการพัฒนาครูจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ให้ครูตระหนักถึงผลเชิงบวกเมื่อได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาสาระและทักษะกระบวนการสอนอย่างต่อเนื่อง แนวคิดและความเชื่อของครูจึงเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะนำพาให้ครูปฏิบัติตามนโยบายหรือองค์ความรู้ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและผลลัพธ์ของระบบนิเวศทางการศึกษา การพัฒนาวิชาชีพครูจึงสามารถช่วยเพิ่มองค์ความรู้และสมรรถนะในการจัดกระบวนการสอดแทรกองค์ประกอบต่าง ๆ ของกรอบแนวคิดแบบสากลให้เกิดขึ้นได้โดยเริ่มที่ครูเป็นจุดตั้งต้น

3. ลักษณะสำคัญของความเชื่อมโยงของส่วนประกอบต่าง ๆ ในระบบนิเวศทางการศึกษา

ระบบนิเวศทางการศึกษาพัฒนามาจากระบบนิเวศทางชีววิทยาที่เป็นโครงสร้างความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่พึ่งพาอาศัยกัน เชื่อมโยงถึงกันและส่งผลกระทบต่อกันเมื่อส่วนใดส่วนหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปให้เกิดความสมดุล ระบบนิเวศทางการศึกษาก็เช่นเดียวกันที่มีโครงสร้างและส่วนประกอบต่าง ๆ แสดงความสัมพันธ์เชื่อมต่อกันในระบบการศึกษา ลักษณะการทำงานร่วมกันของส่วนประกอบแบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ มีรายละเอียดดังนี้ คือ 1) **การพึ่งพาอาศัยกัน**ระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ ของระบบนิเวศทางการศึกษาที่ประกอบด้วยผู้เรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน หลักสูตร สื่อ เทคโนโลยี และนโยบาย ซึ่งแต่ละส่วนต่างมีบทบาทและหน้าที่ที่ส่งผลกระทบต่อกัน 2) **การแบ่งปันจุดมุ่งหมายร่วมกัน** มีส่วนในการช่วยส่งเสริมระบบนิเวศทางการศึกษาที่สร้างกรอบแนวคิดแบบสากล สามารถสร้างความรู้สึกร่วมกันอันหนึ่งอันเดียวกัน เชื่อมโยงบุคลากรทุกภาคส่วนให้มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร 3) **การเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน** ของส่วนประกอบต่าง ๆ ในระบบนิเวศทางการศึกษามีส่วนช่วยสร้างการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง หลากหลาย และครอบคลุมทุกมิติของพลโลกศึกษาเพื่อสร้างให้ผู้เรียนเกิดกรอบแนวคิดแบบสากลส่งต่อลักษณะของแต่ละองค์ประกอบไปสู่ส่วนอื่น ๆ เมื่อส่วนประกอบต่าง ๆ ทำงานอย่างเชื่อมโยงถึงกันเกิดเป็นระบบการเรียนรู้ 4) **การปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลง** เพื่อให้คงอยู่ต่อไปในระบบ ส่วนประกอบทุกส่วนสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพสังคม วัฒนธรรม และกาลเวลา ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน และ 5) **การสื่อสารระหว่างส่วนประกอบ**อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้าใจระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา ทั้งผู้บริหาร ครู และนักเรียน รวมถึงส่วนประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษาอื่น ๆ ซึ่งส่งผลให้ทุกภาคส่วนปฏิบัติงานได้ตรงตามพันธกิจและนโยบายที่ตั้งไว้ สามารถขับเคลื่อนให้ทุกคนบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ผู้บริหารจึงควรมีบทบาทสำคัญในการสร้างรูปแบบการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมาเพื่อทำให้ทุกคนเข้าใจตรงกัน

ดังนั้นระบบนิเวศทางการศึกษาจะสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพจนส่งผลเชิงบวกให้สามารถส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากลจึงต้องประกอบไปด้วยลักษณะดังกล่าวทั้ง 5 ประการ

จากผลการวิจัยสรุปได้เป็นโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังภาพ

ภาพประกอบ 25 โมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากล
ของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากโมเดลสรุปได้ว่าการจัดระบบนิเวศทางการศึกษาต้องอาศัยส่วนประกอบสำคัญ ในสถานศึกษา 5 ส่วนประกอบ ประกอบด้วย 1) บุคคลที่แสดงบทบาทของตนเอง โดยทุกบทบาทมีส่วนในการส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากลให้กับผู้เรียนเคารพในความแตกต่างหลากหลาย 2) การวางนโยบายกำหนดทิศทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกันทั้งระบบ 3) หลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการบูรณาการมิติของพลเมืองโลกศึกษาเข้าสู่การจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน 4) การจัดสภาพแวดล้อม วัสดุ อุปกรณ์ทั้งทางกายภาพและระบบเสมือนจริงให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และ 5) การพัฒนาวิชาชีพครูให้ครูมีความรู้ มีทักษะ พร้อมปรับตัวทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ มีการเรียนรู้ อย่างยั่งยืน ซึ่งส่วนประกอบทุกส่วนนี้จะพึ่งพาอาศัยกัน เชื่อมโยงแต่ละส่วนเข้าด้วยกันผ่านการสื่อสาร และการทำงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมาย และสามารถปรับตัวได้อย่างมีพลวัต ซึ่งถือเป็นข้อค้นพบจากงานวิจัยที่หน่วยงานทางการศึกษาสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองโลกที่มีคุณภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเพื่อศึกษาโครงสร้างและส่วนประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่ามีประเด็นสำคัญสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. โครงสร้างของระบบนิเวศทางการศึกษา แบ่งได้เป็น 2 ส่วนคือ โครงสร้างที่เป็นปัจจัยภายใน (Internal factors) ครอบคลุมทั้ง 1) โครงสร้างเชิงกายภาพ ได้แก่ อาคารสถานที่ พื้นที่การเรียนรู้ ทำเล สถานที่ตั้ง และบริบททางสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา รวมถึงระบบออนไลน์ และ 2) บุคลากรในระบบ การมีปฏิสัมพันธ์ของคนในระบบ บรรยากาศการเรียนรู้ระหว่างครูและนักเรียน รวมถึงระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และโครงสร้างที่เป็นปัจจัยภายนอก (External factors) ได้แก่ ชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่และ 2) โครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และการเมือง ซึ่งโครงสร้างทั้งสองส่วนนี้ล้วนเป็นระบบนิเวศทางการศึกษาของสถานศึกษาที่มีบริบทเฉพาะของแต่ละแห่ง เป็นปัจจัยหลักที่สามารถส่งผลต่อการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนและการดำเนินงานที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ผลการวิจัยเป็นไปตามทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาของ Urie Bronfenbrenner ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาเพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยทฤษฎีมีความเชื่อว่าอิทธิพลของสภาพแวดล้อมส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก ตั้งแต่สิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดตัวเด็กจนขยายออกไปสู่ชุมชนสังคมในระดับที่กว้างขึ้น (Olivia Guy-Evans, 2024) การทำงานร่วมกันของส่วนประกอบในโครงสร้างชั้นต่าง ๆ จะสามารถส่งผลเชิงบวกต่อประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กได้

2. ส่วนประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษา ผลการวิจัยพบ 5 ส่วนประกอบคือ 1) บุคคลที่แสดงบทบาท 2) ผู้วางนโยบาย 3) หลักสูตรสถานศึกษา 4) ทรัพยากร และ 5) การฝึกอบรมครู แต่ละส่วนประกอบมีลักษณะการทำงานร่วมกัน 5 ลักษณะ สามารถอภิปรายในรายละเอียดย่อได้ดังนี้

ส่วนประกอบที่ 1 บุคคลที่แสดงบทบาท (Actors) ในระบบนิเวศทางการศึกษาที่ได้จากการวิจัยล้วนเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) สามารถส่งผลกระทบต่อการทำงานของสถานศึกษา ซึ่งพบผู้มีบทบาท 6 บทบาท คือ

1) บทบาทของบุคลากรทุกคน (All members) มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังกรอบแนวคิดแบบสากลให้ผู้เรียน มีความเชื่อมั่นในความสำคัญของการเป็นพลเมืองโลก และการมีคุณลักษณะของผู้ที่มีกรอบแนวคิดแบบสากล ทั้งนี้เป็นเพราะระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากล ส่วนประกอบในระบบจะต้องทำงานแบบองค์รวมเชื่อมโยงถึง

กันและมีเป้าหมายเดียวกัน บทบาทของบุคลากรทุกคนในระบบจึงสำคัญอย่างยิ่งที่จะหล่อหลอมช่วยกันพัฒนาให้ผู้เรียนมีกรอบแนวคิดแบบสากล ข้อค้นพบนี้สะท้อนการดำเนินงานอย่างเป็นองค์รวมตรงตามแนวทางของระบบนิเวศการเรียนรู้สอดคล้องกับวุฒิชัย ไกรวิเศษ (2566) ที่ศึกษานวัตกรรมการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดนวัตกรรมพลิกผัน พบว่าการบริหารองค์ประกอบสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศ มีการดำเนินการวางแผนนำแผนสู่การปฏิบัติและประเมินผลแบบองค์รวมในลักษณะการปฏิบัติแบบบูรณาการ (Integrated Operational System) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านโครงสร้างองค์กร เน้นให้โรงเรียนดำเนินการแบบองค์รวม เพื่อลดสายการบังคับบัญชา ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน สร้างเครือข่ายการทำงานของคนในองค์กรและนอกองค์กรเพื่อให้เกิดประสบการณ์และความคิดใหม่ ๆ นำมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน การที่ส่วนประกอบทุกภาคส่วนแสดงบทบาททำงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมายจะสามารถเพิ่มศักยภาพการสร้างกรอบแนวคิดแบบสากลให้เกิดขึ้นได้ในระบบนิเวศทางการศึกษา

2) บทบาทของผู้บริหาร (Administrators) มีบทบาทเป็นผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ (Globalization Leadership) ทันสมัย ก้าวหน้าพร้อมรับความเปลี่ยนแปลง มีกรอบแนวคิดของพลเมืองโลก มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องจิตสำนึกสากล มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำทางวิชาการสามารถแสดงบทบาทของผู้นำที่วางกลยุทธ์บริหารงาน โน้มน้าวและสนับสนุนการดำเนินงานทุก ๆ ด้านในสถานศึกษา สอดคล้องกับภาวราตร แก้วบุตรดี และคณะ (2564) ที่พบว่าผลกระทบของโลกาภิวัตน์ทำให้องค์กรจำเป็นต้องได้ผู้นำที่มีความสามารถในการนำต่างวัฒนธรรมได้ดี (Cross Culture) เมื่อองค์กรต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีปัญหาที่ท้าทายใหม่ ๆ เกิดขึ้น บทบาทของผู้นำจึงทวีความซับซ้อนและเพิ่มสำคัญยิ่งขึ้น ผู้นำในอนาคตต้องมีทักษะและสมรรถนะใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น ได้แก่ ความสามารถในการคิดเชิงซับซ้อน (Cognitive Complexity) ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-learning) ความสามารถด้านพฤติกรรมที่ยืดหยุ่นได้มากขึ้น (Behavioral Flexibility) ความไวต่อการรับรู้ทางวัฒนธรรม (Cultural Sensitivity) ความสามารถ วิเคราะห์กระบวนการ (Process Analysis) และความสามารถเป็นผู้ประกอบการ รวมถึงการมี กระบวนทัศน์ในการคิดแบบโลกาภิวัตน์ (Global Mindset) หากผู้บริหารเป็นผู้นำแบบโลกาภิวัตน์จะสามารถเข้าใจความสำคัญของการกำหนดนโยบายที่สามารถส่งเสริมการสร้างบทบาทของทุกภาคส่วนทั้งองค์กรได้ปฏิบัติตามกรอบแนวคิดแบบสากลไปในแนวทางเดียวกัน นอกจากนี้ในงานวิจัยของพูนภัทรา พูลผล (2554) ได้นำเสนอบทบาทของผู้บริหารในการสนับสนุนการนิเทศการจัดการเรียนการสอน โดยการให้คำปรึกษาและสร้างความตระหนักและความสำคัญของการนิเทศการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาลงมือปฏิบัติการนิเทศตนเองและส่งเสริมสนับสนุนให้

ครูทำทานิเทศตนเองเพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอนของตนเอง เรียนรู้และพัฒนาตนเอง พัฒนาการเรียนการสอนผ่านเครื่องมือที่เป็นแบบสะท้อนตนเอง ซึ่งถือเป็นกลยุทธ์สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูให้สามารถพัฒนาตนเองได้

3) บทบาทของครู (Teachers) มีบทบาทเป็นผู้ที่เห็นความสำคัญและยอมรับ “ความเป็นพลเมืองโลก” สามารถบูรณาการ สอดแทรก และเชื่อมโยงบทเรียนกับปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลกและกรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset) เน้นบริบทให้ครอบคลุมระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับสากล (Global and Local oriented) สามารถเลือกกลวิธีสอน (pedagogy) ได้อย่างเหมาะสม สรรหาสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เลือกใช้ข่าว เหตุการณ์อย่างเหมาะสมเพื่อสร้างการเรียนรู้จากประสบการณ์ ครูเป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ และเห็นคุณค่าของการพัฒนาศักยภาพของตนเองและสามารถมองเห็นศักยภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐนิชา เจ๊ะดอเราะ และ ลำพอง กลมกุล (2567) ที่พบว่าครูผู้สอนเป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อระบบนิเวศการเรียนรู้ เนื่องด้วยครูผู้สอนเป็นบุคคลที่ส่งผ่านถ่ายทอดความรู้ผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนจะต้องมีการฝึกฝนตนเองทั้งในด้านความรู้ความสามารถเทคนิค สามารถรับผิดชอบดูแลเอาใจใส่ช่วยเหลือนักเรียน รวมถึงมีศักยภาพในการปลูกฝังให้นักเรียนได้เกิดกระบวนการคิด เกิดความอยากเรียนรู้เกิดความสนใจที่จะหาความรู้ ครูผู้สอนจึงเป็นบุคคลที่ส่งอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งองค์ประกอบหลักที่ส่งผลถึงบทบาทของครูผู้สอนสามารถแบ่งได้ 4 ด้านคือ มีการฝึกฝน ครูผู้สอนควรมีการส่งเสริมพัฒนาองค์ความรู้ของตนเองอยู่เสมอ การดูแล ครูผู้สอนควรมีความสนใจใส่ใจผู้เรียนเพื่อช่วยเหลือหรือส่งเสริมการเรียนรู้ การให้คำปรึกษา ครูควรรับฟังให้คำแนะนำกับนักเรียนด้วยความเข้าใจที่อบอุ่นทำให้นักเรียนเกิดความไว้วางใจรู้สึกผูกพัน และการกระตุ้นให้คิดครุ่นมีหน้าที่แนะนำชี้ทางเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกชื่นชมยอมรับในสิ่งดีงามที่ถูกต้องเหมาะสมและตักเตือนในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง นอกจากนี้พิมพาพัญทองกิ่ง (2563) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของครูกับการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21 ได้นำเสนอบทบาทของครูว่าครูต้องปรับบทบาทมากขึ้นมาเป็นโค้ชหรือผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ค้นพบด้วยตัวเองโดยใช้แนวทางการเรียนการสอนแบบ Teach Less, Learn More และยึดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงโดยมีครูช่วยแนะนำและช่วยออกแบบกิจกรรม การนำเสนอบทบาทของครูในการเป็นโค้ชผู้อำนวยการความสะดวกให้กับผู้เรียนนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรัตน์ แท่นประเสริฐกุล และคณะ (2565) ที่นำเสนอบทบาทของครูในระบบนิเวศนวัตกรรมว่าครูเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน

เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และโค้ช การเรียนรู้ที่มีความเข้าใจในความแตกต่างของบุคคล และสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนถือเป็นทักษะสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 บทบาทของครูจึงเป็นส่วนประกอบสำคัญในระบบนิเวศทางการศึกษาซึ่งสามารถส่งผลต่อการพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนได้

4) บทบาทของผู้เรียน (Learners) มีบทบาทเป็นเจ้าของการเรียนรู้สามารถแสดงความต้องการของตนเองเกี่ยวกับการเรียน ร่วมกิจกรรมและได้รับโอกาสให้แสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาให้ตรงกับความสนใจและความต้องการส่วนบุคคล ผู้เรียนมีบทบาทสะท้อนการเรียนรู้ของตนเอง เป็นผู้ที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้อื่น ได้ฝึกใช้มุมมองที่หลากหลายคิดวิเคราะห์ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ริเริ่มการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในระดับท้องถิ่นและระดับสากล โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้เข้าอกเข้าใจผู้อื่นและเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นสำหรับพลเมืองโลก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อติพร เกิดเรือง (2560) ที่ได้นำเสนอบทความการส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อรองรับสังคมไทยในยุคดิจิทัลซึ่งได้สรุปว่าผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางประเมินผลร่วมกับครูเพื่อให้ได้รับมุมมองที่หลากหลายในการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

5) บทบาทของผู้ปกครอง (Parents) เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก โดยเป็นผู้ส่งเสริมการเรียนรู้ สร้างทัศนคติ มุมมองและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักเรียน เป็นผู้ที่มีส่วนกำหนดเป้าหมายร่วมกับนักเรียน ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน พานักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร และกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกได้ สอดคล้องกับ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรัตน์ แท่นประเสริฐกุล และคณะ (2565) ที่กล่าวว่าผู้ปกครองเป็นพลังสำคัญในการสร้างนักเรียนนวัตกรรมเนื่องจากเป็นผู้มีอิทธิพลทางความคิด ทัศนคติและค่านิยมที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพและการตัดสินใจของผู้เรียน นอกจากนี้การรวมตัวการของผู้ปกครองทั้งในรูปแบบของชมรมถือว่ามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน สอดคล้องกับณัฐนิชา เจ๊ะดอเราะ และ ลำพอง กลมกุล (2567) ที่กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การแสดงความคิดเห็น การส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ไขซึ่งจะส่งผลดีต่อนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม มีตัวแปรที่สังเกตได้ 3 ตัวแปรคือ 1) การสนับสนุน 2) การเป็นที่ปรึกษาและ 3) เป็นต้นแบบที่ดี ดังนั้นผู้ปกครองจึงเป็นพลังสำคัญยิ่งต่อระบบนิเวศทางการศึกษาสามารถสนับสนุนการ

ดำเนินงานของโรงเรียนได้และร่วมสร้างสรรค์ให้ระบบนิเวศทางการศึกษาเกิดกรอบแนวคิดแบบสากลให้ผู้เรียนได้

6) บทบาทของภาคีเครือข่าย (Partners) เป็นบทบาทที่ให้ความร่วมมือสนับสนุนโรงเรียนในลักษณะต่าง ๆ สามารถเชื่อมโยงกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในระบบนิเวศเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาร่วมกัน สร้างความร่วมมือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน การมีภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็งจะช่วยส่งเสริมให้โรงเรียนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับศุภมาส ช่างมี และ จิตติมา วรรณศรี (2561) ที่พบว่ารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการดำเนินการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ใช้วิธีการเชื่อมโยงคุณลักษณะความเป็นพลเมือง 6 คุณลักษณะคือ 1) วิธีการเป็นต้นแบบความเป็นพลเมือง 2) การฝึกการมีส่วนร่วมของพลเมืองทำให้เกิดคุณลักษณะการเคารพซึ่งกันและกันและความเสมอภาค 3) การอภิปรายเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง 4) การฝึกคิดวิเคราะห์ 5) การฝึกทักษะและปฏิบัติ และ 6) การฝึกทักษะการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ทั้งนี้การมีภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็งจะทำให้เกิดพลังชุมชนที่ถือเป็นการส่งเสริมการสร้างโอกาสการฝึกทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่สำคัญมาก เพราะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน ผู้ปกครองของนักเรียน ชุมชนและสังคม เป็นสิ่งสำคัญเพื่อสร้างกระบวนการให้เกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมและสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของระบบนิเวศร่วมกัน

ส่วนประกอบที่ 2 ผู้วางนโยบาย (Policy maker) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารเป็นผู้มีหน้าที่วางนโยบายที่สอดคล้องสัมพันธ์กันทั้งระบบ (Whole school approach) และนำพาขับเคลื่อนนโยบายที่มีแนวปฏิบัติตามกรอบแนวคิดแบบสากล “Global mindset” ที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน โน้มนำการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่ายในโรงเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เสริมสร้างให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ มีส่วนร่วม (shared-purpose) สอดคล้องกับภาราดร แก้วบุตรดี และคณะ (2564) ที่พบว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพมีคุณลักษณะต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารวิสัยทัศน์ร่วมกับสมาชิกในองค์กร การแสดงความซื่อสัตย์สุจริต การมุ่งเน้นไปที่ผลลัพธ์ในการทำงาน

ส่วนประกอบที่ 3 หลักสูตรสถานศึกษา พบว่ามีรูปแบบการจัดการหลักสูตรและการเรียนรู้ 9 รูปแบบ คือ 1) หลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการดำเนินงานทั้งระบบ (School-wide, Whole school approach) 2) การข้ามหลักสูตรรายวิชา (Cross-curricular) 3) การบูรณาการในรายวิชา (Integrated Within Subject) 4) การจัดเป็นรายวิชาเฉพาะ (Separated Stand Alone Subject, Intentional curriculum) 5) การส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-guided learner)

6) หลักสูตรการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์ 7) หลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก หรือพลโลกศึกษา (Global Citizenship Education) 8) หลักสูตรที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล (Personalized learning) 9) หลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับถั่วดี สภาพรต (2559) ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนนานาชาติตามแนวคิดการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำระดับโลก พบว่ากลยุทธ์หลักประกอบไปด้วย การรื้อปรับระบบหลักสูตรการพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนาความสามารถของบุคลากรในการพัฒนาภาวะผู้นำระดับโลกของนักเรียน และการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านภาวะผู้นำระดับโลกที่มีอยู่ในตัวนักเรียน ผลการวิจัยที่สอดคล้องกันอีกประการได้ว่าการปรับหลักสูตรเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนานักเรียนให้เกิดผลลัพธ์ตามจุดประสงค์ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าหลักสูตรคือกลไกสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามเป้าประสงค์ของสถานศึกษา การเลือกใช้หลักสูตรจึงควรพิจารณาอย่างรอบด้านให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา สอดคล้องกับประพิมพ์พรณ สุวรรณภูมิ (2557) พบว่าองค์ประกอบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชน เน้นไปที่การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร การเรียนรู้ในประเด็นปัญหาระดับโลก การใช้สื่อที่หลากหลาย การมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ร่วมกัน แสดงให้เห็นว่าการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากลได้ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้สามารถบูรณาการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งของหลักสูตร สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ที่แนะนำเสนอแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global citizenship) เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านหลักสูตรไว้ว่า สามารถจัดหลักสูตรตามแนวทาง Expanding Curriculum Approach และ Spiral Curriculum Approach ประกอบกับการใช้ประเด็นเนื้อหาและหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาในประเด็นเรื่อง การพัฒนาทักษะสมรรถนะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีมของคนต่างวัฒนธรรม การรู้เท่าทันสื่อ การแก้ปัญหา การคิด/การใส่ใจในเรื่องราวและประเด็นต่าง ๆ ในระดับโลก (Think Globally) คุณลักษณะดังกล่าวถือว่าตรงกับกรอบแนวคิดแบบสากลในการวิจัยในด้านการพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์ เพราะการคิดเป็นทักษะสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนสามารถตีความ ประเมินค่า ข้อมูลที่หลั่งไหลเข้ามาในยุคปัจจุบัน ในเรื่องของการพัฒนาทัศนคติและค่านิยม การยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความยุติธรรม ความเท่าเทียมกัน ก็เป็นคุณลักษณะสำคัญที่ผู้เรียนในยุคนี้ควรมีเพราะเป็นยุคไร้พรมแดน ในบริบททางสังคมผู้เรียนต้องพบเจอผู้คนจากหลากหลาย

ที่มาจึงต้องเรียนรู้ความแตกต่างและแสดงออกอย่างเหมาะสม จากข้อเสนอแนะดังกล่าว แสดงให้เห็นตัวอย่างการดำเนินงานเพื่อสร้างกรอบแนวคิดในระดับสากลที่ได้ตัวอย่างจากประเทศที่มีจุดเด่นในการจัดระบบการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย Center for Professional Education of Teachers (CPET) 2011 และ E. Jane Hett (1993) ที่ได้เลือกมาแสดงให้เห็นว่าหากสถานศึกษาจัดหลักสูตรและเนื้อหาตามแนวทางดังกล่าวจะสามารถสร้างกรอบแนวคิดแบบสากลให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้

ส่วนประกอบที่ 4 ทรัพยากร (Resources) สภาพแวดล้อม เทคโนโลยี

ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่สนับสนุนการจัดทรัพยากรบุคคลและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สื่อให้ความรู้ เทคโนโลยีให้ทันสมัยเอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนซึมซับกรอบแนวคิดแบบสากลผ่านประสบการณ์จากการดำเนินงานและกิจกรรมในโรงเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ได้รับการยอมรับ รู้สึกปลอดภัย เชื่อมโยงนักเรียนเข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบันในชีวิตประจำวัน กระตุ้นให้คิด สืบค้นด้วยตนเอง สภาพแวดล้อมทางการศึกษา ประกอบด้วยหลักสูตรที่เน้นความหลากหลายครอบคลุมมิติของสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนกับนักเรียนจากประเทศอื่น สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ เรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์เพื่อเชื่อมต่อและเข้าถึงเครือข่าย ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ทั่วโลก ได้ทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน พัฒนาทักษะสื่อสารและสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างทางความคิด ยอมรับความแตกต่าง ให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นและได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ออกแบบมาเพื่อทุก ๆ คน (Universal Design Learning) สอดคล้องกับนิวัฒน์ ศรีสวัสดิ์ (2568) ที่นำเสนอข้อค้นพบเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของสังคม 5.0 นั้นเป็นการหลอมรวมของพื้นที่ทางกายภาพและไซเบอร์ที่ไร้รอยต่อระหว่างโลกดิจิทัลและโลกกายภาพ โดยเทคโนโลยีอย่างอินเทอร์เน็ต ความเป็นจริงเสริม (AR) และ ความเป็นจริงเสมือน (VR) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน เมื่อพิจารณาในมิติด้านการศึกษากการบูรณาการนี้เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้แบบผสมผสานที่หลอมรวมการมีปฏิสัมพันธ์แบบตัวต่อตัวและแบบออนไลน์เข้าด้วยกัน สภาพแวดล้อมเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมกับเนื้อหาเพื่อการศึกษาในรูปแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้มีความยืดหยุ่น สมจริง และเป็นส่วนตัวมากขึ้น จึงตอบสนองต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย การเชื่อมต่อในโลกไร้พรมแดน จึงเป็นส่วนประกอบที่เสริมสร้างพลังของระบบนิเวศทางการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เอื้อต่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

ส่วนประกอบที่ 5 การพัฒนาวิชาชีพครู (Professional Development)

การพัฒนาวิชาชีพครูเป็นกระบวนการสำคัญที่จะส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและผลลัพธ์ของระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระแสการเปลี่ยนแปลงโลกยุคพลิกผัน ครูต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อให้มีความรู้และทักษะการสอน ซึ่งการฝึกอบรมพัฒนาครูนั้นการสร้าง **การรับรู้สมรรถนะร่วมกันของครู (Collective Teacher Efficacy (CTE))** มีความสำคัญอย่างยิ่งหากครูมีความเชื่อร่วมกันว่าการพัฒนาทักษะวิชาชีพให้ทันสมัยสามารถส่งผลเชิงบวกต่อการเรียนรู้และผลลัพธ์ของนักเรียนทุกคน จะทำให้เกิดกระบวนการการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ตรงกับ Kumari Ekanayake และคณะ (2020) ที่พบว่าครูเป็นกลไกหลักในฐานะตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเพื่อปลูกฝังเป้าหมายของการสอนพลเมืองโลกให้กับนักเรียนและส่งเสริมให้เกิดกรอบแนวคิดแบบสากล ดังนั้นครูเองควรมีความรู้และฝึกฝนทักษะในศตวรรษที่ 21 การศึกษาของครูจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญในบริบทของการศึกษาในทุกระดับ สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2564) เสนอแนะการพัฒนานุเคราะห์เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกด้วยการเน้นความสำคัญของการพัฒนานุเคราะห์ก่อนประจำการในหลักการและวิธีสอนในประเด็นการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกและมีการฝึกอบรมครูประจำการในแนวคิดหลักการและแนวทางการจัดการเรียนการสอน ในการสร้างการพัฒนานุเคราะห์อย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาสามารถจัดทำแผนฝึกอบรมประจำปี (Annual Professional Development) เพื่อช่วยให้องค์กรสามารถพัฒนานุเคราะห์ได้อย่างมีเป้าหมาย สอดคล้องกับความต้องการและแผนพัฒนาสถานศึกษา นอกจากนี้การสร้าง **ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community (PLC))** ช่วยเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมกันพัฒนาทักษะการสอน โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ สะท้อนผลการปฏิบัติงาน แก้ไขปัญหาาร่วมกัน และแสวงหาแนวทางปฏิบัติ สร้างสรรค์แนวทางใหม่ ๆ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาวิชาชีพครู เสริมสร้างวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะครูคือผู้ขับเคลื่อนกระบวนการกรอบแนวคิดแบบสากลเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญผ่าน

ในส่วนของการฝึกอบรมด้านภาษาและวัฒนธรรมไทยให้แก่ชาวต่างชาติ (Cultural Training) ถือเป็นแนวทางสำคัญในสถานศึกษาที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม มีประโยชน์ต่อการทำงานในประเทศไทย โดยช่วยส่งเสริมความเข้าใจและการปรับตัวในสิ่งแวดล้อมแบบพหุวัฒนธรรม เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล เพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร ส่งเสริมสภาพแวดล้อมการทำงานแบบเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความสัมพันธ์ระหว่าง

บุคคล และการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย สร้างกรอบแนวคิดแบบสากล สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนัสรา ศุภกิจ โคลเยส (2564) ที่ศึกษาบทบาทของผู้บริหารต่อหลักสูตรแฝงในการอบรมครูใหม่ที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ในงานของครูในสถานศึกษานานาชาติในประเทศไทย พบว่า ความเข้าใจวัฒนธรรมประเทศเจ้าบ้านของครูใหม่ จะทำให้ครูใหม่เกิดความไว้วางใจในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา และยังสอดคล้องกับงานวิจัย Rosalind Stirzaker (2004) ที่กล่าวถึงการจัดอบรมครูใหม่ในสถานศึกษานานาชาติว่าเป็นเรื่องของบริบทของโรงเรียนซึ่งเป็นวัฒนธรรมองค์กรและเกี่ยวข้องกับชุมชนประเทศเจ้าบ้านที่โรงเรียนตั้งอยู่เพื่อให้ครูใหม่ได้เรียนรู้วัฒนธรรมและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรของประเทศนั้น ๆ เน้นการดำเนินชีวิตในประเทศที่สถานศึกษาตั้งอยู่ การอบรมครูใหม่จึงมีส่วนช่วยให้ครูได้ปรับตัว เข้าใจบริบทของโรงเรียน เข้าใจบุคคลแวดล้อมได้ดีเอื้อประโยชน์ต่อประสิทธิภาพการทำงาน สอดคล้องตามผลการวิจัยของ Kumari Ekanayake และคณะ (2020) ที่ได้ผลสรุปว่าการพัฒนาวิชาชีพครูส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้เรื่องพลเมืองโลกศึกษา โดยเฉพาะการนำความรู้และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มาจัดการเรียนรู้ในทุกระดับเพิ่มความชำนาญให้กับครู

ลักษณะการทำงานร่วมกันของส่วนประกอบแบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ มีรายละเอียดดังนี้ คือ 1) **การพึ่งพาอาศัยกัน**ระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ ของระบบนิเวศทางการศึกษาที่ประกอบด้วยผู้เรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน หลักสูตร สื่อ เทคโนโลยี และนโยบาย ซึ่งแต่ละส่วนต่างมีบทบาทและหน้าที่ที่ส่งผลกระทบต่อกัน 2) **การแบ่งปันจุดมุ่งหมายร่วมกัน** มีส่วนในการช่วยส่งเสริมระบบนิเวศทางการศึกษาที่สร้างกรอบแนวคิดแบบสากลสามารถสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เชื่อมโยงบุคลากรทุกภาคส่วนให้มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร 3) **การเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน** ของส่วนประกอบต่าง ๆ ในระบบนิเวศทางการศึกษามีส่วนช่วยสร้างการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง หลากหลาย และครอบคลุมทุกมิติของพลโลกศึกษาเพื่อสร้างให้ผู้เรียนเกิดกรอบแนวคิดแบบสากลส่งต่อลักษณะของแต่ละองค์ประกอบไปสู่ส่วนอื่น ๆ เมื่อส่วนประกอบต่าง ๆ ทำงานอย่างเชื่อมโยงถึงกันเกิดเป็นระบบการเรียนรู้ 4) **การปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลง** เพื่อให้คงอยู่ต่อไปในระบบ ส่วนประกอบทุกส่วนสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพสังคม วัฒนธรรม และกาลเวลา ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน และ 5) **การสื่อสารระหว่างส่วนประกอบอย่างมีประสิทธิภาพ** เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้าใจระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา ทั้งผู้บริหาร ครู และนักเรียน รวมถึงส่วนประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษาอื่น ๆ ซึ่งส่งผลให้ทุกภาคส่วนปฏิบัติงานได้ตรงตามพันธกิจและนโยบายที่ตั้งไว้ สามารถขับเคลื่อนให้ทุกคนบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ผู้บริหารจึงควรมีบทบาทสำคัญในการ

สร้างรูปแบบการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมาเพื่อให้ทุกคนเข้าใจตรงกัน จากผลการวิจัยที่ได้ตรงตามกรอบแนวคิดของ Niemi (2016) นำเสนอประเด็นการสร้างความร่วมมือในระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อที่จะปรับปรุงการศึกษาในอนาคตให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง พบว่าสิ่งสำคัญคือต้องพัฒนาและดำเนินการคือการสร้างหุ้นส่วนทางการศึกษาที่เข้มแข็ง (สภายุโรป (2014) อ้างอิงใน Niemi (2016)) โดยสร้างความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปเป็นองค์ประกอบของความร่วมมือในระบบนิเวศทางการศึกษาได้ว่า ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้ 1) บุคคลที่แสดงบทบาทในระบบ 2) การพึ่งพาอาศัยกัน 3) การแบ่งปันจุดมุ่งหมายร่วมกัน 4) การเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน 5) การเปิดกว้าง, โปร่งใส 6) การสื่อสารระหว่างพันธมิตร (ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย) 7) การเปลี่ยนแปลงมีพลวัต และ 8) การทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน สอดคล้องกับธีระ ราชพล (2567) ที่นำเสนอบทความเรื่องระบบนิเวศการเรียนรู้ของนักเรียนกับภาวะความพร้อมการศึกษาไทย ได้กล่าวถึงระบบนิเวศการเรียนรู้เป็นแนวทางการเรียนรู้ยุคใหม่ที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามามีบทบาทในระบบการศึกษา ทำให้ระบบการเรียนรู้มีความเป็นพลวัตและมีความสัมพันธ์กับส่วนต่าง ๆ มากขึ้นเสมือนระบบนิเวศของธรรมชาติที่แต่ละหน่วยต่างเกื้อหนุนส่งเสริมระหว่างกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งการที่แต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันจะสร้างความเข้มแข็งภายในระบบนิเวศให้ชัดเจนและเกิดผลประโยชน์สูงสุดได้

โดยสรุปแล้วจากผลการวิจัยของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนากอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีส่วนประกอบ 5 ด้าน มีความสอดคล้องกับธีระ ราชพล (2567) ที่นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้ของนักเรียนในการจัดการศึกษาตามวิถีใหม่ New Normal ที่ต้องยืดหยุ่นเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพปัญหา ซึ่งการมุ่งให้ผู้เรียนมีความพร้อมต่อการเรียนการสอนในอนาคต จำเป็นต้องมีระบบนิเวศการเรียนรู้ของการศึกษาพื้นฐาน มีหลักสำคัญ 5 ด้านได้แก่ 1) คน (People) สอดคล้องกับส่วนประกอบด้านผู้มีส่วนบทบาท 2) เนื้อหา (Content) สอดคล้องกับส่วนประกอบด้านหลักสูตรที่จะสร้างผู้เรียนให้เป็น Lifelong learner 3) เทคโนโลยี (Technology) สอดคล้องกับส่วนประกอบด้านทรัพยากร 4) ข้อมูล (Data) การสื่อสารภายในระบบนิเวศให้ทุกส่วนได้รับรู้ความต้องการของแต่ละภาคส่วนเพื่อที่จะได้ปรับเปลี่ยนให้ทันสมัย ตรงตามความต้องการ 5) การกำกับดูแล (Governance) สอดคล้องกับส่วนประกอบด้านการวางนโยบาย สิ่งที่ผลการวิจัยได้เพิ่มเติมมาคือการพัฒนาวิชาชีพครู การฝึกอบรมของครูมีส่วนสนับสนุนให้ครูทำงานได้อย่างมั่นใจ มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ สามารถเพิ่มพูนความรู้อยู่ตลอด

ผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้อาจนำมาใช้เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาตอบสนองผู้เรียนที่แตกต่างกันและหลากหลายเพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีกรอบแนวคิดแบบสากล มีจิตสำนึกพลเมืองโลก ทักษะการคิดขั้นสูงและมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปตามความต้องการในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลสถานศึกษา รวมทั้งชุมชนที่มีส่วนในการสนับสนุนสถานศึกษา สามารถศึกษาผลการวิจัยนี้เพื่อสร้างความเข้าใจในบทบาทของส่วนประกอบต่าง ๆ ในระบบนิเวศทางการศึกษา เพื่อให้การสนับสนุนได้ตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสถานศึกษา และแสดงบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการต่าง ๆ ให้เอื้อประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างนักเรียนให้มีกรอบแนวคิดแบบสากล สร้างพลเมืองไทยสู่พลเมืองโลกต่อไป

1.2 สถานศึกษาที่ต้องการพัฒนานักเรียนให้มีกรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset) สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนในการจัดส่วนประกอบภายในระบบนิเวศทางการศึกษาให้มีความเชื่อมโยง สอดคล้องกันเพื่อส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียน อาทิ การ พัฒนาระบบนิเวศแบบองค์รวม การส่งเสริมบทบาทของบุคลากรแต่ละภาคส่วน การวางนโยบายให้ระบบการบริหารจัดการทั้งระบบสอดคล้องกัน การออกแบบหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาวิชาชีพครู การจัดสภาพแวดล้อม และการสร้างภาคีเครือข่ายให้เข้มแข็งสามารถสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

1.3 สถานศึกษาขนาดเล็กที่ยังขาดความพร้อมในด้านทรัพยากร รวมถึงขาดภาคีเครือข่าย สามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ หากส่วนไหนขาดแคลนก็มุ่งพัฒนาในส่วนอื่นให้มากขึ้น เช่น การพัฒนาครู การพัฒนามุมมองแนวความคิดของบุคลากรในโรงเรียนให้มีเป้าหมายร่วมกันที่จะสร้างพลเมืองโลกที่มีคุณภาพ รวมถึงสามารถหาโรงเรียนในพื้นที่การศึกษาใกล้เคียงเพื่อให้นักเรียนได้สามารถทำโครงการ กิจกรรมจิตอาสา ฝึกการใช้ความคิดสร้างสรรค์ และการเสียสละ การพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งที่สถานศึกษาสามารถเลือกรูปแบบการจัดหลักสูตรที่ทำได้ง่ายเหมาะกับบริบทสถานศึกษา ทดลองทำเพื่อพัฒนาต่อไป

1.4 ผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทเป็นผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ (Globalization Leadership) ทันสมัย มีกรอบแนวคิดของพลเมืองโลก มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องจิตสำนึกสากล มีวิสัยทัศน์ สามารถแสดงบทบาทของผู้นำที่วางกลยุทธ์บริหารงาน ใฝ่มน้าวและสนับสนุนการดำเนินงานทุก ๆ ด้านในสถานศึกษา โดยใช้การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงทุกภาคส่วนในระบบนิเวศให้มีความสัมพันธ์สามารถพึ่งพากันได้ ผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญของการพัฒนาครูเป็นสำคัญ เพราะผลการวิจัยแสดงว่าครูเป็นกลไกสำคัญในการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดแบบสากลได้ จึงควรสนับสนุนด้วยการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ ให้โอกาสครูได้เรียนรู้อย่างทันยุคสมัย และได้พัฒนาวิชาชีพพร้อมกัน

1.5 ครูควรพัฒนาตนเองสม่ำเสมอใฝ่รู้ และเห็นคุณค่าของการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจสามารถจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ สอดแทรก และเชื่อมโยงบทเรียนกับปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองโลกและกรอบแนวคิดแบบสากล (Global mindset) เน้นบริบทให้ครอบคลุมระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับสากล (Global and Local oriented) สามารถเลือกกลวิธีสอน (pedagogy) ได้อย่างเหมาะสม สรรหาสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เลือกใช้ข่าว เหตุการณ์อย่างเหมาะสมเพื่อสร้างการเรียนรู้จากประสบการณ์ แม้ลักษณะวิชาจะเอื้ออำนวยเพียงบางส่วน แต่ให้ครูได้ลองพยายามเท่าที่สามารถจะทำได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนากลอบแนวคิดแบบสากลในโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก หรือขาดความพร้อมด้านทรัพยากรว่าควรมีรูปแบบใดที่สามารถสร้างนักเรียนที่มีกรอบแนวคิดแบบสากลได้

2.2 ควรศึกษาการนำผลงานวิจัยหรือโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนากลอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปทดลองใช้ว่ามีผลเป็นอย่างไร

2.3 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครู รวมถึงรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อให้ครูมีความพร้อม มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ บูรณาการบทเรียนเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกเข้าไปในวิชาของตนเอง รวมถึงสามารถพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ส่งเสริมกรอบแนวคิดแบบสากลได้

บรรณานุกรม

- Andresen, M., และ Bergdolt, F. (2016). A systematic literature review on the definitions of global mindset and cultural intelligence – merging two different research streams. *The International Journal of Human Resource Management*, 28(1), 170-195.
<https://doi.org/10.1080/09585192.2016.1243568>
- Andriushchenko, K., Kovtun, V., Cherniaieva, O., Datsii, N., Aleinikova, O., และ Mykolaiets, A. (2020). Transformation of the Educational Ecosystem in the Singularity Environment. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 19(9), 77-79.
- Barron, B. (2006). Interest and Self-Sustained Learning as Catalysts of Development: A Learning Ecology Perspective. *Human Development*, 49(4), 193-224.
<https://doi.org/10.1159/000094368>
- Beechler, S., และ Javidan, M. (2007). *Leading with a Global Mindset* (Vol. 19).
[https://doi.org/10.1016/S1571-5027\(07\)19006-9](https://doi.org/10.1016/S1571-5027(07)19006-9)
- Benedicks, R. (2018). *Learning Ecosystems: What Are They, and What Can They Do For You?* Training Industry. <https://trainingindustry.com/articles/strategy-alignment-and-planning/learning-ecosystems-what-are-they-and-what-can-they-do-for-you/>
- Brito, A. R. d. (2019). *Global Citizenship Education: Empowering Change with a Global Mindset* [Master Thesis, Northwest University]. NU Archives.
<https://archives.northwestu.edu/handle/nu/50992>
- Bronfenbrenner, U. (1976). The Experimental Ecology of Education. *Teachers College Record*, 78(2), 1-37.
- Caligiuri, P. (2006). Developing global leaders. *Human Resource Management Review*, 16, 219-228. <https://doi.org/10.1016/j.hrmr.2006.03.009>
- Chapin, F. S., Torn, M. S., และ Tateno, M. (1996). Principles of Ecosystem Sustainability. *The American Naturalist*, 148(6), 1016-1037. <https://doi.org/10.1086/285969>

- Chigbu, B. I. (2023). The effectiveness of innovative pedagogy in the industry 4.0: Educational ecosystem perspective. *Social Sciences & Humanities Open*, 7(1). <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2023.100419>
- Cohen, S. L. (2010). Effective global leadership requires a global mindset. *Industrial and Commercial Training*, 42(1), 3-10. <https://doi.org/10.1108/00197851011013652>
- Collazo, C. (2023). *Developing International Mindedness through the Arts in the International Baccalaureate (IB) Diploma Programme (DP): An International Survey Design Conducted across all Continents* [Doctoral Thesis, Durham University]. An International Survey Design Conducted across all Continents.
- Council of the European Union. (2014). Council conclusions of 20 May 2014 on effective teacher education. *Official Journal of the European Union*, C183/122-124.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research* (4, revised.). Pearson.
- Cseh, M., Davis, E. B., และ Khilji, S. E. (2013). Developing a global mindset: learning of global leaders. *European Journal of Training and Development*, 37(5), 489-499.
- E. Jane Hett. (1993). *The Development of an Instrument to Measure Global-mindedness*. University of San Diego. <https://doi.org/10.22371/05.1993.005>
- Edwards, S. L. (2020). IB DIPLOMA PROGRAMME CORE AS A SUPPLIER OF GLOBAL CITIZENSHIP EDUCATION. *Journal of Supranational Policies of Education (JoSPoE)*(12), 59-75. <https://doi.org/10.15366/jospoe2020.12.004>
- García-Holgado, A., และ García-Peñalvo, F. J. (2017). *A Metamodel Proposal for Developing Learning Ecosystems* (Vol. LNCS 10295). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-58509-3_10
- Global mindset วิธีคิดแบบสากล จะทำงานกับใครก็ราบรื่น. (2565). <https://contentbooknotes.com/self-development/global-mindset/>
- Goodwin, A. L. (2019). Globalization, Global Mindsets and Teacher Education. *Action in*

- Teacher Education*, 42(1), 6-18. <https://doi.org/10.1080/01626620.2019.1700848>
- Haber-Curran, P., and Cooper, N. G. (2020). Teaching Global Mindset and Intercultural COMPETENCE THROUGH THE FRAMEWORK OF EMOTIONALLY INTELLIGENT LEADERSHIP. *Journal of Leadership Education*, 19(2), 86-96.
<https://doi.org/10.12806/V19/I2/A1>
- Hannon, V., Thomas, L., Ward, S., and Beresford, T. (2019). Local learning ecosystems: emerging models. *Innovation Unit*.
- Hoy, W. K., and Miskel, C. G. (2012). *Educational Administration: Theory, Research, and Practice* (9th.). McGraw-Hill
- IBO. (2013). *The IB Diploma Programme*. International Baccalaureate Organization.
<https://www.ibo.org/globalassets/new-structure/digital-toolkit/pdfs/dp-model-poster-en.pdf>
- IBO. (2015). *The International Baccalaureate*. International Baccalaureate Organization.
- IBO. (2020). *The International Baccalaureate*. International Baccalaureate Organization.
- Javidan, M., and Bowen, D. E. (2013). The 'Global Mindset' of managers. *Organizational Dynamics*, 42(3), 145-155. <https://doi.org/10.1016/j.orgdyn.2013.03.008>
- Kang, R. L., and Holloman, S. (2011). *Lessons from the Field: Practice and Professional Learning with the Global Mindset Framework*. The Center for Professional Education of Teachers (CPET).
- Karimi, H., Jarrott, S. E., and O'Hara, K. (2014). Therapists Working in New and Old Ways: An Integrative Ecological Framework for Non-Familial Intergenerational Relationships. *Australian and New Zealand Journal of Family Therapy*, 35, 207–222. <https://doi.org/10.1002/anzf.1061>
- Kast, F. E., and Rosenzweig, J. E. (1985). *Organization and Management: A Systems and Contingency Approach* (4th, Ed.). McGraw-Hill. (the University of Michigan)
- Koestler, A. (1967). *The Ghost in the Machine* (1st ed.). Hutchinson.

- Kondratova, I., Molyneaux, H., และ Fournier, H. (2017). *Design Considerations for Competency Functionality Within a Learning Ecosystem* (Vol. LNCS 10295). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-58509-3_12
- Kopish, M. A. (2017). Global Citizenship Education and the Development of Globally Competent Teacher Candidates. *Journal of International Social Studies*, 7(2), 20-59.
- Koul, S., และ Nayar, B. (2021). The holistic learning educational ecosystem: A classroom 4.0 perspective. *Higher Education Quarterly*, 75(1), 98-112.
- Kumari Ekanayake, S. M. Ferdous Azam, Kumari Ekanayake, Mohd Shukri, และ Ali Khatibi. (2020). Global Citizenship Education Practices and Teacher Education: A Review of Literature. *Journal of Education, Society and Behavioural Science*, 33(6), 36-47. <https://doi.org/10.9734/jesbs/2020/v33i630234>
- Lee, Y., และ Park, S. (2021). Understanding of Physical Activity in Social Ecological Perspective: Application of Multilevel Model. *Frontiers in Psychology*, 12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.622929>
- Letendre, G. K. (2018). TEACHING IN THE USA: Decentralization, Inequality, and Professional Autonomy. ใน *The Teacher's Role in the Changing Globalizing World* (91-107). Brill. https://doi.org/10.1163/9789004372573_007
- Levina, E., และ Prokofieva, E. (2021). Educational ecosystem development based on quality management standards. *EDP Sciences Journals*, 99(2021). <https://doi.org/10.1051/shsconf/20219901017>
- Linda Darling-Hammond, C. E. D. (2007). Recruiting and Retaining Teachers: What Matters Most and What Can Government Do? . <https://www.researchgate.net/publication/253347620>
- Lunenburg, F. C., และ Ornstein, A. (1996). *Educational Administration: Concepts and Practices* (2nd.). Wadsworth Publishing Company.
- May-Varas, S., Margolis, J., และ Mead, T. (2023). *Educational Learning Theories* (3rd.).

Pressbooks.

Morgan, D. L. (1997). *Focus Groups as Qualitative Research*. Sage Publications, Inc.

<https://doi.org/10.4135/9781412984287>

Niemi, H. (2016). Building Partnerships in an Educational Ecosystem. *Center for Educational Policy Studies Journal*, 6(3), 5-15.

Niemi, H. (2021). AI in learning: Preparing grounds for future learning. *Journal of Pacific Rim Psychology*, 15. <https://doi.org/10.1177/18344909211038105>

Olivia Guy-Evans. (2024). Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory.

Olivia Guy-Evans, M. (2025). *Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory*.

SimplyPsychology. <https://www.simplypsychology.org/bronfenbrenner.html>

Oxfam. (2015). Education for Global Citizenship : A guide for schools.

<https://www.oxfam.org.uk/education/who-we-are/global-citizenship-guides/>

Paul PRAISRI. (2566). ทำไมต้องมี *Global mindset?* Lemon8. <https://www.lemon8-app.com/paulpraisri/7214531167238799873>

Pearce, A. R., และ McCoy, A. P. (2007). *Creating an Educational Ecosystem for Construction: A Model for Research, Teaching, and Outreach Integration and Synergy* [Working paper]. Virginia Tech.

PISA THAILAND. (2566). การแถลงข่าวผลการประเมิน PISA 2022. PISA.

<https://pisathailand.ipst.ac.th/news-21/>

Reiners, W. A. (1986). Complementary Models for Ecosystems. *The American Naturalist*, 127(1), 59-73. <https://doi.org/10.1086/284467>

Robbins, S. P., และ Coulter, M. A. (2021). *Management* (15th.). Pearson Education, Inc.

Rosalind Stirzaker. (2004). Staff Induction: Issues Surrounding Induction into International Schools. *Journal of Research in International Education*, 3(1), 31-49.

<https://doi.org/10.1177/1475240904041464>

Säljö, R. (2012). Schooling and Spaces for Learning: Cultural Dynamics and Student

- Participation and Agency. ใน E. Hjørne, G. v. d. Aalsvoort, และ G. d. Abreu, *Learning, Social Interaction and Diversity – Exploring Identities in School Practices* (1. 9-14). SensePublishers Rotterdam. <https://doi.org/10.1007/978-94-6091-803-2>
- Savage, C. (2017). International-mindedness – teachers are talking about it, but what exactly is it? *The IB Community Blog*.
- Sibomama, E. (2023). *What is an Education Ecosystem?* The Wellspring Foundation for Education. <https://thewellspringfoundation.org/resources/education-ecosystem/>
- Story, J. S. P., และ Barbuto, J. E. (2011). Global mindset: A construct clarification and framework. *Journal of Leadership and Organizational Studies*, 18(3), 377-384. <https://doi.org/10.1177/1548051811404421>
- Tavangar, H. S. (2016). Defining a Global Mindset. <https://www.iss.edu/blog/insights/global-mindset>
- The Opener. (2566). “พลเมืองโลก” คืออะไร เมื่อหนุ่มสาวอยู่ในยุคสมัยที่ไม่จำกัดเขตแดน. <https://theopener.co.th/2023/10/16/%E0%B8%9E%E0%B8%A5%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B9%82%E0%B8%A5%E0%B8%81%E0%B8%84%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%AD%E0%B8%B0%E0%B9%84%E0%B8%A3>
- Tudge, J. R., Mokrova, I., Hatfield, B. E., และ Karnik, R. B. (2009). Uses and misuses of Bronfenbrenner's bioecological theory of human development. *Journal of family theory & review*, 1(4), 198-210.
- viewsonic.com. (2023, Mar 08 2023). *Building an Impactful Education Ecosystem: The 4 Key Components*. ViewSonic. <https://www.viewsonic.com/library/education/building-an-impactful-education-ecosystem-the-4-key-components/>
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: Development of Higher Psychological Processes* (M. Cole, V. Jolm-Steiner, S. Scribner, และ E. Souberman, Eds.). Harvard University

Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctvjf9vz4>

Whizdom Society. (2562). *Global Mindsetfacebook*.

<https://www.facebook.com/whizdomsociety/posts/2514883975224528/>

World Economic Forum. (2023). *Defining Education 4.0: A Taxonomy for the Future of Learning*.

Wubbels, T., และ Tartwijk, J. v. (2018). Dutch Teacher and Teacher Education Policies. ใน *The Teacher's Role in the Changing Globalizing World* (63-77). Brill.

https://doi.org/10.1163/9789004372573_005

กติกาทิพย์. (2566). ประเทศไทย ก้าวต่อไป กับ อุตสาหกรรม 5.0.

<https://www.posttoday.com/columnist/698337>

กรพจน์ อัศวินวิจิตร. (2559). การปกครองในระบอบประชาธิปไตยในยุคโลกาภิวัตน์ (พิมพ์ครั้งที่ 1.). สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2540). การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5.). กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.

กำพร สุวรรณนิม. (2558). แนวทางการพัฒนาศักยภาพในการทำงานระหว่างประเทศและความคิด การทำงานระดับสากลของบุคลากรวิเทศสัมพันธ์และผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับงานกับวิเทศสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

https://203.158.144.138/bitstream/handle/123456789/2496/BUS_61_07.pdf

กิตติชัย สุธาสิโนบล. (2564). ครูมืออาชีพ :จิตวิญญาณแห่งศาสตร์และศิลป์ของความเป็นครู (1.). คอมเมอร์เชียล เวิลด์ มิเดีย.

ชันธิชัย อธิเกียรติ, และ ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว. (2567). การจัดระบบนิเวศทางการศึกษาด้วย เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แห่งอนาคต. วารสารนวัตกรรมการบริหารจัดการและการสื่อสาร (ITMC), 1(1), 7-13. <https://so14.tci-thaijo.org/index.php/itmc/article/view/735>

จักรกริช สังขมณี. (2563). เคลื่อนตัวตนให้ก้าวออกจาก *comfort zone* สู่พื้นที่ใหม่ไร้เขตแดนแห่ง

พลเมืองโลก. Line Today. <https://today.line.me/th/v3/article/E0WyYY>

จินดารัตน์ แย้มวงษ์. (2560). กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ [ดุชนิพนธ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

จินดารัตน์ แย้มวงษ์, ชญาพิมพ์ อูสาโ, และ พงษ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2562). แนวคิดการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์. วารสารครุศาสตร์ จุฬาฯ, 47(4), 108-123.
<https://doi.org/10.58837/CHULA.EDUCU.47.4.6>

ชาย โพธิ์สิตา. (2564). ศาสตร์และศิลป์การวิจัยเชิงคุณภาพ (9th.). สนพ.จุฬา.

ฐิติกาญจน์ อัครกุล. (2562). หนึ่งทศวรรษทฤษฎีที่ใช้ในหลักสูตรการเรียนรู้อย่างร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุและเด็ก. วารสารครุศาสตร์ จุฬาฯ, 47(1), 63-83, Article 4.
<https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=3165&context=educujournal>

ณธรา เหมือนบัว. (2561). การพัฒนาพลเมืองไทยให้มีความเป็นพลเมืองโลกในประเทศไทยยุค 4.0. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 46(3).
<https://doi.org/10.58837/CHULA.EDUCU.46.3.5>

ณัฐภรณ์ หลาวทอง. (2546). การพัฒนามาตรสำนึกสากลตามบริบทของสังคมวัฒนธรรมไทย [วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุชนิพนธ์]. วารสารวิจัยวิทยาการวิจัย, 16(2), 311-334.

ณัฐนิชา เจ๊ะดอเงาะ, และ ลำพอง กลมกุล. (2567). องค์ประกอบของปัจจัยที่มีผลต่อระบบนิเวศการเรียนรู้วิถีพุทธในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา [บทความวิจัย]. วารสารการบริหารการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 2(1-2), 13-24. <https://so16.tci-thaijo.org/index.php/JEAHS/article/view/912>

ณัฐวดี สภาพรต. (2559). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนนานาชาติตามแนวคิดการพัฒนานักเรียนให้มีภาวะผู้นำระดับโลก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/55441>

ทัศน์ีย์ แซ่ลิ้ม. (2564). ออกแบบชีวิต ด้วยการคิดเชิงออกแบบ. The KOMMON.
<https://www.thekommon.co/design-thinking-viriya-taew/>

- ธัมมธาดา อุวิเชียร. (2564). แนวทางพัฒนาการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตชลบุรี 1 ตามแนวคิดจิตสำนึกสากล [ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- ธีระ ราชพล. (2567). ระบบนิเวศการเรียนรู้ของนักเรียนกับภาวะความพร้อมการศึกษาไทย [บทความวิชาการ]. วารสารนวัตกรรมสังคมและเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน, 7(2), 119-127. <https://doi.org/10.14456/jsmt.2024.19>
- ธีระชน พลโยธา. (2560). ความฉลาดทางวัฒนธรรมในบริบทวัฒนธรรมอาเซียนสำหรับนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี : การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา. วารสารสถาบันวัฒนธรรม และศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 18(2), 57-62. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jica/article/view/94226/73672>
- นริศรา ใจคง, และ สิริกานต์ แก้วคงทอง. (2564). นิเวศการเรียนรู้ : เรื่องเก่าบนวิถีใหม่. วารสาร การศึกษาไทย, 18(3), 64-69. <https://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1884-file.pdf> (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา)
- นันทนา ชมชื่น. (2563). กลยุทธ์การบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/4394>
- นิวัฒน์ ศรีสวัสดิ์. (2568). ระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล 5.0 เพื่อการเตรียมพร้อมรับการจัดการศึกษาสำหรับพลเมืองยุคใหม่ : หนึ่งจุดเชื่อมต่อระหว่างงานการศึกษาดิจิทัลและวิศวกรรมการเรียนรู้. *Journal of Digital Education and Learning Engineering*, 1(1), 70–84.
- ปรีดี ประทุมสุวรรณ์. (2562). การศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก: การเรียนรู้แบบบูรณาการสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน. การบริหารและนวัตกรรมการศึกษา จุฬาฯ, 2(1).
- ประพิมพ์พรรณ สุวรรณภูมิ. (2557). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง
- โลกของเด็กและเยาวชนไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณ์, และ พิทยชาติ ตั้งพรไพฑูริย์. (2566). กรอบความคิดแบบเติบโต: ทักษะที่จำเป็นแห่งโลกยุคพลิกผัน. วารสารครุศาสตร์ จุฬาฯ, 51(1).
- ฝ่ายวิชาการ คณะกรรมการนิสิตคณะจิตวิทยา จุฬาฯ. (2564). *Global mindset* คิดแบบไหนให้เป็นประชาคมโลกfacebook.

- พรรัตน์ จันทร์คำ. (2566). การพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 5(4), 885-896.
- พิมพ์พัญญ ทองกิ่ง. (2563). บทบาทครูกับการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21 [บทความวิชาการ]. *Journal of Inclusive and Innovative Education*, 4(1), 50-59.
<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/cmujedu/article/view/226951>
- พูนภัทรา พูลผล. (2554). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/28294>
- ภัทรพร น่อประภัทร์พงศ์. (2563). การพัฒนาผู้อำนวยการสถานศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2563 การศึกษาความรู้ตามข้อกำหนดสาระเพื่อการเรียนรู้. ส. สธ.
<https://anyflip.com/ylxzm/swdv/basic/>
- ภาราดร แก้วบุตรดี, ศศิกิจจ์ อ่ำจ้อย, และ อาณัติ เดชจิตร. (2564). ภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ Globalization Leadership วารสารวิจัยวิชาการ 4(2).
<https://doi.org/10.14456/jra.2021.50>
- ภูมิภควัธจ์ ภูมิพงศ์คชสร. (2567). รูปแบบการบริหารจัดการระบบนิเวศการเรียนรู้สู่การพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษานำร่องเพื่อความยั่งยืนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 7(5), 3038-3055.
- มนทิณี ยงวิกุล. (2564). Global Mindset. นิตยสารคิด, 12(9), 5.
- มนิสรา ศุภกิจ โคลเยส. (2564). บทบาทของผู้บริหารต่อหลักสูตรแฝงในการอบรมครูใหม่ที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ในงานของครูในสถานศึกษานานาชาติประเทศไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580. (2561). ราชกิจจานุเบกษา (เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก).
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). ระบบ. In พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554.
- เรืองยศ แวดล้อม. (2559). ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [ดุชนิพนธ์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช]

- วิทยาลัย]. <https://phd.mbuisc.ac.th/New%20Thesis/Reungyot.pdf>
- โรงเรียนอานวยศิลป์. Retrieved 1 ตุลาคม 2566 from <https://www.amnuaysilpa.ac.th/>
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, อ. จ. (2562). ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21 (3.). บริษัท บุ๊คสเคป จำกัด.
- วันศิริ นิลสุขขา. (2566). ห้องเรียนออนไลน์ เด็กใส่ใจการเรียนรู้: หลักการ PCT. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม).
http://www.kids.ru.ac.th/document/KM/2021/Knowledge2021_Kids_T.Wansiri.pdf
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2552). การพัฒนาหลักสูตรและการสอน-มิติใหม่. ไทยวัฒนาพานิช.
- วุฒิชัย ไกรวิเศษ. (2566). นวัตกรรมการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดนวัตกรรมพลิกผัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD).
- แวววรรณ จันทร์ชูกลิ่น, พิษณุภา ยืนยาว, นภาพรณีย ยอดสิน, และ ธีรวิธ ธาดาดันดิโชค. (2566). การพัฒนากุลยุทธ์การบริหารนวัตกรรมทางการศึกษาในยุคการศึกษา 5.0 [บทความวิจัย]. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 11(5), 1708-1720.
- ศศินันท์ เศรษฐวิวัฒน์บดี, ศศิธร จันทมฤก, วังสพร จิโรจพันธ์, กันต์ฤทัย คลังพหล, หรรษา เวียงวะลัย, คชินทร์ โกกนุกาภรณ์, และ ชยกร สัตยชี้อ. (2566). การศึกษาสภาพปัญหาการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่สอดคล้องกับระบบนิเวศการศึกษาในโรงเรียนเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 17(1), 116-126.
- ศิริยุพา รุ่งเรืองสุข. (2555). ก่อนสร้าง *Global Leadership* ต้องสร้าง *Global Mindset*. PostToday. Retrieved 1 ตุลาคม 2566 from <https://www.posttoday.com/lifestyle/175980>
- ศุภมาส ช่างมี, และ จิตติมา วรรณศรี. (2561). รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน [บทความวิจัย]. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 20(1), 176-183. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/115561
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). แนวทางการดำเนินงานห้องเรียนพิเศษ

- โครงการ *Education Hub*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สพฐ. (2567). บุคลากร.
http://www.bopp.go.th/?page_id=61
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สพฐ. (2564). โครงการพัฒนาประเทศไทยเป็น
 ศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (*Education Hub*)
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ สวทช. (2554). ระบบนิเวศ คืออะไร.
https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/ecosystem/
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). แนวทางการส่งเสริมความเป็น
 พลเมืองโลก (*Global Citizenship*): ประสบการณ์นานาชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). สภาพการจัดนิเวศการเรียนรู้ที่
 เหมาะสมกับบริบทประเทศไทย (พิมพ์ครั้งที่ 1.). เอส.บี.เค. การพิมพ์.
- สิโรตม มณีแฮด, และ ปณิดา วรรณพิรุณ. (2562). ระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลด้วยปัญญาประดิษฐ์
 สำหรับการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด. ใน ณ. ประจันบาน และ ณ. (บ.ก.), *Journal of
 Education and Innovation* (พิมพ์ครั้งที่ 2. Vol. 21, 359-373). คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- สุชาติ คุ่มสุทธิ. (2566). หลักสูตรฐานสมรรถนะสู่การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. วารสาร
 มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 17(2), 236-256.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2560). การบริหารการศึกษา : หลักการและทฤษฎี (ฉบับปรับปรุง). สำนักพิมพ์
 ปัญญาชน.
- สุรัตน์ แท่นประเสริฐกุล, ทวีศิลป์ กุลนาคดล, และ สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์. (2565). ระบบนิเวศนวัตกรรม
 ในโรงเรียนที่มุ่งพัฒนานักเรียนนวัตกรรม [บทความวิจัย]. วารสารรัชต์ภาคย์, 16(46), 147-
 161. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/256748>
- องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ UNESCO. (2565). พลโลกศึกษา:
 หัวเรื่อง และวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงาน
 คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, Trans.). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
 พื้นฐาน.

- อติพร เกิดเรือง. (2560). การส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อรองรับสังคมไทยในยุคดิจิทัล [บทความวิชาการ]. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 6(1), 173-184. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JLPRU/article/view/91025>
- อติโรจน์ ปัทมน์เปรมสิริ. (2560). ระบบนิเวศ (Ecosystem) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท). <https://www.scimath.org/lesson-biology/item/7028-2017-05-21-14-25-17>
- อภิษฐา สวัสดิ์, ศศิธร หาสิน, และ กัลยารัตน์ สุขนันท์ชนะ. (2565). แนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาของการเรียนรู้เชิงรุก. *e-Journal of Education Studies, Burapha University*, 4(4), 67-78. <https://ojs.lib.buu.ac.th/index.php/ejes/article/view/8365/7308>
- อมรรัตน์ มีพัฒน์, ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล, และ จตุพล ยงศร. (2566). ระบบนิเวศการบริหารสถานศึกษาเอกชน. วารสารรัชต์ภาคย์, 17(51), 123-139. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/261401>
- อรรถพล อนันตวรสกุล. (2562). ความเป็นพลเมืองโลกกับคนรุ่นใหม่. [sanook.com. https://www.sanook.com/campus/1396293/](https://www.sanook.com/campus/1396293/)
- อัจฉรา จุ้ยเจริญ. (2562). *Learning Ecosystem*. PostToday. <https://www.posttoday.com/business/578269>
- อาทิตยา ไสยพร. (2565). สร้างระบบนิเวศการเรียนรู้สู่การพัฒนาผู้เรียนเป็น Lifelong Learning. <https://dev.educathai.com/knowledge/articles/586>
- อานนท์ ปานะจำนงค์, วรณวิศา สืบบุญธรรม คล้ายจำแลง, และ พร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2566). แนวทางการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนในเครือข่ายเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดทักษะของนักเรียนในสังคม 5.0. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, 38(2), 11-21.
- อุบลวรรณ กิจคณะ, และ ประสพสุข ฤทธิเดช. (2557). การปฏิรูปการศึกษาด้วยการเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้การคิดแก้ปัญหา. วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 1(1), 65-73.

ภาคผนวก ก

จริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

จริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

ผู้วิจัยคำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นสำคัญหลังจากที่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2567 รวมทั้งได้ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามแบบ บว 413 จำนวน 11 ฉบับ เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม และจำนวน 9 ฉบับ เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2568

ผู้วิจัยนำเอกสารชี้แจงข้อมูลสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัย ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึก วิดีทัศน์ตลอดการสัมภาษณ์และบันทึกภาพระหว่างการสัมภาษณ์ไฟล์ข้อมูลผู้วิจัยบันทึกไว้ในคอมพิวเตอร์ส่วนตัวที่มีรหัสป้องกันอย่างแน่นหนา ข้อมูลทั้งหมดจะเก็บไว้เป็นเวลา 3 ปี ภายหลังจากสิ้นสุดการวิจัยผู้วิจัยจะทำลายข้อมูลด้วยวิธีการลบไฟล์ข้อมูลทั้งหมดออกจากเครื่อง โดยไม่สามารถกู้ข้อมูลกลับมาได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้รับผิดชอบในการรักษาความลับของผู้เข้าร่วมการวิจัยและได้แจ้งไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมวิจัยแล้ว หากมีข้อมูลใหม่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัย ผู้วิจัยจะแจ้งให้ผู้เข้าร่วมทราบโดยทันทีและอย่างเปิดเผย ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับผู้เข้าร่วมวิจัย หากผู้เข้าอบรมรู้สึกอึดอัดหรือไม่สบายใจกับบางคำถามมีสิทธิที่จะไม่ตอบคำถามเหล่านั้นหรือไม่แสดงความคิดเห็นได้ รวมทั้งมีสิทธิถอนตัวออกจากการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า และการไม่เข้าร่วมหรือถอนตัวออกจากการวิจัยนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลจะถูกเก็บรักษาไว้ในที่ปลอดภัย ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล ผลการวิจัยจะรายงานในภาพรวมเท่านั้น มีเพียงผู้วิจัยที่สามารถเข้าถึงข้อมูล หากผู้วิจัยจะหยิบยกคำพูดของผู้เข้าร่วมการวิจัยไปไว้ในรายงานการวิจัย ผู้วิจัยจะใช้นามสมมุติไม่ระบุตัวตน อย่างไรก็ตามผู้มีสิทธิเข้าถึงข้อมูลจะมีเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้และคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและขั้นตอนการวิจัยเท่านั้น

AF19-03-03.1
August, 2023

หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

หนังสือฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

ชื่อโครงการวิจัย : ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย : นางศนิชา อินทรเสมา

หน่วยงานต้นสังกัด : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หมายเลขรับรองโครงการวิจัย : SWUEC-672509

รายการเอกสารที่รับรอง :

1. แบบเสนอเพื่อขอรับการพิจารณา	ฉบับที่ 2 ลงวันที่ 14 สิงหาคม 2567
2. โครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์	ฉบับที่ 1 ลงวันที่ 22 กรกฎาคม 2567
3. เอกสารข้อมูลและขอความยินยอมสำหรับอาสาสมัคร	ฉบับที่ 2 ลงวันที่ 14 สิงหาคม 2567
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	ฉบับที่ 1 ลงวันที่ 22 กรกฎาคม 2567
5. ประวัติผู้วิจัย	

ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยยึดหลักเกณฑ์ตาม Declaration of Helsinki, Belmont Report, International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice (ICH-GCP), International Guidelines for Human Research ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิจัยนี้ได้

วันที่รับรอง : 22 สิงหาคม 2567

วันที่หมดอายุ : 21 สิงหาคม 2568

(ลงชื่อ).....

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์

ชุดสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ (ชุดที่ 2)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หน่วยจริยธรรมและมาตรฐานการวิจัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาคารนวัตกรรม ศ.ดร.สาโรช บัวศรี ชั้น 17

โทร. (02) 6495000 ต่อ 17503, 17506 โทรสาร (02) 2042590

ภาคผนวก ข
เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย

หน้า 1 จาก 5

เอกสารข้อมูลและขอความยินยอมสำหรับอาสาสมัคร

ชื่อการวิจัย : ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยหลัก : นางศนิชา อินทรเสมา

สังกัด : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ร่วมวิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนาคดล และรองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกลีกร

แหล่งทุนวิจัย/ผู้สนับสนุนการวิจัย : ไม่มี

เรียน ท่านผู้สนใจเข้าร่วมการวิจัย ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา คุณครู

เนื่องด้วยข้าพเจ้า นางศนิชา อินทรเสมา นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการวิจัย เรื่อง ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างและส่วนประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อพัฒนาโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประโยชน์โดยตรงที่ท่านจะได้รับจากการวิจัยนี้ คือ ได้รับฟังแลกเปลี่ยนประเด็นความคิดที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่สนทนาร่วมกัน อาสาสมัครสามารถนำไปสะท้อนการปฏิบัติงานของตนเองและภายในหน่วยงานของตนเอง สามารถเพิ่มพูนความรู้ เพิ่มมุมมองและร่วมพัฒนาร่วมกันในอนาคต อีกทั้งยังเป็นประโยชน์กับผู้กำหนดนโยบายทางการศึกษาและสถานศึกษาที่เข้าร่วมที่จะนำผลการวิจัยไปสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ เป็นแนวทางให้ชุมชนใกล้เคียงช่วยพัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาแห่งอนาคตรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุคพลิกผัน หากท่านคิดว่าไม่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการเข้าร่วมการวิจัยนี้ แต่ข้อมูลของท่านจะมีประโยชน์ต่อผู้กำหนดนโยบายทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ ที่จะสามารถนำองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้พัฒนาได้ดียิ่งขึ้นไป

ท่านมีอิสระที่จะตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยนี้หรือไม่ก็ได้ แต่หากท่านตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยจะขอดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยดังนี้

การสัมภาษณ์เชิงลึก ขอสัมภาษณ์ท่านในประเด็นดังนี้

1. โครงสร้างของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนขั้นพื้นฐานเป็นอย่างไร

ฉบับที่ 2 วันที่ 14 สิงหาคม 2567

2.ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนขั้นพื้นฐานควรมีส่วนประกอบอะไรบ้าง

3.ความเชื่อมโยงของส่วนประกอบต่าง ๆ ในระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนขั้นพื้นฐานควรเป็นอย่างไร

ใช้เวลาประมาณ 60 นาที โดยจะสัมภาษณ์ที่สถานที่ทำงานของท่าน หรือในสถานที่ที่ท่านสะดวกและมีความเป็นส่วนตัว และในเวลาที่ท่านสะดวก ซึ่งสามารถกระทำทั้งแบบพบหน้าและผ่านช่องทางออนไลน์ตามที่ท่านสะดวกให้การให้ข้อมูล ขณะสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะขออนุญาตบันทึกเสียงของท่าน ทั้งนี้ หากผู้วิจัยต้องการข้อมูลเพิ่มเติม จะขออนุญาตนัดหมายท่านเพื่อสัมภาษณ์ในวันและเวลาที่ท่านสะดวก แต่หากท่านไม่ยินดีให้สัมภาษณ์เพิ่มเติม ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในครั้งนี้เท่านั้น

การสนทนากลุ่ม ขอเชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่มในประเด็นดังนี้

1.โมเดลของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนมีความเที่ยงตรงอย่างไร

2.โครงสร้างของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนควรเป็นอย่างไร

3.ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนควรมีส่วนประกอบอะไรบ้าง

4.ความเชื่อมโยงของส่วนประกอบต่าง ๆ ในระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนควรมีลักษณะเป็นอย่างไร

ใช้เวลาประมาณ 60 นาที โดยจะขออนุญาตหมายท่านล่วงหน้าเพื่อให้ท่านมาร่วมการสนทนากลุ่มที่ห้องประชุมโรงเรียนนานาชาติเคไอเอส หรือช่องทางออนไลน์ตามที่ผู้ร่วมสนทนาส่วนใหญ่สะดวก ร่วมกับผู้เข้าร่วมการวิจัยท่านอื่น ๆ ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่ตรงกับคุณสมบัติของท่าน ดังนี้

1.กลุ่มผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่เข้าสู่โครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) โดยมีคุณสมบัติดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน ที่ดูแลงานบริหารจัดการและงานวิชาการ มีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 7 คน

2.กลุ่มหัวหน้ากลุ่มสาระเรียนรู้และครู ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่เข้าสู่โครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนให้พัฒนารอบแนวคิดแบบสากล ครูผู้สอนที่ดำเนินการสอนหลักสูตรพลโลกศึกษา มีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 7 คน

โดยขณะดำเนินการสนทนากลุ่มผู้วิจัยจะขออนุญาตบันทึกเสียงของท่าน ซึ่งผู้วิจัยจะสงวนนามของผู้ให้ข้อมูลทุกท่านเป็นความลับและใช้นามสมมุติในการบันทึกข้อมูล ซึ่งการให้ข้อมูลจะไม่ส่งผลใดๆ ต่อการปฏิบัติงานของท่าน

หน้า 3 จาก 5

หากท่านรู้สึกอึดอัดหรือไม่สบายใจกับบางคำถาม ท่านมีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถามเหล่านั้นหรือไม่แสดงความเห็นได้ รวมทั้งมีสิทธิ์ถอนตัวออกจากการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้ โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า และการไม่เข้าร่วมหรือถอนตัวออกจากการวิจัยนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของท่านแต่ประการ

ข้อมูลที่ได้จากท่านจะถูกเก็บรักษาไว้ในที่ปลอดภัย ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล แต่จะรายงานผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น ข้อมูลที่ได้จากท่านจะถูกเก็บรักษาไว้ในที่ปลอดภัย มีเพียงผู้วิจัยที่สามารถเข้าถึงข้อมูล หากผู้วิจัยจะหยิบยกคำพูดของท่านไว้ในรายงานการวิจัย/วิทยานิพนธ์และผลงานทางวิชาการรูปแบบอื่น ๆ ผู้วิจัยจะใช้นามสมมุติแทนชื่อและนามสกุลจริงของท่าน ข้อมูลเหล่านี้จะอยู่ในรูปแบบที่สามารถระบุตัวตนหรือเชื่อมโยงถึงตัวท่านได้ อย่างไรก็ตาม อาจมีบุคคลบางกลุ่มที่ขอเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของท่านได้ ได้แก่ คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ผู้ประสานงานวิจัย ผู้กำกับดูแลการวิจัย และเจ้าหน้าที่จากสถาบันหรือองค์กรของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและขั้นตอนการวิจัย และผู้วิจัยจะทำลายข้อมูลที่เกี่ยวข้องภายหลังเสร็จสิ้นการวิจัยและการตรวจสอบ

ในการเข้าร่วมการวิจัยนี้ท่านจะไม่ได้รับค่าตอบแทนและไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น อนึ่ง ทางผู้วิจัยได้เตรียมของที่ระลึกเพื่อเป็นการตอบแทนที่ท่านให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยท่านจะได้รับของที่ระลึกเป็นสมุดบันทึกและปากกา จำนวน 1 ชุด ในวันที่ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล หรือส่งทางไปรษณีย์หากเป็นการเก็บข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์

หากท่านมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการวิจัย โปรดติดต่อได้ที่ นางศนิชา อินทระมา นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่อยู่ 284 ซ.ลาดพร้าว 42 แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ โทรศัพท์มือถือ 081-8426071 และ ผศ.ดร.ทวีศิลป์ กุลนาคถล อาจารย์ที่ปรึกษา โทรศัพท์มือถือ 081-444-9759

หากท่านได้รับการปฏิบัติไม่ตรงตามที่ระบุไว้หรือต้องการทราบสิทธิของท่านขณะเข้าร่วมการวิจัยนี้ สามารถติดต่อได้ที่ “หน่วยจริยธรรมและมาตรฐานการวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชั้น 17 อาคารนวัตกรรม ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี เลขที่ 114 ถนนสุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110 โทรศัพท์ 02-6495000 ต่อ 17501, 17505 โทรสาร 02-2042590 อีเมล swuec@g.swu.ac.th” เพื่อให้มั่นใจว่า สิทธิ ความเป็นส่วนตัว และความเป็นอยู่ที่ดีของท่าน ได้รับความคุ้มครองตามมาตรฐานจริยธรรมการวิจัยในคนระดับสากล

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

ฉบับที่ 2 วันที่ 14 สิงหาคม 2567

หน้า 4 จาก 5

หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

ข้าพเจ้า (นาง/นางสาว/นาย) .....ได้อ่านคำชี้แจง/รับฟังคำอธิบายจาก
นางศนิชา อินทรเสมา หัวหน้าโครงการวิจัย นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เกี่ยวกับการเป็นอาสาสมัครในการวิจัยเรื่อง “ระบบนิเวศทาง
การศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยข้อความที่อธิบาย
ประกอบด้วย รายละเอียดทั้งหมดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย, รายละเอียดของขั้นตอนต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าต้อง
ปฏิบัติและได้รับการปฏิบัติ, ประโยชน์ที่ข้าพเจ้าจะได้รับจากการเข้าร่วมการวิจัย ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการ
เข้าร่วมการวิจัย รวมทั้งแนวทางป้องกันความเสี่ยงดังกล่าว ทั้งนี้ ข้าพเจ้าได้อ่าน/รับฟังคำอธิบายข้อความใน
เอกสารข้อมูลสำหรับอาสาสมัครโดยตลอด ได้รับคำอธิบายและการตอบข้อสงสัยจากนักวิจัย และมีเวลาอย่าง
เพียงพอในการตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย

นอกจากนี้ นักวิจัยได้รับรองว่าจะเก็บรักษาข้อมูลของข้าพเจ้าไว้ในที่ปลอดภัย และไม่ระบุชื่อหรือข้อมูล
ส่วนตัวเป็นรายบุคคลต่อสาธารณชน และจะนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมซึ่งเป็นการสรุปผลการวิจัยเพื่อ
ประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น นอกจากนี้ นักวิจัยได้รับรองว่าจะเก็บรักษาข้อมูลของข้าพเจ้าไว้ในที่ปลอดภัย หาก
จะหยิบยกคำพูดของข้าพเจ้าไว้ในรายงานการวิจัย/วิทยานิพนธ์และผลงานทางวิชาการรูปแบบอื่น ๆ นักวิจัยจะใช้
นามสมมติแทนชื่อและนามสกุลของข้าพเจ้า และจะไม่นำเสนอข้อมูลอื่น ๆ ที่อาจเชื่อมโยงถึงข้าพเจ้าได้

“ในการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครของการวิจัยครั้งนี้ ข้าพเจ้าเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ” และข้าพเจ้า
สามารถถอนตัวจากการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้ ถ้าข้าพเจ้าปรารถนา โดยจะไม่มีผลกระทบและไม่เสียสิทธิ์ใด ๆ ในการ
ปฏิบัติงานตามปกติที่ข้าพเจ้าได้รับและพึงได้รับในอนาคต

ข้าพเจ้าเข้าใจข้อความในเอกสารข้อมูลและขอความยินยอมสำหรับอาสาสมัครนี้โดยตลอดแล้วจึงลง
ลายมือชื่อไว้ในเอกสารนี้

ลายมือชื่ออาสาสมัครผู้เข้าร่วมการวิจัย _____ วัน-เดือน-ปี _____
( )

.....(กรณีที่อาสาสมัครอ่านหนังสือไม่ออกแต่ฟังเข้าใจ)..... ข้าพเจ้าไม่ สามารถอ่านหนังสือได้ แต่ผู้วิจัยได้อ่านข้อความในแบบยินยอมนี้ให้แก่ข้าพเจ้าฟังจนเข้าใจดีข้าพเจ้าจึงประทับตรา ลายนิ้วมือของข้าพเจ้าในแบบยินยอมนี้ด้วยความเต็มใจ	
ลงนาม/พิมพ์ลายนิ้วอาสาสมัครผู้เข้าร่วม การวิจัย _____	วัน-เดือน-ปี _____ ( )

ฉบับที่ 2 วันที่ 14 สิงหาคม 2567

หน้า 5 จาก 5

ลายมือชื่อผู้ขอความยินยอม _____ วัน-เดือน-ปี _____
(_____)

ลายมือชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย _____ วัน-เดือน-ปี _____
(_____)

คำรับรองของพยานผู้ไม่มีส่วนได้เสียกับการวิจัย (เฉพาะกรณีที่อาสาสมัครอ่านหนังสือไม่ออกแต่ฟังเข้าใจ)

ข้าพเจ้าได้อยู่ร่วมในกระบวนการขอความยินยอมและยืนยันว่า ผู้ขอความยินยอมได้อ่าน/อธิบาย เอกสารข้อมูลให้แก่ _____ ซึ่งผู้มีชื่อข้างต้นมีโอกาสซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ และได้ให้ความยินยอมเข้าร่วมการวิจัยโดยอิสระ หลังจากรับทราบข้อมูลที่มีอยู่ตรงตามที่ปรากฏในเอกสารนี้แล้ว

ลายมือชื่อพยาน _____ วัน-เดือน-ปี _____
(_____)

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ที่ อว 8718/1479

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

21 ตุลาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน

เนื่องด้วย นางศนิชา อินทรเสมา นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนาคถล และ รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลข รับรอง : SWUEC-672509

นิติตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” กับ ดร.วิชญ์ ทรัพย์สมบัติ ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา และดร.เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ ผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ทั้งนี้ นิติตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.วงศ์วิทย์ เสนะวงศ์)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิติต โทรศัพท์ 081 842 6071

HESI. 8718/1479

Graduate School
Srinakharinwirot University
114 Sukhumvit 23, Bangkok 10110

21 October 2024

Topic: Requesting courtesy to collect data for research purpose

To: Dr. Carolyn Mason Parker, Head of School, KIS International School Bangkok

Mrs. Sanicha Inthaserna, a Doctoral degree student majoring in Educational Administration at Srinakharinwirot University, has been approved to do dissertation on "THE EDUCATIONAL ECOSYSTEM FOR DEVELOPING A GLOBAL MINDSET AMONG LEARNING AT BASIC EDUCATION SCHOOLS", with Assistant Professor Dr. Taweasil Koolnaphadol as an advisor.

In this regard, the student would like to collect data by conducting an in-depth interview with Dr. Carolyn Mason Parker, Head of School, KIS International School Bangkok between October and September 2024. The length of the interview will be approximately 50 minutes on the topic of The Educational Ecosystem for Developing a Global Mindset. Please indicate your preferred time for your interview. The information collected will be used as research data.

Thank you for your kind support and assistance to our student

Best regards,

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Wongwit Senavongse'.

(Lecturer Dr. Wongwit Senavongse)

Deputy Dean for Administration and Planning
Acting Dean of the Graduate School

Graduate School

Tel. 0 2649 5064

Remark: For more information, please contact students by email sanicha.in@kis.ac.th

ที่ อว 8718/1479

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

21 ตุลาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนนานาชาติ บริติช ภูเก็ต

เนื่องด้วย นางสาวศนิชา อินทรเสมา นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนาค และ รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลข รับรอง : SWUEC-672509

นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” กับ ท่าน เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.วศิวathy เสนะวงศ์)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 842 6071

ที่ อว 8718/1479

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

21 ตุลาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ดร.สันต์วัช ศรีคำแท้

เนื่องด้วย นางสาวศนิชา อินทรเสมา นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนาค และ รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลขรับรอง : SWUEC-672509

นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” กับ ท่าน เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.วศิวทย์ แสนวงศ์)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 842 6071

ที่ อว 8718/1479

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

21 ตุลาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเบญจมราชูทิศ ในพระบรมราชูปถัมภ์

เนื่องด้วย นางสาวศนิชา อินทรเสมา นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนาคัด และ รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกลีกร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลข รับรอง : SWUEC-672509

นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” กับ นางสาวจงกลกร เลือดทหาร ครูวิชาสังคมศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็น ผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.วงศวิทย์ เสนะวงศ์)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 842 6071

ที่ อว 8718/1479

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

21 ตุลาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ยานนาวะ

เนื่องด้วย นางสาวศนิชา อินทรเสมา นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนาคล และ รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลข รับรอง : SWUEC-672509

นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” กับ นายวิทยา ยุวภูษิตานนท์ ครูวิชาสังคมศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็น ผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.วงศิวิทย์ เสนะวงศ์)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 842 6071

ที่ อว 8718/1479

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

21 ตุลาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา

เนื่องด้วย นางสาวศนิชา อินทรเสมา นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนาค และ รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลข รับรอง : SWUEC-672509

นิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” กับ ท่าน เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.วศิวทย์ เสนะวงศ์)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 842 6071

ที่ อว 8718/1479

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

21 ตุลาคม 2567

เรื่อง ขออนุญาตเคราะห้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื่องด้วย นางสาวศนิชา อินทรเสมา นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนภาดล และ รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลข รับรอง : SWUEC-672509

นิสิตขออนุญาตเคราะห้เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” กับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถพล อนันตวรสกุล เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขออนุญาตเคราะห้ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.วงศ์วิทย์ เสนะวงศ์)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 842 6071

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานบริหารและธุรการ บัณฑิตวิทยาลัย โทร. 12412

ที่ อว 8718.1/1315

วันที่ 15 ตุลาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีวิทยาลัยนานาชาติเพื่อศึกษาความยั่งยืน

เนื่องด้วย นางศนิชา อินทรเสมา นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนภาดล และ รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกลีกร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลข รับรอง : SWUEC-672509

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” กับ ท่าน เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียด ดังกล่าวต่อไป สามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทร. 081 842 6071

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

(อาจารย์ ดร.วงศ์วิทย์ เสนะวงศ์)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ อว 8718/1479

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

21 ตุลาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

เนื่องด้วย นางสาวศนิชา อินทรเสมา นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนาคล และ รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลข รับรอง : SWUEC-672509

นิติตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” กับ ดร.พัฒนจิตา กนกพงษ์เสถียร รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ทั้งนี้ นิติตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.วงศวิทย์ แสนวงศ์)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิติต โทรศัพท์ 081 842 6071

ที่ อว 8718/56

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

15 มกราคม 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสามัคคีวิทยาคม

เนื่องด้วย นางศนิชา อินทรเสมา นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนภาดล และ รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลข รับรอง : SWUEC-672509

นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” กับ 1) ท่าน หรือผู้บริหารโรงเรียน และ 2) ครูจำนวน 2 ท่าน ซึ่งเป็นครูในหมวดสังคมศึกษาที่สอนวิชาพลเมืองโลก และครูที่ รับผิดชอบ/ดูแลหลักสูตรนานาชาติ (International program) หรือหลักสูตรภาษาอังกฤษ (English Program) ในหน่วยงานของท่าน โดยการประชุมผ่านระบบออนไลน์ เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ระหว่างเดือนมกราคม 2568 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2568 เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 842 6071

ที่ อว 8718/56

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

15 มกราคม 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพิชัยรัตนาคาร

เนื่องด้วย นางศนิชา อินทรเสมา นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนากอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนาค และ รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลข รับรอง : SWUEC-672509

นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนากอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” กับ 1) ท่าน หรือผู้บริหารโรงเรียน และ 2) ครูจำนวน 2 ท่าน ซึ่งเป็นครูในหมวดสังคมศึกษาที่สอนวิชาพลเมืองโลก และครูที่ รับผิดชอบ/ดูแลหลักสูตรนานาชาติ (International program) หรือหลักสูตรภาษาอังกฤษ (English Program) ในหน่วยงานของท่าน โดยการประชุมผ่านระบบออนไลน์ เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ระหว่างเดือนมกราคม 2568 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2568 เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 842 6071

ที่ อว 8718/56

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

15 มกราคม 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนโยธินบูรณะ

เนื่องด้วย นางศนิชา อินทรเสมา นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนภาตล และ รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลข รับรอง : SWUEC-672509

นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” กับ 1) ท่าน หรือผู้บริหารโรงเรียน และ 2) ครูจำนวน 2 ท่าน ซึ่งเป็นครูในหมวดสังคมศึกษาที่สอนวิชาพลเมืองโลก และครูที่ รับผิดชอบ/ดูแลหลักสูตรนานาชาติ (International program) หรือหลักสูตรภาษาอังกฤษ (English Program) ในหน่วยงานของท่าน โดยการประชุมผ่านระบบออนไลน์ เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ระหว่างเดือนมกราคม 2568 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2568 เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 842 6071

ที่ อว 8718/56

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

15 มกราคม 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสวนกุหลาบ ธนบุรี

เนื่องด้วย นางศนิชา อินทรเสมา นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนาค และ รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลข รับรอง : SWUEC-672509

นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” กับ 1) ท่าน หรือผู้บริหารโรงเรียน และ 2) ครูจำนวน 2 ท่าน ซึ่งเป็นครูในหมวดสังคมศึกษาที่สอนวิชาพลเมืองโลก และครูที่ รับผิดชอบ/ดูแลหลักสูตรนานาชาติ (International program) หรือหลักสูตรภาษาอังกฤษ (English Program) ในหน่วยงานของท่าน โดยการประชุมผ่านระบบออนไลน์ เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ระหว่างเดือนมกราคม 2568 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2568 เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 842 6071

ที่ อว 8718/56

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

15 มกราคม 2568

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนโพธิ์สัมพันธ์พิทยาคาร

เนื่องด้วย นางศนิชา อินทรเสมา นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนาค และ รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลข รับรอง : SWUEC-672509

นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” กับ 1) ท่าน หรือผู้บริหารโรงเรียน และ 2) ครูจำนวน 2 ท่าน ซึ่งเป็นครูในหมวดสังคมศึกษาที่สอนวิชาพลเมืองโลก และครูที่ รับผิดชอบ/ดูแลหลักสูตรนานาชาติ (International program) หรือหลักสูตรภาษาอังกฤษ (English Program) ในหน่วยงานของท่าน โดยการประชุมผ่านระบบออนไลน์ เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ระหว่างเดือนมกราคม 2568 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2568 เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 842 6071

ที่ อว 8718/56

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

15 มกราคม 2568

เรื่อง ขออนุมัติโครงการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม

เนื่องด้วย นางศนิชา อินทรเสมา นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนาค และ รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลข รับรอง : SWUEC-672509

นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” กับ 1) ท่าน หรือผู้บริหารโรงเรียน และ 2) ครูจำนวน 2 ท่าน ซึ่งเป็นครูในหมวดสังคมศึกษาที่สอนวิชาพลเมืองโลก และครูที่ รับผิดชอบ/ดูแลหลักสูตรนานาชาติ (International program) หรือหลักสูตรภาษาอังกฤษ (English Program) ในหน่วยงานของท่าน โดยการประชุมผ่านระบบออนไลน์ เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ระหว่างเดือนมกราคม 2568 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2568 เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขออนุมัติ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 842 6071

ที่ อว 8718/56

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

15 มกราคม 2568

เรื่อง ขออนุมัติเคราะห้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนโพธิสารพิทยากร

เนื่องด้วย นางศนิชา อินทรเสมา นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนากอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ กุลนภาดล และ รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และได้ผ่านการรับรองจาก คณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลข รับรอง : SWUEC-672509

นิสิตขออนุมัติเคราะห้เก็บข้อมูล โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เรื่อง “ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนากอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” กับ 1) ท่าน หรือผู้บริหารโรงเรียน และ 2) ครูจำนวน 2 ท่าน ซึ่งเป็นครูในหมวดสังคมศึกษาที่สอนวิชาพลเมืองโลก และครูที่ รับผิดชอบ/ดูแลหลักสูตรนานาชาติ (International program) หรือหลักสูตรภาษาอังกฤษ (English Program) ในหน่วยงานของท่าน โดยการประชุมผ่านระบบออนไลน์ เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ระหว่างเดือนมกราคม 2568 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2568 เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขออนุมัติเคราะห้ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 081 842 6071

ภาคผนวก ง

รายนามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

9. ผศ.อรรถพล อนันตวรสกุล   อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
และผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในฐานะศูนย์ความร่วมมือ
ด้านพลเมืองโลกศึกษา
10. อาจารย์ ดร.ธนากร ทองประยูร   คณบดีวิทยาลัยนานาชาติเพื่อศึกษาความยั่งยืน
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
11. ดร.พัฒนจิตา กนกพงษ์เสถียร   รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

รายนามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ Education Hub

1. โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม จ.เชียงราย
2. โรงเรียนพิชัยรัตนาคาร จ.ระนอง
3. โรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร
4. โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี กรุงเทพมหานคร
5. โรงเรียนโพธิสัมพันธ์พิทยาคาร จ.ชลบุรี
6. โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม จ.สุโขทัย
7. โรงเรียนโพธิสารพิทยากร

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ชื่อโครงการวิจัย: ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง

1. แบบบันทึกการสนทนากลุ่มฉบับนี้ใช้สำหรับบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ที่จัดสนทนากลุ่มแบบ (Homogeneity) สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้บันทึกในระหว่างการสนทนากลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารโรงเรียน ครูหัวหน้าสาระการเรียนรู้และครูผู้สอน เพื่อตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของโมเดลส่วนประกอบ (Components) ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. แบบบันทึกการสนทนากลุ่มฉบับนี้ใช้เก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารโรงเรียน และครู ในประเด็นเกี่ยวกับโครงสร้าง ส่วนประกอบและความเชื่อมโยงของโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. แบบบันทึกการสนทนากลุ่มฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับโครงสร้าง ส่วนประกอบ และความเชื่อมโยงของโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีทั้งหมด 4 ข้อใหญ่ ดังนี้

1. โมเดลของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียน 1 คำถาม
2. โครงสร้างของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียน 1 คำถาม
3. ส่วนประกอบของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียน 1 คำถาม
4. ความเชื่อมโยงของส่วนประกอบต่าง ๆ ในระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียน 1 คำถาม

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม จำนวน 1 ข้อ

ผู้วิจัยขอความกรุณาท่านแสดงความคิดเห็นที่มีต่อประเด็นคำถามแต่ละข้อตามความเป็นจริง ข้อมูลที่ท่านตอบผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับและไม่มีการเผยแพร่ต่อตัวท่าน หรือต่อการปฏิบัติงานของท่านแต่อย่างใด ผู้วิจัยสงวนชื่อจริงและนามสกุลของท่านท่านเป็นความลับและใช้นามสมมติในการอ้างอิง การได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนตามสภาพความเป็นจริงจากท่านมากที่สุดจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะส่งผลให้งานวิจัยมีคุณภาพ มีความน่าเชื่อถือ สามารถนำไปใช้อ้างอิงและเกิดประโยชน์ในการนำไปใช้กำหนดนโยบายและบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้เรียนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

(นางศนิชา อินทรเสมา)

นิสิตระดับปริญญาโทบัณฑิต

ภาควิชาการบริหารการศึกษาและการอุดมศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ฉบับที่ 1 วันที่ 22 กรกฎาคม 2567

ติดต่อผู้วิจัย โทรศัพท์มือถือ 081-842-6071 e-mail: sanicha.in@kps.ac.th

แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อการวิจัย (Focus Group Discussion) ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	
ผู้วิจัยขอความกรุณาท่านตอบรับวันนัดหมายการสนทนากลุ่ม (ใช้เวลาประมาณ 60 นาที) โดยจะมีการดำเนินการใน 2 รูปแบบ ตามความสะดวกของท่าน กรุณาทำเครื่องหมาย ลงใน ☐ ☐ ☐ แบบที่ 1 การสัมภาษณ์เผชิญหน้ากัน (Face-to-face) วันที่.....เดือน..... 2567 ระหว่างเวลา.....น. สถานที่..... ☐ แบบที่ 2 การสัมภาษณ์ออนไลน์ (Online platform) กรุณาเลือก รูปแบบลงใน ☐ ☐ ชุม ☐ ☐ ไลน์ ☐ ☐ ภูเก็ต มีท วันที่.....เดือน..... 2567 ระหว่างเวลา.....น.	
ชื่อ-สกุล ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มและผู้บันทึกการสนทนา นางสาวศนิชา อินทรเสมา ผู้วิจัย ☐ แบบที่ 1 การสัมภาษณ์เผชิญหน้ากัน (Face-to-face) ☐ แบบที่ 2 การสัมภาษณ์ออนไลน์ (Online platform)	
ผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม 1.....ตำแหน่ง ..... 2.....ตำแหน่ง ..... 3.....ตำแหน่ง ..... 4.....ตำแหน่ง ..... 5.....ตำแหน่ง ..... 6.....ตำแหน่ง ..... 7.....ตำแหน่ง ..... เริ่มประชุมเวลา.....น. สิ้นสุดเวลา.....น.	
ตอนที่ 1 โครงสร้าง ส่วนประกอบ และความเชื่อมโยงของโมเดลระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยใช้ แอปพลิเคชันซูม (Zoom Apps) ไลน์ (Line Apps) วิดีโอบันทึกภาพ เครื่องบันทึกเสียง เป็นต้น	
1.โมเดลของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนมีความเที่ยงตรงอย่างไร	

ฉบับที่ 1 วันที่ 22 กรกฎาคม 2567

2.โครงสร้างของระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนควรเป็นอย่างไร
3.ระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนควรมีส่วนประกอบอะไรบ้าง
4.ความเชื่อมโยงของส่วนประกอบต่าง ๆ ในระบบนิเวศทางการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดแบบสากลของผู้เรียนควรมีลักษณะเป็นอย่างไร
ตอนที่ 2 นอกเหนือจากประเด็นที่กล่าวมา ท่านมีข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมอย่างไรบ้าง

ประวัติผู้เขียน

